

Врховни касациони суд

БИЛТЕН

бр. 1/2013

БИЛТЕН ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА

ПРИРЕЂИВАЧ: **Врховни касациони суд**
За приређивача: Драгомир Милојевић, в.ф. председника суда

ИЗДАВАЧ: **Intermex**, Београд, Булевар војводе Мишића 37/II
За издавача: Љиљана Миланковић-Васовић, директор

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Снежана Андрејевић, судија Врховног касационог суда

**ЗАМЕНИК ГЛАВНОГ
И ОДГОВОРНОГ УРЕДНИКА:** Стојан Јокић, судија Врховног касационог суда

У приређивању Билтена учествују судије и судијски помоћници Врховног касационог суда.

РЕДАКЦИЈА: Снежана Андрејевић, Стојан Јокић, Јанко Лазаревић,
Веско Крстајић, Власта Јовановић, и Снежана Живковић,
судије Врховног касационог суда

**СЕКРЕТАР
РЕДАКЦИЈЕ:** Звездана Говедарица Царић,
судијски помоћник Врховног касационог суда

**РЕДАКЦИЈСКА
ПРИПРЕМА:** Сузана Марковић, редакцијски сарадник

**ПРЕЛОМ, КОРЕКТУРА
И ДИЗАЈН:** **Intermex**, Београд

ШТАМПАРИЈА: "CICERO", Београд

Свако копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целине или делова текста из ове публикације представља повреду ауторског права и кривично дело према одредбама чл. 215.-217. Закона о ауторском и сродним правима, и чл. 198.-202. Кривичног законика РС).

Коришћење делова текста из овог Билтена дозвољено је сходно ауторском праву и уз сагласност издавача.

САДРЖАЈ

ОПШТА СЕДНИЦА.....	5
Одлука о именовању в.ф. председника Врховног касационог суда.....	7
Извештај о раду ВКС са статистичким подацима и закључци Опште седнице (са исправком).....	9
Распоред послова судија Врховног касационог суда за 2013. годину - пречишћен текст	97
Распоред послова судијских помоћника Врховног касационог суда за 2013. годину - пречишћен текст	103
Одлука о постављењу секретара суда	107
Извод из записника с предлогом за члана агенције	108
 ДОКУМЕНТИ СУДСКЕ УПРАВЕ	
Два саопштења.....	111
 КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ	
ПРАВНА СХВАТАЊА И ЗАКЉУЧЦИ.....	115
СЕНТЕНЦЕ УТВРЂЕНЕ НА СЕДНИЦИ ОДЕЉЕЊА	125
- Кривично процесно право	127
- Кривично материјално право	138
 ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ	
ПРАВНА СХВАТАЊА И ЗАКЉУЧЦИ	151
СЕНТЕНЦЕ УТВРЂЕНЕ НА СЕДНИЦИ ОДЕЉЕЊА	191
- Радно право	193
- Управно право	195
Процесно право	195
Материјално право	202
- Прекршајно право	206

ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Славољуб Царић,

заступник Републике Србије пред Европским судом за људска права

Пракса ЕСЉП у вези са применом одредаба

грађанско процесног права од стране судова

у Републици Србији - разна питања211

- Преглед пресуда Европског суда за људска права против Србије
објављених у "Службеном гласнику РС"
од априла 2012. године до априла 2013. године.....227
- Пресуде Европског суда за људска права
 - *Грудић против Србије* 229
 - *Луковић против Србије* 252
 - *Анђелковић против Србије*272
 - *Застава ИТ Турс против Србије* 281

РЕФЕРАТ

Предраг Трифуновић, судија Врховног касационог суда

Правично суђење у радно-социјалним споровима287

ОПШТА СЕДНИЦА

**ОДЛУКА
О ИМЕНОВАЊУ В.Ф. ПРЕДСЕДНИКА
ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА**

На основу члана 73. Закона о судијама ("Сл. гласник РС", бр. 116/2008, 58/2009, 104/2010, 101/2010 и 8/2012), Општа седница Врховног касационог суда на седници одржаној 21. фебруара 2013. године, донела је

О Д Л У К У

ДРАГОМИР МИЛОЈЕВИЋ, судија Врховног касационог суда, поставља се за вршиоца функције председника Врховног касационог суда, почев од 21. фебруара 2013. године док нови председник суда не ступи на функцију, а најдуже на годину дана.

Врховни касациони суд
Председавајући Опште седнице
судија **Звездана Лутовац**

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ВКС СА СТАТИСТИЧКИМ ПОДАЦИМА И ЗАКЉУЧЦИ ОПШТЕ СЕДНИЦЕ

АНАЛИЗА РАДА СУДОВА за извештајни период 01.01 – 31.12.2012. године

У 2012. години у свим судовима у Републици Србији укупан број предмета у раду је 5.315.547, примљено је 1.969.270 предмета, решено је 2.156.958 предмета, остало је нерешено 3.158.400¹ предмета.

Из наведених података се види да су судови савладали прилив, па чак и да су решили већи број предмета од броја који су примили. Међутим, у односу на укупно у раду судови су решили 40,58% предмета. Ако се укупни резултати рада свих судова пореде са 2011. годином уочава се да су судови у 2012. години примили 11,55% мање предмета, да су имали 11,33% мање предмета у раду и да су решили 18,71% мање предмета. На крају извештајног периода остало им је нерешено 5,48% мање предмета у односу на крај 2011. године.

АНАЛИЗА РАДА СУДОВА ОПШТЕ НАДЛЕЖНОСТИ

У судовима опште надлежности укупан број предмета у раду је 3.965.059, примљено је 1.219.490 предмета, решено је 1.343.567 предмета, остало је нерешено 2.621.303 предмета.

ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

На почетку овог извештајног периода је било нерешених, на нивоу целог суда, укупно 1.939 предмета и то 1.691 предмет у грађанској материји, 241 предмет у управној материји и 7 предмета у кривичној материји.

¹ Виши суд у Зајечару није приказао 189 предмета (Кв-ем) као нерешене на крају извештајног периода, па је за толико промењен број нерешених предмета у укупном резултату виших судова и укупном резултату свих судова.

У овом извештајном периоду примљено је укупно 5.699 предмета и то 4.361 предмет грађанске материје, 928 предмета управне материје и 410 предмета кривичне материје. Укупно је решен 6.021 предмет од чега 4.676 предмета грађанске материје, 966 предмета управне материје и 379 предмета кривичне материје, тако да је остало у раду као нерешено укупно 1.617 предмета (од чега: 1.376 предмета грађанске материје, 203 предмета управне материје и 38 предмета кривичне материје).

У овом извештајном периоду није било старих предмета према датуму када је предмет примљен у суд.

Проценат укупно решених предмета у све три материје у Врховном касационом суду је 78,83%, од чега је проценат решених предмета у грађанској материји 77,26%, у управној материји 82,63% а у кривичној материји 90,89%. Мериторно је решено 34,18% у све три материје на нивоу целог суда, односно у грађанској материји 37,72%, у управној материји 20,70% и у кривичној 24,80%.

Просечно решено предмета по судији у свим одељењима, на нивоу целог суда је 33,06 предмета. Тај просек у Грађанском одељењу у грађанској материји износи 45,85 предмета, од чега у радној материји је 15,85 предмета, а у привредној материји 15,77 предмета. У Специјализованом већу за управну материју просечно је решено 53,14 предмета, а у Кривичном одељењу 5,42 предмета.

Просечно мериторно решених предмета по судији, на нивоу целог суда је 8,91 предмет. Тај просек у Грађанском одељењу, у грађанској материји износи 13,36 предмета, од чега у радној материји 6,61 предмет, а у привредној материји 6,45 предмета. У Специјализованом већу за управну материју просечно мериторно је решено 9,09 предмета. Просек мериторно решених предмета, по судији, у кривичном одељењу је 1,22 предмета.

ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

У Грађанском одељењу Врховног касационог суда, у периоду од 01.01. до 18.06.2012. године, било је распоређено 15 судија и то у грађанској материји 13 судија и 2 судије у Специјализованом већу за управну материју. Састав Специјализованог већа за управну материју се није мењао до 17.12.2012. године када је попуњено још једним судијом. Од

05.11.2012. године у грађанској материји је 14 судија, распоређених у четири већа. На дужем боловању (октобар и новембар) биле су 4 судије.

Раду овог Одељења допринело је 22 саветника распоређених у 5 већа, од којих је 5 саветника у припремном одељењу, као и 4 саветника у судској пракси и секретар одељења.

У овом извештајном периоду у Грађанском одељењу је решено укупно 5.642 предмета, од чега у грађанској материји 4.676 предмета, а у управној материји 966 предмета. На крају извештајног периода је остало у раду, као нерешено укупно 1.579 предмета, од чега 1.376 у грађанској материји и 203 у управној материји.

ГРАЂАНСКА МАТЕРИЈА

Проценат укупно решених предмета у грађанској материји је 77,26%, а ажурност је 3,47%. Од броја укупно решених предмета у грађанској материји - 4.676 предмета, по ванредним правним лековима је мериторно решено 1.764 предмета, што представља 37,72% мериторно решених предмета, а одбацивањем правног лека или на други начин је решено 2.027 предмета, односно 43,35%, док је преосталих 885 предмета решено одређивањем надлежности (делегације), сукоба надлежности и спорних правних питања.

Просечно решено предмета по судији у овом одељењу, у општој материји, у свим врстама предмета је 35,42. Просечно мериторно решених предмета по судији у овом Одељењу, у општој материји је 13,36 предмета.

Посматрано по врсти предмета:

Предметима Рев (ревизија) је било задужено 12 судија. На почетку извештајног периода је било нерешених 726 предмета, а током истог је примљено у рад 1.250 предмета, па је у раду било укупно 1.976 предмета. Од тога је решено 1.593 предмета, од чега доношењем мериторних одлука 698 предмета, а на други начин или одбацивањем правног лека 895 предмета, тако да је остало нерешено 383 предмета. Проценат решених Рев предмета је 80,62%, од чега мериторно решених 43,82%, а одбацивањем правног лека или на други начин 56,18%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 14,97 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 5,29.

Предметима Рев2 (ревизија у радним споровима), било је задужено 10 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 583 предмета, примљено је у овом извештајном периоду 1.161 предмет, тако да је укупно у раду било 1.744 предмета. Од тога је решен 1.131 предмет, од чега доношењем мериторних одлука 727, а одбацивањем правног лека или на други начин 404 предмета. Проценат решених Рев2 предмета је 64,85%, од чега мериторно решених 64,28%, а одбацивањем правног лека или на други начин 35,72%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 15,85 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 6,61.

Предметима Рев1 (по одлукама Уставног суда донетим по уставним жалбама), било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 8 предмета, а у овом периоду је примљено 29, тако да је укупно у раду било 37 предмета. Решено је 9 предмета, од тога 8 мериторно, а остало је нерешено 28 предмета. Проценат решених предмета ове Рев1 материје је 24,32%, а проценат мериторно решених је 88,89%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,28 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 0,06.

Предметима Прев (ревизија у привредној материји), је било задужено двоје судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 117 предмета, а у истом периоду је примљено 230 предмета, тако да је укупно било у раду 347 предмета. Од тога је решено 258 предмета, од чега доношењем мериторних одлука 142, а одбацивањем или на други начин 116 предмета. Проценат решених Прев предмета је 74,35%, а од чега је мериторно решених 55,04%, а решених одбацивањем или на други начин 44,96%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 15,77 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 6,45.

Предмета Древ (директна ревизија) није било нерешених на почетку извештајног периода, а у овом извештајном периоду није примљен ни један предмет.

Предметима Гзз (захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца), било је задужено четири судије. На почетку извештајног периода био је нерешен 1 предмет, у овом периоду је примљено 4 предмета, тако да је укупно у раду било 5 предмета. Од тог броја је решено 3 предмета, од чега доношењем мериторне одлуке 2 предмета. Проценат решених предмета из ове материје је 60,00%, од чега мериторно решених 66,67%, а одбацивањем или на други начин 33,33%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,11 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 0,05.

Предметима Гзз1 (захтев за заштиту законитости странке) било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода било је 100 предмета, а у истом је примљено 640 предмета, тако да је у раду било укупно 740 предмета. Од тога је решено 650 предмета, од чега доношењем мериторне одлуке 106, а одбацивањем или на други начин 544 предмета. Проценат решених предмета из ове Гзз1 материје је 87,84%, од чега је мериторно решених 16,31%, а одбацивањем или на други начин 83,69%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 5,61 предмет, а просек мериторно решених предмета по судији је 0,80.

Предметима Пзз (захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца у привредној материји) било је задужено двоје судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 5 предмета, а у истом је примљено 5 предмета, тако да је укупно у раду било 10 предмета. Од тога је решено 9 предмета и то доношењем мериторне одлуке. Проценат решених Пзз предмета је 90,00%, од чега је мериторно решених 100,00%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,45 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 0,41.

Предметима Пзз1 (захтев за заштиту законитости странке у привредној материји) било је задужено двоје судија. На почетку овог периода било је нерешених 24 предмета, а примљено је 84 предмета, тако да је укупно у раду било 108 предмета. Решено је 94 предмета и то доношењем мериторне одлуке 57, а одбацивањем или на други начин 37 предмета. Проценат решених предмета из ове материје је 87,04% од чега је мериторно решених 60,64%, а одбацивањем или на други начин 39,36%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 4,91 предмет, а просек мериторно решених је 2,59 предмета.

Предметима Спп (спорна правна питања) било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 2 предмета, а у овом периоду је примљено 26 предмета, тако да је укупно у раду било 28 предмета. Од тога је решено укупно 23 предмета, а остало је нерешено 5 предмета. Проценат решених предмета из ове материје је 82,14%, од чега је мериторно решених 65,22%, а одбацивањем или на други начин 34,78%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,21 предмет, а просек мериторно решених је 0,11 предмета.

Предметима Р1 (сукоб надлежности) било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода остало је нерешено 48 предмета, а у истом је примљено 622 предмета, тако да је у раду било укупно 670 предмета, од чега је решено 549 предмета. Проценат решених предмета из ове материје је 81,94%, од чега на други начин 2,55%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 5,08 предмета.

Предметима Р (одређивање другог стварно надлежног суда) било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 77 предмета, а примљено је 310 предмета, тако да је у раду било укупно 387 предмета, од чега је решено 357 предмета. Проценат решених предмета из ове Р материје је 92,25%, од чега на други начин 1,96%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 2,93 предмета.

УПРАВНА МАТЕРИЈА

Проценат укупно решених предмета у управној материји је 82,63%, а ажурност је 2,41%. Од укупно решених предмета у овој материји – 966, мериторно је решено 200 предмета, а проценат мериторно решених предмета је 20,70%. Предметима из ове материје су биле задужене 2 судије, осим у предметима сукоба надлежности (Ус) и по захтеву за заштиту законитости (Узз).

Просечно решено предмета по судији у овој материји, у свим врстама предмета је 53,14 предмета, а просечно мериторно решених по судији је 9,09 предмета.

Посматрано по врсти предмета:

Предмета Упр (захтев за ванредно преиспитивање правноснажног решења о прекршају) и Увп (захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке) у току 2012. године није било.

Предметима Уж (жалба) било је задужено двоје судија. На почетку извештајног периода је био 1 нерешен предмет, а примљен је 41 предмет, тако да је укупно у раду било 42 предмета, од чега је решено 37 предмета и то доношењем мериторне одлуке 1 предмет, а на други начин или одбацивањем правног лека 36 предмета. Проценат решених Уж предмета је 88,10%, од чега мериторно решених 2,70%, а на други начин или одбацивањем правног лека 97,30%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 1,91 предмет, а просек мериторно решених предмета по судији је 0,05.

Предметима Узз (захтев за заштиту законитости) је био задужен један судија. На почетку извештајног периода је био нерешен 1 предмет, а у истом периоду је примљено 2, тако да је укупно у раду било 3 предмета. Ова 3 предмета решена су одбацивањем или на други начин. Проценат решених предмета Узз је 100,00%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,27 предмета.

Предметима Узп (захтев за преиспитивање судске одлуке) било је задужено двоје судија. На почетку извештајног периода је било 176 предмета, а у овом периоду је примљено 590 предмета, тако да је у раду било укупно 766 предмета, од чега је решено 634 предмета. Од тога је доношењем мериторне одлуке решено 146 предмета, а одбацивањем или на други начин 488 предмета. Проценат решених предмета Узп је 82,77%, од чега мериторно решених 23,03%, а решених одбацивањем или на други начин 76,97%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 34,82 предмета, а просек мериторно решених предмета је 6,64.

Предметима Ур (други управни предмети) било је задужено двоје судија. На почетку извештајног периода било је нерешено 18 предмета, а примљено је у истом 63 предмета, тако да је у раду било укупно 81 предмет, од чега је решених 75 предмета. Проценат решених Ур предмета је 92,59%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 3,68 предмета, а нема мериторно решених.

Предметима Прзп (захтев за преиспитивање правноснажних пресуда прекршајног суда) било је задужено двоје судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 6 предмета, а у истом је примљен 31 предмет, тако да је у раду било укупно 37 предмета, од чега је решено укупно 35 предмета и то одбацивањем или на други начин. Проценат решених предмета Прзп је 94,59.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 1,68 предмета, а нема мериторно решених.

Предметима Прзз (захтев за заштиту законитости у прекршајним предметима) било је задужено двоје судија. На почетку извештајног периода био је нерешен 31 предмет, а у истом је примљено 58 предмета, па је у раду било укупно 89 предмета, од чега је решено 73 предмета. Од тога је мериторно одлучено у 53 предмета, а одбацивањем или на други начин 20 предмета. Проценат решених предмета из ове материје Прзз је 82,02%, од чега је мериторно решено 72,60%, а одбацивањем или на други начин 27,40%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 4,05 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 2,41 предмета.

Предметима Ус (сукоб надлежности) је био задужен 1 судија. На почетку извештајног периода било је нерешено 8 предмета, а примљено је у овом периоду 143 предмета, тако да је у раду био укупно 151 предмет. Од тога је решено 109 предмета. Проценат решених предмета Ус је 72,19%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 13,73 предмета.

У овом извештајном периоду Грађанско одељење је одржало 12 седница, на којима су разматрана спорна правна питања, реферати судија поводом одређених спорних правних питања, питања из домена функцио-

нисања одељења, извештаји о раду, усвојено је 11 правних схватања и донето више радних закључака, а утврђено 18 сенценци. На седници Грађанског одељења одржаној 02.04.2012. године разматрани су правни ставови апелационих судова и донети су закључци о којима су ти судови обавештени приликом редовне годишње контроле апелационих судова и Привредног апелационог суда.

У току 2012. године два пута је вршена контрола и надзор рада грађанских одељења свих апелационих судова са подручја Републике Србије, Привредног апелационог суда, контрола рада Управног суда и Вишег прекршајног суда и то први пут маја-јуна месеца, а други пут новембра-децембра месеца 2012. године, када су одржани састанци са судијама, о чему су сачињени извештаји са предлогом мера за откалањање уочених пропуста и повећања ефикасности у раду.

Грађанско одељење Врховног касационог суда је на седници одржаној 29.10.2012. године, након разматрања радних верзија Нацрта Закона о уређењу судова, Закона о изменама и допунама Закона о судијама и Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку, доставило Министарству правде усвојене примедбе и предлоге.

Највиши суд Републике Србије је вршећи надлежности изван суђења, уједначавања судске праксе у предметима поводом идентичне чињеничне и правне ситуације, на два начина обезбеђивао једнаку заштиту права на правну сигурност: мериторним одлучивањем по изјављеним ванредним правним лековима, (у могућој процесној ситуацији мериторног одлучивања) и усвојеним правним мишљењима, за процесно правне ситуације када Врховни касациони суд није имао услова за мериторно одлучивање.

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

У кривичном одељењу Врховног касационог суда распоређено је 9 судија од којих је 1 судија и током 2012. године привремено упућен на рад у Посебно одељење Вишег суда у Београду, а 1 судија је постављен за вршиоца функције председника Апелационог суда у Београду. У овом одељењу је радило и задуживало се предметима 7 судија распоређених у два већа. Изменом годишњег распореда од 05.11.2012. године у Кривично

одељење распоређено је 11 судија у три већа, а од 17.12.2012. године 16 судија у четири већа.

У раду овог одељења учествовало је 5 саветника, од којих је 1 у припремном одељењу, а 2 саветника у одељењу судске праксе и секретар одељења.

На почетку извештајног периода у Кривичном одељењу је било нерешених 7 предмета (Кзз, Кд, Кс и Кр) из претходне године, а у овом извештајном периоду је примљено укупно 410 нових предмета (Кзз, Кд, Кс, Кр, Кр ОК, Кзз ОК, Кз Рз), тако да је укупно у раду било 417 предмета. Од тога је решено 379 предмета свих врста, а остало је у раду као нерешено 38 предмета. Од укупно решених предмета мериторно је решено 94 предмета, а одбацивањем или на други начин решен је 91 предмет, док је предмета сукоба надлежности и делегације (Кд и Кс) решено 194 предмета. Проценат укупно решених предмета у Кривичном одељењу је 90,89%, мериторно решено је 24,80%, а одбацивањем 24,01%. Ажурност је 1,02.

Просечно решено предмета по судији у овој материји, по свим врстама предмета је 5,42 предмета, просек мериторно решених предмета по судији је 1,22.

Одбацивањем и на други начин је решено највише у предметима Кр ОК – 100%, односно у предметима Кр – 95,83 %, а најмање у предметима Кс – 11,43 %.

Посматрано по врсти предмета:

Предмети Кзз (захтев за заштиту законитости подигнути против правноснажних одлука нижих судова) са којима је било задужено 15 судија. На почетку извештајног периода је било 5 предмета, а примљено је у овом извештајном периоду 124 предмета, па је укупно у раду било 129 предмета. Од тога је решено 109 предмета, од чега доношењем мериторне одлуке 85, а одбацивањем или на други начин 24 предмета. Проценат решених предмета Кзз је 84,50 % од чега је мериторно решено 77,98 %, а одбацивањем или на други начин 22,02 %.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 1,42 предмета, а просек мериторно решених по судији је 0,52 предмета.

Предмети Кд (делегација или преношење надлежности) - са овим предметима је било задужено 15 судија. На почетку извештајног периода је био 1 предмет као нерешен, а у истом периоду је примљено 208 предмета, тако да је укупно у раду било 209 предмета, од чега је решено 194 и то делегацијом 162 предмета, а одбацивањем или на други начин 32 предмета. Проценат решених предмета је 92,82 %, од чега је решено одбацивањем или на други начин 16,49 %.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 2,92 %.

Предмети Кс (сукоб надлежности између судова) – са овим предметима је било задужено 9 судија. На почетку извештајног периода није било нерешених предмета, а примљено је 35 предмета. Решено је свих 35 предмета, од чега одбацивањем или на други начин четири предмета, а решавањем сукоба надлежности 31 предмет. Проценат решених предмета је 100 %, од чега је 11,43 % решено одбацивањем или на други начин.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,45 предмета.

Предмети Кр (кривично разно) – са овим предметима је било задужено 8 судија. На почетку извештајног периода је био 1 нерешен предмет, а примљено је 23, тако да је укупан број ових предмета у раду био 24 и сви су решени. Одбацивањем или на други начин решено је 23 предмета, а један предмет је решен делегацијом. Проценат решених предмета је 100 % од чега је 95,83 решено одбацивањем или на други начин.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,31 предмет.

Предмети Кр ОК (кривично разно, организовани криминал) – са овим предметима је било задужено 3 судије. На почетку извештајног периода није било нерешених предмета, а примљена су 3 предмета и сви су решени и то одбацивањем или на други начин. Проценат решених предмета је 100 %.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,09 предмета.

Предмети Кзз ОК (захтев за заштиту законитости у предметима организованог криминала) са којима је било задужено 8 судија. На почетку извештајног периода није било нерешених предмета, а примљено је 15 предмета. Од тога је решено 13 предмета, од чега доношењем мериторне одлуке 8, а одбацивањем или на други начин 5 предмета. Проценат реше-

них предмета Кзз ОК је 86,67 %, од чега је мериторно решено 61,54 %, а одбацивањем или на други начин 38,46 %.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,20 предмета, а просек мериторно решених по судији је 0,09 предмета.

Предмети Кзз Рз (захтев за заштиту законитости у предметима ратних злочина) – са којима је било задужено 2 судије. На почетку извештајног периода није било нерешених предмета, а примљена су 2 предмета. Од тога је решен 1 предмет и то доношењем мериторне одлуке. Процент решених предмета Кзз ОК је 50 %, а мериторно решених 100 %.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,05 као и просек мериторно решених по судији (0,05 %).

У овом извештајном периоду су биле заказане 54 јавне седнице у предметима по ванредним правним лековима.

Кривично одељење је одржало 13 седница на којима су усвојена 4 правна схватања, донет 1 закључак и утврђено 8 сентенци. На седницама одељења је разматрано функционисање одељења, месечни, периодични и годишњи извештај о раду овог одељења, спорна правна питања и реферати судија и саветника из судске праксе везано за одређена спорна правна питања.

У току 2012. године два пута је вршена контрола и надзор рада Кривичних одељења свих апелационих судова са подручја Републике Србије и Привредног апелационог суда и то први пут маја-јуна месеца, а други пут новембра-децембра месеца 2012. године, када су одржани састанци са судијама, о чему су сачињени извештаји са предлогом мера за отклањање уочених пропуста и повећања ефикасности у раду, као и извештај о обиласку подручних виших и основних судова.

Судије Кривичног одељења су учествовале у раду годишњег саветовања судија Републике Србије, које је одржано у организацији Врховног касационог суда на Златибору, а четрово судија су израдили реферате које су излагали на овом саветовању који су објављени у билтену Врховног касационог суда – број 2/12.

**СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ О РАДУ ВКС
за 2012. годину - ОПШТИ**

Редни број	Материја	Број судија у материји	Нерешено на почетку извештајног периода	Укупно примљено	Укупан број предмета у раду	Укупно решено				Нерешено на крају	
						Мериторно	На други начин или одбајејем	Делегација, Сукоб надлеж., СПП	Укупно решено	Остало у раду као нерешено	Трајање поступка преко 24 месеца од подношења иницијалног акта
1	РЕВ	12	726	1.250	1.976	698	895		1.593	383	339
2	РЕВ1	12	8	29	37	8	1		9	28	28
3	РЕВ2	10	583	1.161	1.744	727	404		1.131	613	572
4	ПРЕВ	2	117	230	347	142	116		258	89	81
5	ДРЕВ										
6	ГЗЗ	4	1	4	5	2	1		3	2	1
7	ГЗЗ1	12	100	640	740	106	544		650	90	75
8	ПЗЗ	2	5	5	10	9			9	1	
9	ПЗЗ1	2	24	84	108	57	37		94	14	14
10	СПП	12	2	26	28	15	8		23	5	4
11	Р1	12	48	622	670		14	535	549	121	69
12	Р	12	77	310	387		7	350	357	30	6
13	ДПРЕВ										
Σ ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ		12	1.691	4.361	6.052	1.764	2.027	885	4.676	1.376	1.189
14	УПР										
15	УВП										
16	УЖ	2	1	41	42	1	36		37	5	
17	УЗЗ	1	1	2	3		3		3		
18	УЗП	2	176	590	766	146	488		634	132	
19	УР	2	18	63	81		59	16	75	6	
20	УС	1	8	143	151			109	109	42	
21	ПРЗП	2	6	31	37		35		35	2	
22	ПРЗЗ	2	31	58	89	53	20		73	16	
Σ УПРАВНО ВЕЋЕ		2	241	928	1.169	200	641	125	966	203	
23	КЗЗ	7	5	124	129	85	24		109	20	
24	КЗП										
25	КЗУ										
26	КД	7	1	208	209		32	162	194	15	
27	КС	7		35	35		4	31	35		
28	КР	7	1	23	24		23	1	24		
29	КРОК	3		3	3		3		3		
30	КЗЗОК	6		15	15	8	5		13	2	
31	КЗЗПЗ	2		2	2	1			1	1	
Σ КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ		7	7	410	417	94	91	194	379	38	
СВЕГА УКУПНО		21	1.939	5.699	7.638	2.058	2.759	1.204	6.021	1.617	1.189

**СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ О РАДУ ВКС
за 2012. годину - ПРОСЕЧНО**

Редни број	Материја	Просечан прилив предмета по судији	Просечно решено предмета по судији	Просечно предмета остало у раду по судији - нерешени предмети	% Решених предмета у односу на укупно у раду	% Мериторно решених предмета	Ажурност	Просечно предмета по судији у односу на укупан број предмета у раду	Просечно мериторно решених предмета по судији
1	РЕВ	9,47	12,07	31,92	80,62	43,82	3,37	14,97	5,29
2	РЕВ1	0,22	0,07	2,33	24,32	88,89	10,62	0,28	0,06
3	РЕВ2	10,55	10,28	61,30	64,85	64,28	5,81	15,85	6,61
4	ПРЕВ	10,45	11,73	44,50	74,35	55,04	4,26	15,77	6,45
5	ДРЕВ								
6	ГЗЗ	0,09	0,07	0,50	60,00	66,67	5,50	0,11	0,05
7	ГЗЗ1	4,85	4,92	7,50	87,84	16,31	1,55	5,61	0,80
8	ПЗЗ	0,23	0,41	0,50	90,00	100,00	2,20	0,45	0,41
9	ПЗЗ1	3,82	4,27	7,00	87,04	60,64	1,83	4,91	2,59
10	СПП	0,20	0,17	0,42	82,14	65,22	2,12	0,21	0,11
11	Р1	4,71	4,16	10,08	81,94		2,14	5,08	
12	Р	2,35	2,70	2,50	92,25		1,06	2,93	
13	ДПРЕВ								
Σ ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ		33,04	35,42	114,67	77,26	37,72	3,47	45,85	13,36
14	УПР								
15	УВП								
16	УЖ	1,86	1,68	2,50	88,10	2,70	1,34	1,91	0,05
17	УЗЗ	0,18	0,27		100,00			0,27	
18	УЗП	26,82	28,82	66,00	82,77	23,03	2,46	34,82	6,64
19	УР	2,86	3,41	3,00	92,59		1,05	3,68	
20	УС	13,00	9,91	42,00	72,19		3,23	13,73	
21	ПРЗП	1,41	1,59	1,00	94,59		0,71	1,68	
22	ПРЗЗ	2,64	3,32	8,00	82,02	72,60	3,03	4,05	2,41
Σ УПРАВНО ВЕЋЕ		42,18	43,91	101,50	82,63	20,70	2,41	53,14	9,09
23	КЗЗ	1,61	1,42	2,86	84,50	77,98	1,77	1,68	1,10
24	КЗП								
25	КЗУ								
26	КД	2,70	2,52	2,14	92,82		0,79	2,71	
27	КС	0,45	0,45		100,00			0,45	
28	КР	0,30	0,31		100,00			0,31	
29	КРОК	0,09	0,09		100,00			0,09	
30	КЗЗОК	0,23	0,20	0,33	86,67	61,54	1,47	0,23	0,12
31	КЗЗПЗ	0,09	0,05	0,50	50,00	100,00	5,50	0,09	0,05
Σ КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ		5,32	4,92	5,43	90,89	24,80	1,02	5,42	1,22
СВЕГА УКУПНО		24,67	26,06	77,00	78,83	34,18	3,12	33,06	8,91

ЗАКЉУЧЦИ

Поређењем резултата рада Грађанског одељења и то у грађанској материји, у овом извештајном периоду у односу на резултате из претходне године, а на основу статистичких података, може се констатовати да је у грађанској материји у односу на претходни извештајни период, прилив предмета већи за 3,93%. Укупно у раду је било мање предмета за 15,50%, а проценат укупно решених предмета у 2012. години у односу на претходну годину је у овој материји мањи за 14,53%.

У управној материји је у 2012. години прилив предмета мањи за 5,88% у односу на претходну 2011. годину. Укупно у раду је у овој материји у односу на претходну годину, било мање предмета за 16,74%, и проценат решених предмета у овој материји у односу на 2011. годину је мањи за 16,87%.

Поређењем резултата рада Кривичног одељења у овом извештајном периоду у односу на резултате из претходног, а на основу статистичких података, констатује се да је у овом извештајном периоду прилив предмета мањи за 12,77%. Мањи је и проценат укупног броја предмета у раду за 22,49%, тако да је и проценат решених предмета у овом одељењу мањи за 28,63%, у односу на претходни извештајни период – 2011. годину.

Анализом изложених резултата, рад Грађанског одељења у 2012. години у грађанској материји је успешан, иако је проценат укупно решених предмета у 2012. години у односу на претходну годину у овој материји мањи за 14,53%, у ситуацији када је прилив предмета повећан за 3,93%. Поред тога, проценат решених предмета је висок и износи 77,26%, као и проценат мериторно решених предмета од 37,72% по свим врстама предмета.

Резултати рада Специјализовног већа за управну материју су такође успешни, иако је проценат укупно решених предмета у односу на претходни извештајни период мањи за 16,87% и проценат укупно примљених предмета у односу на претходни период мањи за 5,88, с обзиром да ово веће има висок проценат решених предмета који износи 82,63%.

Резултати рада Кривичног одељења су успешни, иако је проценат укупно решених предмета у односу на претходни извештајни период мањи за 28,63% и проценат укупно примљених предмета у односу на претходни период мањи за 12,77%, с обзиром на веома висок проценат укупно

решеног броја предмета од 90,89% и да је остало нерешено само 38 предмета у овој материји.

Свеобухватно посматрано и упоредно, у односу на резултате у претходном извештајном периоду, резултати рада Грађанског и Кривичног одељења Врховног касационог суда су успешни, без обзира што је проценат укупно решених предмета у 2012. години, на нивоу целог суда, мањи за 15,95%; с обзиром да је проценат примљених предмета на нивоу целог суда, у односу на претходну годину, већи за 0,83%, и да је висок проценат укупно решених предмета на нивоу целог суда који износи 78,83% и нешто је већи од прошлогодишњег који је износио 78,69%.

СТРУЧНЕ АКТИВНОСТИ СУДИЈА ВАН СУДА

Судије Врховног касационог суда учествовале су на бројним конференцијама, саветовањима, семинарима, округлим столовима, радним групама и у пројектима, међу којима треба издвојити:

- Конференцију у организацији Светске банке "Национална стратегија реформе правосуђа", одржану у Аранђеловцу, 24–26.01.2012. године;
- Конференцију "Насиље у породици", организовану на Правном факултету у Београду 09.03.2012. године;
- Конференцију "Medicina in pravo", одржану у Марибору 29–31.03.2012. године;
- Конференцију "Ревизија заједничког основног документа о Републици Србији", одржану у Ковачици 03– 04.04.2012. године;
- Конференцију "Одузимање имовинске користи стечене кривичним делом из угла јуриспроденције Европског суда за људска права", у организацији Савета Европе, одржану у Београду 17.04.2012. године;
- Конференцију "Пројекат за реформу правосуђа и одговорну власт", у организацији USAID, одржану у Аранђеловцу, 25.04.2012. године;
- Конференцију "Дани малолетничког правосуђа", у организацији Министарства правде, одржану у Београду 28.–30.05.2012. године;
- VII Међународну конференцију правосудних тела Балкана, одржану у Истанбулу 28-31.05.2012. године;

- Конференцију "Сагледавање искустава у спровођењу кривично-процесног законодавства у Србији и региону", у организацији ОЕБС-а, 13.09.2012. године;
- Конференцију Антикорупцијског форума, 21.11.2012. године;
- Конференцију на тему "Патентна парница и процедура", у организацији Европске патентне академије, у Кракову 29. и 30.11.2012. године;
- Конференцију о заштити права интелектуалне својине, у организацији америчке привредне коморе у Србији, као панелиста са темом "Адекватност организације судства за спорове из области интелектуалне својине", у Аранђеловцу 05. и 06.12.2012. године;
- Конференцију о етици и одговорности у правосуђу;
- Семинар на тему новог Законика о кривичном поступку, март 2012. године;
- Семинар на тему "Јавни бележници у Републици Србији" и "Студија о унапређењу законодавног процеса у Србији", у организацији ГИЗ пројекта 25.09.2012. године;
- Семинар на тему "Дискриминација жена", у организацији Правосудне академије и УНИФЕМ-а одржан у Београду, децембра 2012. године;
- Саветовање привредних судова одржано на Златибору 05– 07.09.2012. године;
- Саветовање из области радног права одржано на Златибору;
- Саветовање – Школа природног права, одржано у Будви, Црна Гора;
- Учешће на "Данима црногорског судства" Будва, 29–30.10.2012. године;
- Учешће на V Европском правно-политичком форуму на тему "Регулисање лобирања у Србији – ефективна мера за повећање транспарентности и борбу против корупције", у организацији ГИЗ – Београд, 26.11.2012. године;
- Округли сто Међународног удружења за уставно право "Основни принципи у развоју конституционализма и уставног права у периоду 1981. - 2011, у Београду, 04.05.2012. године;

- Округли сто на тему "Реформа кривично-процесног законодавства – искуство у Србији и региону" – 13. и 14.09.2012. године;
- Округли сто на тему: "Право на правично суђење у Европској конвенцији о људским правима", у организацији Правосудне академије са AIRE центром из Лондона, Београд 25.11.2012. године;
- Дебата на тему "Људска права, ново кривично законодавство и нова казнена политика" у организацији Фондације центра за демократију – 29.02.2012. године;
- Јавна расправа о нацрту Закона о служби правне помоћи и признавању сиромашког права, у организацији Министарства правде РС;
- Јавна расправа о предлогу нацрта "Закона о ограничавању располагања имовином у циљу спречавања тероризма" - учешће у својству члана Надзорног одбора МОЛИ пројекта, у организацији Савета Европе и Европске Уније – 22.05.2012. године;
- Јавна расправа на тему "Примена Закона о извршењу и обезбеђењу - пракса судова и изазови у примени закона", у организацији Министарства правде РС, 16. јули 2012. године;
- Јавна расправа о нацрту Закона о затезној камати, у Привредној комори Србије, Београд, 19.10.2012. године;
- Јавна расправа о радном тексту Закона о медијацији, Београд 30.10.2012. године;
- Јавна расправа о радном тексту Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку, 02.11.2012. године;
- Јавна расправа о радном тексту Закона о изменама и допунама Закона о ванпарничном поступку, Министарство правде и државне управе, Београд, 05.11.2012. године;
- Јавна расправа поводом Закона и изменама и допунама Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, Београд – 20.11.2012. године;
- Јавна расправа о предлогу нацрта Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова и Закона о изменама и допунама Закона о судијама – новембар 2012. године;

- Јавна расправа о радном тексту Закона о изменама и допунама Закона о се-диштима и подручјима судова и јавних тужилаштава, 31. 10. 2012. године;
- Учешће на састанку у организацији Министарства за људска и мањин-ска права на тему "Нацрт модела за спровођење одлука уговорних тела УН по појединачним представкама против Србије, због кршења основ-них међународних уговора о људским правима";
- Учешће на састанцима (у својству члана) Сталне координационе групе Владе Републике Србије за надзор над спровођењем Националне стра-тегије за борбу против прања новца и финансирања тероризма;
- Пројекат у организацији Министарства правде РС и ГИЗ, у вези приме-не Закона о извршењу и обезбеђењу и изазови у примени ЗИО, 16.07.2012. године;
- Пројекат за борбу против прања новца и финансирања тероризма у Ср-бији (МОЛИ Србија) у својству члана Надзорног одбора пројекта "Тра-јање пројекта од 15.11.2010. до 15.11.2013. године";
- Учешће на презентацији и јавном представљању Водича најбољих при-мера из праксе и мере за спречавање настанка старих предмета у судо-вима, 09.07.2012. године;
- Радна група за вредновање предмета по сложености;
- Радна група за израду радног текста Закона о изменама и допунама За-коника о кривичном поступку;
- Радна група за израду радног текста допуна Кривичног законика;
- Радна група за израду Стратегије за борбу против корупције;
- Радна група Владе Србије за Акциони план за извршење пресуда Европског суда за људска права;
- Радна група Министарства правде за израду радног текста нацрта измена и допуна Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела;
- Радна група за Закон о парничном поступку;
- Радна група за Закон о медијацији;
- Комисија за израду прописа из радног законодавства;

- Комисија за измену Закона о државном премеру и катастру и Закона о изградњи;
- Комисија за израду Грађанског законика.

Судије овог суда вршиле су едукацију полазника Правосудне академије у области примене Закона о парничном поступку; примене новог ЗКП-а; Закона о забрани дискриминације и "Тренингу за тренере" на тему "Пресуда и редовни правни лекови по новом ЗКП-у".

ГОДИШЊЕ САВЕТОВАЊЕ СУДИЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

У организацији Врховног касационог суда на Златибору је од 07-10.10.2012. године одржано Годишње саветовање судија Републике Србије. Организацију саветовања помогли су УСАИД – Програм поделе власти и ОЕБС. Као гости, саветовању су присуствовали представници највиших судских инстанци из земаља региона, као и представници међународних организација које пружају подршку реформским процесима правосудног система у Републици Србији.

Председник Врховног касационог суда и Високог савета судства, Ната Месаровић обратила се присутнима уводним излагањем, о актуелним питањима, статусу судија и положају судства у Републици Србији.

Рад саветовања био је организован у четири секције: кривична, грађанска, управна и прекршајна.

У оквиру пленарне седнице Грађанске и Управне секције обележен је *Европски дан цивилне правде*. На Дан цивилне правде промовише се рад Европске комисије и Савета Европе у области цивилног права са циљем да се грађанима приближи правосудни систем, односно да им се пружи информације како би боље разумели своја права, као и који је начин за њихово остваривање и заштиту кроз правосудни систем.

У оквиру Кривичне секције одржан је Округли сто о првим искуствима у практичној примени новог Законика о кривичном поступку, а у оквиру Грађанске секције Округли сто о новим судским процедурама.

У раду Прекршајне секције, учествовао је и директор Програма УСАИД-а за јачање владавине права, Лоренс Ветер, који је представио компоненту програма за помоћ Управном, Вишем прекршајном суду и

прекршајним судовима. Пројекат треба да обезбеди да спровођење правде буде ефикасније и отвореније за грађане, да се судски поступци убрзају и унапреди управљање судовима.

УСАИД – Програм поделе власти одржао је у оквиру Грађанске и Кривичне секције презентацију резултата – "Успешне технике за ефикасно суђење". На састанку са в.ф. председника судова помоћник секретара Високог савета судства за материјално-финансијске послове и представници УСАИД-а – Програма поделе власти, извршили су презентацију на тему "Унапређење рада финансијско рачуноводствених служби у судовима" и одговорили на питања из ове области.

Судије и саветници изложили су своје реферате за које је владало велико интересовање учесника саветовања у свим одржаним секцијама. Реферати су објављени у билтенима Врховног касационог суда бр. 2/2012 и 3/2012.

ОПШТА СЕДНИЦА СУДА

У узвештајном периоду одржано је 12 Општих седница суда на којима су разматрана разна питања и донете одлуке из надлежности Опште седнице.

На седници од 27.03.2012. године разматрани су целокупни резултати рада судова у 2011. години. Врховни касациони суд урадио је детаљну анализу која садржи извештај о раду Врховног касационог суда, анализу рада судова и комплетну статистику о раду свих судова у Републици Србији. На Општој седници изложени су статистички подаци о раду судова и резултати анализе са предлогом закључака, који су након разматрања усвојени. Закључак је да су судови радили добро, али да су поједини судови могли да постигну и боље резултате. Анализа је показала да су судови и даље неједнако оптерећени приливом предмета, што има за последицу да грађани и даље немају једнак приступ суду. То је посебно изражено код основних судова и прекршајних судова. Код основних судова најоптерећенији суд има до 8,3 пута више предмета по судији од суда са најмањим просечним приливом, док је у предходној години овај распон био 6,8. Код прекршајних судова распон је био 8,5 и у односу на предходну годину је незнатно смањен. Код виших судова распон је био 4,3 и у односу на предходну годину је знатно смањен, када је био 8. Поједини судови

имају мали прилив предмета, а Први основни суд у Београду и Други основни суд у Београду и даље су међу најоптерећенијим судовима у Републици Србији. Имајући у виду да покривају велику територију, они су и у организационом смислу гломазни. Оснивање већег броја судова допринело би бољој организацији рада и већој ефикасности. Подаци о раду судских јединица код основних судова, када се посматрају број примљених и решених предмета у судској јединици у односу на седиште суда, доводе у сумњу оправданост њиховог постојања код појединих судова, посебно ако се имају у виду трошкови рада судских јединица. Сва наведена запажања била су и међу закључцима које је донела Општа седница Врховног касационог суда 2011. године, након разматрања годишњег извештаја о раду судова за 2010. годину. Министарству правде је упућена иницијатива за измену закона којим су одређена седишта и подручја судова.

Рад судова је представљен на конференцији за штампу, која је тим поводом организована, а анализа са статистичким подацима је објављена на интернет страници суда.

На истој седници, на основу реферата судије Врховног касационог суда који је припремљен за Општу седницу, разматрана је примена Закона о стечају и правилника на основу којих се исплаћују и одмеравају награде и накнаде на терет стечајне масе. Закључено је да се Високом савету судства предложи да покрене иницијативу за измену и допуну Закона о стечају и правилника на основу којих се исплаћују и одмеравају награде и накнаде на терет стечајне масе.

На седници одржаној 20.04.2012. године предложени су кандидати за награде Правосудне академије.

Општа седница је 03.09.2012. године, поводом одлуке Уставног суда са седнице од 12.07.2012. године да по службеној дужности покрене поступак за оцену уставности члана 89. став 2. Закона о Уставном суду, закључила да је Законом о изменама и допунама Закона о Уставном суду ("Службени гласник РС" бр. 99 од 27.12.2011. године) Закон о Уставном суду усаглашен са Уставом Републике Србије, тако да Уставни суд више не може да поништава судске одлуке, чиме је отклоњена настала правна несигурност. Поводом тога, на сајту Врховног касационог суда објављено је саопштење са Опште седнице.

У службеној посети Врховном касационом суду била је делегација Европског суда за људска права у Стразбуру коју је предводио председник суда сер Nicolas Bratza. У саставу делегације били су судија Европског суда за људска права из Србије проф. др Драгољуб Поповић и заменик секретара суда Michael O'Boyle. Тим поводом у Врховном касационом суду одржана је 27.09.2012. године свечана Општа седница. На седници се, уз активно учешће судија Врховног касационог суда, разговарало о реформи Европског суда за људска права, улози националних судова у заштити људских права и слобода, доступности праксе Европског суда, посебно о поднетим представкама против Србије и о успостављању институционалног дијалога између националних судова и Европског суда. Председник Врховног касационог суда је истакла значај националних судова који они имају у заштити људских права и слобода. Указала је да наши судови све већу пажњу посвећују пракси Европског суда за људска права. Врховни касациони суд на својој интернет страници објављује све пресуде тог суда против Републике Србије и најважније пресуде против других држава, чиме се та пракса чини још више доступна свим судовима.

Председник суда је на Општој седници, више пута у току 2012. године, утврђивала измене Годишњег распореда послова судија, а 17.12.2012. године утврдила је распоред послова судија и распоред послова судијских помоћника за 2013. годину, који су објављени на интернет страници овог суда.

РАД СУДСКЕ УПРАВЕ

Пословима судске управе обезбеђује се правилан и благовремен рад суда.

Колегијум

У 2012. години одржаване су седнице Колегијума суда на којима су разматрани извештаји о раду одељења суда и извештаји председника Кривичног одељења и председника Грађанског одељења о обиласку и надзору апелационих судова, Привредног апелационог суда, Управног суда, Вишег прекршајног суда и других судова (виши судови и основни судови) који су били обухваћени надзором. Колегијум је обавештен о запажањима изнетим у анализи притужби односно најчешћим разлозима изја-

вљивања притужби на рад судова и поступању в.ф. председника судова по поднетим притужбама. На седницама су разматрана организациона и друга питања од значаја за функционисање и усклађивање рада у суду. На основу закључака усвојених на седницама Колегијума обезбеђен је усклађен и ефикасан рад овог суда.

Општа акта

Председница суда донела је у 2012. години опште акте:

- Правилник о измени Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у ВКС Су I-9 285/12 од 07.05.2012. године.
- Кућни ред о изменама и допунама кућног реда Су I-1 522/12 од 06.11.2012.године.
- Програм основне обуке и провере знања из области заштите од пожара Су I-8 441/12 од 26.09.2012. године.

Радни састанци председнице суда са в.ф. председника судова

Председница суда одржала је у извештајном периоду два радна састанка са в.ф.председника свих судова:

- На састанку одржаном 04.04.2012. године разматрани су резултати рада судова у 2011. години и прочитани су сви закључци које је усвојила Општа седница Врховног касационог суда. Председница је указала да су судови радили добро, али да су Виши прекршајни суд и прекршајни судови могли да постигну и боље резултате. Указно је на поновљен закључак Опште седнице од прошле године да се Министарству правде упути иницијатива за измену мреже судова и да су Први основни суд у Београду и Други основни суд у Београду гломазни. Разматрана су запажања из анализа Врховног касационог суда о притужбама, записника о контроли над радом судова и извештаја о поступању по наложеним мерама. Разматрана су и друга актуелна питања и проблеми у раду.

- На састанку одржаном 09.10.2012. године разматрани су резултати рада судова за првих шест месеци 2012. године и упоредни подаци за исти период 2011. године. Оцењено је да су резултати рада Апелационог

суда у Београду и Апелационог суда у Новом Саду добри, а број просечно решених предмета по судији указује да су ти судови доста оптерећени. Апелациони суд у Нишу треба да смањи број старих предмета, јер је исти повећан у односу на исти период претходне године. Резултат рада Привредног апелационог суда је врло добар, док Управни суд има повремено добре, а повремено лоше резултате, о чему сада сведочи и висок проценат укинутих одлука у односу на исти период претходне године. Виши прекршајни суд може да постигне боље резултате и мора да формира судску праксу. Резултати рада Вишег суда у Београду су добри. Председница Врховног касационог суда је указала да је за мрежу судова значајна анализа рада судских јединица и њу треба да сачине в.ф. председника судова и да је доставе Министарству правде и Високом савету судства. Указано је да судови не достављају благовремено извештаје о поступању по мерама које су им наложене у надзору. Разматрана је анализа Врховног касационог суда о поступању в.ф. председника судова по притужбама странака и учесника у поступку са подручја сваког апелационог суда. Уочено је да се укупан број притужби смањило, али да се мора више водити рачуна о основаним притужбама.

Рад по представкама и притужбама

У 2012. години у суду је примљено 954 притужбе, од којих су 53 на рад Врховног касационог суда. Из претходне године пренето је 29 притужби. Поступљено је по 921 притужби, а у раду је остало 62 притужбе, у односу на које је затражен извештај од в.ф. председника суда. У односу на 2011. годину, у 2012. години примљено је 157 притужби мање, а на рад овог суда 24 притужбе мање.

У извештајном периоду Служба председника овог суда извршила је анализу 208 предмета по притужбама које су достављене председнику овог суда и 223 извештаја које су доставили в.ф. председника непосредно нижих судова, по којима Врховни касациони суд такође поступа, уколико је уочено да постоје неправилности или да се поступак одуговлачи.

Најчешћи разлози основаних притужби су:

- дужина трајања поступка, како првостепеног тако и другостепеног поступка – поступка по жалби и овај разлог се односи на све судове. У оквиру овог разлога је уочено да судије не поступају по пожурницама –

налогу в.ф.председника суда да у одређеном року донесу одлуку или је писмено израде. Уочено је и да предмети који су по закону хитни, непримерено дуго трају, што се посебно односи на спорове из породичних односа у којима је велики размак између рочишта, затим спорове из радних односа и сметања поседа;

- незаказивање рочишта и непоступање у предмету;
- дужина израде писменог отправака првостепене пресуде;
- недостављање предмета по жалби другостепеном суду или одлуке суда странкама;
- пропусти у раду судске писарнице.

У односу на 2011. годину може се закључити да се проценат основаних притужби није смањио (око 25 %), али је уочено да се поступању по притужбама озбиљније приступа, да се предузимају одређене мере од стране в.ф.председника судова и да се предмети на које се притужба односи, у већини случајева прате до њиховог окончања, а подносиоци притужби редовно обавештавају.

У односу на извештаје и изјашњења в.ф. председника судова који су достављени овом суду, уочава се да су они сада потпунији, благовремени и садржајнији, често са детаљним описом свих предузетих радњи.

На основу овлашћења из Закона о уређењу судова, Врховни касациони суд прати даљи ток решавања предмета, односно поступање судије у предмету на који се притужба односи. Подаци из анализе о притужбама припремају се председнику суда и судијама овог суда када иду у обилазак и контролу нижестепених судова.

Анализа записника о контроли и надзору судова

Врховни касациони суд је према плану обилазака извршио две редовне контроле над радом апелационих судова, Управног суда, Вишег прекршајног суда и Привредног апелационог суда и контроле кривичних и грађанских одељења девет виших судова и девет основних судова, о чему су сачињени записници.

Анализа записника о контроли и надзору је показала да су годишње контроле у судовима спроведене врло аналитично, у чему су се посебно истакли Апелациони суд у Београду и Апелациони суд у Новом Саду.

Поред редовне контроле, виши судови су у основним судовима спровели и ванредну контролу о наплати судских такси и контролу поступања у извршној материји, са посебним акцентом на поступање у старим извршним предметима.

Контроле рада судова су показале да се у суђењу испољавају следећи проблеми: неизрађивање судских одлука у законском року; заказивање главног претреса и рочишта у непримерено дугим роковима; неприпремљеност судија за рочишта; проблем у сарадњи са припадницима МУП-а у вези са уручењем позива и одлука окривљеном у прекршајном поступку, што непосредно утиче на могућност застаревања прекршајног гоњења окривљених; недовољна ажурност у предметима из области царинских, девизних и пореских прекршаја.

Министарство правде је доставило записнике о надзору над судском управом судова, у примени Судског пословника. Анализом записника је уочено да су судови смањили број пропуста у односу на контроле из претходног извештајног периода. Међутим, поједини судови и даље не поштују законске рокове за давање одговора притужиоцу, као и начело хитности у решавању предмета, због чега су в.ф. председника судова наложене мере. Утврђени пропусти су у року наложеном мерама отклоњени, о чему су в.ф. председника тих судова обавестили и председника Врховног касационог суда.

Сарадња са другим органима, установама и институцијама

Односи суда и органа државне управе заснивали су се на правима и дужностима одређеним Уставом, законима и другим општим актима. За судове је посебно значајна сарадња са Министарством надлежним за правосуђе.

У контактима са овим министарством, председница суда залагала се да се свим судовима обезбеде адекватни смештајни услови и опрема, да се услови рада судија и судског особља максимално побољшају, како би се странкама омогућила ефикаснија заштита у судским поступцима и остваривање права пред судовима. Наишли смо на разумевање Министарства, па је

у 2012. години окончано реновирање зграде Прекршајног суда у Аранђеловцу; завршени су радови и отворена је зграда Прекршајног суда у Ваљеву, где је направљен "јединствен шалтер" за целу зграду и максимално су искоришћени простор и техника. Реновирањем просторија Прекршајног суда у Зрењанину по први пут је омогућено да сваки судија има своју судницу са припадајућим кабинетом, и у том суду урађен је "јединствен шалтер" за целу зграду. Прекршајни суд у Зрењанину представља модел по коме треба организовати и остале прекршајне судове у Србији.

На основу уговора који је Министарство правде закључило са "Си-менсом" за израду програма "САПС"-електронско вођење података у судовима, тај програм је уведен у Врховни касациони суд, Управни суд, апелационе судове, Виши суд у Сремској Митровици и Основни суд у Сремској Митровици.

Настављена је сарадња између Правног факултета Универзитета у Београду и Врховног касационог суда, у обиму утврђеним Споразумом.

Остварена је сарадња са Правосудном академијом, а судије овог суда учествују у обуци судија и полазника почетне обуке.

Међународна сарадња

Врховни касациони суд је и у 2012. години наставио са успостављањем и ширењем међународне сарадње и контаката са регионалним и европским међународним организацијама и институцијама. Успостављена је и унапређивана сарадња са највишим судским инстанцама других држава. Сарадња се одвијала и кроз конференције, округле столове, семинаре, тренинге и друге скупове организоване у земљи и иностранству.

У извештајном периоду председник Врховног касационог суда одржао је више састанака са амбасадорима акредитованим у Србији, представницима Европске комисије, експертским мисијама Европске уније и представницима међународних организација, пре свега ОЕБС-ом и Саветом Европе.

Сарадња са Америчком агенцијом за међународни развој (УСАИД)

Програм поделе власти (СПП)

СПП је у 2012. години објавио Приручник за спречавање настанка и смањење броја старих предмета. Приручник садржи стандардизоване табеле и обрасце за праћење старих предмета свих врста, детаљне инструкције о техникама за смањење броја старих предмета и спречавање њиховог настанка, као и методе за праћење примене програма. Образац ће моћи да користе судови за израду сопственог плана за смањење броја старих предмета и спречавање њиховог настанка. На Годишњем саветовању судија на Златибору, СПП је био модератор двеју сесија о успешним техникама за ефикасна суђења. Судије су упознате са начинима како могу успешно да примене технике које препоручује Приручник, који је и подељен судијама и судском особљу.

У оквиру компоненте Управљање у правосуђу, развијена је методологија мерења обима судијског посла, која се сада користи у 37 судова. Методологија треба да помогне да се боље организује рад судова и боље расподеле предмети међу судијама.

Пројекат за реформу правосуђа и одговорну власт (ЈРГА)

Пројекат за реформу правосуђа и одговорну власт успешно се спроводио и током 2012. године. Кроз директну помоћ Управном суду, Вишем прекршајном суду и прекршајним судовима, Пројекат настоји да подржи отворен, ефикасан рад судова, да ојача лидерство и менаџерске функције у судовима. Пројекат пружа саветодавну и финансијску подршку за побољшање смештајних капацитета судова и аутоматизацију прекршајних судова.

На основу изричитог захтева Врховног касационог суда и Управног суда, ЈРГА припремио је програм обуке за судије Управног суда на тему реституције. Материјал за обуку припремљен је у сарадњи са Агенцијом за реституцију и обухвата следеће теме: а) правно-историјски оквир и упоредна правна решења, б) основне одредбе Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, ц) улога Агенције за реституцију и д) казнене одредбе.

Припремљени су програми обуке за судије и запослене у прекршајним судовима који ће трајати до априла 2013. године. Предвиђено је да се у Правосудној академији одржи обука у четири кључне области –

примена царинских и пореских прописа, етика и управљање судницом, административне процедуре и процедуре рада у прекршајним судовима.

Започео је програм ИТ обуке намењен судијама и запосленима у прекршајним судовима. Припремљен је материјал за сваку од обука и одређени су тимови предавача који ће држати обуке.

Сарадња са Европском унијом

Председник Врховног касационог суда је одржавала радне састанке и водила разговоре са представницима Европске комисије, амбасадором Делегације у Србији и са експертима Европске комисије. Током разговора, председник Врховног касационог суда их је информисала о резултатима рада судова, проблемима са којима се судови суочавају у свом раду и о токовима у реформи судства.

Преко Канцеларије за европске интеграције редовно су достављани одговори на додатна питања из Упитника Европске комисије, као и одговори и појашњења о другим питањима која су од значаја за европске интеграције и приближавање Србије ЕУ. 21.06.2012. године у Канцеларији за европске интеграције председник Врховног касационог суда је учествовала у разговорима Унапређеног сталног дијалога, на следеће теме: реформа правосуђа, ефикасност, независност, професионалност, одговорност правосуђа. Врховни касациони суд је учествовао у изради *Миграционог профила Републике Србије* у циљу извештавања Европске уније, као и у изради извештаја о заступљености националних мањина у судству и употреби језика националних мањина у судовима.

Сарадња са Саветом Европе

У октобру 2012. године, на позив председника Нате Месаровић, у службеној посети Врховном касационом суду боравила је делегација Европског суда за људска права у Стразбуру коју је предводио председник сер Nicolas Bratza. У саставу делегације били су судија Европског суда за људска права из Србије проф. др Драгољуб Поповић и заменик секретара суда Michael O'Boyle. Делегација је била у посети и Апелационом суду у Новом Саду, где их је примио в.ф. председника Апелационог суда у Новом Саду, а састанку испред Врховног касационог суда су присуствовале судије Јелена Боровац и Веско Крстајић.

У сарадњи са Саветом Европе – Одељењем за привредни криминал, припрема се пројекат *Јачање капацитета полиције и правосуђа за борбу против корупције у Србији*. Предвиђено је да пројекат траје две године, а циљ је да се унапреде капацитети полиције и правосуђа за откривање, вођење истраге, кривично гоњење и суђење у предметима корупције. Партнери Савета Европе на реализацији овог пројекта су, између осталих, Високи савет судства и судови.

Сарадња са ОЕБС-ом

Уз подршку Врховног касационог суда, у сарадњи са ОЕБС-ом, спроводи се Пројекат Оснивање службе за помоћ и подршку оштећенима и сведоцима при судовима опште надлежности у Републици Србији. Високи савет судства је 23.01.2012. године образовао радну групу за израду предлога правног и институционалног оквира за пружање подршке сведоцима и жртвама, као и за дефинисање правила и процедура за услуге подршке. У току је израда предлога прописа.

Стручно усавршавање и обука судског особља

У извештајном периоду судско особље овог суда учествовало је у следећим видовима обуке и стручног усавршавања:

- Трећем по реду Европском, правном и политичком форуму на тему "Јавни бележници у Републици Србији", у организацији ГИЗ пројекта, 29.05.2012. године;
- Радионици у Народној скупштини РС "Транспарентност и учешће јавности у поступку доношења закона", 26.03.2012. године;
- Предавању на Правном факултету у Београду на тему "Изазови и шансе уласка у Европску Унију за српске правнике", 03.03.2012. године;
- Семинару у организацији Агенције за борбу против корупције на тему "Регистар и пријављивање имовине функционера" и "Обавезе функционера у области спречавања сукоба интереса", Београд 13.09.2012. године.
- Семинару у организацији Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, поводом пројекта "Унапређење заштите података о личности", Београд – 11.10. и 07.12.2012. године;

- Семинару "Усклађивање са стандардима ЕУ у области "Заштите података" у Канцеларији за европске интеграције;
- Годишњем саветовању судија Републике Србије на Златибору, у организацији Врховног касационог суда, 07-10.10.2012.године;
- Обуци у организацији Правосудне академије из области примене новог Законика о кривичном поступку;
- Обуци из области "Основе безбедности IT Ironport mail iweb, exim.... – специјалистички курс, 12–19.03.2012. године.

ПОСТУПАЊЕ ПО ЗАХТЕВИМА ЗА СЛОБОДАН ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

У Врховном касационом суду, одлуком председника суда, овлашћени су секретари Кривичног и Грађанског одељења за поступање по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја.

Врховном касационом суду поднет је 91 захтев за слободан приступ информацијама од јавног значаја. 73 захтева поднели су грађани, три невладине организације и друга удружења грађана, један је поднет од стране органа власти и 14 остали (адвокати, установе).

Удовољено је тражењима из 75 захтева. Једном захтеву је делимично удовољено, а у осам тражилац је упућен да се обрати надлежном органу. У 15 случајева захтевима није удовољено.

Већи број захтева поднет је од стране истог лица.

На захтеве тражилаца информација одговорено је у законском року од 15 дана.

Информације које су дате већином су се односиле на:

- издавање копија одлука Врховног суда Србије и Врховног касационог суда и обавештење о предметима којима је протекао рок чувања у архиви;
- извештаје о раду појединих судија;
- тражење одговора о томе када су донети и да ли су мењани правни ставови Врховног суда Србије и Врховног касационог суда, а који су у вези са конкретним предметима;
- податке о поступању по притужбама и мерама које су предузете;

- доставу података о датуму пријема правног лека у Врховни касациони суд и датуму доношења одлуке;
- кретање предмета у суду.

Захтеви којима није удовољено, углавном су се односили на тражење:

- копије списка предмета који се не налазе у овом суду;
- информације које нису садржане у документима којима располаже овај суд;
- информације које се не односе на рад и акте овог суда;
- информације које се не сматрају информацијама од јавног значаја у смислу члана 2. Закона;
- записника о већању и гласању.

Закључцима Повереника одбачене су као недопуштене четири жалбе изјављене због недобијања тражених информација и две жалбе изјављене против одлука садржаних у актима Врховног касационог суда. У једном предмету тражилац је тужбом поднетом Управном суду тражио да се поништи закључак Повереника за информације од јавног значаја, којим је одбачена његова жалба и да се наложи туженом – Врховном касационом суду да тужиоцу изврши достављање означених пресуда. Управни суд је пресудом У 12117/12 од 06.12.2012. године, одбио тужбу.

ЈАВНОСТ РАДА СУДА

У извештајном периоду настављено је обавештавање јавности о раду суда у складу са одредбама Пословника о уређењу и раду Врховног касационог суда.

Јавност рада суда обезбеђена је: издавањем Билтена, објављивањем одлука и важнијих података на интернет страници суда, објављивањем Информатора о раду суда, давањем саопштења за јавност и одржавањем конференције за штампу.

Издати су Билтени суда – бр. 1, 2 и 3 који су намењени судијама свих судова, судијским помоћницима и широј јавности. У Билтенима су објављена правна схватања, закључци и сентенце сачињене на основу одлука Врховног касационог суда.

На сајту суда:

- постављено је 117 анонимизованих одлука Врховног касационог суда, од којих 49 из кривичне материје, 43 из грађанске материје и 25 из управне материје;
- 37 пресуда Европског суда за људска права у Стразбуру, од којих је 21 пресуда против Србије и 16 пресуда против других земаља чланица;
- објављена су правна схватања и закључци донети на седницама одељења и сентенце из свих материја;
- објављени су општи акти које је председник суда донела и Преочишћен текст Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у суду;
- објављен је Распоред послова судија и Распоред послова судијских помоћника за 2012. годину и све измене Распореда послова судија у тој години;
- објављена су саопштења Опште седнице;
- објављени су текстови јавних конкурса за попуњавање слободних радних места;
- текстови позива, одлука и целокупне конкурсне документације јавних набавки.

Информатор о раду суда ажуриран је три пута у току 2012. године, у фебруару, јуну и октобру месецу. Измене текста Информатора о раду из октобра унете су кроз појединачна документа, тако да се на интернет страници налазе све измене, а само два потпуна документа Информатора о раду.

У марту месецу, председник суда је одржала конференцију за штампу са акредитованим представницима средстава јавног информисања поводом Извештаја о раду судова за 2011. годину.

АПЕЛАЦИОНИ СУДОВИ

У апелационим судовима укупно предмета у раду у извештајном периоду било је 103.532, примљено је 78.994 предмета, а решено 78.513 предмета и на крају 2012. године остало је нерешено 25.019 предмета, што је за око 500 предмета више у односу на 2011. годину.

Према подацима о укупним резултатима рада Апелациони суд у Београду је имао највећи укупан прилив предмета – 31.354, Апелациони суд у Крагујевцу је примио укупно 17.361 предмет, Апелациони суд у Нишу – 11.847 и Апелациони суд у Новом Саду – 18.432. предмета.

Највећи просечан прилив предмета по судији имао је Апелациони суд у Београду (39,59), затим Апелациони суд у Новом Саду (38,08), Апелациони суд у Нишу (33,66) и Апелациони суд у Крагујевцу (32,21).

Највећи проценат решених предмета у односу на укупан број предмета у раду имао је Апелациони суд у Крагујевцу (89,22%), Апелациони суд у Новом Саду (78,46%), Апелациони суд у Нишу (71,45%) и Апелациони суд у Београду (70,25%).

Највише просечно месечно предмета по судији решено је у Апелационом суду у Новом Саду (40,59), Апелационом суду у Београду (38,46), Апелационом суду у Нишу (33,55) и Апелационом суду у Крагујевцу (30,80).

Од укупно решених предмета, највећи проценат мериторно решених имао је Апелациони суд у Нишу (95,48%), Апелациони суд у Новом Саду (92,74%), Апелациони суд у Крагујевцу (92,17%) и Апелациони суд у Београду (86,93%).

На крају извештајног периода највише нерешених предмета остало је у Апелационом суду у Београду (12.900), затим у Апелационом суду у Новом Саду (5.395), у Апелационом суду у Нишу (4.719) и у Апелационом суду у Крагујевцу (2.005).

Поређењем ових података са извештајем о раду апелационих судова у току 2011. године, уочено је да је укупан просечни прилив предмета по судији у 2012. години повећан за 5,02 предмета, с тим што је у Апелационом суду у Крагујевцу тај пораст био 5,83, у Апелационом суду у Новом Саду 5,70, у Апелационом суду у Београду 5,65, док је у Апелационом суду у Нишу укупан прилив предмета у односу на 2011. годину повећан за 1,29 предмета.

Просечан број решених предмета по судији у свим апелационим судовима повећан је за 3,92 предмета и то у Апелационом суду у Новом Саду – 5,76 предмета, у Апелационом суду у Београду 3,66 предмета, у

Апелационом суду у Нишу 3,41 предмет и у Апелационом суду у Крагујевцу 2,92 предмета.

Број укупно нерешених предмета у 2012. години у свим апелационим судовима повећан је за 1,96%, с тим што је највећи проценат повећања у Апелационом суду у Крагујевцу (61,17%), у Београду (7,46%), у Нишу (0,83%), док је у Апелационом суду у Новом Саду остало укупно нерешених предмета 18,37% мање него на крају 2011. године.

Када је реч о "старим предметима" на крају 2012. године у апелационим судовима остало је нерешено око 2.000 мање старих предмета према датуму пријема у суд, али и око 3.000 више нерешених старих предмета према датуму иницијалног акта, у односу на 2011. годину.

Највише нерешених старих предмета према датуму пријема у суд остало је у Апелационом суду у Београду – 3.835 (2011.г.-4.906), затим у Апелационом суду у Нишу – 2.381 (2011.г. – 2.129), у Апелационом суду у Новом Саду – 1.705 (2001. г.- 3.127) и у Апелационом суду у Крагујевцу – 91 (2011.г.-152), док је највише нерешених старих предмета према датуму иницијалног акта остало у Апелационом суду у Београду – 10.440 (2011.г – 7.062), затим у Апелационом суду у Новом Саду – 3.691 (2011.г – 4.421), у Апелационом суду у Нишу – 3.316 (2011.г – 3.274) и у Апелационом суду у Крагујевцу – 1.338 (2011.г – 833).

ГРАЂАНСКА МАТЕРИЈА

Гж

Анализом рада апелационих судова у периоду од 01.01. до 31.12.2012. године, утврђено је да је у општој грађанској материји (Гж), највећи укупан прилив предмета забележен је у Апелационом суду у Београду (9.227²), а потом у Апелационом суду у Новом Саду (5.449³), Апелационом суду у Нишу (2.773⁴) и у Апелационом суду у Крагујевцу (4.352⁵). Међутим, највећи прилив предмета по судији, као и током 2011. године, имао је Апелациони суд у Нишу 25,21, у коме је и највећи проценат мериторно ре-

² Исправљено 24.05.2013. године

³ Исто

⁴ Исто

⁵ Исто

шених предмета (91,54%), од 27,28 просечно решених предмета по судији. У преостала три суда прилив предмета по судији је мањи, тако да је најмањи прилив у Апелационом суду у Крагујевцу (21,98), у коме је и најмањи број решених предмета по судији (21,14), од чега је 87,07% мериторно решених. У Апелационом суду у Београду је примљено 24,67 предмета по судији, решено 21,99, од чега је 77,81% мериторних одлука, док је у Апелационом суду у Новом Саду примљено 22,52 предмета по судији, а решено 24,43 предмета по судији, од чега 83,46% мериторном одлуком.

Поређењем ових података са извештајем о раду апелационих судова у периоду од 01.01. до 31.12.2010. године, уочено је да је само у Апелационом суду у Нишу у току 2011. године дошло до смањења прилива предмета по судији (за 5,76), као и до смањења броја просечно решених предмета по судији (за 2,55 предмета), док је у преостала три суда прилив предмета по судији и број решених предмета по судији незнатно повећан, док је у сва четири суда у 2012. години већи проценат предмета који су решени мериторном одлуком, него у 2011. години.

Гж1

У периоду од 01.01. до 31.12.2012. године, у материји радних спорова, највећи укупан прилив предмета био је у Апелационом суду у Београду (7.247), у Апелационом суду у Новом Саду (3.821), у Апелационом суду у Крагујевцу (3.551) и у Апелационом суду у Нишу (2.384). Апелациони суд у Београду је имао и највећи прилив предмета по судији (54,9), и највећи број решених предмета по судији (52,11), од чега је мериторном одлуком решено 73,48% предмета (најмањи проценат од сва четири суда). Најмањи прилив (24,08) и најмањи број решених предмета по судији (26,14), забележен је у Апелациони суд у Нишу, али који има највећи проценат мериторних одлука у односу на број решених предмета и то 96,83%. У Апелационом суду у Крагујевцу просечан прилив предмета по судији је 53,8, а по судији је решено 46,06 предмета, од чега 80,82% мериторном одлуком, а у Апелационом суду у Новом Саду је забележен прилив од 38,6 предмета и решених 3,239882 предмета по судији, од чега мериторном одлуком 92,62%.

Поређењем наведених података апелационих судова са резултатима рада из 2011. године, уочава се да је у само у у Апелационом суду у

Нишу у току 2012. године, смањен прилив предмета и број решених предмета по судији (прилив за 2,58 предмета, а број решених за 2,22), док је у преостала три суда прилив предмета по судији, као и број решених предмета повећан, тако да је прилив предмета већи за 10,68 предмета, а број решених за 10,77 предмета у Апелационом суду у Београду; за 11,04 предмета је већи прилив, а број решених за 6,54 предмета у Апелационом суду у Новом Саду и у Апелационом суду у Крагујевцу је прилив предмета већи за чак 23,81 предмета, а број решених је за 14,39 предмета више по судији. Највећи и најмањи проценат мериторних одлука у односу на број решених предмета у 2011. години забележен је у истим судовима као у 2012.години (најмање у Апелационом суду у Београду 73,48%, а највише у Апелациони суд у Нишу 96,83%).

Гж2

У истом извештајном периоду у породичним споровима, највећи укупан прилив предмета био је у Апелационом суду у Београду (1.296⁶), у Апелационом суду у Новом Саду (813⁷), у Апелационом суду у Крагујевцу (516⁸) и у Апелационом суду у Нишу (349⁹). Редослед апелационих судова према броју примљених и решених предмета по судији се поклапа, тако да највећи број примљених и решених предмета по судији има Апелациони суд у Нишу и то 7,93 примљених и 7,95 решена предмета, који има и највећи проценат мериторних одлука (96,57%), Апелациони суд у Новом Саду има 6,72 примљених и 6,68 решених предмета по судији, Апелацион суд у Крагујевцу има 5,21 примљена и исто толико решених предмета по судији, док је најмањи број примљених предмета по судији 4,71 и решених 4,77, као и најмањи проценат мериторних одлука у односу на број решених предмета (82,61%) забележен у Апелационом суду у Београду. Од броја решених предмета Апелациони суд у Новом Саду има 87,13% мериторних одлука, а Апелациони суд у Крагујевцу 85,08%.

У односу на 2011. годину, уочава се благо повећање прилива, као и број решених предмета по судији у 2012.години, осим у Апелационом

⁶ Исто

⁷ Исто

⁸ Исто

⁹ Исто

суду у Нишу, где је прилив и број решених предмета по судији мањи него 2011. године, при чему се број мериторних одлука у односу на број решених предмета у 2011. годни кретао од 81,02% (у Апелационом суду у Београду) до 96,55% (у Апелационом суду у Нишу).

КРИВИЧНА МАТЕРИЈА

Кж1

У Кж1 материји највећи укупан прилив предмета имао је Апелациони суд у Београду (7.199), затим Апелациони суд у Крагујевцу (5.988), Апелациони суд у Новом Саду (4.560) и Апелациони суд у Нишу (4.389). Највећи просечан прилив предмета по судији имао је Апелациони суд у Новом Саду (31,89), затим Апелациони суд у Нишу (30,69), Апелациони суд у Београду (26,18) и Апелациони суд у Крагујевцу (21,77). Поређењем ових података у односу на прошлу годину уочава се да је прилив Кж1 предмета у 2012. години у Апелационом суду у Београду повећан за 645 предмета, а у Апелационом суду у Крагујевцу за 597 предмета, док је овај прилив смањен у Апелационом суду у Новом Саду за 186 предмета а у Апелационом суду у Нишу за 119 предмета.

Највећи укупан број решених Кж1 предмета има Апелациони суд у Београду (7.583), затим Апелациони суд у Крагујевцу (5.926), Апелациони суд у Новом Саду (5.203) и Апелациони суд у Нишу (3.908). Највише просечно решених предмета по судији има Апелациони суд у Новом Саду (36,38), затим Апелациони суд у Београду (27,57), Апелациони суд у Нишу (27,33) и Апелациони суд у Крагујевцу (21,55). Када је реч о проценту мериторно решених предмета највише предмета имају: Апелациони суд у Крагујевцу (99,88%), затим Апелациони суд у Новом Саду (99,79%), Апелациони суд у Београду (99,76%), и Апелациони суд у Нишу (96,62%).

У односу на 2011. годину, у 2012. години Апелациони суд у Новом Саду решио је 982 Кж1 предмета више, Апелациони суд у Београду 923 предмета више и Апелациони суд у Нишу 310 предмета више него у претходној години, док је Апелациони суд у Крагујевцу решио 56 Кж1 предмета мање него у 2011. години.

Кж2

У Кж2 материји највећи укупан прилив предмета имао је Апелациони суд у Београду (5.120), затим Апелациони суд у Новом Саду (3.323), Апелациони суд у Крагујевцу (2.627) и Апелациони суд у Нишу (1.756), а највећи просечан прилив предмета по судији имао је Апелациони суд у Новом Саду (23,24), затим Апелациони суд у Београду (18,62), Апелациони суд у Нишу (12,28) и Апелациони суд у Крагујевцу (9,55).

У односу на претходну годину прилив Кж2 предмета је повећан и то у Апелационом суду у Београду за 638 предмета, у Новом Саду за 161 предмет, у Крагујевцу за 247 предмета и у Нишу за 354 предмета.

Највећи укупан број решених Кж2 предмета има Апелациони суд у Београду (5.192), затим Апелациони суд у Новом Саду (3.343), Апелациони суд у Крагујевцу (2.620) и Апелациони суд у Нишу (1.767). Највише просечно решених предмета по судији има Апелациони суд у Новом Саду (23,38), затим Апелациони суд у Београду (18,88), Апелациони суд у Нишу (12,36) и Апелациони суд у Крагујевцу (9,53), Највећи проценат мериторно решених предмета има Апелациони суд у Београду (99,31%), затим Апелациони суд у Новом Саду (99,07%), Апелациони суд у Крагујевцу (98,63%) и Апелациони суд у Нишу (98,19%).

Поређењем ових података са извештајем из претходне године уочава се да сви апелациони судови у 2012. години имају повећан број решених Кж2 предмета.

Кжм1

У овој материји највише предмета примио је Апелациони суд у Новом Саду (163), затим Апелациони суд у Београду (88), Апелациони суд у Нишу (68), и Апелациони суд у Крагујевцу (54). Просечан прилив Кжм1 предмета по судији био је највећи у Апелационом суду у Новом Саду (7,41), затим Апелационом суду у Београду (2,67), у Апелационом суду у Крагујевцу (1,64) и у Апелационом суду у Нишу (1,55). У односу на 2011. годину прилив Кжм1 предмета повећан је у Апелационом суду у Новом Саду за 16 предмета, у Апелационом суду у Београду за 7, у Апелационом суду у Нишу за 14 и у Апелационом суду у Крагујевцу за 18 предмета.

Највећи укупан број решених Кжм1 предмета имао је Апелациони суд у Новом Саду (158), затим Апелациони суд у Београду (89), Апелациони суд у Нишу (61), и Апелациони суд у Крагујевцу (51), а просечно по судији највише ових предмета решио је Апелациони суд у Новом Саду (7,18), затим Апелациони суд у Београду (2,70), Апелациони суд у Крагујевцу (1,55) и Апелациони суд у Нишу (1,39).

Поређењем ових података са извештајем за 2011. годину уочава се да су апелациони судови у Београду и Нишу решили приближно исти број предмета и у 2012. години, док је Апелациони суд у Новом Саду решио 30, а Апелациони суд у Крагујевцу 14 предмета више него у 2011. години.

Кжм2

Највећи укупан прилив предмета као и највише просечно примљених предмета по судији има Апелациони суд у Новом Саду – 51, просечно по судији 2,32, затим Апелациони суд у Крагујевцу - 20, просечно по судији 0,61, Апелациони суд у Београду - 19, просечно по судији 0,58 и Апелациони суд у Нишу - 9, просечно по судији 0,20.

Прилив Кжм2 предмета у свим апелационим судовима смањен је у односу на 2011. годину.

Апелациони судови у Нишу и Крагујевцу у потпуности су савладали прилив Кжм2 предмета, док је у Апелационом суду у Новом Саду остало нерешено 3, а у Апелационом суду у Београду 2 Кжм2 предмета.

ВИШИ СУДОВИ

У вишим судовима укупно предмета у раду је 148.093, примљено је 102.118 предмета, решено је 108.164 предмета, остало је нерешено 39.740 предмета, што је смањено у односу на 2011. годину, када је остало нерешено 45.822 предмета.

Према подацима о укупним резултатима рада највећи просечан прилив предмета по судији имали су Виши суд у Новом Саду (47,06), затим Виши суд у Крагујевцу (45,43), Виши суд у Панчеву (42,26), Виши суд у Зрењанину (40,95) и Виши суд у Београду (39,34), док је најмањи просечан прилив предмета по судији у Вишем суду у Неготину (16,09), за-

тим у Вишем суду у Прокупљу (16,07), Вишем суду у Косовској Митровици (17,36), Вишем суду у Пироту (22,62) и Вишем суду у Чачку (22,74).

Када је реч о броју просечно решених предмета по судији, највише је решио Виши суд у Крагујевцу (47,88), затим Виши суд у Београду (46,76), Виши суд у Новом Саду (45,17), Виши суд у Лесковцу (42,99) и Виши суд у Панчеву (42,74), док је најмање просечно решено предмета по судији у Вишем суду у Неготину (15,83), Вишем суду у Прокупљу (16,03), Вишем суду у Косовској Митровици (17,18), Вишем суду у Пироту (21,78) и Вишем суду у Чачку (21,88).

Највише мериторно решених предмета имао је Виши суд у Новом Саду (87,44%), затим Виши суд у Крагујевцу (83,83%), Виши суд у Чачку (83,74%), Виши суд у Новом Пазару (83,49%) и Виши суд у Београду (83,18%). Најмањи проценат мериторно решених предмета има Виши суд у Косовској Митровици (11,38%), затим Виши суд у Пироту (48%), Виши суд у Сомбору (64,46%), Виши суд у Зрењанину (67,56%) и Виши суд у Панчеву (71,56%).

Највећи проценат решених предмета у односу на укупно у раду имао је Виши суд у Косовској Митровици (97,49%), затим Виши суд у Неготину (95,28%), Виши суд у Пожаревцу (93,48%), Виши суд у Ваљеву (92,75%) и Виши суд у Ужицу (92,56%), а најмањи проценат решених предмета у односу на укупно у раду има Виши суд у Београду (59,11%), затим Виши суд у Врању (59,64%), Виши суд у Новом Саду (65,67%), Виши суд у Лесковцу (74,47%) и Виши суд у Шапцу (79,11%).

Најбољи коефицијент ажурности имали су Виши суд у Косовској Митровици (0,28), Виши суд у Неготину (0,54), Виши суд у Пожаревцу (0,76), Виши суд у Крушевцу (0,85) и Виши суд у Ужицу (0,87), а најлошији коефицијент ажурности имали су Виши суд у Београду (9,04), Виши суд у Врању (7,16), Виши суд у Новом Саду (5,52), Виши суд у Лесковцу (5,35) и Виши суд у Шапцу (3,15).

Када је реч о нерешеним старим предметима, на крају извештајног периода остало је 5044 нерешених старих предмета према датуму пријема у суд (2011-7.291) и 19.469 нерешених старих предмета према датуму иницијалног акта (2011 – 24.849).

Из наведених података се види да је на нивоу свих виших судова смањен укупан број нерешених старих предмета и то за 2247 нерешених старих предмета према датуму пријема у суд и за 5380 нерешених старих предмета према датуму иницијалног акта.

ГРАЂАНСКА МАТЕРИЈА

Гж

Према извештају о раду виших судова за период од 01.01. до 31.12.2012. године, у Гж материји укупно је примљено 39.997 предмета, што је за 24,67% мањи прилив него у 2011. години. Од тога највећи прилив предмета имали су виши судови у Београду (10.614), Новом Саду (4.315), Крагујевцу (3.520), Нишу (2.419) и Лесковцу (1.437) .

Највећи просечан прилив по судији имали су виши судови у Крагујевцу (80), Београду (64,33), Краљеву (49,5), Новом Саду (49,03) и Ваљеву (41,58).

Поређењем ових података за исте судове у односу на 2011. годину, прилив је смањен у 21 вишем суду, а повећан у осталих 5 виших судова, с тим што је укупан прилив у свим вишим судовима у овој материји мањи за 24,67% него у 2011. години, док је просечан прилив предмета по судији, на нивоу свих виших судова, мањи за 13,92% него у 2011. години.

Најмањи укупан прилив имају Виши суд Косовска Митровица (62), Виши суд Пирот (515), Виши суд Сомбор (560), Виши суд Суботица (584) и Виши суд Прокупље (601) . Најмањи просечан прилив предмета по судији имају Виши суд Косовска Митровица (1,41), Пирот (11,7), Виши суд у Суботица (17,7), Виши суд Прокупље (18,21) и Виши суд Смедерево (18,88) . Уочава се да су и у 2011. години виши судови у Косовској Митровици и Пироту имали најмањи просечни прилив предмета по судији у овој материји.

Виши суд у Београду, у 2012. години има највећи укупан број решених предмета и то 16.391 предмет, укључујући и број мериторно решених, 14.945 предмета. Следи Виши суд Нови Сад са 4.290 укупно решених од чега мериторно решених 4.001; Виши суд Крагујевац укупно решених 3.921, мериторно решених 3.424; Виши суд Лесковац 2.543 укупно решених од чега је мериторном одлуком решено 2.149 предмета и Виши суд Ниш 2.397 укупно

решених, од чега мериторном одлуком 2.012 предмета. Највише просечно решених предмета по судији имају Виши суд у Београду (99,34), Крагујевцу (89,11) и Лесковац (57,8). У односу на 2010. годину уочава се да је у свим судовима, осим у суду у Ваљеву, Косовској Митровици, Неготину и Пироту, мањи број просечно решених предмета по судији.

У овом извештајном периоду најмање укупно решених Гж предмета има Виши суд Косовска Митровица (62), Виши суд Пирот (513), Виши суд Суботица (556), Виши суд Сомбор (561). У овим судовима је и најмањи број мериторно решених предмета, а у Вишем суду Косовска Митровица, Пирот и Суботица, уочава се и најмање решених предмета по судији.

Гж1

Највећи укупан прилив предмета у материји радних спорова, Гж1, имао је Виши суд Београд (911), Ниш (226), Нови Сад (178), Крагујевац (140), и Врање (108). Највећи просечан прилив предмета по судији имали су Виши суд Београд (27,61), Сомбор (3,68), Врање (3,27), Крагујевац (3,18) и Јагодина (3,03), а сви остали судови имају просечан прилив мањи од 3 предмета по судији. Прилив предмета по судији је приближно исти као у 2011. години, осим у Вишем суду Београд у коме је просечан прилив предмета по судији мањи за 19,06% него у 2011. години.

Према истом извештају у Гж1 материји није било прилива у вишим судовима у Краљеву, Новом Пазару, Пироту, Прокупљу, Ужицу и Чачку, што је у односу на 2011. годину остало непромењено.

Највећи укупан број решених Гж1 предмета (укључујући и број мериторно решених) имају виши судови у Београду (956), Нишу (226), Новом Саду (179), Лесковцу (158) и Крагујевцу (150), а највећи број просечно решених предмета по судији имају Виши суд у Београду (28,97 предмета), Виши суд Врање (3,79), Виши суд Сомбор (3,68), Виши суд Лесковац (3,59), Виши суд Крагујевац (3,41) и Виши суд Јагодина (3,12), док у свим осталим вишим судовима просечно је решено мање од 3 предмета по судији.

У овом извештајном периоду виши судови у Краљеву, Новом Пазару, Пироту, Прокупљу, Ужицу и Чачку немају решених Гж1 предмета, што је непромењено у односу на 2011. годину. Од осталих виших суда,

најмање просечно решених предмета по судији има Виши суд Косовска Митровица (0,27), Виши суд Неготин (0,36), Виши суд Смедерево (0,82) и Виши суд Суботица (0,82).

Просечан број решених предмета по судији је такође приближно исти као у 2011. години, осим у Вишем суду Београд у коме је просечан број решених предмета по судији мањи за 7,58% (али у коме је и прилив предмета по судији мањи за 19,06% него у 2011. години).

Гж2

Према извештају о раду у Гж2 материји највећи укупан прилив предмета имали су Виши суд Београд (146), Виши суд Нови Сад (67), Крагујевац и Пожаревац (по 52) и Виши суд Ниш (46). Највећи просечан прилив предмета по судији имао је Виши суд Пожаревац (1,58), Виши суд Зрењанин (1,33), Виши суд Крагујевац (1,18) и Виши суд Сомбор.

У Гж2 материји није било прилива у 11 виших судова, па самим тим није било ни просечног прилива предмета по судији.

Највећи број укупно решених Гж2 предмета (укључујући и мериторно решене) имају Виши суд Београд (98), Виши суд Нови Сад (65), Виши суд Крагујевац (53), Виши суд Пожаревац (52) и Виши суд Ниш (46). Ако посматрамо просечно решене предмете по судији онда највише решено предмета по судији су имали виши судови у Пожаревцу (1,58), Зрењанину (1,3), Крагујевцу (1,2) и Сомбору (1), док су остали судови просечно решавали мање од једног предмета по судији.

Током 2011. године, 13 виших судова није имало прилив предмета у Гж2 материји, међу којима су и судови у Београду, Панчеву и Смедереву, а који су 2012. године примали и решавали ове предмете, док Вишем суду Јагодина 2012. године није имао у раду, а ни прилив ни једног предмета у овој материји (28 предмета који су били у раду у 2011. године су решени).

КРИВИЧНА МАТЕРИЈА

Ки

Највећи укупан прилив предмета имали су виши судови у Београду (1106), Новом Саду (403), Нишу (183), Јагодини (165) и Шапцу (163), а

највећи просечан прилив предмета по судији имали су виши судови у Београду (20,11), Јагодини (15), Шапцу (14,82), Сремској Митровици (12,64) и Новом Пазару (11,82), што је измењено у односу на претходну годину када су највише просечно примљених предмета по судији имали виши судови у Краљеву, Београду, Шапцу, Зрењанину и Крушевцу.

Најмањи укупан прилив имали су виши судови у Косовској Митровици (11), Прокупљу (44), Пироту (54), Неготину (58) и Зајечару (63), а најмањи просечан прилив предмета по судији имали су виши судови у Косовској Митровици (0,5), Пироту (2,45), Неготину (2,64), Врању (3,77) и Прокупљу (4).

Када је реч о укупном приливу предмета у Ки материји на нивоу свих виших судова, тај прилив смањен је за 5,78% у односу на 2011. годину, док је просечан прилив Ки предмета по судији готово исти као и претходне године.

Највећи укупан број решених предмета имали су виши судови у Београду (1089), Новом Саду (374), Нишу (191), Шапцу (186) и Краљеву (151). Највише просечно решених предмета по судији имали су виши судови у Београду (19,80), Шапцу (16,91), Краљеву (13,73), Јагодини (12,09) и Сремској Митровици (11,82).

Најмање укупно решених Ки предмета имали су виши судови у Косовској Митровици (6), Прокупљу (39), Пироту (42), Неготину (58) и Зајечару (61), а најмање просечно решених предмета по судији имали су виши судови у Косовској Митровици (0,27), Пироту (1,91), Неготину (2,64), Прокупљу (3,55) и Врању (3,95).

Посматрано на нивоу свих виших судова, у 2012. години решено је укупно 4,54% Ки предмета мање него у претходној години, при чему су судије просечно решавале углавном исти број ових предмета као и претходне године.

К

У К материји највећи укупан прилив предмета имали су виши судови у Београду (1.211), Новом Саду (418), Нишу (280), Крагујевцу (191) и Сремској Митровици (146), а највећи просечан прилив предмета по су-

дији имали су виши судови у Новом Саду (9,50), Београду (6,88), Нишу и Панчеву (по 6,36) и Зрењанину и Лесковцу (по 5,68).

Најмањи укупан прилив предмета имали виши судови у Косовској Митровици (22), Прокупљу (45), Пироту (51), Неготину (65) и Чачку (76), док је најмањи просечан прилив предмета по судији био у вишим судовима у Косовској Митровици (0,67), Прокупљу (1,36), Неготину (1,97), Ваљеу (2,18) и Краљеу (2,36).

Када је реч о укупном броју примљених предмета у К материји, посматрано на нивоу свих судова, укупан прилив је смањен за 4,05%, с тим што је од 15 судова у којима је прилив смањен, значајније смањење прилива било у вишим судовима у Краљеу (47,74%), Јагодини (31,28%), Прокупљу (28,57%) и Сремској Митровици (22,75%). У 11 судова дошло је до повећања укупног прилива предмета у овој материји и то највише у Вишем суду у Смедереву (34,65%) и Зајечару (30,51%).

Највећи укупан број решених предмета имали су виши судови у Београду (1.309), Новом Саду (366), Нишу (276), Сремској Митровици (212) и Крагујевцу (189). Највише просечно решених предмета по судији имају виши судови у Новом Саду (8,32), Београду (7,44), Лесковцу (6,77), Панчеву (6,41) и Нишу (6,27). Највећи проценат мериторно решених предмета имали су виши судови у Сомбору (95,41%), Чачку (94,74%), Крушевцу (94,61%), Пожаревцу (94,29%) и Прокупљу (93,02%).

Најмање укупно решених предмета имали су виши судови у Косовској Митровици (19), Прокупљу и Пироту (по 43), Неготину (59) и Зајечару (63). Најмање просечно решених предмета по судији имали су виши судови у Косовској Митровици (0,58), Прокупљу (1,30), Неготину (1,79), Пожаревцу (2,12) и Ваљеу (2,59). Најмањи проценат мериторно решених предмета имали су виши судови у Косовској Митровици (21,05%), Јагодини (73,02%), Смедереву (79,23%), Зрењанину (80,33%) и Новом Саду (81,15%).

Посматрано на нивоу свих виших судова у 2012. години укупно је решено 0,39% мање предмета него у 2011. години.

Када је реч о нерешеним "старим предметима" у вишим судовима дошло је до смањења броја ових предмета па је на крају 2012. године у раду остало око 2.000 мање нерешених старих предмета према датуму при-

јема у суд него у претходној години и око 5.500 мање нерешених старих предмета према датуму иницијалног акта, у односу на претходну годину.

Ким

У Ким материји највећи укупан прилив предмета имали су виши судови у Београду (619), Новом Саду (406), Зрењанину (306), Суботици (168) и Крагујевцу (150), а највећи просечан прилив предмета по судији имали су виши судови у Зрењанину (27,82), Новом Саду (18,45), Београду (14,07), Јагодини (13,09) и Зајечару (11,64).

Најмањи укупан прилив имали су виши судови у Неготину (33), Прокупљу (40), Косовској Митровици (42), Чачку, Пожаревцу и Краљеву (по 60), а најмањи просечни прилив предмета по судији имали виши судови у Косовској Митровици (1,91), Пожаревцу (2,73), Ужицу (2,86), Смедереву (2,95) и Неготину (3).

Посматрано на нивоу свих виших судова у 2012. години укупно је примљено 10,09% мање предмета него у 2011. години. Међутим, у појединим судовима дошло је до знатнијег повећања прилива Ким предмета (Пожаревац 36,36%, Чачак 33,33% и Пирот 29,09%), док је у односу на претходну годину прилив ових предмета знатно смањен у вишим судовима у Краљеву (76,83%), Нишу (34,30%) и Ужицу (30%).

Највећи укупан број решених предмета имали су виши судови у Београду (819), Новом Саду (379), Зрењанину (348), Краљеву (237) и Јагодини (172). Највише просечно решених предмета по судији имали су виши судови у Зрењанину (31,64), Краљеву (21,55), Београду (18,61), Новом Саду (17,23) и Јагодини (15,64).

Најмање укупно решених предмета имали су виши судови у Неготину (29), Косовској Митровици (38), Прокупљу (41), Чачку (54) и Пожаревцу (56). Најмање просечно решених предмета по судији имали су виши судови у Косовској Митровици (1,73), Пожаревцу (2,55), Ужицу и Неготину (по 2,64) и Смедереву (2,86).

Посматрано на нивоу свих судова у 2012. години, решено је 3,05% Ким предмета више него у 2011. години, при чему је до знатног повећања процента укупно решених Ким предмета дошло у Вишем суду у Јагодини

(48,28%) и Вишем суду у Пожаревцу (40%), док је овај проценат знатно смањен у Вишем суду у Смедереву (45,69%) и Вишем суду у Ужицу (40,21%).

Км

У Км материји највећи укупан прилив предмета имали су виши судови у Београду (579), Новом Саду (332), Зрењанину (162), Јагодини (134) и Зајечару (130), а највећи просечан прилив предмета по судији имали су виши судови у Новом Саду (15,09), Зрењанину (14,73), Београду (13,16), Јагодини (12,18) и Зајечару (11,82).

Најмањи укупан прилив предмета имали су виши судови у Косовској Митровици (18), Неготину (20), Прокупљу (33), Пожаревцу и Пироту (по 38), а најмањи просечни прилив предмета по судији имали су виши судови у Косовској Митровици (0,82), Пожаревцу (1,73), Неготину (1,82), Смедереву (2,23) и Врању (2,42).

Посматрано на нивоу свих виших судова прилив Км предмета у 2012. години био је готово идентичан приливу ових предмета у 2011. години (смањен за 0,07%), с тим што и у 2012. години Виши суд у Косовској Митровици није примио ни један Км предмет, у Вишем суду у Краљеву прилив ових предмета смањен је за 50,57%, у Вишем суду у Смедереву је смањен за 42,35%, док је у Вишем суду у Лесковцу био највећи пораст прилива у односу на 2011. годину, чак 106,67%.

Највећи укупан број решених предмета имали су виши судови у Београду (627), Новом Саду (310), Зрењанину (170), Сремској Митровици (151) и Зајечару (130). Највише просечно решених предмета по судији имали су виши судови у Зрењанину (15,45), Београду (14,25), Новом Саду (14,09), Сремској Митровици (13,73) и Зајечару (11,82). Највећи проценат мериторно решених предмета имали су виши судови у Крагујевцу, Лесковцу и Пожаревцу (по 100%), затим Виши суд у Ужицу (98,28%) и Прокупљу (97,50%).

Најмање укупно решених предмета имали виши судови у Косовској Митровици (15), Неготину (20), Пироту (36), Пожаревцу (39) и Прокупљу (40). Најмање просечно решених предмета по судији имали су виши судови у Косовској Митровици (0,68), Лесковцу (1,21), Пожаревцу (1,77), Неготину (1,82) и Смедереву (2,27). Најмањи проценат мериторно решених предмета

имали су виши судови у Косовској Митровици (53,33%), Нишу (75,76%), Зајечару (83,08%), Врању (83,72%) и Београду (85,49%).

Посматрано на нивоу свих виших судова, у 2012. години укупно је решен говото исти број Км предмета као и у 2011. години (повећан за 0,07%), с тим што су знатно више предмета у 2012. години решили виши судови у Суботици (87,50%) и Пожаревцу (85,71%), док је Виши суд у Смедереву решио 56,90% Км предмета мање него у 2011. години.

ОСНОВНИ СУДОВИ

У основним судовима укупно предмета у раду је 3.705.796, примљено је 1.032.679 предмета, решено је 1.150.869 предмета, остало је нерешено 2.554.927 предмета.

Највећи просечан прилив предмета по судији имао је Други основни суд у Београду (178,19), затим Први основни суд у Београду (138,49) и основни судови у Кикинди (131,32), Зрењанину (110,31) и Пријеполју (107,61), док је најмањи просечан прилив предмета по судији у основним судовима у Косовској Митровици (31,11), Врању (37,33), Параћину (56,31), Нишу (57,63) и Новом Саду (61,06).

Када је реч о броју просечно решених предмета по судији највише предмета решио је Први основни суд у Београду (170,98), затим Основни суд у Пријеполју (131,95), Други основни суд у Београду (130,78) и основни судови у Зрењанину (126,67) и Пироту (119,86), док је најмањи број просечно решених предмета у основним судовима у Косовској Митровици (23,60), Врању (36,03), Чачку (60,89), Параћину (62,00) и Прокупљу (62,45).

Највећи проценат мериторно решених предмета у извештајном периоду имали су основни судови у Прокупљу (81,77%), Зајечару (80,13%), Врању (77,37%), Сремској Митровици (76,70%) и Нишу (76,38%). Најмањи проценат мериторно решених одлука имали су основни судови у Косовској Митровици (40,51%), Пријеполју (44,63%), Бору (53,04%), Зрењанину (53,53%) и Први основни суд у Београду (54,58%).

Највећи проценат решених предмета у односу на укупно у раду имали су основни судови у Зајечару (72,96%), Суботици (65,04%), Пожаревцу (60,65%), Вршцу (60,46%) и Јагодини (56,38%), а најмањи проценат решених предмета у односу на укупно у раду имали су Први основни суд

у Београду (20,20%), Основни суд у Чачку (21,67%), Други основни суд у Београду (23,51%) и основни судови у Врању (25,73%) и Крушевцу (28,15%).

Најбољи коефицијент ажурности у извештајном периоду имали су основни судови у Зајечару (4,48), Суботици (7,68), Вршцу (8,49), Пожаревцу (8,79) и Јагодини (9,69), док су најлошији коефицијент ажурности имали Први основни суд у Београду (53,65), основни судови у Чачку (30,87) и Врању (30,65), Други основни суд у Београду (26,26) и Основни суд у Смедереву (25,54).

Посматрано на нивоу свих основних судова закључује се да је у 2012. години укупан прилив предмета генерално смањен (15,35%), те да је укупан број нерешених предмета на крају извештајног периода мањи у односу на претходну годину (4,33%).

Међутим, када је реч о нерешеним "старим предметима" на крају извештајног периода у свим судовима остало је у раду за око 300.000 више нерешених старих предмета према датуму пријема у суд и за око 200.000 више нерешених старих предмета према датуму иницијалног акта него на крају 2011. године.

ГРАЂАНСКА МАТЕРИЈА

II

У извештајном периоду од 01.01. до 31.12.2012. године, највећи укупан прилив предмета на нивоу суда имали су Први основни суд у Београду (25.335), Основни суд у Новом Саду (11.196), Основни суд у Крагујевцу (7.420), и Основни суд у Нишу (7.011), док су највећи прилив предмета по судији имали Основни суд у Смедереву (42,32), Основни суд у Бору (33,68), Први основни суд у Београду (31,12), Основни суд у Лесковцу (29,27), и Основни суд у Шапцу (29,12).

Поређењем ових података са укупним приливом предмета у 2011. години, уочено је да је 2012. године примљено укупно 48.559 предмета мање, што представља укупан мањи прилив у свим судовима за 29,94%, те да је и по појединачним основним судовима дошло до смањења прилива, и то од 63,87% у Основно суду у Пожеги, до 1,64% у Првом основном суду у Београду, док је само у Основном суду у Суботици дошло до пове-

ћања укупног прилива предмета у овој материји за 3,79% (што представља укупно 79 предмета). Основни суд у Пријепољу је и у 2011. години имао највећи прилив предмета по судији (91,58), док по истом критеријуму следе Основни суд у Крагујевцу (77,60), Основни суд у Лесковцу (63,94), Основни суд у Смедереву (52,27) и Основни суд у Ужицу (50,09).

Најмањи укупан прилив предмета имали су Основни суд у Косовској Митровици (106), Основни суд у Кикинди (706) и Основни суд у Вршцу (717), док је најмањи прилив предмета по судији забележен у Основном суду у Косовској Митровици (1,61), у Основном суду у Врању (10,59), у Основном суду у Кикинди (10,7) у Основном суду у Панчеву (11,48) и у Основном суду у Вршцу (13,04). У 2011. години Основни суд у Косовској Митровици је такође имао најмањи прилив предмета по судији (1,69), а потом у Основном суду у Панчеву (13,39), у Основном суду у Суботици (13,53) у Основном суду у Кикинди (16,62) и у Основном суду у Сомбору (17,44).

Највише решених предмета по судији има Основни суд у Пријепољу (84,18), а потом Основни суд у Крагујевцу (54,71), Основни суд у Лесковцу (47,21), Основни суд у Пироту (41,68), и Основни суд у Смедереву (40,43), при чему су Основни суд у Пријепољу, Крагујевцу и Смедереву и у 2011. години били међу пет судова који су имали највећи број решених предмета по судуји. При том, уочава се да је у 2012. години, просечан број решених предмета по судији, на нивоу свих основних судова у РС, мањи за 1,14% него у 2011. години већи број предмета него у претходној години, док је посматрано по судовима појединачно, у 18 основних судова просечан број решених предмета по судији је смањен (од смањења за 0,67% у Првом основном суду, до 21,56% у Основном суду у Зајечару), јер је смањен и прилив предмета по судији. У преосталих 16 судова просечан број решених предмета по судији је већи у односу на 2011. годину (од 0,23% у Основном суду у Лозници, до 16,68% више решени по судији у Основном суду у Пироту).

Од укупног броја решених предмета у овој материји, највећи проценат мериторних одлука донео је Основни суд у Пријепољу (83,84%), Основни суд у Лесковцу (82,44%), Основни суд у Пироту (77,68%) и Основни суд у Прокупљу (77,49%), док је најмањи проценат мериторно решених предмета забележен у Основном суду у Косовској Митровици (37,5%), у Основном суду у Крагујевцу (38,15%), у Основном суду у Не-

готину (44,33%), у Основном суду у Ужицу (51,54%) и у Првом основном суду у Београду (52,28%), док је у осталим судовима овај проценат између 75,35 и 54,34. Такође се уочава да је проценат мериторно решених предмета у 11 суда већи него у 2011. години, док је у осталим судовима мањи проценат мериторно решених предмета него у 2011. години.

III

У материји радних спорова, највећи укупан број предмета примљен је у Другом основном суду у Београду (5.497), Првом основном суду у Београду (4.575), Основном суду у Нишу (3.400), Основном суду у Крагујевцу (2.918), и у Основном суду у Новом Саду (2.127), док је највећи прилив предмета по судији забележен у Основном суду у Смедереву (53,77), Другом основном суду у Београду (41,64), Основном суду у Лесковцу (38,58), Основном суду у Крагујевцу (33,16) и Основном суду у Крушевцу (29,94). Поређењем са приливом предмета у току 2011. године, уочава се да је у току 2012. године укупно примљено 1.660 предмета мање него 2011. године, те да је и у 22 основна суда дошло до смањења укупног прилива предмета у материји радних спорова, и то од смањења за 0,55% (Основни суд у Врању) до 82,38% (Основни суд у Пироту). У преосталих дванаест суда укупан прилив предмета је повећан и то од повећања прилива за 5,32% (Основни суд у Краљеву) до повећања укупног прилива за 79,41% (Основни суд у Пожеги) и 97,88% (Други основни суд).

Најмањи укупан прилив предмета забележен је у Основном суду у Бору (187), Основном суду у Шапцу (188), Основном суду у Кикинди (271), Основном суду у Вршцу (276) и у Основном суду у Косовској Митровици (286), док је најмањи просечан прилив предмета по судији забележен у Основном суду у Врању (2,64), Основном суду у Панчеву (3,36), Основном суду у Кикинди (4,11), Основном суду у Чачку (4,31) и у Основном суду у Косовској Митровици (4,33). Поређењем са приливом предмета по судији у току 2011. године, уочава се да је у току 2012. године у 18 суда дошло до смањења прилива предмета по судији, у материји радних спорова, и то од смањења за 1,06% (Основни суд у Ваљеву) до 31,24% (Основни суд у Пироту). У преосталих 16 суда укупан предмет по судији је повећан и то од повећања прилива за 0,36% (Основни суд у Косовској Митровици) до повећања прилива за 16,39% (Други основни суд).

Највећи број решених предмета по судији евидентиран је у Основном суду у Крагујевцу (47,91), али код кога је 62,88% решено мериторном одлуком, затим у Основном суду у Смедереву (42,5), од чега је 54,55% решено мериторном одлуком, потом у Основном суду у Лесковцу (36,95 предмета по судији), у Шапцу (35,36) и у Пироту (33,47). Најмањи број решених предмета по судији, у истом периоду забележен је Основном суду у Врању (2,86), Основном суду у Косовској Митровици (3,94), Основном суду у Пожаревцу (4,56), Основном суду у Сремској Митровици (5,4) и у Основном суду у Ужицу (5,59).

Највећи проценат мериторних одлука у односу на укупан број решених предмета у радним споровима, у току 2012. године, забележен је у Основном суду у Суботици (88,17%), у Основном суду у Бору (80,8%), у Основном суду у Вршцу (80%), у Основном суду у Неготину (79,13%) и у Основном суду у Крушевцу (78,3%), док је проценат најмање мериторно решених предмета забележен у Основном суду у Пријеполу (15,32%), Основном суду у Косовској Митровици (35%), Основном суду у Пожаревцу (43,52%), у Основном суду у Кикинди (46,86%) и у Основном суду у Јагодини (51,01%).

Поређењем броја решених предмета, уочено је да је у 16 судова у току 2012. године решен мањи број предмета по судији него у 2011. години, а да је у 12 судова мањи проценат мериторних одлука у односу на број решених предмета по судији.

О

У ванпарничним предмета оставине (О), у периоду од 01.01. до 31.12.2012. године, на нивоу свих основних судова у Републици Србији примљено је укупно за 1.421 предмет мање него у претходној години, од чега је највећи укупан прилив предмета забележен у Првом основном суду у Београду (17.544), затим у основним судовима у Новом Саду (8.745), Нишу (6.413), Пожаревцу (4.758) и у Суботици (4.667), док је најмањи укупан прилив забележен у Основном суду у Бору (699), у Косовској Митровици (870), Пријеполу (933), Лозници (1160) и у Основном суду у Новом Пазару (1225).

Највећи просечан прилив предмета по судији забележен је у Првом основном суду у Београду (531,64), Основном суду у Крушевцу

(294,64), Основном суду у Зајечару (245,82), Основном суду у Чачку (149,23) и у Основном суду у Нишу (145,75), док је у истом периоду најмањи просечан прилив предмета по судији имао Основни суд у Врању (8,7), Основни суд у Косовској Митровици (9,89), Основни суд у Краљеву (16,85), Основном суду у Пожеги (19,82) и у Основни суд у Новом Пазару (22,27). Поређењем прилива предмета по судији, у овој материји, са приливом у току 2011. године, уочава се да је у 17 судова дошло до повећања прилива, док је у преосталих 17 судова у 2011. години дошло да смањења прилива предмета по судији.

Први основни суд у Београду, као и Основни суд у Крушевцу, Зајечару, Нишу и у Чачку, који имају највећи прилив предмета по судији, имају и највећи број решених предмета по судији, при чему сваки од ових судова (осим суда у Зајечару) је решио већи број предмета по судији од броја примљених предмета (такође по судији), а тај број се креће од 161,82 (Основни суд у Чачку) до 569,97 (Први основни суд). Уочава се да су и у 2010. години највише предмета по судији решили Први основни суд у Београду (553,3) и Основни суд у Крушевцу (351,73).

Најмање предмета по судији у овој материји у току 2011. године, решили су имао Основни суд у Врању (8,7), Основни суд у Косовској Митровици (8,82), Основном суду у Пожеги (20,14), Основни суд у Краљеву (21,97) и у Основни суд у Новом Пазару (23,36), при чему су Основни суд у Косовској Митровици и Основни суд у Врању, Основни суд у Пожеги и Основни суд у Краљеву и у току 2011. године били међу пет судова са најмањим бројем решених предмета по судији, и то од 7,39 (у Основном суду у Косовској Митровици) до 19,05 (у Основном суду у Пожеги).

И

У предметима извршења на основу извршне исправе, И предмети, током 2012. године, на нивоу свих основних судова у Републици Србији примљено је укупно за 60.312 предмета више него у претходној години, због чега је и у свим судовима, осим у Основном суду у Крагујевцу, дошло до укупног повећања прилива предмета у односу на претходну годину и то у просеку за 50,83%. Највећи укупан прилив предмета забележен је у Првом основном суду у Београду (56.651), затим у основним судовима у Нишу (9.855), Ваљеву (9.671), Крагујевцу (9.426) и у Новом Саду

(6.816), док је најмањи укупан прилив забележен у Основном суду у Косовској Митровици (255), у Неготину (1.110), у Кикинди (1.277), Бору (1.294) и у Основном суду у Вршцу (1.578). Први основни суд у Београду је и у претходној години имао највећи укупан прилив предмета у овој материји (17.364), а следили су основни судови у Новом Саду (8.812), Нишу (5.287), Суботици (4.782) и у Пожаревцу (4.270).

Највећи просечан прилив предмета по судији у овој материји, забележен је у Првом основном суду у Београду (643,76), Основном суду у Зајечару (386,27), Основном суду у Пожеги (322,36), Основном суду у Ваљеу (293,06) и у Основном суду у Пријепољу (289,09), док је у истом периоду најмањи просечан прилив предмета по судији имао Основни суд у Косовској Митровици (4,64), Основни суд у Врању (14,38), Основни суд у Неготину (16,82), Основном суду у Панчеву (22,64) и у Основни суд у Пожаревцу (28,68). Поређењем прилива предмета по судији, у овој материји, са приливом у току 2011. године, уочава се да је само у 4 суда дошло до смањења прилива (по судији) и то у Основном суду у Врању (за 7,7%), Параћину (за 7,49%), Лозници ((15,73%) и у Основном суду у Краљеву (за 30,07%), док је у свим осталим судовима у 2012. години дошло до повећања просечног прилива предмета по судији у овој материји.

Највише просечно решених предмета по судији има Први основни суд у Београду (578,59 предмета), а затим основни судови у Зајечару (351,27), Пријепољу (281,09), Пожеги (253,36), Крушевцу (147,73) и Основни суд у Ваљеу (137,67), који се налазе међу судовима који имају и највећи просечан прилив предмета по судији.

Најмањи број просечно решених предмета по судији евидентиран је углавном у судовима који имају и најмањи просечан прилив предмета по судији, тако да је најмање по судији решено у Основном суду у Косовској Митровици (1,85), у Врању (12,09), у Неготину (16,48) и у Кикинди (20,45). Поређењем броја решених предмета по судији са претходном годином, уочава се да је само у 4 суда мањи проценат решених предмета по судији него у 2011. години, и то у Основном суду у Врању (за 11,28%), Крагујевцу (за 41,03%), Нишу (15,19%) и у Шапцу (14,11%), док је у свим осталим судовима већи проценат решених предмета по судији него у 2011. години, при чему је у Првом основном суду број решених предмета по судији већи за чак 315,64%.

Највећи проценат мериторних одлука у 2012. години имао је Основни суд у Прокупљу (96,71%), Основни суд у Зајечару (94,72%) и Први основни суд у Београду (91,98%), док су се и 2011. године, међу судовима који имају највећи проценат мериторно решених предмета налазили Основни суд у Зајечару (93,21%) и Први основни суд у Београду (91,42%), а поред њих и Основни суд у Панчеву (89,37%).

Најмањи проценат мериторно решених предмета у 2012. години забележен је у основним судовима у Пријеполу (4,3), Зрењанину (12,52), и у Косовској Митровици (37,25), док је током 2011. године у Основном суду у Сомбору мериторном одлуком решен најмањи број предмета (свега 9,5%), а за њим следи Основни суд у Сремској Митровици (са 39,16% мериторно решених предмета), док су сви остали судови имали преко 40% предмета решених мериторном одлуком.

Ив

У предметима извршења на основу веродостојне исправе, Ив предмети, током 2012. године, на нивоу свих основних судова у Републици Србији примљено је укупно за 214.755 предмета мање него у претходној години, због чега је и у свим судовима, осим у Основном суду у Кикинди, дошло до укупног смањења прилива предмета у односу на претходну годину и то у просеку за 43,51%. Највећи укупан прилив предмета забележен је у Првом основном суду у Београду (102.219), у Другом основном суду (23.498), а затим у основним судовима у Новом Саду (10.682), Крагујевцу (9.770) и Крушевцу (9.488), док је најмањи укупан прилив забележен у Основном суду у Косовској Митровици (399), у Неготину (882), у Пироту (958), Зајечару (1.572) и у Основном суду у Пријеполу (2.093). Први основни суд у Београду је и у претходној години имао највећи укупан прилив предмета у овој материји (129.533), а следили су основни судови у Новом Саду (54.387), Крагујевцу (37.913) и Други основни суд (29.923).

Највећи просечан прилив предмета по судији у овој материји, забележен је у Првом основном суду у Београду (1.161,58), у Другом основном суду (712,06), Основном суду у Крушевцу (431,27), Основном суду у Бору (363), и у Основном суду у Ужицу (344,05), док је у истом периоду најмањи просечан прилив предмета по судији имао Основни суд у Косовској Митро-

вици (7,25), Основни суд у Неготину (13,36), Основни суд у Врању (20,09), Основном суду у Пожаревцу (39,48) и у Основни суд у Новом Пазару (47,85). Поређењем прилива предмета по судији, у овој материји, са приливом у току 2011. године, уочава се да је само у 2 суда дошло до повећања прилива (по судији) и то у Основном суду у Пироту (за 1,95%), и у Основном суду у Кикинди (за 64,22%), док је у свим осталим судовима у 2012. години дошло до смањења просечног прилива предмета по судији.

Највише просечно решених предмета по судији има Први основни суд у Београду (1.861,66 предмета), а затим основни судови у Бору (555) и Вршцу (281,09), Други основни суд (418,55) и Основни суд у Сремској Митровици (372,45).

Најмањи број просечно решених предмета по судији евидентиран је углавном у судовима који имају и најмањи просечан прилив предмета по судији, тако да је најмање по судији решено у Основном суду у Косовској Митровици (5,45), у Врању (8,45), у Неготину (24,36) и у Прокупљу (31,77). Поређењем броја решених предмета по судији са претходном годином, уочава се да је у 17 суда мањи проценат решених предмета по судији него у 2011. години, а у 17 суда је већи проценат решених предмета по судији него у 2011. години.

Највећи проценат мериторних одлука у 2012. години имао је Основни суд у Косовској Митровици (88,33), Зајечару (85,31%), Основни суд у Суботици (83,07%), и Сремској Митровици (82,84). Током 2011. године, међу судовима који имају највећи проценат мериторно решених предмета налазио се Основни суд у Прокупљу са 100% мериторно решених предмета, као и Основни суд у Зајечару (91,09%) и Први основни суд у Београду (96,52%), док су остали судови имали испод 90% мериторно решених предмета.

Најмањи проценат мериторно решених предмета у 2012. години забележен је у основним судовима у Пријеполу (23,42), Пожеги (34,23), у Првом основном суду (37,24), Основном суду у Бору (39,48), и Основном суду у Краљеву (44,73), док је током 2011. године у Основном суду у Сомбору мериторном одлуком решен најмањи број предмета (свега 0,49%), а за њим је следио Основни суд у Пријеполу (23,99%) и Основни суд у Сремској Митровици (36,92%) и Основни суд у Пожеги (са 48,74% мериторно решених предмета), док су сви остали судови имали преко 50% предмета решених мериторном одлуком.

КРИВИЧНА МАТЕРИЈА

Ки

Највећи укупан прилив предмета имали су Први основни суд у Београду (13.450) и основни судови у Новом Саду (4.996), Нишу (3.185), Сремској Митровици (2.322) и Крагујевцу (2.303), а највећи просечан прилив предмета по судији имали су Други основни суд у Београду (100,18), Први основни суд у Београду (81,52) и основни судови у Панчеву (70,50), Зрењанину (66,23) и Нишу (57,91).

Најмањи укупан прилив предмета имали су основни судови у Пријеполу (94), Косовској Митровици (106), Пожеги (226), Неготину (333) и Пироту (388), а најмањи просечни прилив предмета по судији имали су основни судови у Косовској Митровици (4,82), Пожеги (5,14), Пријеполу (8,55), Новом Пазару (16,11) и Прокупљу (19,05).

Посматрано на нивоу свих судова, у 2012. години укупан прилив Ки предмета повећан је за 2,53% у односу на 2011. годину, с тим што је овај прилив знатно повећан у основним судовима у Вршцу (36,10%), Чачку (35,71%) и Шапцу (31,16%), док је знатно смањен прилив Ки предмета у основним судовима у Крушевцу (33,43%), Пријеполу (32,37%) и Неготину (31,76%).

Највећи укупан број решених Ки предмета имао је Први основни суд у Београду (15.465), затим основни судови у Новом Саду (4.332), Нишу (3.702), Крагујевцу (2.344) и Суботици (1.916). Највише просечно решених предмета по судији имали су Први основни суд у Београду (93,73), Други основни суд у Београду (81,36) и основни судови у Зрењанину (74,82), Нишу (67,31) и Панчеву (65,14).

Најмање укупно решених Ки предмета имали су основни судови у Косовској Митровици (34), Пријеполу (130), Пожеги (215), Вршцу (437) и Пироту (468). Најмање просечно решених предмета по судији имали су основни судови у Косовској Митровици (1,55), Пожеги (4,89), Пријеполу (11,82), Новом Пазару (15,52) и Прокупљу (16,66).

Посматрано на нивоу свих основних судова, укупан број решених Ки предмета у 2012. години повећан је за 12,96% у односу на 2011. годину, с тим да је овај проценат највећи у Основном суду у Неготину (243,42%), затим у основним судовима у Краљеву (82,39%), Зајечару (44,47%), Другом основном суду у Београду (37,48%) и Првом основном

суду у Београду (36,62%), док је највеће смањење процента укупног броја решених Ки предмета било у Основном суду у Панчеву (25,87%) и Основном суду у Пироту (20,54%).

Анализом наведених извештаја за Ки материју у погледу оптерећености судија у основним судовима са подручја сва четири апелациона суда види се да је највећи просечан прилив предмета по судији био у Другом основном суду у Београду (100,18), затим основним судовима у Панчеву (70,50), Нишу (57,91) и Крагујевцу (52,34).

К

Највећи укупан прилив предмета имали су Први основни суд у Београду (8.421), основни судови у Новом Саду (3.554), Нишу (3.339), Крагујевцу (2.911) и Лесковцу (2.251), а највећи просечан прилив предмета по судији имали су основни судови у Косовској Митровици (43,18), Бору (35,45), Лесковцу (34,11), Кикинди (29,77) и Новом Пазару (25,65).

Најмањи укупан прилив предмета имали су основни судови у Пријепољу (400), Кикинди (655), Неготину (697), Пожеги (776) и Бору (780), а најмањи просечни прилив предмета по судији имали су основни судови у Сремској Митровици (11,39), Параћину (12,53), Врању (13,18), Прокупљу (13,82) и Јагодини (13,83).

Посматрано на нивоу свих основних судова, укупан прилив предмета у К материји у 2012. години повећан је за 3,01%, с тим што је најошетније повећање прилива било у Основном суду у Шапцу (34,91%), док је највеће смањење прилива било у Основном суду у Прокупљу (31,38%).

Највећи укупан број решених К предмета имали су Први основни суд у Београду (8.860), затим основни судови у Новом Саду (3.801), Нишу (3.736), Краљеву (3.287) и Крагујевцу (2.821). Највише просечно решених предмета по судији имали су основни судови у Краљеву (42,69), Бору (27,41), Кикинди (26,64), Лесковцу (25,02) и Косовској Митровици (23,27).

Највећи проценат мериторно решених предмета имали су основни судови у Зрењанину (97,43%), Сомбору (96,19%), Прокупљу (95,63%), Врању (94,79%) и Новом Пазару (94,32%).

Најмање укупно решених К предмета имали су основни судови у Пријепољу (352), Неготину (570), Кикинди (586), Бору (603) и Косовској Митровици (768). Најмање просечно решених К предмета по судији имали су основни судови у Сремској Митровици и Врању (по 14,39), Новом Саду (15,02) и Пријепољу и Параћину (по 16), а најмањи проценат мериторно решених предмета имали су основни судови у Косовској Митровици (7,03%), Краљеву (56,10%), Пријепољу (69,60%), Ваљеву (80,94%) и Првом основном суду у Београду (84,10%).

Посматрано на нивоу свих основних судова у 2012. години, укупно је решено 8,35% К предмета више него у 2011. години, при чему је Основни суд у Краљеву решио чак 240,98% предмета више него у претходној години, док је осетно мањи број предмета него у 2011. години решио Основни суд у Прокупљу (35,68%).

АНАЛИЗА РАДА СУДОВА ПОСЕБНЕ НАДЛЕЖНОСТИ

У судовима посебне надлежности укупан број предмета у раду је 1.350.488, примљено је 749.780 предмета, решено је 813.391 предмета, остало је нерешено 537.097 предмета.

УПРАВНИ СУД

У циљу сагледавања рада Управног суда у 2012. години неопходно је извршити упоређивање остварених резултата у 2011. години са резултатима из 2012. године према следећим мерилима:

	2011	2012
Укупан број предмета у раду	36083	37316
Укупан број примљених предмета	15787	19603
Укупан број решених предмета	18372	15807
Укупан број нерешених предмета	17711	21509
Просечан број предмета у раду по судији	590,37	796,63
Просечан прилив предмета по судији	47,84	66
Просечно решено предмета по судији	55,67	53,22
Предмети решени мериторном одлуком	17865	15339

Из наведеног произлази да је у 2012. години у односу на 2011. годину укупан број предмета у раду већи за 1233 предмета; више је примљено 3816 предмета, решено је мање 2565 предмета, а број нерешених предмета је већи за 3798. Просечан број предмета у раду по судији је повећан за 206,26 предмета, просечан прилив предмета по судији је повећан за 18,16 предмета, просечан број решених предмета по судији је смањен за 2,45 предмета, а број мериторних одлука је смањен за 2526.

Гледајући предмете по врсти материје може се закључити да је највећи прилив предмета у У материји, а најмањи број је Уи предмета, док Увп I и Увп II предмета у 2012. години уопште нема. Бројчано изгледа овако:

Материја	Број примљених предмета у 2012. години	Разлика у односу на 2011. годину
У	17776	више за 3126
Ур	308	више за 94
Уи	128	мање за 61
Уо	219	више за 100
Ув	200	више за 91
Уп	231	мање за 24
Увп I		
Увп II		
Уж	741	више за 496

Треба нагласити да је, поред предмета примљених у току 2012. године којих је у свим материјама 19603 – од чега новопримљених 19215, Управни суд на почетку 2012. године имао 17713 нерешених предмета из ранијег периода. Статистички подаци о резултатима рада Управног суда по материјама изгледају овако:

У материја: на почетку 2012. године било је 17045 нерешених предмета, од тога 9 старих, у току године примљено 17776 (од чега нових 17519) предмета, значи укупно у раду 34821. Решено 13911, мериторно 13708, старих предмета према датуму иницијалног акта је решено 1888, а остало је 577. У овој материји поступало је 27 судија, а просечан број

предмета у раду по судији је 774,44 предмета, просечан број решених по судији 46,84, просечан прилив предмета по судији 59,85.

Ур материја: на почетку 2012. године било је 156 нерешених предмета, у току године примљено 308 нових предмета, значи укупно у раду 464. Решено 302, мериторно 200. На почетку године није било нерешених старих предмета, али је у току године решено 50 предмета који су постали стари, на крају године је остало 7 нерешених старих предмета. У овој материји поступало је 27 судија, а просечан број предмета у раду по судији је 6 предмета, просечан број решених по судији 1,02, просечан прилив предмета по судији 1,04.

Уи материја: на почетку 2012. године било је 154 нерешена предмета, од тога 2 стара, у току године примљено 128, укупно у раду 282. Решено 172, мериторно 162, старих предмета је решено 9, а остала су 4 нерешена стара предмета. У овој материји поступало је 27 судија, а просечан број предмета у раду по судији је 4,07 предмета, просечан број решених по судији 0,58, просечан прилив предмета по судији 0,43.

Уо материја: на почетку 2012. године био је 1 нерешен предмет, у току године примљено 219, укупно у раду 220. Решено 214, мериторно 211. У овој материји поступало је 27 судија, а просечан број предмета у раду по судији је 0,22 предмета, просечан број решених по судији 0,72, просечан прилив предмета по судији 0,74.

Ув материја: на почетку 2012. године било је 40 нерешених предмета, у току године примљено 200, укупно у раду 240. Решено 184, мериторно 178. У овој материји поступало је 6 судија, а просечан број предмета у раду по судији је 9,33 предмета, просечан број решених по судији 2,79, просечан прилив предмета по судији 3,03.

Уп материја: на почетку 2012. године било је 249 нерешених предмета, у току године примљено 231, укупно у раду 480. Решено 236, мериторно 231, старих предмета је решено 8, а остало нерешених 3. У овој материји поступало је 27 судија, а просечан број предмета у раду по судији је 9,04 предмета, просечан број решених по судији 0,79, просечан прилив предмета по судији 0,78.

Уж материја: изборних Уж предмета је на почетку године било нерешених 68, а у току године је примљено 741, па је укупно у раду 809

предмета, од којих је решено 788, мериторно 709. У овој материји поступало је 27 судија.

Имајући у виду број просечно решених предмета по судији и по материји може се закључити да је највише предмета решено у У материји 46,84 предмета, од тога мериторно решених 98,54%, а најмање у Уи материји 0,58. Старих предмета у свим материјама је решено 1958, а остао је нерешен 591 предмет у коме је иницијални акт поднет 2010. године.

У Управном суду је било 227 предмета у којима је законитост судске одлуке цењена од стране Врховног касационог суда по ванредном правном средству и 201 одлука је потврђена, 3 су преиначене, а 23 су укинуте и предмети су враћени на поновни поступак.

У 2012. години Управни суд је имао 27 судија који су распоређени у седишту суда и по одељењима у Крагујевцу, Нишу и Новом Саду. Проблем неуједначеног прилива предмета и оптерећености судија у седишту суда и по одељењима присутан је и у 2011. години.

Наведени подаци указују да је у 2012. години укупан број предмета у раду био већи у односу на 2011. годину, јер је и прилив био већи. Повећан је просечан прилив и број предмета у раду по судији, па је оптерећеност судија била знатно већа. Укупан број решених предмета је мањи, а укупан број нерешених је већи. Прилив је савладан са 80,64%, што је мање у односу на претходну годину, а последица је смањеног броја судија којих је у 2012. години било 27, а у 2011. години је било 30 судија. Обзиром да је Управни суд одлучивао и у изборним предметима у 2012. години, са мањим бројем судија у односу на 2011. годину, и уз значајан број одржаних јавних расправа, укупни резултати рада Управног суда у 2012. години се могу оценити врло добрим.

ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД

У Привредном апелационом суду у извештајном периоду укупно је било у раду 21.328 предмета. Од тог броја пренето је из претходне године 8.042 предмета, а у току године је примљено 13.286 предмета. Укупно је решено 14.023 предмета од чега мериторном одлуком 12 901 предмет, а остало је нерешених 7.305 предмета.

Просечан прилив предмета по судији је 48,31 %, док је решено 65,75% од укупног броја предмета у раду, односно решено је 50,99 предмета по судији. Од укупног броја решених предмета 92% је решено мериторном одлуком.

Коефицијент ажурности по свим материјама из надлежности суда је 6,05.

У односу на 2011. годину Привредни апелациони суд је примио 17,51% (2.821) предмета мање, а решио је укупно мање 11,36 % (1.798) предмета. На крају извештајног периода у раду је остало 9,16 % (737) предмета мање него на крају 2011. године. Старих предмета према датуму пријема у суд остало је 56 нерешених, а укупно нерешено старих предмета према датуму иницијалног акта је 3.032 предмета.

ПРИВРЕДНИ СУДОВИ

У привредним судовима укупно је било у раду 227.972 предмета, од ког броја је примљено 121.082 предмета, а остало је нерешено 82.731 предмет.

Највећи прилив предмета по судији имали су Привредни суд у Београду (115,7), затим Привредни суд у Сомбору (111,48), Привредни суд у Зрењанину (97,09), Привредни суд у Новом Саду (96,03) и Привредни суд у Суботици (89,14). Најмањи прилив предмета по судији имали су Привредни суд у Сремској Митровици (36), затим Привредни суд у Лесковцу (47,2), Привредни суд у Ужицу (48,55) и Привредни суд у Нишу (49,47).

Највише решених предмета по судији је у Привредном суду у Београду (150,36), затим у Привредном суду у Новом Саду (123,13), Привредном суду у Суботици (116,34), Привредном суду у Сомбору (115,91) и Привредном суду у Зрењанину (100,88). У осталим судовима тај број је испод 100. Најмање просечно решених предмета по судији је у Привредном суду у Сремској Митровици (38,76), затим у Привредном суду у Ужицу (49,03), Привредном суду у Лесковцу (51,92), Привредном суду у Крагујевцу (64,09) и Привредном суду у Краљеву (64,89). Највећи проценат решених предмета у односу на укупан број предмета у раду забележен је Привредном суду у Сомбору (83,18%), затим у Привредном суду у Зајечару (77,8%), Привредном суду у Суботици (74,34%) и у Привредном суду у

Панчеву (72,12%). У осталим судовима тај проценат је испод 70%, а најмањи је у Привредном суду у Новом Саду (48,95%), затим у Привредном суду у Краљеву (56,08%), Привредном суду у Зрењанину (56,6%), Привредном суду у Лесковцу (57,1%) и Привредном суду у Пожаревцу (58,68%). Од укупног броја решених предмета у највећем проценту мериторно је решено у Привредном суду у Сомбору (78,59%), затим у Привредном суду у Пожаревцу (66,07%), Привредном суду у Ужицу (63,81%), Привредном суду у Крагујевцу (62,84%) и Привредном суду у Ваљеву (61,17%), док је у осталим судовима тај проценат испод 60%. Најмањи проценат мериторно решених предмета у односу на укупан број решених предмета је у Привредном суду у Чачку (50,84%), затим у Привредном суду у Панчеву (52,31%), Привредном суду у Сремској Митровици (53,77%), Привредном суду у Лесковцу (55,06%) и Привредном суду у Београду (55,19%).

Коефицијент ажурности у Привредном суду у Сомбору је 2,31, у Привредном суду у Зајечару 3,82, у привредним судовима у Ваљеву и Панчеву 4,83, а у Привредном суду у Крагујевцу 5,12. Највиши коефицијент забележен је у Привредном суду у Новом Саду 14,71, затим у Привредном суду у Краљеву 9,83, Привредном суду у Лесковцу 9,09 и у Привредном суду у Зрењанину 8,76.

У односу на 2011. годину привредни судови су у 2012. години примили у рад 29 403 (19,55%) мање предмета. Решено је више 11 045 (8,23%) предмета, тако да је на крају 2012. године остало нерешено за 25 481 (23,55%) предмета мање него на крају 2011. године. Укупно нерешених старих предмета према датуму пријема у суд је 14.802 предмета, а укупно нерешених старих предмета према датуму иницијалног акта је 26.775 предмета.

ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУПИ

У материји привредних преступа укупно је примљено 4.521 предмет, што је за 214 предмета мање у односу на 2011. годину. Највећи прилив предмета у материји привредних преступа имали су Привредни суд у Београду (1.584), затим Привредни суд у Новом Саду (589), Привредни суд у Суботици (309) и Привредни суд у Нишу (259). Најмањи прилив предмета имали су Привредни суд у Ужицу (66), Привредни суд у Зајеча-

ру (85), Привредни суд у Лесковцу (91) и Привредни суд у Чачку (92). Највећи просечан прилив по судији имали су Привредни суд у Новом Саду (53,55), Привредни суд у Београду (48), Привредни суд у Суботици (28,09) и Привредни суд у Нишу (23,55), а најмањи прилив по судији имали су Привредни суд у Зајечару (3,86), Привредни суд у Ужицу (6), Привредни суд у Лесковцу (8,27) и Привредни суд у Чачку (8,36).

Највећи број укупно решених предмета имали су Привредни суд у Београду (1.567), Привредни суд у Новом Саду (465), Привредни суд у Суботици (316) и Привредни суд у Нишу (272). Најмање укупно решених предмета имали су Привредни суд у Ужицу (59), Привредни суд у Зајечару (87), Привредни суд у Чачку (99) и Привредни суд у Лесковцу (122). Од укупног броја решених највећи број мериторно решених предмета имали су Привредни суд у Београду (753), Привредни суд у Новом Саду (170), Привредни суд у Ваљеву (169) и Привредни суд у Краљеву (134). Најмањи број решених предмета мериторном одлуком имали су Привредни суд у Ужицу (35), Привредни суд у Зрењанину (37), Привредни суд у Зајечару (39) и Привредни суд у Сомбору (46).

Највише просечно решених предмета по судији имали су Привредни суд у Београду (47,48), Привредни суд у Новом Саду (42,27), Привредни суд у Суботици (28,73) и Привредни суд у Нишу (24,73). Најмање просечно решених предмета по судији било је у Привредном суду у Зајечару (3,95), затим Привредном суду у Ужицу (5,36), Привредном суду у Чачку (9,00) и Привредном суду у Краљеву (9,82).

На крају извештајног периода укупно је нерешено 3.186 предмета од чега укупно нерешених старих предмета према датуму пријема у суд 49, а укупно нерешених старих предмета према датуму иницијалног акта 235.

ПАРНИЦА

(П, П2)

У извештајном периоду укупно је примљено 23.151 предмет, што је за 8.527 предмета мање у односу на претходну годину. Укупно је решено 30.415 предмета, од чега 18.148 мериторном одлуком. На крају извештајног периода нерешено је остало 15.872 предмета од чега 1.396 старих

предмета према датуму пријема у суд и 2.648 нерешених старих предмета према датуму иницијалног акта.

Највећи прилив предмета у парници био је у Привредном суду у Београду (9.079) Привредном суду у Новом Саду (2.799), Привредном суду у Крагујевцу (1.757) и Привредном суду у Нишу (1438). Најмањи прилив имали су Привредни суд у Сомбору (349), Привредни суд у Чачку (403), Привредни суд у Суботици (468), Привредни суд у Сремској Митровици (505). Највећи просечан прилив предмета по судији у парници остварен је у Привредном суду у Крагујевцу (53,24), Привредном суду у Новом Саду (36,35), Привредном суду у Београду (28,46) и Привредном суду у Пожаревцу (23,67), док је најмањи просечан прилив у овој материји по судији имао Привредни суд у Сремској Митровици (9,18), Привредни суд у Ужицу (11,64), Привредни суд у Чачку (12,21) и Привредни суд у Краљеву (15,14).

Највише решених предмета остварено је Привредном суду у Београду (11.960), Привредном суду у Новом Саду (3.034), Привредном суду у Крагујевцу (1.742) и Привредном суду у Нишу (1.653), док је најмањи број решених предмета било у Привредном суду у Сомбору (389), Привредном суду у Зрењанину (484), Привредном суду у Суботици (502), Привредном суду у Сремској Митровици (512). Највише решених предмета по судији остварено је у Привредном суду у Крагујевцу (52,79), Привредном суду у Новом Саду (39,4), Привредном суду у Београду (37,49) и Привредном суду у Нишу (25,05), док је најмањи број решених предмета по судији имао Привредни суд у Сремској Митровици (9,31), Привредни суд у Ужицу (11,69), Привредни суд у Зрењанину (14,67) и Привредни суд у Чачку (16,18).

ВАНПАРНИЦА

(Л, Р и Фи)

У извештајном периоду укупно је примљено 8.472 ванпарнична предмета, што је за 1.893 предмета више него у претходној години. Решено је 8.427 предмета, од чега 6.026 предмета мериторном одлуком. На крају извештајног периода остало је нерешено 199 предмета од чега 3 стара нерешена предмета према датуму пријема у суд и 24 старих предмета, према датуму иницијалног акта.

Највећи прилив предмета ванпарнице забележен је у Привредном суду у Сомбору (2.634), затим Привредном суду у Београду (1.571), Привредном суду у Новом Саду (602) и Привредном суду у Чачку (482), док је најмањи прилив предмета забележен у Привредном суду у Ваљеву (135), Привредном суду у Зрењанину (136), Привредном суду у Сремској Митровици (143) и Привредном суду у Ужицу (163). Највећи просечан прилив предмета по судији забележен је у Привредном суду у Сомбору (239,45), затим Привредном суду у Новом Саду (54,73), Привредном суду у Панчеву (38,45) и Привредном суду у Београду (28,56), а најмањи просечан прилив по судији имали су Привредни суд у Сремској Митровици (1,44), Привредни суд у Ваљеву (1,75), Привредни суд у Лесковцу (1,97) и Привредни суд у Крагујевцу (2,52).

Највише ванпарничних предмета решио је Привредни суд у Сомбору (2.630), затим Привредни суд у Београду (1.550), Привредни суд у Новом Саду (592) и Привредни суд у Чачку (472), а најмањи број решених предмета имао је Привредни суд у Ваљеву (137), Привредни суд у Зрењанину (138), Привредни суд у Сремској Митровици (142) и Привредни суд у Ужицу (160). Просечно је највише решено предмета по судији имао Привредни суд у Сомбору (239,09), Привредни суд у Новом Саду (53,82), Привредни суд у Панчеву (38) и Привредни суд у Београду (28,18), док је најмање решено предмета по судији у Привредном суду у Сремској Митровици (1,43), Привредном суду у Ваљеву (1,78), Привредном суду у Лесковцу (2,02) и Привредном суду у Крагујевцу (2,43).

ИЗВРШЕЊЕ

(И, И2, Ив, Ипв (И), Ипв (Ив), Ипв (Ив1))

У извештајном периоду укупно је примљено 70.902 предмета извршења, што је за 23.086 предмета мање од броја примљених предмета у претходној години. Укупно је решено 89.875 предмета, од чега мериторно 51.992 предмета. На крају извештајног периода нерешено је остало 64.741 извршни предмет од чега 13.540 нерешених старих предмета према датуму пријема у суд и 22.771 нерешени стари предмет према датуму иницијалног акта.

Највећи број извршних предмета примљен је у Привредном суду у Београду (26.646), затим Привредном суду у Новом Саду (7.132), Привредном суду у Крагујевцу (4.520) и Привредном суду у Нишу (4.313), док је најмањи број извршних предмета примљен у Привредном суду у Сомбору (1.436), Привредном суду у Зајечару (1704), Привредном суду у Панчеву (1.968) и Привредном суду у Зрењанину (2.077). Највећи прилив предмета по судији забележен је Привредном суду у Новом Саду (648,36), у Привредном суду у Београду (346,05), Привредном суду у Зрењанину (188,82) и Привредном суду у Крагујевцу (136,97), а најмањи просечан прилив предмета по судији забележен је у Привредном суду у Краљеву (33,68), Привредном суду у Чачку (38,36), Привредном суду у Нишу, (43,57) и Привредном суду у Ваљеву (50,68).

Највећи број решених предмета извршења имао је Привредни суд у Београду (36.577), Привредни суд у Новом Саду (10.462), Привредни суд у Нишу (6.626) и Привредни суд у Крагујевцу (4.795), а најмањи број решених предмета имао је Привредни суд у Сомбору (1.583), Привредни суд у Пожаревцу (2.047), Привредни суд у Зрењанину (2.225) и Привредни суд у Зајечару (2.338). Просечно највише је решено предмета по судији у Привредном суду у Новом Саду (951,09), Привредном суду у Београду (475,03), Привредном суду у Зрењанину (202,27), Привредном суду у Суботици (147,73), а најмање просечно решених предмета по судији имао је Привредни суд у Краљеву (38,81), Привредни суд у Чачку (42,78), Привредни суд у Ваљеву (47,80) и Привредни суд у Сремској Митровици (56,34).

Наведеном статистиком предмета извршења нису обухваћени предмети извршења са ознаком Иои, Ии, Ипи, Ион, Инк, Ипв (Ивк) којих је само у Привредном суду у Београду у 2012. години примљено 320, решено 315, а остало у раду 5 нерешених предмета на крају извештајног периода.

ПЛАТНИ НАЛОЗИ

(Пл)

У овој материји укупно је примљено 1.024 предмета, што је за 590 предмета мање од броја примљених предмета у претходној години. Укупно је решено 1.579 предмета, а на крају извештајног периода остало је решено 60 предмета, међу којима нема старих предмета ни по једном критеријуму.

Највећи број примљених платних налога имао је Привредни суд у Београду (842), док су остали привредни судови имали испод 50 примљених предмета, а Привредни суд у Ваљеву ниједан ново примљени предмет платног налога. Просечно је највећи прилив предмета по судији имао Привредни суд у Београду (38,27), док се у осталим судовима тај број кретао од 2,91 до 0,04, осим Привредног суда у Ваљеву који није имао прилива предмета ове материје.

Највећи број решених предмета имао је Привредни суд у Београду (887), затим Привредни суд у Новом Саду (49), Привредни суд у Ужицу (32), Привредни суд у Крагујевцу и Краљеву (по 20), а најмањи број решених имали су Привредни суд у Сремској Митровици, Привредни суд у Панчеву и Привредни суд у Зајечару (по 2 предмета) и Привредни суд у Лесковцу (3). Просечно је највише предмета решено по судији у Привредном суду у Београду (40,32), док се тај број у осталим судовима кретао од 2,91 у Привредном суду у Ужицу до 0,04 у Привредном суду у Сремској Митровици.

СТЕЧАЈ

У извештајном периоду укупно је примљено 12.958 нових предмета стечаја, што је за 1.121 предмет више него у претходном извештајном периоду. Укупно је решено 14.392 предмета од чега 7.993 мериторно. Нерешених предмета на крају извештајног периода остало је 2.509, од чега 716 старих предмета према датуму пријема у суд и 996 предмета старих према датуму иницијалног акта.

Највећи број предмета стечаја примљено је у Привредном суду у Београду (4.824), Привредном суду у Новом Саду (1.509), Привредном суду у Нишу (711) и Привредном суду у Крагујевцу (700), а најмањи број примљених предмета имао је Привредни суд у Ужицу (259), Привредни суд у Зајечару (279), Привредни суд у Зрењанину (302) и Привредни суд у Сомбору (368). Највећи просечан прилив предмета по судији имао је Привредни суд у Нишу (21,55), Привредни суд у Суботици (17,55), Привредни суд у Крагујевцу (15,91) и Привредни суд у Београду (15,66), а најмањи просечан прилив предмета по судији имао је Привредни суд у Ужицу (3,92), Привредни суд у Сремској Митровици (4,23), Привредни суд у Лесковцу (5,18) и Привредни суд у Сомбору (8,36).

Највећи број решених предмета имао је Привредни суд у Београду (5.349), Привредни суд у Новом Саду (1.651), Привредни суд у Краљеву (808) и Привредни суд у Нишу (807), а најмањи број укупно решених имао је Привредни суд у Ужицу (294), Привредни суд у Зајечару (314), Привредни суд у Зрењанину (337) и Привредни суд у Сомбору (367). Просечно решено предмета по судији највише је имао Привредни суд у Нишу (24,45), Привредни суд у Суботици (19,21), Привредни суд у Београду (17,37) и Привредни суд у Крагујевцу (17,25), а најмање просечно решених предмета по судији имао је Привредни суд у Ужицу (4,45), Привредни суд у Сремској Митровици (4,72), Привредни суд у Лесковцу (5,92) и Привредни суд у Сомбору (8,34).

ВИШИ ПРЕКРШАЈНИ СУД

У циљу сагледавања рада Вишег прекршајног суда у 2012. години неопходно је извршити упоређивање остварених резултата у 2011. години са резултатима из 2012. године према следећим мерилима:

	2012	2011
Укупан број предмета у раду	38046	35926
Укупан број примљених предмета	37330	33925
Укупан број преузетих предмета из претходне године	716	2001
Укупан број решених предмета	36672	35210
Укупан број нерешених предмета	1374	716
Просечан број предмета осталих у раду по судији	22.52	11,19
Просечан прилив предмета по судији	55.63	48,19
Просечно решено предмета по судији	54.65	50,01
Предмети решени мериторном одлуком	33149	32465

Из наведеног произлази да је у 2012. години повећан број предмета у раду у односу на 2011. годину и то за 2120 предмета, као и број примљених предмета, и то за 3405 предмета.

Упоређивањем бројчано и процентуално изражених резултата рада може се закључити следеће:

- у 2012. години је решено 96,39% предмета, од чега мериторно 90,39%, просечан прилив предмета по судији је 55,63, просечан број предмета решених по судији је 54,65, а број предмета осталих у раду по судији је 22,52, што доводи до ажурности од 0,40%. У 2012. години је број судија био 61.

- у 2011. години је решено 98,01% предмета, од чега мериторно 92,2%, просечан прилив предмета по судији је 48,19, просечан број предмета решених по судији је 50,01, а број предмета осталих у раду по судији је 11,19, што доводи до ажурности од 0,23%. У 2011. години је број судија био 64.

Резултати рада по материји

1. Од укупног броја предмета у Вишем прекршајном суду и даље преовлађују предмети из области Закона о безбедности саобраћаја, којих је било по уписнику Прж укупно у раду 21507, од чега је решено 21115 или 98,18%, мериторно 19874 или 94,12%.

2. Предмети из области финансија и царине

- укупно у раду 3939 – решено 3638 или 92,36%, мериторно 3233 или 88,87%

3. Предмети из области јавног реда и мира

- укупно у раду 3287 – решено 3256 или 99,06%, мериторно 2665 или 81,85%

4. Предмети из области привреде

- укупно у раду 2363 – решено 2150 или 90,99%, мериторно 1615 или 75,12%

5. Предмети из области рада, радних односа и заштите на раду

- укупно у раду 894 – решено 861 или 96,31%, мериторно 803 или 93,26%

6. Предмети из области јавне безбедности

- укупно у раду 809 – решено 739 или 91,35%, мериторно 571 или 77,27%

7. Предмети из области здравствене и социјалне заштите, здравственог осигурања и заштите животне средине
- укупно у раду 620 – решено 556 или 89,68%, мериторно 496 или 89,21%

8. Предмети из области одбране - војске
- укупно у раду 100 – решено 85 или 85,00%, мериторно 64 или 75,29%

9. Предмети из области образовања, науке, културе и информисања
- укупно у раду 45 – решено 44 или 97,78%, мериторно 38 или 86,36%

10. Најмањи број предмета је у материји управе, где је укупно у раду било 40 предмета, од чега је решено 39 или 97,50%, а мериторно 29 или 74,36%.

Број предмета по Пржм уписнику, где је решавано по жалбама у поступцима према малолетницима, је највећи у материји саобраћаја – 275 предмета у раду, решено 253 или 92,00%, мериторно 201 или 79,45%. Затим, следи јавни ред и мир са 94 предмета – решено 92 или 97,87%, мериторно 69 или 75,00%, па јавна безбедност са 21 предмета – решено свих 20 односно 95,24%, мериторно 15 или 75,00%; одбрана – војска са 4 предмета и сва 4 мериторно решена, материја привреде са 1 предметом – решеним мериторно и материја финансија и царине са 1 предметом – решеним мериторно. У осталим материјама предмета у Пржм уписнику није било.

Из приказане анализе произилази да је Виши прекршајни суд у 2012. години, постигао незнатно слабије резултате у односу на 2011. годину, јер је решио 96,39% предмета, од чега мериторно 90,39% предмета. Суд нема нерешених старих предмета, али и даље има значајан проценат укинутих одлука. Међутим, обзиром да је прилив предмета у 2012. години повећан у односу на 2011. годину као и да је у предметима поступао са троје судија мање, а решено је више предмета него у 2011. години, то се резултати рада суда у 2012. години могу оценити добрим.

ПРЕКРШАЈНИ СУДОВИ

У поређењу са 2011. годином резултати рада прекршајних судова у 2012. години изгледају овако:

	2012	2011
Укупан број предмета у раду	1.025.826	1.108.990
Укупан број примљених предмета	558.533	602.761
Укупан број нерешених предмета из претходне године	467.293*	506.229
Укупан број решених предмета	601.648	644.845
Укупан број нерешених предмета	424.178	464.145 ¹⁰
Просечан број предмета осталих у раду по судији	806.42	880,73
Просечан прилив предмета по судији	96.53	103,98
Просечно решено предмета по судији	103.98	111,24
Предмети решени мериторном одлуком	506.946	549.074
Укупан проценат укинутих одлука	23.47	25,14
Ажурност	8.35	8,47

Из наведених података произлази да је у 2012. години укупно мањи број предмета у раду у односу на 2011. годину, и то за 83.164, као и прилив предмета који је мањи за 44.228 предмета. У 2012. години је решено мање предмета за 43.197, а број судија је са 527 смањен на 526. Број мериторних одлука је мањи за 42.128. Број нерешених предмета је у 2012. години за 39.967 мањи него у 2011. години.

¹⁰ Неслагање у броју нерешених предмета на крају 2011. године и броју нерешених предмета на почетку 2012. године за 3148 предмета, је последица грешке прекршајних судова у Ужицу, Новом Саду и Крагујевцу при приказивању броја нерешених предмета на крају 2011. године, коју су уочили на крају тромесечног извештаја за 2012. годину, што произилази из дописа Вишег прекршајног суда III Су 19/13-19 од 13.03.2013. године. Тачан број нерешених предмета на крају 2011. године је 467.293. Имајући у виду број предмета од 3148 и укупан број предмета у раду прекршајних судова те коришћене параметре за статистичку обраду, овај податак не утиче битно на анализу рада прекршајних судова.

Резултати рада по материји

Од укупног броја предмета у прекршајним судовима и даље је највећи број предмета из области Закона о безбедности саобраћаја, а најмањи из области управе. Табеларни приказ изгледа овако:

Материја ПР и ПРМ	Година	Укупан број предмета	Укупно решено	Укупно решено у процентима	Мериторно решено	Мериторно решено у про- центима
Саобраћај	2012	479.977	286.186	59,62%	241.090	84,24%
	2011	538.027	316.696	58,86%	274.589	86,70%
Привреда	2012	135.736	75.191	55,40%	64.030	85,16%
	2011	126.320	69.284	54,84%	61.531	88,80%
Јавни ред	2012	102.639	58.547	57,04%	48.503	82,84%
	2011	114.251	61.737	54,03%	51.944	84,13%
Финансије и царине	2012	91.991	37.779	41,07%	32.400	85,76%
	2011	93.015	36.362	39,38%	31.095	84,88%
Јавна безбедност	2012	35.116	21.030	59,89%	20.376	96,89%
	2011	39.510	26.372	66,74%	25.310	95,97%
Здравствена и соц. заштита	2012	12.372	6.152	49,73%	5.590	90,86%
	2011	13.424	5496	40,94%	5.051	91,90%
Радни односи	2012	9.300	4.678	50,30%	4.195	89,68%
	2011	10.344	4.603	44,50%	4.010	87,12%
Одбрана-војска	2012	7.711	4.449	57,70%	4.044	90,90%
	2011	6.300	3.249	51,57%	2.923	89,96%
Образовање наука, култура	2012	4.034	2.084	51,66%	1.892	90,79%
	2011	3.678	1.460	39,69%	1.358	93,01%
Управа	2012	3.065	1.346	43,92%	1.291	95,91%
	2011	2.163	1.151	53,21%	1.114	96,79%

Просечан прилив предмета по судији

Највећи просечан прилив			Најмањи просечан прилив		
1.	Прекршајни суд у Шапцу	135,99	1.	Прекршајни суд у Косовској Митровици	13,57
2.	Прекршајни суд у Сомбору	131,36	2.	Прекршајни суд у Сјеници	53,86
3.	Прекршајни суд у Београду	121,91	3.	Прекршајни суд у Пироту	58,74
4.	Прекршајни суд у Бечеју	120,75	4.	Прекршајни суд у Ваљеву	60,63
5.	Прекршајни суд у Смедереву	117,03	5.	Прекршајни суд у Рашки	64,64

Наведени подаци показују да је разлика између прекршајног суда са највећим и најмањим приливом предмета 10,02 пута и повећана је у односу на 2011. годину када је износила 8,4 пута.

Прекршајни судови у Шапцу, Сомбору и Београду имају највећи просечан прилив предмета по судији. У поређењу са 2011. годином просечан прилив предмета је смањен у Прекршајном суду у Шапцу за 11,42 предмета (2011. године 147,41, а 2012. године 135,99), а у Прекршајном суду у Бечеју чак за 49,09 предмета (2011. године 169,84, а 2012. године 120,75), и Смедереву за 12,82 предмета (2011. године 129,85, а 2012. године 117,03 предмета), али ови судови су и даље са највећим приливом предмета по судији.

Прекршајни судови у Косовској Митровици, Сјеници, Пироту, Ваљеву и Рашкој су и даље са најмањим просечним приливом предмета по судији, при чему се и у овим судовима у односу на 2011. годину уочава смањење прилива и то у Косовској Митровици за 6,46 предмета, Сјеници за 18,05 предмета, Пироту за 15,03 предмета, Ваљеву за 11,49 предмета и Рашкој за 12,72 предмета.

У 2012. години повећан је прилив предмета у односу на претходну годину у следећим судовима:

Прекршајни суд у Ужицу	2012	109,09	Повећано за 31,01 предмет
	2011	78,08	
Прекршајни суд у Пожаревцу	2012	81,76	Повећано за 9,49 предмета
	2011	72,27	
Прекршајни суд у Суботици	2012	97,05	Повећано за 5,63 предмета
	2011	91,42	

У односу на 2011. годину прилив предмета по судији највише је повећан у Прекршајном суду у Ужицу и то за 31,01 предмет односно са 78,08 на 109,09 предмета у 2012. години.

Прилив предмета у 2012. години је у односу на 2011. годину незнатно повећан и у прекршајним судовима у Сомбору, за 4,19 предмета односно са 127,17 на 131,36 предмета, Прекршајном суду у Београду, за 2,42 предмета односно са 127,17 на 131,36 предмет и Прекршајном суду у Прешеву за 0,68 односно са 77,41 на 78,09 предмета.

У осталим прекршајним судовима је у 2012. години у односу на 2011. годину смањен прилив предмета по судији. Прекршајни судови у којима је прилив знатно смањен су:

Прекршајни суд у Бечеју	2012	120,75	Смањено за 49,09 предмета
	2011	169,84	
Прекршајни суд у Обреновцу	2012	87,82	Смањено за 35,03 предмета
	2011	123,78	
Прекршајни суд у Сремској Митровици	2012	108,38	Смањено за 31,2 предмета
	2011	139,58	
Прекршајни суд у Горњем Ми- лановцу	2012	65,62	Смањено за 27,31 предмета
	2011	92,93	
Прекршајни суд у Врању	2012	96,86	Смањено за 24,96 предмета
	2011	121,82	

Просечно решено предмета по судији

Највише решено по судији			Најмање решено по судији		
1.	Прекршајни суд у Шапцу	147,22	1.	Прекршајни суд у Косовској Митровици	14,05
2.	Прекршајни суд у Ужицу	137,28	2.	Прекршајни суд у Сјенци	56,59
3.	Прекршајни суд у Новом Саду	133,61	3.	Прекршајни суд у Пироту	58,8
4.	Прекршајни суд у Бечеју	132,87	4.	Прекршајни суд у Лазаревац	68,86
5.	Прекршајни суд у Београду	132,78	5.	Прекршајни суд у Ваљево	69,87

У односу на 2011 годину и даље највише предмета решавају судије прекршајних судова у Шапцу, Новом Сади. Бечеју и Београду. Знатно је повећан број решених предмета у Прекршајном суду у Ужицу (у 2011. години 62,61. а у 2012. години 137,28 предмета). Најмање предмета и даље решавају судије прекршајних судова у Косовској Митровици, Сјеници и Пироту.

Проценат мериторних одлука

Највећи % мериторних одлука			Најмањи % мериторних одлука		
1.	Прекршајни суд у Краљеву	99,96%	1.	Прекршајни суд у Београду	46,29%
2.	Прекршајни суд у Косовској Митровици	99,94%	2.	Прекршајни суд у Шапцу	80,78%
3.	Прекршајни суд у Неготину	99,61%	3.	Прекршајни суд у Јагодини	84,18%
4.	Прекршајни суд у Бачкој Паланци	99,56%	4.	Прекршајни суд у Крушевцу	85,87%
5.	Прекршајни суд у Бечеју	99,51%	5.	Прекршајни суд у Новом Пазару	92,38%

Остали прекршајни судови имају проценат мериторно решених предмета у распону 92,38% - 99,90%. Просечан проценат мериторно решених предмета за све прекршајне судове је 84,26%.

Проценат решених предмета у односу на укупан број предмета у раду

Највећи % решених предмета			Најмањи % решених предмета		
1.	Прекршајни суд у К. Митровици	97,54%	1.	Прекршајни суд у Крагујевцу	48,5%
2.	Прекршајни суд у Пироту	82,21%	2.	Прекршајни суд у Пријеполу	50,3%
3.	Прекршајни суд у Сјеници	80,12%	3.	Прекршајни суд у Зрењанину	50,31%
4.	Прекршајни суд у Неготину	76,74%	4.	Прекршајни суд у Г. Милановцу	51,62%
5.	Прекршајни суд у Бачкој Паланци	73,52%	5.	Прекршајни суд у Сомбору	51,96%

Прекршајни судови у Косовској Митровици, Пироту и Сјеници, у 2012. као и у 2011. години, имају највећи проценат решених предмета у односу на укупан број предмета у раду. У односу на 2011. годину, Прекршајни суд у Ужицу је знатно повећао проценат решених предмета у односу на укупан број предмета у раду и то са 42,99% на 69,76%, док су судови у Крагујевцу, Пријеполу, Зрењанину и Горњем Милановцу и у 2012. години са најмањим процентом решених предмета по овом показатељу.

Просечно предмета остало у раду по судији

Највише предмета остало у раду по судији			Најмање предмета остало у раду по судији		
1.	Прекршајни суд у Шапцу	1242,25	1.	Прекршајни суд у Косовској Митровици	3,9
2.	Прекршајни суд у Крагујевцу	1232,12	2.	Прекршајни суд у Пироту	140
3.	Прекршајни суд у Београду	1182,85	3.	Прекршајни суд у Сјеници	154,5
4.	Прекршајни суд у Пријеполу	1179,5	4.	Прекршајни суд у Неготину	273,25
5.	Прекршајни суд у Сомбору	1168,12	5.	Прекршајни суд у Бачкој Паланци	328

Највећи број предмета осталих у раду по судији су у 2012 као и у 2011 години имали прекршајни судови у Шапцу, Крагујевцу и Београду. Међутим, у односу на 2011. годину овај показатељ указује на смањење броја предмета. Тако је у Прекршајном суду у Шапцу са 1365,69 предмета у 2011. години, број предмета осталих у раду по судији смањен на 1242,25 предмета у 2012. години; у Прекршајном суду у Крагујевцу са 1378,27 предмета у 2011. години на 1232,12 предмета у 2012. години и у Прекршајном суду у Београду са 1302,38 предмета у 2011. години на 1182,85 предмета у 2012. години.

Судови са најмањим бројем нерешених предмета по судији у 2011. и у 2012. години су прекршајни судови у Косовској Митровици, Сјеници, Неготину и Пироту. Треба уочити да је у овим судовима и најмањи прилив предмета по судији, као и најмањи број решених предмета по судији.

Квалитет рада – проценат укинутих одлука

Највећи % укинутих одлука			Најмањи % укинутих одлука		
1.	Прекршајни суд у Пожеги	42,33%	1.	Прекршајни суд у Обреновцу	12,34%
2.	Прекршајни суд у Бачкој Паланци	35,08%	2.	Прекршајни суд у Трстенику	15,71%
3.	Прекршајни суд у Сомбору	34,96%	3.	Прекршајни суд у Пожаревцу	16,52%
4.	Прекршајни суд у Горњем Милановцу	34,83%	4.	Прекршајни суд у Косовској Митровици	16,67%
5.	Прекршајни суд у Пироту	34,11%	5.	Прекршајни суд у Аранђеловцу	17,86%

Највећи проценат укинутих одлука и даље имају прекршајни судови у Пожеги, где проценат укинутих одлука у 2012. години износи 42,33%, а у 2011. години тај проценат је био 40,69%, и Пироту, где у 2012. години овај проценат износи 34,11%, а у 2011. години тај проценат је био 38,52%. Најмањи проценат укинутих одлука и даље имају прекршајни судови у Обреновцу, Пожаревцу и Трстенику. Просечан проценат укинутих одлука код свих прекршајних судова је 23,47%.

Ажурност

Најбољи коефицијент ажурности			Најлошији коефицијент ажурности		
1.	Прекршајни суд у Косовској Митровици	0,29	1.	Прекршајни суд у Горњем Милановцу	13
2.	Прекршајни суд у Пироту	2,38	2.	Прекршајни суд у Крагујевцу	12,92
3.	Прекршајни суд у Сјеници	2,87	3.	Прекршајни суд у Зрењанину	11,7
4.	Прекршајни суд у Неготину	3,25	4.	Прекршајни суд у Рашки	10,95
5.	Прекршајни суд у Лозници	3,96	5.	Прекршајни суд у Пријеполу	10,84

Најлошији коефицијент ажурности имају прекршајни судови у Горњем Милановцу, Крагујевцу, Зрењанину и Рашки. Прекршајни судови у Крагујевцу, Рашки и Горњем Милановцу имали су лоше коефицијенте ажурности и у 2011. години.

Најбољи коефицијент ажурности у 2012. години, задржали су прекршајни судови у Косовској Митровици, Пироту, Неготину, Сјеници и Лозници.

Наведени табеларни подаци показују да су прекршајни судови у 2012. години остварили слабије резултате у односу на 2011. годину. Разлика се појављује у укупном броју предмета у раду, броју примљених као и у броју решених и нерешених предмета, који је у 2012. години смањен. Посматрано по материјама у 2012. години се у односу на 2011. годину уочава већи прилив предмета само у материјама привреде за 9416 предмета, одбране и војске за 1411 предмета и управе за 902 предмета, док је у осталим материјама прилив предмета мањи.

Међутим, из табеларних прегледа уочава се и да је у односу на 2011. годину, број предмета осталих у раду на крају извештајног периода мањи за 8,61% (2011. године 464.145, а 2012. године 424.178 предмета), као и проценат укинутих одлука (2011. године 25,14%, а у 2012. години 23,47%).

Резултати појединачних прекршајних судова се разликују у ове две године и по приливу и по броју решених предмета и укинутих одлука.

Најбоље резултате рада оствариле су судије прекршајних судова у Шапцу, Бечеју и Београду, јер су уз највећи просечан прилив предмета по судији решили највећи број предмета. Добре резултате су постигли и Прекршајни суд у Новом Саду и Ужицу, по броју решених предмета по судији, прекршајни судови у Краљеву, Косовској Митровици, Неготину, Бачкој Паланци и Бечеју са највећим процентом мериторних одлука, а прекршајни судови у Обреновцу, Трстенику и Пожаревцу по ниском проценту укинутих одлука.

Најмањи прилив предмета у 2012. години, су имали прекршајни судови у Косовској Митровици, Сјеници, Пироту, Ваљево и Рашки. Може се уочити да је у 2012. години прилив предмета смањен и свим прекршајним судовима, изузев Ужица, Пожаревца, Суботице, Сомбора, Београда и Прешева. Највећи проценат решених предмета у односу на укупан број предмета у раду имају прекршајни суд у Косовској Митровици, Пироту и Сјеници. Прекршајни суд у Косовској Митровици има најмањи прилив предмета, најмањи проценат предмета остао у раду по судији и знатно смањен проценат укинутих одлука (2011. године 44,44%, а 2012. године 16,67), али и најмање просечно решено предмета по судији.

Судије прекршајних судова у Крагујевцу, Шапцу и Београду имају највећи број предмета у раду, али прекршајни судови у Шапцу и Београду су судови са највећим бројем решених предмета.

У 2012. години Прекршајни суд у Ужицу је остварио знатно боље резултате рада у односу на 2011. годину, јер је код повећаног прилива предмета по судији који је у 2011. години износио 78,08 предмета, а у 2012. години 109,9 предмета по судији, решио 69,76% предмета у односу на укупан број предмета у раду, односно решено је 137,28 предмета по судији, а тај број је у 2011. години био 62,61.

Већина прекршајних судова има просечан број решених предмета по судији испод броја предмета 110, који је утврђен за одређивање броја судија у прекршајним судовима. Само 8 прекршајних судова прелази број 110 и то су прекршајни судови у: Бечеју - 132,87 (у 2011. години - 172,73), Шапцу – 147,22 (у 2011. години -159,08) , Новом Саду – 133,61 (у 2011. години -154,52), Београду – 132,78 (у 2011. години - 136,07), Сремској Митровици – 122,47 (у 2011.

години - 132,98), Смедереву – 120,78 (у 2011. години -130,73), Сомбору – 114,86 (у 2011. години -111) и Ужицу – 137,28 (у 2011. години 62,61).

У односу на 2011. годину, просечан број решених предмета по судији који је прелазио број 110, у 2012. години је смањен у прекршајним судовима у: Рашки на 85,12 (у 2011. години - 117,09), Вршцу на 105,55 (у 2011. години - 115,13), Крагујевцу на 105,47 (у 2011. години - 114,94), Пријепољу на 108,52 (у 2011. години - 114,92), Зрењанину на 99,52 (у 2011. години - 114,21), Младеновцу на 90,64 (у 2011. години - 114,16) и Руми на 102,52 предмета (у 2011. години -110,76).

ЗАКЉУЧАК

Анализа резултата рада судова показује да су судови у 2012. години савладали прилив, па чак и да су решили већи број предмета од броја који су примили. Међутим, у односу на укупно у раду судови су решили 40,58% предмета. Ако се укупни резултати рада свих судова пореде са 2011. годином уочава се да су судови у 2012. години примили 11,55% мање предмета, да су имали у раду 11,33% мање предмета и да су решили 18,71% мање предмета. На крају извештајног периода остало им је нерешено 5,48% мање предмета. Према томе, ако се посматрају само статистички подаци, могао би се извући закључак да су судови у 2012. години мање радили у односу на 2011. годину. Међутим, за оцену односно закључак о раду судова треба да се сагледају и све активности судова које у овој анализи, осим за Врховни касациони суд, нису исказане, а биле су повећане у односу на 2011. годину. Тако су судије виших судова (Врховни касациони суд, Привредни апелациони суд, апелациони судови и виши судови) повећале број обилазака и контрола рада нижестепених судова. Врховни касациони суд је приликом контроле рада апелационог суда вршио и контролу рада једног вишег суда и једног основног суда са подручја тог апелационог суда. Доста времена је посвећено, посебно у вишим судовима, одржавању седница одељења на којима су заузимају ставови о спорним правним питањима значајним за рад нижестепених судова. Судије су доста радиле и као чланови радних група за израду нацрта разних прописа. Све то, иако овде само поменуто, битно је за закључак да судови нису мање радили у 2012. години.

Један од значајних показатеља за оцену рада судова је и број старих предмета које судови имају у раду. Анализа старих предмета урађена је према датуму пријема у суд и према датуму иницијалног акта. Ако се посматра

број старих предмета према датуму пријема у суд, судови имају на крају извештајног периода 1.647.349 нерешених старих предмета, што је за 18,86% више у односу на крај 2011. године. Повећан је и број нерешених старих предмета према датуму иницијалног акта у односу на крај 2011. године за 18,33%. Највећи проценат старих предмета према датуму иницијалног акта у односу на укупно у раду имају основни судови 44,65%. У односу на 2011. годину уочава се да је проценат старих предмета у основним судовима повећан јер је у 2011. години износио 32,94%. Значајно мањи проценат старих предмета је у апелационим судовима 18,14% и у вишим судовима 13,15%. Међу судовима посебне надлежности треба истаћи да Виши прекршајни суд нема старих предмета, да прекршајни судови имају само 0,52% старих предмета, Управни суд 1,58% старих предмета, привредни судови 11,74% старих предмета, а Привредни апелациони суд 14,22% старих предмета. Очигледно је да највеће проблеме у решавању старих предмета имају основни судови. Већина судова је имала програм решавања старих предмета у којем су садржане мере које треба предузети да би се њихов број смањило, али проблем старих предмета тиме није решен.

Анализа показује да је у основним судовима и даље велики проблем неједнака оптерећеност судија приливом предмета тако да грађани у тим судовима немају једнак приступ суду. Просечан прилив предмета по судији код основних судова се креће од 31,11 до 178,19, што значи да најоптерећенији суд има и до 5,73 пута више предмета по судији од суда који је најмање оптерећен, односно који има најмањи просечни прилив предмета по судији. Овај распон је у 2011. години био 8,31, а у 2010. години 6,8. Просечан прилив предмета по судији у прекршајним судовима је од 13,57 до 135,99 тако да је распон 10,02. Међутим, треба имати у виду да само Прекршајни суд у Косовској Митровици има тако мали просечан прилив предмета по судији. Први следећи суд са малим просечним приливом предмета по судији је Прекршајни суд у Сјеници са 53,86 предмета по судији, тако да је распон 2,52. Код виших судова просечан прилив предмета по судији је од 16,09 до 47,06, тако да је распон 2,92, а у 2011. години је био 4,3. Код апелационих судова нема велике разлике у просечном приливу предмета по судији јер се он креће од 32,21 до 39,59. Просечан прилив предмета по судији у привредним судовима је од 36 до 115,7, тако да је распон 3,21 и он је повећан у односу на 2011. годину када је износио 2,96.

Према подацима из извештаја Први основни суд у Београду и Други основни суд у Београду примили су укупно 319.519 предмета, што је 30,94%

укупног прилива предмета у свим судовима у Републици Србији. Ти судови имају највећи просечан прилив предмета по судији и међу судовима су који имају и највише просечно решених предмета по судији. Међутим, и поред великог броја предмета које решавају, ти судови имају најмањи проценат решених предмета у односу на укупно у раду и лошу ажурност. То указује на њихову велику оптерећеност. Територија за коју су основани и број становника су велики, па би оснивање већег броја судова и одређивање оптималног броја судија сигурно допринело да буду ажурнији.

Ако се посматра само прилив предмета у апелационим судовима, он је највећи у Апелационом суду у Београду 31.354 предмета, а значајно је мањи у осталим апелационим судовима: Апелациони суд у Новом Саду 18.432. предмета, Апелациони суд у Крагујевцу 17.361 предмет и Апелациони суд у Нишу 11.847 предмета. Због тога, чини се оправданим да се размисли о промени подручја апелационих судова.

Све ово указује да постојећа мрежа судова није рационална и да је треба мењати, а ово је трећа година у којој анализа рада судова то потврђује. Општа седница Врховног касационог суда је у претходне две године, након разматрања анализе рада судова за 2010. и 2011. годину, упућивала министарству надлежном за правосуђе иницијативу за измену закона којим су одређена седишта и подручја судова. Како је сада у току израда новог нацрта тог закона, надлежном министарству треба доставити анализу која потврђује оправданост већ поднетих иницијатива.

Очекујем да резултати рада судова у 2013 години буду бољи. Високи савет судства је у извршењу одлуке Уставног суда изабрао на сталну судијску функцију 556 судија, од којих је 500 ступило на функцију. Њихова реинтеграција у судски систем треба допринесе да резултати рада судова буду значајно бољи. Међутим, без добре и рационалне мреже судова, судови не могу бити ефикасни.

Очекујем да сви надлежни државни органи створе услове за добар рад судова, како би се од њих, с правом, могли да очекују добри резултати.

**В.Ф. ПРЕДСЕДНИКА
ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА
Драгомир Милојевић**

По извршеном сравњењу података у текстуалном делу Анализе рада судова за 2012. годину, део који се односи на податке о највећем приливу предмета у апелационим судовима у општој грађанској материји и породичним споровима (Гж и Гж2 предмети), са подацима о томе у статистичком делу Анализе, утврђено је да су се у текстуалном делу Анализе поткрале грешке, па се 24. 05. 2013. године даје

И С П Р А В К А

У Анализи рада судова опште и посебне надлежности за 2012. годину (текстуални део) исправљају се за апелационе судове подаци о највећем укупном приливу предмета у грађанској материји (Гж и Гж2 предмети):

"Гж

- у Апелационом суду у Београду уместо броја: "5.932" треба да стоји број: "9.227";
- у Апелационом суду у Новом Саду уместо броја: "2.598" треба да стоји број: "5.449";
- у Апелационом суду у Нишу уместо броја: "1.021" треба да стоји број: "2.773";
- у Апелационом суду у Крагујевцу уместо броја: "352" треба да стоји број: "4.352".

Гж2

- у Апелационом суду у Београду уместо броја: "1.241" треба да стоји број: "1.296";
- у Апелационом суду у Новом Саду уместо броја: "827" треба да стоји број: "813";
- у Апелационом суду у Крагујевцу уместо броја: "489" треба да стоји број: "516";
- у Апелационом суду у Нишу уместо броја: "382" треба да стоји број: "349".

Исправком података о укупном приливу Гж предмета мења се редослед апелационих судова, тако да је Апелациони суд у Крагујевцу са 4.352 предмета испред Апелационог суда у Нишу са 2.773 предмета."

ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Служба председника Врховног касационог суда сачинила је пречишћен текст Распореда послова судија за 2013. годину.

Пречишћен текст Распореда послова судија за 2013. годину обухвата:

1. Распоред послова судија за 2013. годину Су I 2 414/12 од 17.12.2012. године

2. Измену и допуну распореда послова судија за 2013. годину Су I 2 5/13 од 12.02.2013. године.

3. Одлуку председника суда Су I 2 5/13-1 од 20.02.2013. године

4. Одлуку Опште седнице Врховног касационог суда Су I-7 8/2013-1 од 21.02.2013. године о постављењу Драгомира Милојевића за вршиоца функције председника Врховног касационог суда.

5. Измену и допуну распореда послова судија за 2013. годину Су I 2 7/13 од 22.03.2013. године.

6. Измену и допуну распореда послова судија за 2013. годину Су I 2 16/13 од 25.04.2013. године.

ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Служба председника суда

Су I 2 19/2013

29.04.2013. године

Београд

РАСПОРЕД ПОСЛОВА СУДИЈА ЗА 2013. ГОДИНУ

(Пречишћен текст)

I

Судска управа

Пословима судске управе руководи Драгомир Милојевић, в.ф. председника суда.

За заменике председника суда одређују се судије Јанко Лазаревић и Стојан Јокић.

В.ф. председника суда замењиваће судија Јанко Лазаревић, заменик председника суда.

II

Судска одељења и уредник Билтена

За председнике судских одељења одређују се, и то:

1. У Одељењу судске праксе: Драгомир Милојевић, в.ф. председника суда, за заменике, судије Бата Цветковић, Стојан Јокић и Снежана Живковић.

2. У Кривичном одељењу: судија Бата Цветковић, а за заменика судија Драгиша Ђорђевић.

3. У Грађанском одељењу: судија Весна Поповић, а за заменика судија Власта Јовановић.

Главни и одговорни уредник Билтена судске праксе је судија Снежана Андрејевић, а заменик главног и одговорног уредника, судија Стојан Јокић.

III

Кривично одељење

1.

I Веће

1. Невенка Важић, председник већа
2. Предраг Глигоријевић, члан већа
3. Љубица Кнежевић-Томашев, члан већа
4. Веско Крстајић, члан већа
5. Биљана Синановић, члан већа

II Веће

1. Јанко Лазаревић, председник већа
2. Бата Цветковић, члан већа
3. Ната Месаровић, члан већа
4. Анђелка Станковић, члан већа
5. Горан Чавлина, члан већа

III Веће

1. Драгиша Ђорђевић, председник већа
2. Зоран Таталовић, члан већа
3. Радмила Драгичевић-Дичић, члан већа
4. Маја Ковачевић-Томић, члан већа”

а) Председника већа замењује први члан истог већа.

б) У већима се решавају сви кривични предмети из надлежности Врховног касационог суда уколико овим распоредом није одређено да се решавају у посебном већу.

в) попуна већа до пуног састава вршиће се према посебном распореду који ће утврђивати месечно председник Кривичног одељења.

2.

Већа за одлучивање о захтевима за заштиту законитости подигнутим против одлука Врховног касационог суда и привредних судова:

I Веће

1. Невенка Важић, председник већа
2. Драгиша Ђорђевић, члан већа
3. Анђелка Станковић, члан већа
4. Горан Чавлина, члан већа
5. Веско Крстајић, члан већа

II Веће

1. Бата Цветковић, председник већа
2. Предраг Глигоријевић, члан већа
3. Биљана Синановић, члан већа
4. Радмила Драгичевић-Дичић, члан већа
5. Зоран Таталовић, члан већа

Уколико су поједини чланови већа учествовали у доношењу одлуке Врховног касационог суда против које је подигнут захтев за заштиту законитости, веће ће се формирати од чланова који нису учествовали у доношењу те одлуке и по распореду који одреди председник Врховног касационог суда.

3.

Чланови Већа из тач. 1 и 2. могу замењивати одсутне чланове тих већа.

4.

За руководиоца евиденције судске праксе у Кривичном одељењу одређује се судија Веско Крстајић, а за заменика судија Зоран Таталовић.

IV

Грађанско одељење

1.

I Веће

1. Весна Поповић, председник већа
2. Миломир Николић, члан већа
3. Лидија Ђукић, члан већа

II Веће

1. Власта Јовановић, председник већа
2. Звездана Лутовац, члан већа
3. Биљана Драгојевић, члан већа

III Веће

1. Снежана Андрејевић, председник већа
2. Вида Петровић-Шкоро, члан већа
3. Љубица Милутиновић, члан већа

IV Веће

1. Стојан Јокић, председник већа
2. Мирјана Ђерасимовић, члан већа
3. Јелена Боровац, члан већа

"Председник IV већа и први члан већа примаће предмете привредних спорова и предмете из опште материје грађанског права, осим радних спорова. Други члан већа примаће предмете из опште материје грађанског права и радних спорова, осим привредних спорова."

V Веће

1. Предраг Трифуновић, председник већа
2. Надежда Радевић, члан већа
3. Јованка Кажић, члан већа

VI Специјализовано веће за управну материју

1. Снежана Живковић, председник већа
2. Вера Пешић, члан већа
3. Олга Ђуричић, члан већа

Попуна Специјализованог већа за управну материју до састава од пет судија вршиће се према посебном распореду који ће утврђивати месечно председник Грађанског одељења.

2.

Председника већа замењује први члан истог већа.

Редовна попуна већа вршиће се између I и II већа, III и IV већа и V и VI већа.

За одлучивање о ванредним правним лековима против правноснажних одлука привредних судова у парничном поступку одређује се IV веће.

3.

За руководиоца евиденције судске праксе у Грађанском одељењу одређује се судија Власта Јовановић, а за заменика судија Миломир Николић.

4.

Веће за решавање сукоба надлежности између Управног суда и виших и основних судова:

1. Власта Јовановић, председник већа
2. Олга Ђуричић, члан већа
3. Вида Петровић-Шкоро, члан већа

Председника већа замењује први члан већа, а чланове већа судије Снежана Живковић и Стојан Јокић.

V

Одељење судске праксе

Одељење судске праксе чине в.ф. председника суда и судије:

1. Драгомир Милојевић, председник Одељења судске праксе
2. Бата Цветковић, заменик председника Одељења судске праксе и председник Кривичног одељења
3. Стојан Јокић, заменик председника Одељења судске праксе и заменик главног и одговорног уредника Билтена судске праксе
4. Снежана Живковић, заменик председника Одељења судске праксе
5. Весна Поповић, председник Грађанског одељења
6. Снежана Андрејевић, главни и одговорни уредник Билтена судске праксе
7. Веско Крстајић, руководиоца евиденције судске праксе у Кривичном одељењу
8. Власта Јовановић, руководиоца евиденције судске праксе у Грађанском одељењу
9. Зоран Таталовић, заменик руководиоца евиденције судске праксе у Кривичном одељењу
10. Миломир Николић, заменик руководиоца евиденције судске праксе у Грађанском одељењу

VI

Редакцију Билтена судске праксе сачињавају главни и одговорни уредник, заменик главног и одговорног уредника, судије руководиоци евиденције судске праксе у одељењима, Јанко Лазаревић, заменик председника суда и Снежана Живковић, заменик председника Одељења судске праксе.

VII

Судска одељења ће најмање једном у шест месеци вршити анализу судске праксе из своје области и оцењивати резултате рада одељења у целини и појединачно судија и судијских помоћника.

Служба председника Врховног касационог суда сачинила је пречишћен текст Распореда послова судијских помоћника за 2013. годину.

Пречишћен текст Распореда послова судијских помоћника за 2013. годину обухвата:

1. Распоред послова судијских помоћника за 2013. годину Су I 2 415/12 од 17.12.2012. године
2. Одлуку о допуни распореда послова судијских помоћника за 2013. годину Су I-2 2/13 од 16.01.2013. године
3. Решење председника суда I Су-1 39/13 од 11.02.2013. године о постављењу секретара Кривичног одељења.
4. Одлуку о измени Распореда послова судијских помоћника за 2013. годину Су I-2 6/13 од 21.03.2013. године
5. Одлуку о измени и допуни Распореда послова судијских помоћника за 2013. годину Су I-2 22/13 од 22.05.2013. године

Напомена: Одлука о допуни распореда послова судијских помоћника за 2013. годину Су I-2 4/13 од 21.01.2013. године, престала је да се примењује на основу решења председника суда о премештају државног службеника Су I – 1 26/13 од 24.01.2013. године.

ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Служба председника суда

Су I 2 24/2013

23.05.2013. године

Београд

**РАСПОРЕД ПОСЛОВА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА
ЗА 2013. ГОДИНУ
(Пречишћен текст)**

I

Одељење судксе праксе

1. Миливоје Миликић - судијски помоћник у евиденцији судске праксе за грађанску материју

2. Зденка Којдић - судијски помоћник у евиденцији судске праксе за грађанску материју

3. Верица Филиповић - судијски помоћник у евиденцији судске праксе за грађанску материју

4. Милена Петровић - судијски помоћник у евиденцији судске праксе за управну материју

5. Зоран Поповић - судијски помоћник у евиденцији судске праксе за кривичну материју

6. Гордана Маравић - судијски помоћник у евиденцији судске праксе за кривичну материју

II

Кривично одељење

Гордана Бурлић, секретар Кривичног одељења

Одељење за припремни поступак

1. Звездана Говедарица-Царић - судијски помоћник у Одељењу

2. Мирјана Пузовић - судијски помоћник у Одељењу

I Веће

1. Мила Ристић-секретар већа

2. Зорица Стојковић - судијски помоћник у већу

3. Снежана Меденица - судијски помоћник у већу

II Веће

1. Наташа Бањац – секретар већа

2. Весна Веселиновић - судијски помоћник у већу

3. Олгица Козлов - судијски помоћник у већу

III Веће

1. Драгана Вуксановић - секретар већа

2. Татјана Миленковић - судијски помоћник у већу

Судијски помоћници из већа учествују у раду Одељења за припремни поступак по распореду који сачини председник Кривичног одељења.

III
Грађанско одељење

Јасминка Бурић, секретар Грађанског одељења

Одељење за припремни поступак

1. Радмила Шашић - судијски помоћник за I Веће
2. Оливера Новаковић - судијски помоћник за II Веће
3. Драгица Алексић - судијски помоћник за III Веће
4. Саша Чепић - судијски помоћник за IV Веће
5. Гордана Слијепчевић-Берберовић – судијски помоћник за V веће
6. Радојка Маринковић - судијски помоћник за Специјализовано VI веће

I Веће

1. Зорица Терзић - секретар већа
2. Мирјана Поповић - судијски помоћник у већу
3. Мира Ђорђевић - судијски помоћник у већу

II Веће

1. Емилија Тасић-Црвелин - секретар већа
2. Биљана Лукић - судијски помоћник у већу
3. Милица Кадовић - судијски помоћник у већу

III Веће

1. Мила Маричић - секретар већа
2. Гордана Ивановић - судијски помоћник у већу
3. Александар Ћетковић - судијски помоћник у већу

IV Веће

1. Драгица Лакић - секретар већа
2. Марија Мариновић - судијски помоћник у већу
3. Љиљана Тодоровић - судијски помоћник у већу

V Веће

1. Надица Манић - секретар већа
2. Валентина Кузмановић - судијски помоћник у већу
3. Татјана Златковић -судијски помоћник у већу

VI Специјализовано веће за управну материју

1. Рајка Милијаш - секретар већа
2. Гордана Богдановић - судијски помоћник у већу

IV

До попуне положаја руководиоца Службе председника суда, послове тог радног места обавља Мирјана Пузовић, судијски помоћник у Кривичном одељењу - Одељењу за припремни поступак.

Поједине послове непопуњених извршилачких радних места у суду обављају судијски помоћници:

1. Звездана Говедарица-Царић - послове по поднетим захтевима за изузеће у Кривичном и Грађанском одељењу и послове за редакцију Билтена;
2. Мила Ристић - послове анализе и праћења поступања судова по мерама наложеним у вршењу надзора и контроле рада судова.

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Број: I Су 7 18/13-1
Датум: 09.04.2013. године
Београд

На основу члана 49. став 1. Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС" бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11, 78/11 и 101/11), члана 33. став 2. и члана 48. став 2. Закона о државним службеницима ("Службени гласник РС" бр. 79/05...104/09) и члана 45. ст. 1. и 3. Пословника о уређењу и раду Врховног касационог суда ("Службени гласник РС" бр. 37/10), Општа седница Врховног касационог суда на седници одржаној 08.04.2013. године једногласно доноси

РЕШЕЊЕ

ПОСТАВЉА СЕ државни службеник **СОЊА ПУЉЕЗЕВИЋ** на положај секретара Врховног касационог суда, на четири године.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ ОПШТЕ СЕДНИЦЕ
В.Ф. ПРЕДСЕДНИКА СУДА
Драгомир Милојевић

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Број: Су I 7 10/13-1
Датум: 24.05.2013. године
Београд

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА
са Опште седнице Врховног касационог суда
одржане 11.03.2013. године

Дневни ред

непотребно изостављено

2. Предлагање кандидата за члана Одбора Агенције за борбу
против корупције

По овој тачки дневног реда донета је

ОДЛУКА

Општа седница Врховног касационог суда предлаже Народној
скупштини да за члана Одбора Агенције за борбу против корупције изабере
Николу Станојевића, судију Врховног суда Србије у пензији.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ ОПШТЕ СЕДНИЦЕ
В.Ф. ПРЕДСЕДНИКА СУДА
Драгомир Милојевић

**ДОКУМЕНТИ
СУДСКЕ УПРАВЕ**

САОПШТЕЊЕ

са Опште седнице од 03.09.2012. године

На основу члана 89. став 2. Закона о Уставном суду, Уставни суд је поништавао судске одлуке. Општа седница Врховног суда Србије одржана септембра месеца 2009. године, изразила је мишљење, да је такво поступање Уставног суда супротно члановима 143. и 145. Устава Републике Србије, по коме одлуке судова могу да преиспитују само судови, у за то прописаном поступку.

На иницијативу Грађанског одељења Врховног касационог суда и Високог савета судства, Законом о изменама и допунама Закона о Уставном суду ("Сл. гласник РС", број 99 од 27.12.2011. године) промењена је цитирана одредба члана 89. Закона о Уставном суду, тако да Уставни суд више не може да поништава судске одлуке и сада гласи (ставови 2. и 3):

"Када Уставни суд утврди да је оспореним појединачним актом или радњом, повређено или ускраћено људско или мањинско право и слобода зајемчена Уставом, **може поништити појединачни акт, осим судске одлуке**, забранити даље вршење радње или одредити предузимање друге мере или радње којом се отклањају штетне последице утврђене повреде или ускраћивања зајемчених права и слобода и одредити начин правичног задовољења подносиоца."

Поводом одлуке Уставног суда са седнице од 12.07.2012. године, да по службеној дужности покрене поступак за оцену уставности цитираног члана Закона о Уставном суду, као и отвореног писма једног од судија Врховног касационог суда, коју је упутио Министарству правде тим поводом; Врховни касациони суд је на Општој седници одржаној 03.09.2012. године, закључио да је овом изменом, Закон о Уставном суду усаглашен са Уставом Републике Србије, чиме је отклоњена настала правна несигурност.

С А О П Ш Т Е Њ Е

са Опште седнице од 22.03.2013. године

Гостујући у јутарњем програму РТС-а 22.03.2013. године потпредседница Социјалистичке партије Србије Дијана Вукомановић је изјавила: "да није добро да СНС сматра да би њихови људи требало да воде све три гране власти – законодавну, извршну и судску."

Општа седница Врховног касационог суда сматра да је наведена изјава потпредседнице Социјалистичке партије Србије недопустива. Судска власт је независна од законодавне и извршне власти. За судску власт је без утицаја из које политичке партије је министар правде јер он није на "челу" судске власти, већ председник Врховног касационог суда као највишег суда у Републици Србији.

**Председавајући Опште седнице
В.ф. председника
Врховног касационог суда
Драгомир Милојевић**

У Београду, 25.03.2013. године

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

***ПРАВНА СХВАТАЊА
И ЗАКЉУЧЦИ***

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

Правила о условном отпусту, у случају када је примењена амнестија, примењују се у односу на умањену казну, јер се умањена казна налази у правном режиму самосталне казне сходно члану 107. став 2. КЗ. У супротном би дошло до примене тих правила у односу на казну која више не постоји.

(Усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 26.03.2013. године)

ЗАКЉУЧАК

Да лица која су до ступања на снагу Закона о амнестији ("Сл. гласник РС", број 107/12 од 09.11.2012. године) правноснажно осуђена на казну затвора, не подлежу амнестији применом члана 4. став 1. Закона о амнестији, уколико је у односу на њих донета наредба о расписивању потернице до дана ступања на снагу Закона о амнестији и само када је та наредба донета због нејављања на издржавање казне затвора, зато што се окривљени крије или је у бекству или због бекства са издржавања казне затвора, па нема места примени амнестије иако је потерница реализована до дана ступања на снагу Закона о амнестији.

(Усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 29.01.2013. године)

ПРАВНИ ЗАКЉУЧАК

Немеђународни оружани сукоб између оружаних снага СРЈ и организоване наоружане групе косовских Албанаца тзв. ОВК, вођен почев од фебруара 1998. године, окончан је тек разоружањем припадника ОВК крајем 1999. године а правила међународног хуманитарног права у вези са овим сукобом те тиме и одредбе кривичног законодавства пак, примењују се и након тога уколико су испуњени услови из члана 2. став 2. Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12. августа 1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (Протокол II)¹.

Образложење

Значајан број кривичних дела против човечности и међународног права из Главе XVI Кривичног закона СРЈ, односно из Главе XXXIV Кривичног законика, по законској дефиницији, може се извршити само у одређеном времену односно "за време рата, оружаног сукоба или окупације" те је тако, код ових кривичних дела, време извршења дела негово битно обележје. Због тога је, ради правилног сагледавања конкретног кривичноправног догађаја, неопходно правилно и прецизно одредити овај временско - ситуациони оквир.

Није спорно и опште је познато, да је дана 24.марта 1999.године на територији СРЈ отпочео међународни оружани сукоб – рат између оружаних снага СРЈ и коалиције НАТО пакта. Такође, није спорно ни да је тај међународни сукоб окончан дана 20. јуна 1999. године повлачењем² оружаних снага СРЈ а у складу са обавезама преузетим потписивањем Војно-техничког споразума у Куманову (тзв. "Кумановски споразум") од 9. јуна

¹ "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори" бр. 16/78

² Одредбом члана 6. став 2. Женевске Конвенције о заштити грађанских лица за време рата (IV Женевска конвенција) одређено је да ће "на територији страна у сукобу, примена Конвенције престати општим завршетком војних операција" па у том смислу, како је и повлачење оружаних снага војна операција, то нема сумње да је међународни сукоб СРЈ и снага НАТО пакта окончан завршетком те операције.

1999. године³ и доношењем Резолуције Савета безбедности бр.1244⁴ од 10. јуна 1999. године којима је одређена обавеза повлачења снага СРЈ, суспензија кампање бомбардовања, моментална обустава свих офанзивних дејстава и разоружање ОВК.

Неспорно је и несумњиво и да је на делу територије СРЈ и Републике Србије – њеној АП КиМ, још од раније (бар од фебр. – марта 1998. године) и истовремено са наведеним међународним, трајао немеђународни - унутрашњи оружани сукоб снага СРЈ и наоружане војне формације косовских Албанаца тзв. «ОВК». Спорно је да ли је тај немеђународни сукоб престао истовремено када и овај међународни те уколико није тада када јесте и у складу са тим када, у вези са тим сукобом, престаје примена правила међународног хуманитарног права.

Неопходно је имати у виду да оружани сукоб по правилу престаје склапањем мировног уговора (којим ће се и одредити будући односи страна и сл.). У случају немеђународног оружаног сукоба по правилу ће фактичко стање одредити и окончање сукоба. Тако, или ће у сукобу победити држава и њене снаге те ће успоставити контролу над својом територијом и тако доћи до потпуног окончања и непријатељстава и оружаног сукоба или ће пак друга сукобљена страна, организована оружана група, остварити победу те на целој или делу територије успоставити своју фактичку власт и организовати своју државу у ком случају ће окончање сукоба бити уређено мировним уговором. Но у сваком случају, за окончање сукоба неопходно је не само да трајно престану сами сукоби (борбе, оружани напади), него и њихови субјекти (организована оружана група – која ће у једном случају као побеђена бити разоружана а у другом случају прерасти у званичну власт нове државе).

Примењено на ситуацију у јуну 1999. године у СРЈ, несумњиво је:

а) да власти СРЈ нису закључиле никакав уговор, па ни мировни, са ОВК него са снагама НАТО пакта⁵;

³ Одредбом члана 2. тач. 2д споразума је предвиђено да се повлачење оконча 11 дана од дана потписивања.

⁴ Одредба тач. 15 у вези тач.9.б.

⁵ Војнотехнички, тзв. "Кумановски" споразум од 09.06.1999. године.

б) да ни једна од ове две стране у сукобу није остварила победу (или реализацију својих ратних циљева), СРЈ јер није остварила контролу над овим делом сопствене територије него је у обавези да њене оружане снаге ту територију напусте (уз међународне гаранције њеног територијалног суверенитета те постепеног и ограниченог повратка дела снага након одређеног времена) а ОВК јер није остварила своје ратне циљеве (организовања сопствене државе на овом делу територије СРЈ)⁶ него је у обавези да се у року од 90 дана разоружа⁷;

в) да се ова организована оружана група не разоружава све до краја децембра 1999. године када и фактички престаје да постоји него прераста у Косовски заштитни корпус (формиран у складу са одлукама УН-МИК администрације и привремених косовских институција).

Имајући све то у виду као и да све то време трају континуирани, распрострањени напади на преостало цивилно српско и друго неалбанско становништво (па и на албанско које је, по процени ОВК, сарађивало са органима СРЈ и Републике Србије - припадници полиције, шумари, судски и службеници у органима државне управе и локалне самоуправе и чланови њихових породица и др.)⁸, дакле напади управо у вези оружаног сукоба, у функцији реализације циљева због којих је ОВК сукоб и започела (запоседање територије, протеривање неалбанског становништва и формирање сопствене независне државе), напади који су по обиму обухватнији, шири и масовнији⁹ и управо јер се користи ситуација одсуства оружаних снага друге стране и својеврсног "безвлашћа", нема никакве сумње да овај оружани сукоб није окончан када и међународни 20.06.1999. године него је настављен овим нападима а окончан тек разо-

⁶ Што ће уследити тек након скоро девет година, проглашењем независности тзв. Републике Косово и првим признањима од стране неких држава почев од 17. фебруара 2008. године.

⁷ Члан 15... Резолуције СБ бр.1244 од 10.06.1999. године.

⁸ Према извештају УКП - Служба за откривање ратних злочина, након 20.06.1999. године на КиМ је отето и нестало са непознатом судбином 401 лице, киднаповано и усмрћено 219 лица, отето па ослобођено 142 лица а списак идентификованих смртно страдалих садржи имена 600 лица.

⁹ Према извештају УКП од 16.04.2013. године, на подручју КиМ у периоду од 01.01.1998. године до 20.06.1999. године, убијено је "само" 465 цивила .

ружањем ове организоване оружане групе косовских Албанаца (ОВК) а што је уследило крајем децембра 1999. године.

На овај закључак нема утицаја чињеница да на датој територији у том времену и нема оружаних борби са припадницима друге стране у сукобу јер примена међународног хуманитарног права не престаје окончањем непријатељстава (које може бити у облику примирја, капитулације или обуставе ватре) већ "све до после престанка непријатељстава, односно све до закључења мира или, у случају унутрашњег сукоба, све док се не пронађе мирно решење"¹⁰. На примену међународног хуманитарног права на време и након престанка оружаног сукоба, врло јасно упућују и одредбе тог права. Тако и Прва и Трећа Женевска конвенција се примењују све док се заштићене особе (рањеници и болесници и ратни заробљеници) које су доспеле под власт непријатеља, не ослободе и репатрирају.¹¹ У случају унутрашњег оружаног сукоба пак овај временски оквир примене је још додатно проширен и на време после сукоба (а све до престанка лишавања или ограничавања слободе)¹². Ово јасно указује да за примену норми међународног хуманитарног права апсолутно није неопходно да се на датој територији и у датом времену и воде оружане борбе.

Повлачењем са одређене територије (подручје АП КиМ) оружаних ефектива једне стране у сукобу (војних снага СРЈ и полицијских снага Републике Србије) само је престала могућност за ту страну у сукобу да на датој територији изводи оружана дејства те и да се са другом страном у сукобу (ОВК) оружано сукобљава. Међутим, сви други ефективи Републике Србије (неизбегло српско и друго неалбанско па и "лојално" албанско становништво, привредни потенцијали, културно историјски споменици и др.) и даље су на датој територији и могу бити и јесу предметом и континуираног и широко распрострањеног па и оружаног напада стране

¹⁰ Одлука Жалбеног већа МКТЈ у предмету против Душана Тадића ИТ-94-1-АР72 од 02.10.1995. године по интерлокуторној жалби одбране – тач. 70

¹¹ Члан 5. Конвенције за побољшање положаја рањеника и болесника од 12. августа 1949. године (Женевска конвенција I) – "Службени лист ФНРЈ" бр. 24/50 и члан 5. став 1. Конвенције о поступању са ратним заробљеницима од 12. августа 1949. (Женевска конвенција II) – "Службени лист ФНРЈ" бр. 24/50

¹² Члан 2. став 2. Допунског протокола Женевске Конвенције од 12. августа 1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (Протокол II) – "Службени лист СФРЈ - Међународни уговори" бр. 16/78

која је једина остала. Чињеницом што се на датој територији више не налазе оружане снаге једне од страна у сукобу, не значи да су њени грађани незаштићени и препуштени на милост или немилост припадника друге стране у сукобу јер чак и у случају да је оружани сукоб окончан, у складу са наведеном одредбом члана 2. став 2. Допунског протокола II "сва лица која су лишена слободe или чија је слобода ограничена из разлога у вези са таквим (оружаним) сукобом, као и лица која су лишена слободe или чија је слобода ограничена после сукоба из истих разлога, уживаће заштиту сходно члану 5.(на тиме и 4.) и 6. до краја таквог лишавања или ограничења слободe." У случају описаног немеђународног оружаног сукоба између СРЈ и тзв. "ОВК" то време може бити и након његовог окончања разоружањем ОВК крајем децембра 1999. године (наравно уколико су испуњени и други услови из члана 2. став 2. Допунског протокола II а што је ствар чињеничних утврђења у конкретним предметима).

(Правни закључак усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 24.05.2013. године, а образложење верификовано 27.05.2013. године)

СЕНТЕНЦЕ

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

АНАЛОГНА ПРИМЕНА ЧЛАНА 190. СТАВ 1. ЗКП КОД УРАЧУНАВАЊА ВРЕМЕНА ПРИВРЕМЕНОГ ОДУЗИМАЊА ВОЗАЧКЕ ДОЗВОЛЕ НА ОСНОВУ ЧЛАНА 136. СТАВ 9. ЗКП У МЕРУ БЕЗБЕДНОСТИ ИЗ ЧЛАНА 86. КЗ

Председник већа првостепеног суда овлашћен је да донесе посебно решење којим ће одлучити о урачунавању времена за које је возачка дозвола била привремено одузета од окривљеног на основу чл. 136. ст. 9. ЗКП у трајање мере безбедности забране управљања моторним возилом из чл. 86. КЗ.

Из образложења

"У правноснажно окончаном кривичном поступку код Вишег суда окривљени је оглашен кривим због кривичног дела тешко тело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297. став 2. у вези члана 289. став 1. КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од 2 (две) године и 6 (шест) месеци. На основу члана 297. став 5. КЗ окривљеном је изречена мера безбедности забране управљања моторним возилом. Апелациони суд одбио је жалбе Вишег јавног тужиоца и браниоца окривљеног и првостепену пресуду потврдио.

Републички јавни тужилац подигао је захтев за заштиту законитости против правноснажних пресуда због повреде кривичног закона из члана 369. тачка 4. ЗКП у вези члана 136. став 9. ЗКП у вези члана 86. ст. 1. и 4. и члана 297. став 5. КЗ. Врховни касациони суд утврдио је да је првостепени – Виши суд доиста пропустио да у трајање изречене мере безбедности урачуна време за које је возачка дозвола била привремено одузета од окривљеног применом члана 136. став 9. ЗКП на основу наведеног решења истражног судије.

Одредбом члана 190. став 1. ЗКП прописано је да ће, ако се појави сумња о дозвољености извршења судске одлуке или о рачунању казне, или ако у правноснажној пресуди није одлучено о урачунавању притвора или раније издржане казне, или урачунавање није правилно извршено, о

томе одлучити посебним решењем председник већа суда који је судио у првом степену.

На основу ове одредбе, аналогном применом председник већа првостепеног суда овлашћен је да донесе посебно решење којим ће одлучити о урачунавању времена за које је возачка дозвола била привремено одузета од окривљеног на основу члана 136. став 9. ЗКП у меру безбедности забране управљања моторним возилом која је окривљеном изречена првостепеном пресудом применом члана 86. КЗ у вези члана 297. став 5. КЗ.

У овој фази поступка повреда кривичног закона, конкретно одредбе члана 136. став 9. ЗКП може бити отклоњена одлуком донетом у поступку који је прописан у члану 190. став 1. ЗКП и по оцени Врховног касационог суда за сада није било места подизању захтева за заштиту законитости по истакнутом основу, па је захтев одбијен пресудом овог суда".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 29/12 од 25.04.2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 27.11.2012. године)

**БИТНЕ ПОВРЕДЕ ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА
ИЗ ЧЛАНА 368. СТАВ 2. У ВЕЗИ ЧЛАНА 377. СТАВ 2. ЗКП
И ЧЛАНА 368. СТАВ 1. ТАЧКА 3. ЗКП**

Када пуномоћник малолетног оштећеног није позван на претрес пред другостепеним судом, тада је учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 368. став 2. у вези члана 377. став 2. ЗКП.

Присуство пуномоћника малолетног оштећеног на претресу пред другостепеним судом није по закону обавезно, па сходно томе, када пуномоћник малолетног оштећеног није присуствовао претресу пред другостепеним судом није учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 3. ЗКП.

Из образложења:

"Основано се у захтеву за заштиту законитости указује да је другостепени суд учинио и битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 2. ЗКП јер на претрес није позвао пуномоћника малолетне

оштећене нити њену мајку као законског заступника и тиме их онемогућио да евентуално предлажу доказе и постављају питања или стављају примедбе приликом извођења других доказа на основу којих је другостепени суд утврђивао чињенично стање, што је било од утицаја на законито доношење пресуде. На овај начин, другостепени суд је поступио супротно одредби члана 377. став 2. ЗКП којом је предвиђено која лица се позивају на претрес пред другостепеним судом, па међу њима и законски заступник и пуномоћник оштећеног, што, имајући у виду напред изнето, представља битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 2. у вези члана 377. став 2. ЗКП, а не повреду одредбе члана 285. ЗКП, на којој члан се позива јавни тужилац у захтеву, с обзиром да се одредба члана 285. ЗКП односи на главни претрес пред првостепеним судом, а не на претрес пред другостепеним судом.

Врховни касациони суд захтев за заштиту законитости оцењује неоснованим у делу у коме се наводи да је другостепени суд повредио одредбу члана 368. став 1. тачка 3. ЗКП у вези члана 154. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

Наиме, пуномоћник малолетне оштећене не спада у круг лица чије је присуство на главном претресу по закону обавезно (обавезно присуство лица на главном претресу регулисано је одредбама члана 303. до 306. ЗКП) па се стога не ради о битној повреди одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 3. ЗКП, а што се тиче одредбе члана 154. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, наведеном одредбом је само предвиђено да малолетно лице као оштећени мора имати пуномоћника од првог саслушања окривљеног. У конкретном случају малолетна оштећена је имала пуномоћника, па стога није повређена одредба члана 154. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетних лица, већ је непозивањем пуномоћника на претрес пред другостепеним судом учињена повреда из члана 368. став 2. у вези члана 377. став 2. ЗКП, о чему је већ било речи, у претходном делу образложења".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 8/12 од 29.02.2012. године, утврђена на седници Кривичног одељења 07.06.2012. године)

ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ ПОДНЕТОГ ОД СТРАНЕ ОКРИВЉЕНОГ

Окривљени на основу члана 485. став 1. тачка 1. и став 4. ЗКП-а може поднети захтев за заштиту законитости само због повреда тог законика прописаних у члану 74, члану 438. став 1. тачка 1.) и 4) и тач. 7) до 10) и став 2. тачка 1), члану 439. тачка 1) до 3) и члану 441. став 3. и 4. учињених у првостепеном и поступку пред апелационим судом.

Из образложења

Одредбом члана 485. став 1. ЗКП ("Службени гласник РС" број 72 од 28.09.2011. године) прописани су разлози за подношење захтева за заштиту законитости од стране лица овлашћених за подношење захтева, (члан 483. став 1. ЗКП), па је између осталих у члану 485. став 1. тачка 1. ЗКП као разлог предвиђена повреда закона .

Одредбом члана 485. став 4. истог законика прописано је да окривљени може поднети захтев за заштиту законитости због набројаних повреда тог законика (члан 74, члан 438. став 1. тачка 1) и 4) и тач. 7) до 10) и став 2. тачка 1), члан 439. тач. 1) до 3) и члан 441. ст. 3. и 4.) учињених у првостепеном и поступку пред апелационим судом.

По ставу Врховног касационог суда овом законском одредбом ограничени су разлози због којих окривљени може поднети захтев за заштиту законитости.

Окривљени у захтеву за заштиту законитости који је поднео преко свог браниоца, на основу члана 483. став 3. ЗКП, као разлог за подношење захтева наводи повреду закона из члана 485. став 1. тачка 1. ЗКП-а ("Службени гласник РС" број 72 од 28.09.2011. године) при чему се не позива ни на једну од повреда Законика набројаних у члану 485. став 4. ЗКП-а ("Службени гласник РС" број 72 од 28.09.2011. године), учињених у првостепеном и поступку пред апелационим судом.

У образложењу поднетог захтева за заштиту законитости окривљени преко браниоца истиче да су нижестепени судови дали нејасне, неразумљиве и противречне разлоге за примену члана 142. став 1. тачка 1, 3. и 6. ЗКП-а, на основу кога је окривљеном продужен притвор, из чега се може закључити да по ставу окривљеног, поменута решења о продужењу притвора садрже битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438.

став 2. тачка 2. ЗКП-а ("Службени гласник РС" број 72 од 28.09.2011. године), односно битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 11. ЗКП-а ("Службени лист СРЈ" број 70/2001 од 28.12.2001. године).

С обзиром на то да је окривљени поднео захтев за заштиту законитости против правноснажних решења због учињених повреда Законика које нису набројане као разлози за подношење захтева у члану 485 став 4. ЗКП-а, ("Службени гласник РС" број 72 од 28.09.2011. године), већ због повреде која не може бити разлог за подношење овог ванредног правног лека од стране окривљеног, то је Врховни касациони суд захтев за заштиту законитости окривљеног оценио недозвољеним.

(Сентенца из решења Врховног касационог суда, Кзз ОК 2/12 од 01.03.2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 20.03.2012. године)

**ОВЛАШЋЕЊА ПУНОМОЋНИКА ПРИВАТНОГ ТУЖИОЦА
НА ОСНОВУ ЧЛАНА 66. СТАВ 1. ЗАКОНИКА
О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ**

Пуномоћник приватног тужиоца овлашћен је да поднесе молбу за повраћај у пређашње стање, јер на основу члана 66. став 1. Законика о кривичном поступку може предузети све процесне радње на које је овлашћен приватни тужилац.

Из образложења:

"Решењем Основног суда није дозвољен повраћај у пређашње стање по молби пуномоћника приватног тужиоца у кривичном поступку по тужби приватног тужиоца поднетој против окривљеног због кривичног дела из члана 211. став 1. Кривичног законика.

Апелациони суд поводом жалбе пуномоћника приватног тужиоца, а по службеној дужности, преиначио је наведено првостепено решење тако што је одбацио као недозвољену молбу за повраћај у пређашње стање пуномоћника приватног тужиоца.

Републички јавни тужилац у захтеву за заштиту законитости указује да је погрешно правно становиште другостепеног суда да је, према одредби члана 59. став 2. ЗКП, за подношење молбе за повраћај у пређашње стање овлашћен искључиво приватни тужилац, а не и његов пуномоћник, као и да је погрешна примена цитиране законске одредбе у конкретном случају последица пропуста другостепеног суда да ту одредбу доведе у везу са одредбом члана 66. став 1. ЗКП, којом је прописано да приватни тужилац може своја права у поступку вршити и преко пуномоћника.

Како пуномоћник приватног тужиоца, на основу одредбе члана 66. став 1. ЗКП, може предузети све процесне радње на које је тим Закоником овлашћен приватни тужилац, дакле може поднети и молбу за повраћај у пређашње стање, то се основано у захтеву указује да је другостепени суд, доносећи побијано решење којим је одбацио молбу пуномоћника приватног тужиоца као поднету од неовлашћеног лица и стога недозвољену, учинио повреду одредаба кривичног поступка у корист окривљеног, из члана 59. став 2. у вези са чланом 66. став 1. ЗКП.

Следствено реченом, Врховни касациони суд је уважио захтев Републичког јавног тужиоца као основан у делу који се односи на наведену повреду закона и како је захтев поднет на штету окривљеног утврдио постојање те повреде, не дирајући у правноснажну одлуку против које је подигнут захтев за заштиту законитости, и одлучио у смислу члана 425. став 2. ЗКП".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 77/11 од 23.11.2011. године утврђена на седници Кривичног одељења 20.03.2012. године)

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 67. СТАВ 5. ЗАКОНА О МАЛОЛЕТНИМ УЧИНИОЦИМА КРИВИЧНИХ ДЕЛА И КРИВИЧНО ПРАВНОЈ ЗАШТИТИ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА (ЗМ)

Након подношења предлога за изрицање кривичне санкције према малолетном лицу, притвор одређен малолетном лицу на основу одредбе члана 67. став 5. ЗМ не може трајати дуже од предвиђеног временског оквира том одредбом, с тим да се након доношења решења о одређивању притвора његово трајање рачуна од дана и часа лишења слободе.

Из образложења:

"У захтеву за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца подигнутом против решења Апелационог суда основано се истиче повреда кривичног закона из члана 67. став 5. ЗМ јер је другостепени суд повредио кривични закон погрешно тумачећи законску одредбу члана 67. став 5. ЗМ заузимајући становиште "да без обзира на оправданост разлога за одређивање притвора према малолетном, сада пунолетном окривљеном, по основу члана 142. став 1. тачка 1. ЗКП, притвор према њему у опште не може бити примењен (не може трајати) јер је протекло више од 6 (шест) месеци од дана подношења предлога за изрицање кривичне санкције".

Према одредби члана 67. став 5. ЗМ после завршетка припремног поступка од подношења предлог а за изрицање кривичне санкције притвор према старијем малолетнику може да траје најдуже до 6 (шест) месеци а према млађем малолетнику најдуже 4 (четири) месеца.

Наведеном законском одредбом прописано је временско ограничење трајања притвора који је одређен према старијем, односно млађем малолетнику у једној од фаза поступка – која настаје од подношења предлога за изрицање кривичних санкција и без значаја је за одлучивање о предлогу за одређивање притвора околност колико је времена прошло од подношења предлога том суду. Смисао наведене одредбе јесте да у тој фази кривичног поступка притвор не може трајати дуже од предвиђеног временског оквира с тим да се након доношења решења одређивања притвора његово трајање рачуна од дана и часа лишења слободе.

Супротним тумачењем наведене законске одредбе Апелациони суд је повредио исту одредбу доношењем решења којим је преиначио првостепено решење и одбио као неоснован предлог за одређивање притвора према малолетном, сада пунолетном окривљеном па је Врховни касациони суд уважио захтев Републичког јавног тужиоца и утврдио да је тим решењем повређен закон у корист окривљеног не дирајући у правноснажну одлуку против које је захтев подигнут".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 69/12 од 19.09.2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 27.11.2012. године)

ЗАБРАНА ПРЕИНАЧЕЊА НА ГОРЕ
(члан 382. Законика о кривичном поступку)

Забрана преиначења на горе – члан 382. Законика о кривичном поступку ограничава не само првостепени већ и другостепени суд, јер је он тај који одлучује у жалби, па уколико је једном настала, ова забрана важи до окончања поступка.

Другостепени суд је повредио забрану преиначења на горе из члана 382. Законика о кривичном поступку када је окривљеном уместо условне осуде као блаже кривичне санкције одлучујући по жалби изјављеној у корист окривљеног, изрекао – новчану казну у одређеном износу.

Из образложења:

"Републички јавни тужилац подигао је захтев за заштиту законитости против пресуде Апелационог суда због повреде одредаба кривичног закона из члана 369. став 4. ЗКП у вези члана 382. ЗКП (забрана преиначења на горе) с предлогом да Врховни касациони суд уважи захтев и преиначи побијану пресуду изрицањем окривљеном условне осуде, односно утврђењем казне затвора у наведеном трајању чије се извршење одлаже за време како је утврђено у првобитно донетој пресуди првостепеног суда.

Наиме, у конкретном случају поменута забрана настала је још у поступку по жалби на пресуду Општинског суда као првостепеног и то изјављивањем жалбе на ту пресуду само у корист окривљеног (жалбу је изјавио само бранилац окривљеног а не и Јавни тужилац). Ова забрана тако подразумева да се у даљем току поступка положај окривљеног у односу на правну квалификацију дела из ове пресуде и у односу на кривичну санкцију, такође из ове пресуде, не може погоршати, односно од тог тренутка па све до окончања поступка сваки поступајући суд је везан овом забраном.

Забрана преиначења на горе – члан 382. Законика о кривичном поступку ограничава не само првостепени већ и другостепени суд, јер је он тај који одлучује у жалби, па уколико је једном настала, ова забрана важи до окончања поступка.

У смислу цитиране законске одредбе члана 382. ЗКП другостепени суд је био дужан да пази да пресуду у материјално правном погледу не измени на штету окривљеног, како у погледу правне квалификације дела

тако и у делу о изреченој кривичној санкцији јер је иста донета након укидања првостепене пресуде по жалби изјављеној само у корист окривљеног а на коју првостепену пресуду се Јавни тужилац у опште није жалио. Супротно овој обавези Апелациони суд је преиначењем првостепене пресуде изрекао окривљеном новчану казну као тежу кривичну санкцију од условне осуде из првобитне првостепене пресуде.

Зато је Врховни касациони суд уважавајући као основан захтев за заштиту законитости, имајући у виду да је на пресуду жалбу изјавио и бранилац окривљеног, укинуо наведену пресуду Апелационог суда и предмет вратио том суду на поновно одлучивање по изјављеним жалбама, при чему ће суд код поновног одлучивања имати у виду поред осталог и забрану прописану у члану 382. ЗКП".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 85/2012 од 24.10.2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 27.11.2012. године)

ЗНАЧАЈ ИЗЈАВЕ ОШТЕЋЕНОГ ДА СЕ ПРИДРУЖУЈЕ КРИВИЧНОМ ГОЊЕЊУ

У ситуацији када се по кривичној пријави оштећеног, поднетој у року предвиђеном за приватну тужбу, спроведе кривични поступак по оптужном акту јавног тужиоца за кривично дело које се гони по службеној дужности, па суд након одржаног главног претреса на основу утврђеног чињеничног стања оцени да се у радњама окривљеног стичу законска обележја кривичног дела које се гони по приватној тужби, изјава оштећене дата у кривичном поступку да се придружује кривичном гоњењу, сматраће се изјавом за настављање поступка за кривично дело за које се гони по приватној тужби.

Из образложења:

"Из списка предмета произилази да је Основни јавни тужилац у Ваљеву 12.08.2010. године Основном суду у Ваљеву поднео оптужни предлог Кт број 420/09 од 12.08.2010. године против окривљеног М.М., због кривичног дела насилничко понашање из члана 344. став 2. у вези става 1. КЗ. У првостепеном поступку који је вођен по наведеном оптужном предлогу јавног ту-

жиоца окривљени је пресудом Основног суда у Ваљеву К бр. 2611/10 од 04.03.2011. године оглашен кривим због кривичног дела лака телесна повреда из члана 122. став 1. КЗ, па му је изречена условна осуда којом му је утврђена казна затвора у трајању од четири месеца и истовремено одређено да се ова казна неће извршити уколико окривљени у року од једне године од правоснажности пресуде не учини ново кривично дело.

Одлучујући о жалби браниоца окривљеног, Апелациони суд у Београду донео је побијано решење којим је поводом изјављене жалбе, а по службеној дужности, укинуо првостепену пресуду, а наведени оптужни предлог Основног јавног тужиоца у Ваљеву одбацио, са образложењем да је првостепени суд окривљеног огласио кривим за извршење кривичног дела за које се гоњење предузима по приватној тужби, а не по службеној дужности, па је, по ставу другостепеног суда, првостепени поступак вођен без захтева овлашћеног тужиоца, при том налазећи да изјава оштећене да се придружује кривичном гоњењу не значи да је она и преузела кривично гоњење.

Врховни касациони суд налази да је погрешно становиште другостепеног суда да је у конкретном случају првостепени поступак вођен без захтева овлашћеног тужиоца. Наиме, првостепени поступак је вођен по оптужном предлогу Јавног тужиоца поднетом због кривичног дела насилничко понашање из члана 344. став 2. у вези става 1. КЗ које се гони по службеној дужности и при том оптужном предлогу је надлежни јавни тужилац остао до окончања првостепеног поступка. Оштећена је истог дана након критичног догађаја поднела кривичну пријаву против окривљеног, а у свом исказу датом у својству сведока изјавила је да се придружује кривичном гоњењу окривљеног.

Одредба члана 54. став 3. ЗКП предвиђа да, када је оштећени поднео кривичну пријаву или предлог за гоњење, а у току поступка се утврди да се ради о кривичном делу за које се гони по приватној тужби, пријава, односно предлог сматраће се благовременом приватном тужбом ако су поднети у року предвиђеном за приватну тужбу. Члан 53. став 1. ЗКП, између осталог, прописује да се за кривична дела за која се гони по приватној тужби, тужба подноси у року од три месеца од дана када је овлашћено лице сазнало за кривично дело и учиниоца. Дакле, у смислу цитираних одредби, оштећена је током првостепеног поступка имала својство потенцијалног овлашћеног тужиоца за случај одустанка јавног тужиоца од кри-

вичног гоњења или ако се током поступка утврди да се ради о кривичном делу за које се гони по приватној тужби.

Врховни касациони суд налази да је оштећена подношењем кривичне пријаве против окривљеног дана 03. 05. 2009. године, дакле, у року предвиђеном за подношење приватне тужбе и изјавом датом у првостепеном поступку да се придружује кривичном гоњењу окривљеног, јасно изразила своју вољу за кривични прогон окривљеног. У прилог оваквом закључку је и чињеница да је пуномоћник оштећене на главном претресу одржаном у одсуству уредно позваног јавног тужиоца, заступајући оптужбу у границама оптужног предлога у смислу члана 445. став 1. ЗКП, у завршној речи предложио да се окривљени огласи кривим за кривично дело које му се оптужним предлогом ставља на терет.

С тога, у ситуацији када се по кривичној пријави оштећеног, поднетој у року предвиђеном за приватну тужбу, спроведе кривични поступак по оптужном акту јавног тужиоца за кривично дело које се гони по службеној дужности, па суд након одржаног главног претреса на основу утврђеног чињеничног стања оцени да се у радњама окривљеног стичу законска обележја кривичног дела које се гони по приватној тужби, изјава оштећене дата у кривичном поступку да се придружује кривичном гоњењу, по оцени овога суда, сматраће се изјавом за настављање поступка за кривично дело за које се гони по приватној тужби.

Самим тим, другостепени суд је заузимајући став да у конкретном случају нема овлашћеног тужиоца за кривично дело лака телесна повреда из члана 122. став 1. КЗ за које је окривљени оглашен кривим првостепеном пресудом учинио битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 5. ЗКП у корист окривљеног М.М".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 36/12 од 30.05.2012. године, утврђена на седници Кривичног одељења 18.09.2012. године)

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

КРИВИЧНО ДЕЛО НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ НА СПОРТСКОЈ ПРИРЕДБИ ИЛИ ЈАВНОМ СКУПУ (члан 344-а. Кривичног законика)

Извршилац кривичног дела насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу из члана 344-а. став 1. Кривичног законика учињеног на начин – физичким нападом или физичким обрачунавањем, може бити свако ко на спортској приредби према било ком присутном лицу, односно учеснику те приредбе, предузме описану радњу извршења, без обзира у ком својству присуствује спортској приредби.

Из образложења:

"Првостепеном пресудом оглашени су кривим двојица окривљених због извршења кривичног дела насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу из члана 344-а. став 1. КЗ, јер су се као учесници спортске приредбе у својству тренера рукометних екипа физички обрачунавали за време трајања спортске приредбе.

Пресудом Апелационог суда уважене су жалбе бранилаца окривљених, преиначена првостепена пресуда и окривљени на основу одредбе члана 355. тачка 1. Законика о кривичном поступку ослобођени од оптужбе за наведено кривично дело.

Против пресуде Апелационог суда Републички јавни тужилац подигао је Захтев за заштиту законитости због повреде кривичног закона из члана 369. тачка 1. ЗКП у вези са чланом 344-а. КЗ.

Одредбом члана 344-а. став 1. КЗ ("Службени гласник РС" бр. 111 од 29. децембра 2009. године) прописано је више алтернативних начина извршења овог кривичног дела, без ограничења круга лица која могу бити извршиоци прописаних радњи, под условом да су присутни на спортској приредби. Први од законом прописаних алтернативних начина извршења овог кривичног дела, као извршиоца означава оног "ко физички нападне или се физички обрачунава са учесницима спортске приредбе или јавног

скупа", а управо за тај начин извршења предметног кривичног дела окривљени су оглашени кривим првостепеном пресудом.

Погрешан је став Апелационог суда изнет у пресуди чија се законитост оспорава да играчи, тренери и судије као учесници спортске приредбе не могу бити ни активни ни пасивни субјект овог кривичног дела, јер из законског описа бића кривичног дела из члана 344-а. став 1. КЗ произилази да се и они сматрају лицима присутним на спортској приредби.

При томе примена кривичног закона у погледу оцене ко може бити извршилац предметног кривичног дела, а затим и да ли постоји ово кривично дело није искључена тиме што су нека од лица присутних на спортској приредби претходно кажњена за дисциплински прекршај прописан одговарајућим правним актима Спортског савеза.

Европски споразум о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама ("Службени лист СФРЈ"- Међународни уговори број 9/90) на који се суд у својој одлуци позива, представља правни оквир којим се обавезују државе потписнице да у оквиру својих уставних одредби предузму одговарајуће мере за спровођење одредби споразума, с тим што се наведени споразум односи само на један сегмент насиља и недоличног понашања на спортским приредбама – насиље гледалаца. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама ("Службени гласник РС" број 67/2003, 101/2005, 90/2007, 72/2009 и 111/2009) утврђује мере за спречавање насиља и недоличног понашања свих лица присутних на спортској приредби, дакле шире поставља круг лица на која се односи, што овај закон не чини супротним одредбама Европског споразума.

Дакле, одредбе Европског споразума о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, као и одредбе Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама не искључују примену одредбе члана 344-а. КЗ на сва лица присутна на спортској приредби која изврше било коју од алтернативно прописаних радњи извршења предметног кривичног дела, због чега је неприхватљив став другостепеног суда који из круга лица која могу бити извршиоци овог кривичног дела, искључује сва друга лица присутна на спортској приредби осим гледалаца.

С тога је Врховни касациони суд утврдио да је другостепеном пресудом учињена повреда кривичног закона из члана 369. тачка 1. ЗКП у вези члана 344-а. став 1. КЗ у корист окривљених, па је доношењем деклараторне пресуде, само утврдио повреду закона у корист окривљених, не дирајући у правноснажну судску одлуку против које је захтев за заштиту законитости подигнут".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 24/12 од 11.04.2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 27.11.2012. године)

**ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 1. ЗКП
У ВЕЗИ ЧЛАНА 194. И 112. ТАЧКА 28. КЗ**

Унук окривљеног сматра се чланом породице и ужива кривичноправну заштиту из члана 194. КЗ.

Из образложења

Заштитни објект код кривичног дела насиље у породици из члана 194. КЗ је члан породице, а одредбом члана 112. тачка 28. КЗ, прописано је која се лица сматрају чланом породице.

Тачно је да у овој одредби унук, као потомак у другом степену сродства у правој линији, није изричито наведен као члан породице, међутим, та одредба се мора шире тумачити. Наиме, како се према одредби члана 112. тачка 28. КЗ, члановима породице, између осталих, сматрају супружници, њихова деца и преци супружника у правој линији крвног сродства, онда је логично да су и њихова деца (деца супружника), чланови породице предака супружника. Дакле, када је кривичноправна заштита дата деди, као члану породице, сроднику у правој линији крвног сродства, онда кривичноправну заштиту мора уживати и његов унук, такође сродник у правој линији сродства. Ово тим пре, што је у конкретном случају унук, после смрти своје мајке, а ћерке окривљеног, остао да живи у заједничком породичном домаћинству са дедом, односно окривљеним.

Према томе, погрешно закључујући да унук, мал. оштећени Д.Ц. као члан породице, није заштитни објект предметног кривичног дела и

да у радњама окривљеног нема дела за које је оптужен, јер радња извршења није предузета према члану породице, првостепени суд је доношењем ослобађајуће пресуде из тих разлога, повредио одредбу члана 369. тачка 1. ЗКП у вези члана 194. став 3. у вези става 1. КЗ у вези члана 112. тачка 28. КЗ, а исту повреду кривичног закона учинио је и другостепени суд који је првостепену пресуду потврдио, прихватајући напред изнети став првостепеног суда.

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 52/12 од 27.06.2012. године, утврђена на седници Кривичног одељења 18.09.2012. године)

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 1. ЗАКОНИКА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Постојање кривичног дела није искључено тиме што је окривљени провоцира да изврши радњу конкретног кривичног дела, јер то није један од основа прописаних кривичним законом који искључују противправност или кривицу.

Из образложења:

"Првостепени суд је окривљеног на основу члана 355. тачка 1. ЗКП ослободио од оптужбе за кривично дело из члана 50. Закона о девизном пословању, налазећи да дело за које је окривљени оптужен, по закону није кривично дело.

Дајући разлоге за такав став првостепени суд у образложењу пресуде наводи "у конкретном случају, извршење трансакције понуђено је од стране контролора НБС, из чега следи даљи закључак да је куповина девиза коју је извршио окривљени испровоцирана од стране поменутог контролора, чија радња, по оцени суда, не може представљати предмет кривично-правне заштите и санкционисања у смислу напред поменуте одредбе".... односно да "контролори НБС нису овлашћени да у смислу члана 30. Закона о девизном пословању врше продају девиза, нити да сами врше кривична дела провоцирајући грађане да врше кривична дела" те да у радњама које се стављају на терет окривљеном нема елемената кривичног дела из члана 50. Закона о девизном пословању.

Овакав став првостепеног суда, а који је прихваћен и од стране другостепеног суда основано побија у захтеву за заштиту законитости Републички јавни тужилац који је истакао да су првостепени и другостепени суд у својим пресудама учинили повреду кривичног закона из члана 369. став 1. тачка 1. ЗКП у корист окривљеног.

По налажењу Врховног касационог суда из чињеничног описа радњи окривљеног датих у оптужном акту, произилазе сва битна обележја кривичног дела из члана 50. Закона о девизном пословању а које је окривљеном стављено на терет. Наиме, без значаја је за свршену радњу наведеног кривичног дела чињеница да ли је до извршења дела дошло тако што је окривљеном пришао контролор НБС и овде сведок са циљем да "испровоцира" купопродају девиза, која трансакција је извршена тиме што је окривљени прихватио куповину 100 еура за динарску противвредност у износу од 8.250,00 динара, или је у питању било које друго физичко лице које нуди девизе на продају.

Ова чињеница значи да је окривљени очигледно куповао девизе, па како за исто није имао овлашћење НБС, односно поступао је супротно одредби члана 30. Закона о девизном пословању, то се у конкретној ситуацији у радњама окривљеног стичу сва законска обележја кривичног дела из члана 50. Закона о девизном пословању.

"Провоцирање" окривљеног да изврши радњу кривичног дела не искључује постојање кривичног дела, јер не постоји неки од основа прописаних кривичним законом који искључују противправност или кривицу. При том се евентуално код доношења првостепене и другостепене пресуде могло поставити питање дозвољености или недозвољености наведеног доказа – у смислу коришћења исказа контролора НБС, односно да ли је тај доказ у складу са одредбама ЗКП и да ли се на том доказу може засновати пресуда, а на шта се у поднетом захтеву не указује, па у смислу одредбе члана 423. став 1. ЗКП исто и није предмет испитивања у овом поступку.

С тога је првостепени суд ослобађајући окривљеног сходно члану 355. тачка 1. ЗКП од оптужбе учинио повреду кривичног закона из члана 369. став 1. тачка 1. ЗКП, по питању да ли је дело за које се окривљени го-ни кривично дело, а та повреда није отклоњена одлуком другостепеног суда, који је у потпуности прихватио став првостепеног суда, па је захтев

за заштиту законитости јавног тужиоца уважен и утврђена повреда кривичног закона из члана 369. тачка 1. ЗКП учињена у корист окривљеног у обе правноснажне пресуде".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 66/11 од 13.10.011. године утврђена на седници Кривичног одељења 20.03.2012. године)

**ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА
ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 1. ЗКП У ВЕЗИ СА ЧЛАНОМ 296. СТАВ 1. КЗ**

Околност да је јавни тужилац одустао од кривичног гоњења окривљеног за кривично дело угрожавање јавног саобраћаја из члана 289. став 3. у вези са ставом 1. КЗ, не искључује постојање кривичног дела непружање помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди из члана 296. КЗ.

Из образложења:

"Другостепени суд је окривљеног применом члана 355. тачка 1. ЗКП, ослободио од оптужбе за кривично дело непружање помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди из члана 296. став 1. КЗ, са образложењем да у радњама окривљеног, за које је оптужен и првостепеном пресудом оглашен кривим, не стоје обележја кривичног дела у питању јер је јавни тужилац одустао од кривичног гоњења окривљеног за кривично дело угрожавање јавног саобраћаја из члана 289. став 3. у вези са ставом 1. КЗ, поводом истог догађаја, што по мишљењу другостепеног суда значи да формалноправно саобраћајне незгоде није ни било, те да без постојања кривичног дела угрожавања јавног саобраћаја и претходно утврђене кривичне одговорности окривљеног за то дело нема ни кривичног дела непружања помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди из члана 296. КЗ, пошто између тих кривичних дела мора да постоји објективна и субјективна повезаност.

Међутим, основано Републички јавни тужилац у захтеву за заштиту законитости истиче да је погрешан правни закључак другостепеног суда да дело за које је окривљени оптужен по закону није кривично дело и

неприхватљива правна аргументација за исти изнета у другостепеној пресуди и да је другостепени суд, доносећи ослобађајућу пресуду сходно том закључку, учинио повреду кривичног закона из члана 369. тачка 1. ЗКП у вези са чланом 296. став 1. КЗ, у корист окривљеног.

Према законском опису бића кривичног дела непружања помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди из члана 296. КЗ, ово кривично дело, у основном облику из става 1., чини возач моторног возила или другог превозног средства који остави без помоћи лице које је тим превозним средством повређено или чију је повреду тим средством проузроковао.

Оптужбом је окривљеном стављено на терет да је дана 27.04.2008. године, на означеном месту које је раскрсница улица, као возач путничког моторног возила напустио место догађаја (саобраћајне незгоде) и тако оставио без помоћи оштећеног који је претходно тим превозним средством повређен односно приликом контакта телом са возилом окривљеног задобио лаке телесне повреде у виду нагњечно-раздерне ране у теменом делу главе. Дакле, опис дела за које је окривљени оптужен и оглашен кривим првостепеном пресудом, и по оцени Врховног касационог суда, садржи радњу извршења остављања без помоћи лица које је повређено у саобраћајној незгоди, и то непосредно превозним средством – моторним возилом којим је управљао окривљени и такође садржи опис одговарајућег субјективног односа окривљеног према делу, што значи да садржи сва битна обележја кривичног дела из члана 296. став 1. КЗ.

Насупрот правном схватању другостепеног суда, а како се с правом наводи у захтеву за заштиту законитости, за постојање кривичног дела из члана 296. КЗ није од значаја да ли је пропустом у смислу непридржавања саобраћајних прописа неког од учесника у саобраћајној незгоди, и којег, угрожен јавни саобраћај и проузрокована саобраћајна незгода, која по слову закона постоји када је у незгоди на путу у којој је учествовало најмање једно возило у покрету, једно или више лица погинуло или повређено или је изазвана материјална штета (члан 10. тачка 58. Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима, важећег у време предметног догађаја; истоветна одредба члана 7. тачка 82. сада важећег Закона о безбедности саобраћаја на путевима). Смисао инкриминације из члана 296. КЗ је безусловно и благовремено пружање помоћи лицу повређеном у специфичној животној ситуацији – саобраћајној незгоди, којем је помоћ потребна, да би се отклониле или умањиле последице повређивања, а

сходно томе и да се успостави првенствена обавеза на пружање ове помоћи и кривична одговорност за непоступање по тој обавези лица чијим је управо превозним средством повређено друго лице или је тим средством посредно проузроковано повређивање неког лица на други начин.

Према томе, по оцени Врховног касационог суда, околност да је јавни тужилац одустао од кривичног гоњења окривљеног за кривично дело угрожавање јавног саобраћаја из члана 289. став 3. у вези са ставом 1. КЗ, не искључује постојање кривичног дела непружање помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди из члана 296. КЗ".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 66/2012 од 05.09.2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 27.11.2012. године)

РАДЊА КРИВИЧНОГ ДЕЛА ПРЕВАРА ИЗ ЧЛАНА 208. СТАВ 1. КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

Радња кривичног дела превара из члана 208. став 1. Кривичног законика "одржавање у заблуди" значи активно обнављање и учвршћивање заблуде створене код другог лица, даљим и новим лажним приказивањем чињеница и траје до тренутка када је престало противправно стање.

Из образложења:

"Пресудом основног суда окривљени оглашен је кривим за кривично дело превара из члана 208. став 1. Кривичног законика (КЗ), и осуђен на новчану казну у износу како је наведено у изреци пресуде.

Апелациони суд поводом жалбе браниоца окривљеног преиначио је првостепену пресуду основног суда тако што је због застарелости кривичног гоњења према окривљеном применом члана 354. тачка 3. Законика о кривичном поступку (ЗКП) одбио оптужбу за кривично дело превара из члана 208. став 1. КЗ.

Републички јавни тужилац подигао је захтев за заштиту законитости против другостепене пресуде апелационог суда.

Према разлозима побијане другостепене пресуде, тај суд је нашао да је 12.07.2011. године наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења окривљеног за кривично дело из члана 208. став 1. КЗ за које је првостепеном пресудом оглашен кривим, имајући у виду да је дело извршено 12.07.2005. године и време потребно за застарелост, у смислу члана 104. став 6. у вези са чланом 103. тачка 6. КЗ, према казни запређеној за то дело (новчана казна или затвор до три године) Кривичним законом ("Службени гласник РС" бр. 85/05) који је најблажи за окривљеног.

Сходно одредби члана 104. став 1. КЗ, застарелост кривичног гоњења почиње да тече од дана када је кривично дело извршено. Одредбом члана 16. став 1. КЗ прописано је да је кривично дело извршено у време кад је извршилац радио или био дужан да ради, без обзира кад је последица дела наступила.

Окривљени је у конкретном случају остварио обе алтернативно прописане радње извршења кривичног дела преваре – другим речима, оштећеног је довео у заблуду (што је радња тренутног карактера), а затим га и одржавао у заблуди (што је радња трајног карактера), како је време извршења кривичног дела из члана 208. став 1. КЗ утврдио првостепени суд и на томе засновао своју пресуду.

Наиме, радња кривичног дела из члана 208. став 1. КЗ која представља "одржавање у заблуди" значи активно обнављање и учвршћивање заблуде створене код другог лица, даљим и новим лажним приказивањем чињеница и траје до тренутка када је престало противправно стање.

Из чињеничног описа кривичног дела из изреке правноснажне пресуде окривљени је поступао управо тако што је новим и лажно датим гаранцијама да ће оштећеном измирити дугове за неплаћене закупнине простора, једном из имовине свог предузећа, други пут из личне покретне или непокретне имовине, те изнова обећавао ово оштећеном у наведеном периоду, све до раскида уговора о закупу.

Дакле, окривљени је радње извршења кривичног дела у питању предузимао у периоду од 12.07.2005. године до краја октобра 2008. године, па је за време престанка радње извршења кривичног дела релевантан крај октобра 2008. године, од када тече застарелост кривичног гоњења и стога апсолутна застарелост наступа крајем октобра 2014. године, када, сходно одредбама члана 104. став 6. у вези са чланом 103. тачка 6. КЗ, ис-

тиче време од шест година за застарелост гоњења за кривично дело из члана 208. став 1. КЗ, за које је окривљени оглашен кривим првостепеном пресудом.

Из изнетих разлога, и како је захтев за заштиту законитости поднет на штету окривљеног, Врховни касациони суд је, на основу одредаба члана 30. став 1. Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/2008) и применом одредаба члана 425. став 2. ЗКП, утврдио да је правноснажном пресудом апелационог суда повређен кривични закон у корист окривљеног из члана 369. тачка 2. ЗКП-а".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 2/12 од 25.01.2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 20.03.2012. године)

ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

***ПРАВНА СХВАТАЊА
И ЗАКЉУЧЦИ***

**ПРАВНА СХВАТАЊА
УТВРЂЕНА У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА
СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА**

**ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ДОЗВОЉЕНОСТИ ТУЖБЕ
ЗА УТВРЂЕЊЕ**

1 - Није дозвољена тужба за утврђење, којом потрошач (купац) у спору против испоручиоца (продавца) електричне енергије, захтева да се утврди да испоручилац нема право да од потрошача наплати одређени новчани износ по испостављеном рачуну за тачно одређени период због застарелости потраживања и да нема право да тужиоцу као регистрованом потрошачу обустави испоруку електричне енергије;

2 - У поступку који се води пред судом ради наплате новчаног потраживања за испоручену електричну енергију по тужби испоручиоца (продавца) дужник се од неоснованог захтева може бранити истицањем материјално-правних приговора, а не тужбом за утврђење непостојања дуга (потпуно или делимично) услед застарелости потраживања.

3 - Право потрошача (купца) на подношење приговора испоручиоцу у случају обуставе испоруке електричне енергије због неизмирених обавеза из уговора о продаји не искључује надлежност суда да суди у спору по тужби потрошача (купца) за извршење уговора и наставак испоруке електричне енергије.

Образложење

Основни суд у Крагујевцу покренуо је поступак пред Врховним касационим судом, ради решавања спорног правног питања на основу члана 176 - 180. ЗПП.

Према наводима из захтева пред првостепеним судом, има велики број предмета у спору физичких лица против Привредног друштва за дистрибуцију електричне енергије, по основу испостављених рачуна за утрошену електричну енергију који нису плаћени.

Тужбе поднете суду (у којима је као правни основ означено: утврђење) заснивају се на истом чињеничном основу: да је тужени испоставио

рачун за одређени период на износ означен у рачуну са роком доспећа у којем износу је садржан део дуга за утрошену а неплаћену електричну енергију и за временски период у погледу којег је наступила застарелост потраживања по овом основу.

Полазећи од ових чињеница, те чињенице да им тужени ставља у изглед да ће у случају неплаћања бити обустављена испорука подносе утврђујућу тужбу са захтевом: да се утврди да тужени по испостављеном рачуну нема право да наплати износ (означен у рачуну), већ износ (који се означава), а који по схватању тужиоца није застарео.

Тужени у одговору на тужбу је у свим предметима истицао приговор о недопуштености тужбе за утврђење, јер се истакнутим захтевом тражи утврђење чињеница, предлагајући да се тужбе одбаце као недопуштене.

У већини предмета тужени је устао са противтужбом (осуда на чинидбу) са захтевом да му тужени као купац исплати дуг у одређеном износу (означеном у рачуну) са законском затезном каматом од дана доспелости.

Из свега изложеног произилази и спорно правно питање:

- Да ли је дозвољена тужба за утврђење са оваквим захтевом?

Врховни касациони суд сматра да се ради о спорном правном питању од прејудисијелног значаја за одлучивање о предмету поступка у већем броју предмета, што оправдава захтев за његово разматрање и заузимање правног става у смислу одредби члана 176 – 180. ЗПП.

Тужба за утврђење као институт процесног права била је законом одређена, могло би се рећи на истоветан начин, независно од каснијих измена закона.

Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 125/04 и 111/09) у члану 188. за ову врсту тужбе прописује да: тужилац може у тужби тражити да суд само утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа или истинитост, односно неистинитост неке исправе (став 1); оваква тужба може се подићи када је то посебним прописима предвиђено, кад тужилац има правни интерес да суд утврди постојање, односно непостојање неког спорног права или правног односа, пре доспелости захтева за чинидбу из истог односа или истинитост, односно не-

стинитост неке исправе, или кад тужилац има неки други правни интерес (став 2).

У правној науци постоји општа сагласност да се овом тужбом захтева утврђење (декларација) једног правног односа или права, постојећег или непостојећег (због чега се дела на позитивне или негативне тужбе за утврђење) или истинитост, или пак неистинитост неке исправе. Пресуда донета по оваквој тужби није подобна за принудно извршење. Процесна претпоставка о којој суд води рачуна по службеној дужности у току целог поступка је постојање правног интереса или неког другог правног интереса за подношење ове врсте тужби пре доспелости захтева за чинидбу из истог односа. Када је у питању тужба за утврђење о истинитости или неистинитости неке исправе, захтев је ограничен на утврђење да ли исправа потиче или не потиче од онога који је у исправи означен као њен издавалац. Правна заштита која се пружа у овој ситуацији тиче се аутентичности потписа и издаваоца, а не њене садржине. Утврђивање истинитости садржине неке исправе може да буде предмет доказног поступка, а не тужбе за утврђење. Тужбом за утврђење не може се захтевати утврђење постојања неких чињеница или неког чињеничног скупа. Не може се захтевати ни утврђење постојања правних чињеница, јер су ове чињенице елеменат неког правног односа или права.

У споровима заснованим на истом чињеничном и правном основу Врховни суд Србије је заузео јасан правни став по којем тужба са оваквим захтевом није дозвољена (одлука ВСС Рев 5065/01).

Полазећи од функционалне повезаности материјалног и процесног права, у одговору на спорно питање мора се поћи од законског оквира којим су уређени односи између привредног друштва за дистрибуцију електричне енергије и крајњег потрошача (купца).

На ове односе првенствено се односе одредбе Закона о енергетици ("Службени гласник РС", бр. 84/2004), Уредба о испоруци електричне енергије ("Службени гласник РС", бр. 107/2005 – која је и даље на правној снази) и сада важећи Закон о енергетици ("Службени гласник РС", бр. 57/2011), а супсидијарно одредбе Закона о облигационим односима.

Јавно предузеће које испоручује електричну енергију са крајњим корисником као потрошачем (купцем) ступа у одређени грађанско-правни (облигациони) однос. Међутим, воља уговорних страна у заснивању гра-

Ћанско-правног односа је знатно ограничена. Ограничена је законом и прописом донетим ради извршавања закона, тако да не постоји потпуна аутономија воље уговарача да потпуно слободно уреде уговорни однос. Стога се у заснивању облигационог односа и остваривању права и обавеза из односа, који настаје закључењем уговора о продаји електричне енергије, поред одредби Закона о облигационим односима као општег прописа који се односи на све врсте уговора, морају имати у виду и одредбе посебног (специјалног) закона и подзаконских прописа којим се ближе (кроз обавезујуће норме) уређује садржина овог односа. Закон о енергетици (члан 147.) овлашћује снабдевача да купцу обустави испоруку због неизвршених обавеза из уговора о продаји под условима прописаним у овом члану, с тим што обуставом испоруке не престаје уговор о продаји (став 2.). У случају обуставе испоруке или искључења купац има право приговора (члан 155. Закона). Тиме је прописан правни пут заштите купаца услед обуставе испоруке кроз правила управног поступка.

Прописани пут правне заштите не искључује надлежност суда да суди у спору по тужби за извршење обавезе из уговора о продаји електричне енергије. Закључењем уговора стране ступају у облигациони однос и дужне су да се придржавају основних начела на којима почива сваки облигациони однос: начела савесности и поштења у заснивању и остваривању права и обавеза из тог односа (чл. 12. ЗОО); забране вршења права из облигационог односа противно циљу због кога је оно законом установљено или признато (чл. 13. ЗОО) и дужности да своју обавезу изврше уз одговорност за њено испуњење (чл. 17. ЗОО).

Странке су закључиле уговор на неодређено време, са узастопним испорукама (члан 518. став 1. ЗОО). Сагласно закону купац је дужан исплатити цену за сваку испоруку. Свака од ових обавеза је потпуно самостална и као таква подобна за судску заштиту. Неспорно је да је испорука извршена, роба преузета, потрошена, цена обрачуната, једино што није и исплаћена.

Предмет спора по поднетим тужбама је дужничко-поверилачки однос настао у прошлости. Дужник не спори дуг. Дуг постоји и у моменту подношења тужбе. Спорна је висина дуга.

У уговорима о продаји је предвиђено да продавац има обавезу да изврши исправку рачуна ако се утврди да је погрешно обрачуната вред-

ност појединих обрачунских величина или да су подаци за обрачун погрешни, с друге стране купац има право приговора ако сматра да му је продавац неправилно обуставио испоруку електричне енергије и захтева исправку рачуна, ако се утврди да је погрешно обрачуната вредност појединих елемената или да су подаци за обрачун погрешни. Обзиром да се обрачун врши за сваки месец посебно рок за приговор је означен од стране испоручиоца и износи осам дана од уручења рачуна. У случају улагања приговора испоручилац би био дужан да потрошачу, сходно одредбама о заштити потрошача, без накнаде достави детаљну спецификацију рачуна.

Протеком рока за улагање приговора наступила је фикција тачности рачуна у погледу висине дуга (јер постоји претпоставка да се купац сагласио са испостављеним рачуном).

Постављеним захтевом се не тражи да се утврди да је исправа – рачун неистинита, већ да је неистинита садржина исправе. Садржина исправе не би могла да буде предмет захтева за утрђење, већ предмет доказног поступка у спору поводом остваривања одређеног субјективног права које се заснива на исправи или се исправом доказује (члан 230. став 3. ЗПП).

Обрачун испоручиоца за утрошену електричну енергију не утиче на настанак, промену или престанак права потрошача и корисника услуга. Стога и спор о тачности обрачуна не представља имовинско-правни спор из члана 1. ЗПП, због чега би тужба била дозвољена.

Застарелост као институт који води престанку облигације заснива се на протеку времена. Међутим, протек времена представља чињеницу а не правни однос, стога се тужбом за утврђење не може захтевати да се утврди да је наступила таква правна чињеница у правном односу између странака, јер су правне чињенице елеменат правног односа или одређеног права.

Обустава испоруке електричне енергије од стране испоручиоца, није условљена само неплаћањем обавезе за потрошену енергију. То је само један од разлога предвиђених законом, уредбом и закљученим уговором. Постоје и други разлози поближе означени у уредби и закљученом уговору. Утврђење да тужени нема право да купцу обустави испоруку због спорности око висине дуга, оправдано доводи у сумњу закључак о допуштености овакве тужбе за утврђење, јер се, с једне стране, овакав захтев заснива на претходно постављеном захтеву за утврђење чињеница (висине дуга и застарелости) које не могу да буду предмет тужбе за утврђе-

ње, а са друге стране, оваквим захтевом тужени се онемогућава да врши послове који су му законом поверени, а на обуставу испоруке је овлашћен и закљученим уговором са потрошачем.

Правни основ за овакав захтев не произилази ни из одредаба Закона о заштити потрошача ("Службени гласник РС", бр. 73/2010) које се односе на пружање услуга од општег економског интереса. У смислу члана 86. став 3. овог закона, трговац не може искључити потрошача са дистрибутивне мреже и ускратити пружање услуге од општег економског интереса под условом да је потрошач оспорио постојање или висину обавезе, наставио да уплаћује рачуне за пружене услуге, осим ако посебним законом није другачије прописано. Овлашћење за обуставу испоруке електричне енергије садржано је у посебном закону, уредби донетој у циљу спровођењу тог закона и уговору који су уговорне стране закључиле, а потрошач није користио право приговора на достављени обрачун, нити је делимично намирио рачун и о томе пружио доказе, нити доказе да је наставио са уплаћивањем достављених рачуна.

У поступку који се води пред надлежним судом ради наплате новчаног потраживања за испоручену електричну енергију по захтеву испоручиоца (продавца) према потрошачу (купцу) независно од тога да ли је овај поступак покренут посебном тужбом (противтужбом) или се поступак води након улагања приговора извршног дужника против решења о извршењу на основу веродостојне исправе, дужник се од неоснованог захтева може бранити истицањем материјално-правних приговора, а не тужбом за утврђење непостојања дуга (потпуно или делимично). Тужба за утврђење поднета од стране потрошача у таквој правној ситуацији била би недопуштена, независно од чињенице када је поднета.

Поверилац у обавезном односу је овлашћен да од дужника захтева испуњење обавезе, а дужник је дужан испунити је савесно у свему како она гласи (члан 262. став 1. ЗОО).

Обуставом испоруке електричне енергије, уговор о продаји не престаје. Купац као страна у уговору има право да пред надлежним судом тужбом покрене парницу са захтевом за извршење уговора – наставак испоруке електричне енергије, као имовинским захтевом из одређеног грађанско-правног односа (члан 1. ЗПП).

У том поступку би се расправљало да ли је из оправданих разлога дошло до обуставе испоруке електричне енергије, применом правила о истовременом испуњењу у разрешењу спорног односа (члан 122. ЗОО).

Уколико се утврди да је до обуставе испоруке електричне енергије дошло супротно Закону о енергетици, условима о испоруци електричне енергије и супротно уговору о испоруци (продаји електричне енергије), раније стање би се успоставило на трошак испоручиоца (продавца). У супротном ако је до обуставе испоруке дошло на основу овлашћења из означених прописа и уговора о испоруци (продаји) електричне енергије, раније стање би се успоставило на терет потрошача, под условом да истовремено изврши обавезе или отклони недостатке због којих је дошло до обуставе електричне енергије.

Обуставом испоруке електричне енергије истовремено је доспео и захтев за чинидбу из закљученог уговора о испоруци. Заштиту права на испоруку електричне енергије потрошач може остварити тужбом за чинидбу, услед чега би била недопуштена тужба потрошача за утврђење да тужени као испоручилац нема право да му обустави испоруку електричне енергије.

Са изложених разлога усвојен је овај правни став.

(Правни став Грађанског одељења Врховног касационог суда Србије, утврђен на седници 21.05.2012. године, а образложење верификовано 26.06.2012. године).

ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ВИСИНИ ПРОДАЈНЕ ЦЕНЕ НАКОН НЕУСПЕЛОГ ЈАВНОГ НАДМЕТАЊА

Када се продаји непосредном погодбом приступа након два неуспела јавна надметања висина продајне цене се одређује споразумно, без ограничења.

Образложење

Први основни суд у Београду је покренуо поступак за решавање спорног правног питања у складу са одредбама члана 176. и 177. ЗПП-а. У

захтеву је наведено да се у већем броју извршних предмета појавила потреба да се заузме јединствен став о спорном правном питању у вези примене члана 97. Закона о извршењу и обезбеђењу који се односи на продајну цену и поступак продаје у случају када извршни поверилац након два неуспела јавна надметања предложи продају ствари (покретних ствари и непокретности) непосредном погодбом. Дилеме у вези ових спорних правних питања поред Првог основног суда у Београду као суда са највећим бројем извршних предмета имају и други судови у Републици Србији.

Формулисана спорна питања су на који начин суд треба да поступа, у случају када извршни поверилац, након два неуспела јавна надметања предложи продају ствари (покретних ствари и непокретности) непосредном погодбом – да ли суд треба или не да донесе закључак о продаји непосредном погодбом и да ли купопродајна цена у том случају може бити нижа од 30% од процењене вредности ствари?

Врховни касациони суд је размотрио захтев Првог основног суда у Београду и закључио да су испуњени законски услови за заузимање правног става у смислу члана 178. став 3. ЗПп-а.

Ради заузимања става о спорном правном питању, правно су анализиране релевантне законске одредбе садржане у чл.97. до 103. чл. 119. и чл.123. Закона о извршењу и обезбеђењу (ЗИО).

Покретне ствари се могу продати јавним надметањем и непосредном погодбом. Који начин ће бити изабран зависи од процене суда, тј. извршитеља, у погледу могућности да се постигне најповољније уновчење ствари. Продаја путем надметања се одређује када се ради о стварима веће вредности, односно када се може очекивати да ће се ствари продати по цени већој од процењене вредности. С друге стране, извршни поверилац и извршни дужник се могу током целог поступка споразумети да се ствар прода непосредном погодбом у којем случају ће се споразумети и о условима те погодбе. Ако се ствар продаје јавним надметањем оглас се објављује на огласној табли и на интернет страници суда најкасније 8 дана пре дана одржавања. Саме странке га могу објавити и на други погодан начин.

Када је у питању продаја непокретности, суд има обавезу, да у складу са чланом 119. ЗИО, закључак о продаји непокретности објави на огласној табли и интернет страници суда и на други уобичајени начин (у тиражном листу који покрива територију РС).

Спорно питање односи се на ситуацију у којој је првобитно одређено да се ствари продају на јавном надметању, а ствари се нису могле продати ни на другом надметању. Почетна цена на другом надметању не може бити нижа од 30% од процењене вредности. То значи да се почиње са 30% вредности, а да ли ће се постићи виша или нижа цена зависи од самог исхода јавног надметања. Ако се ствари нису могле продати ни на другом надметању, прелази се на продају непосредном погодбом. Међутим продаји путем непосредне погодбе ће се у случају неуспелог јавног надметања приступити само ако се на захтев суда, односно извршитеља, извршни поверилац изјасни у року од пет радних дана да предлаже продају непосредном погодбом. Из наведеног следи, да је даље кретање поступка продаје путем непосредне погодбе зависно пре свега од диспозиција извршног повериоца. Извршни поверилац може и предложити да се намири досуђењем ствари у којем случају се сматра да је намирен у висини која одговара износу 30% процењене вредности ствари.

Сама продаја покретних ствари путем непосредне погодбе након неуспелог другог надметања за јавну продају (члан 97. ЗИО) не може се поистоветити са продајом путем непосредне погодбе коју је као такву иницијално одредио суд, или су се о продаји путем непосредне погодбе споразумели извршни поверилац и извршни дужник (члан 96. ЗИО). Наиме, закључак о продаји ствари путем непосредне погодбе суд, односно извршитељ, доноси и објављује само када је такав начин продаје иницијално одређен, односно када су се о продаји непосредном погодбом споразумели извршни поверилац и извршни дужник, а које право они имају током целог поступка (члан 96. став 3. ЗИО). Доношење и објављивање закључка о продаји путем непосредне погодбе тада има значај публицитета и обавештавања свих заинтересованих лица која би желела да купе ствари.

Када се покретне ствари нису могле продати ни на другом надметању за јавну продају, доношење посебног закључка о продаји путем непосредне погодбе не би остварило исту сврху, као и у горе наведеном случају када се ствари први пут продају путем непосредне погодбе. У ситуацији у којој се покретне ствари нису могле продати ни на другом надметању за јавну продају, доношење и објављивање тог закључка не би било у функцији публицитета, имајући у виду да је оглас о јавној продаји покретних ствари већ два пута објављиван и на огласној табли суда и на његовој интернет страници, а и саме странке су могле да га објаве, на пример, у

средствима јавног информисања. Доношење и објављивање закључка о продаји путем непосредне погодбе у описаној ситуацији би било нецелисходно, а осим тога, доношење таквог закључка не прописује ни сам ЗИО. Сва заинтересована лица већ су била обавештена о могућности да купе ствар на два рочишта за јавно надметање, а та лица ће бити и обавештена да јавно надметање није успело и да ће се приступити продаји путем непосредне погодбе. Тада продаја путем непосредне погодбе није посебан начин продаје покретних ствари (члан 96. ЗИО), већ само наставак продаје путем јавног надметања, која је била неуспешна. Другим речима, продаја путем непосредне погодбе у наведеном случају представља завршетак продаје путем јавног надметања где су два рочишта (чије је одржавање било унапред објављено и са чиме се свако заинтересован могао упознати), била неуспешна. Због свега наведеног сматрам да је доношење и објављивање закључка о продаји покретних ствари путем непосредне погодбе нецелисходно и без основа у ЗИО. Исправно је гледиште да у тој ситуацији суд позове извршног повериоца закључком да му у року од 15 дана достави споразум о продаји непосредном погодбом, при чему би сва заинтересована лица могла да преговарају са извршним повериоцем. Указујем да ЗИО прописује рок од 15 дана за закључење уговора о продаји непосредном погодбом и његову реализацију.

Када се ради о цени, ЗИО не одређује цене по којима ће се продавати покретне ствари, како на јавном надметању тако и у случају када се ствари продају путем непосредне погодбе. Уколико се ствари продају путем јавног надметања ЗИО одређује почетну цену на првом надметању 60% процењене вредности, а на другом 30% процењене вредности. То не значи да се ствари не могу продати по вишој односно нижој цени. Да ли ће се продати по вишој или нижој цени зависи од исхода јавног надметања. То значи и да се на другом јавном надметању могу продати по цени испод 30% процењене вредности. Исти принцип би важио и у ситуацији у којој друго јавно надметање није успело, па се приступа продаји путем непосредне погодбе, јер је у складу са напред наведеним продаја непосредном погодбом у тој ситуацији само наставак неуспелог јавног надметања. Висина цене ће тада зависити од исхода преговора који заинтересована лица буду водила са извршним повериоцем. То прописује и сам ЗИО. Ако се продаји непосредном погодбом приступи након два неуспела јавна надметања, продајна цена је предмет договора између страна у купопро-

дајном односу и за њу се не тражи сагласност извршног дужника (члан 97. став 6. ЗИО). То значи да се цена формира путем преговора при чему се може ићи и испод износа од 30% процењене вредности.

ЗИО не помиње могућност да суд не прихвати споразум о продаји путем непосредне погодбе. ЗИО само говори о року за закључење уговора и његову реализацију у том случају. Одредба члана 3. став 3. ЗПП-а, прописује да суд неће дозволити располагање странака која су у супротности са принудним прописима, јавним поретком и правилима морала. У случају да се ствар продаје непосредном погодбом закључује се уговор о купо-продаји (који остварује одређена дејства и у извршном поступку) између купца с једне стране и судског извршитеља, односно извршитеља са друге стране. Требало би имати у виду и одредбу члана 10. ЗОО, по којој су странке слободне да уређују своје односе у границама принудних прописа, јавног поретка и добрих обичаја. Извршни суд треба да има у виду и одредбу члана 9. став 2. ЗПП-а, у вези са чланом 10. ЗИО (сходна примена ЗПП-а у поступку извршења) по којој је суд дужан да спречи и казни сваку злоупотребу права које имају странке у поступку.

Следом изнетог, цена би могла да иде и испод 30% а извршни суд има овлашћења из наведених прописа да сузбије евентуалне злоупотребе.

Све напред наведено односи се и на продају непокретности непосредном погодбом, у случају два неуспела јавна надметања (члан 123. ЗИО).

Са изнетих разлога усвојен је овај правни став.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 25.06.2012. године, а образложење верификовано 29.06.2012. године)

РАЗГРАНИЧЕЊЕ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ СУДА И ИЗВРШИТЕЉА

I - У поступцима извршења на основу веродостојне исправе ради намирења потраживања по основу комуналних и сличних услуга пред судом, где је предлог за извршење поднет пре 01.06.2012. године, тј. пре започињања рада извршитеља, суд задржава надлежност.

II - Суд не може обуставити извршење и укинути спроведене извршне радње по предлогу извршног повериоца који предлаже да извршење спроведе извршитељ, иако се тиме не дира у стечена права трећих лица, у поступцима започетим пре 01.06.2012. године.

Образложење

У поступку решавања спорног правног питања Грађанско одељење Врховног касационог суда, утврђујући да су испуњени услови за заузимање правног схватања заузело је наведени правни став.

Спорно правно питање гласи:

"На који начин суд треба да поступа у започетим поступцима извршења на основу веродостојне исправе, ради намирења потраживања по основу комуналних и сличних услуга након почетка примене одредби члана 251. до 256. Закона о извршењу и обезбеђењу и почетка рада извршитеља, односно да ли суд у започетим поступцима задржава надлежност или се по службеној дужности мора огласити ненадлежним и обуставити извршење, као и ако задржава надлежност, да ли по предлогу извршног повериоца којим извршни поверилац предлаже да извршење спроведе извршитељ, суд може обуставити извршење и укинути спроведене извршне радње, ако се тиме не дира у стечена права трећих лица".

Први основни суд је сходно члану 181. став 1. ЗПП уз захтев приложио и сопствено тумачење спорног правног питања.

Закон о извршењу и обезбеђењу објављен је у "Службеном гласнику РС" број 31/2011 дана 09.05.2011. године и сходно члану 363. ступио на снагу осмог дана од објављивања (17.05.2011. године). Наведеним чланом почетак примене померен је на период по истеку 4 месеца од дана ступања на снагу (17.05.2011. година), осим одредаба које се односе на извршитеље, које ће се примењивати по истеку једне године од дана ступања на снагу овога закона, тј. од 17.05.2012. године.

Закон о извршењу и обезбеђењу придвиђа нови, посебни поступак који се односи на намирење потраживања по основу комуналних и сличних услуга. Законом ј утврђено да су комуналне делатности од општег интереса, обезбеђују пружање комуналних услуга од значаја за остваривање животних потреба физичких и правних лица, у потреби обезбеђења одго-

варајућег квалитета, обима, доступности и континуитета, законом је утврђено да су комуналне делатности ¹.

Сличне услуге комуналним услугама, а на које се примењују одредбе члана 251. до 256. Закона о извршењу и обезбеђењу, су оне које у складу са Законом о комуналним делатностима и врше се у општем интересу, тј. интересу шире друштвене заједнице, а које се најчешће поклапа са територијом локалне самоуправе (град, општина). То би биле услуге испоруке електричне енергије, јавног превоза, те телефонске услуге, које спадају у комуналне услуге, односно услуге сличне комуналним услугама. Да би се остваривало вршење комуналних делатности и сличних услуга које су од општег интереса, нужно је обезбедити наплату утврђене накнаде за обављање комуналних и сличних делатности. Да би се обезбедила ефикасност како у раду даваоца услуга, тако и у извршењу обавеза корисника услуга Закон о облигацијама је предвидео и краће рокове застарелости потраживања.

Законодавац је ради остварења како ефикасности, тако делотворности судског поступка извршења, у посебној глави обезбедио извршење на посебан начин и регулисао га одредбама члана 251. до 256. Закона о извршењу и обезбеђењу (ЗИО).

Према члану 252. ЗИО предлог за извршење на основу веродостојне исправе ради остварења новчаног потраживања по основу извршених комуналних и сличних услуга подноси се извршитељу на чијем подручју се налази седиште извршног повериоца. Уз предлог за извршење, поред прилога прописаних у члану 35. тог закона, извршни поверилац је дужан да достави писмени доказ да је пре подношења предлога за извршење опменуо извршног дужника да изврши обавезу.

По члану 253. ЗИП извршитељ закључком одлучује о предлогу за извршење. Члан 325. став 1. тачка 2. ЗИП прописује да извршитељ поступа по предлогу за извршење на основу веродостојне исправе ради остварења новчаног потраживања по основу извршених комуналних и сличних услуга.

¹ Чл. 2. и 3. Закона о комуналним делатностима ("Службени гласник РС" број 88/11)

Сходно члану 359. став 5. ЗИО извршитељи ће почети са радом у року од једне године од дана ступања на снагу ЗИО. За спорну врсту извршења прописана је њихова искључива надлежност, која је требала да се остварује од 17.05.2012. године.

Члан 317. ст.1. ЗИО одређује да извршитељ ступа на дужност даном полагања заклетве пред министром. Како је 14 првоизабраних извршитеља положило заклетву пред министром 31.05.2012. године и започело са радом 01.06.2012. године, па да се искључива надлежност предвиђена посебном главом ЗИО могла примењивати тек од тренутка када су извршитељи почели са радом, тј. од 01.06.2012. године. Надлежност у поступку за намирење потраживања по основу комуналних и сличних услуга до почетка рада извршитеља могла је бити само судска. Чланови 252. до 256. могу се применити у погледу предвиђене искључиве надлежности извршитеља, од дана када су положили заклетву и започели са радом, у складу члана 317. став 1. ЗИО.

Ако се анализирају предлози за извршење на основу веродостојне исправе ради остварења новчаног потраживања по основу извршених комуналних и сличних услуга поднетих суду до дана ступања на дужност извршитеља, тј. 01.06.2012. године, може се уочити да постоје три врстегрупе предмета:

- да је поднет предлог, а није донето решење о извршењу,
- да је суд донео само решење о извршењу,
- да је након доношења решења о извршењу дошло до спровођења неких радњи.

До 01.06.2012. године извршни поверилац једино је и могао поднети предлог за спровођење ове врсте извршења у суду. Уколико би се стало на становиште да суд не може задржати надлежност у започетим поступцима, те да обустави поступке и препусти извршним повериоцима могућност да поднесу нове предлоге за спровођење извршења сада надлежном извршитељу, неефикасност рада државног органа, омогућила би постојања неделетворног правног лека у временском периоду од дана доношења предлога за извршење, што би представљало и кршење права на делотворни правни лек из члана 13. Европске конвенције о људским правима. У већем броју предмета, потраживања би постала застарела. Стога,

започети поступци без обзира у којој фази, сходно члану 358. став 1. ЗИО, окончаће се пред судом по одредбама тог закона.

Законодавац није имао интенцију, да се велики број започетих поступака пред судом обустављају, због будуће искључиве надлежности извршитеља. Да је то била његова воља, била би регулисана и посебном одредбом као што је учињено у вези надлежности за одлучивање по правним лековима (члан 358. став 2). На то указује и члан 252. став 1. ЗИО, да овај посебни поступак започиње пред извршитељем подношењем управо њему предлога за извршење.

Члан 3. став 6. ЗИО предвиђа да суд пред којим је поступак покренут задржава надлежност и када је овим законом прописана надлежност више судова. Закон не даје конкретан одговор у погледу задржавања надлежности суда, када је започео са радом извршитељ.

Члан 70. став 1. ЗИО предвиђа да се поступак спровођења извршења од стране извршитеља покреће предлогом извршног повериоца. Ни у овој одредби није предвиђена могућност да се поступак спровођења извршења од стране извршитеља може започети на неки други начин. Чланом 76. став 2. ЗИО предвиђено је да ако је поступак извршења започет код извршитеља, поступак извршења пред извршитељем ће се обуставити, ако извршни поверилац промени избор о начину спровођења извршења, тако што предложи да извршење спроведе суд. Закон не садржи одредбу која предвиђа да извршни поверилац може да промени избор о начину спровођења извршења, тако што ће предложити да извршење спроведе извршитељ, а не суд.

Ценећи правну природу поступка извршења у конкретном случају, да се посебно жели остварити хитност и делотворност ради остваривања комуналне делатности, било би нецелисходно вршити промену надлежности, која би носила губитак временског рока у постизању ефикасности и брзини спровођења извршења.

Држава има право да преузме санкцију, преко свог органа-суда, у употреби принуде у друштву. То чини сам на тражење носиоца повређеног права. Та врста санкције има процесно правну природу и стога се норме закона морају тумачити тако да се обезбеди што ефикаснија и делотворнија процесно правна санкција у заштити и реализацији права, посебно када се на овај начин обезбеђује обављање делатности од општег инте-

реса. И логичко и циљно тумачење законских одредби води истом закључку.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 25.09.2012. године, а образложење верификовано 27.11.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ПОДОБНОСТИ ЗАКЉУЧКА ПОВЕРЕНИКА ЗА СУДСКО ИЗВРШЕЊЕ

"Закључак повереника о изреченој новчаној казни не представља извршну исправу из члана 13. став 1. тачка 2. закона о извршењу и обезбеђењу па основни суд није стварно надлежан за његово принудно извршење".

Спорно правно питање Спп 6/2012 гласи:

"Ко спроводи извршење одлука Повереника и у ком поступку, те да ли је у судској надлежности да извршава одлуке Повереника донете у поступку административног извршења решења Повереника, а којим одлукама – закључцима Повереника је изречена новчана казна".

У пракси је спорно значење члана 28. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја ("Службени гласник РС" 120/04... 36/10), у вези члана 13. сада важећег Закона о извршењу и обезбеђењу².

Правило из члана 28. Закона о слободном приступу... гласи:

Решења Повереника су обавезујућа, коначна и извршна.

"Административно извршење решење Повереника спроводи Повереник принудом (принудном мером, односно новчаном казном) у складу са законом којим се уређује општи управни поступак.

² Садржински исто правило постојало је и у Закону о извршном поступку – члан 30. став 1. тачка 2

У поступку административног извршења решења Повереника не може се изјавити жалба која се односи на извршење.

Ако Повереник не може спровести своје решење на начин из става 2. овог члана, Влада му на његов захтев пружа помоћ у поступку административног извршења тог решења – применом мера из своје надлежности односно обезбеђењем извршења решења Повереника непосредном принудом".

По члану 13. став 1. тачка 2. Закона о извршењу и обезбеђењу извршне исправе су: *правноснажна, односно коначна одлука донета у управном и прекршајном поступку и поравнање у управном поступку, ако гласе на испуњење новчане обавезе и ако посебним законом није друкчије одређено.*

У тумачењу и примени цитираних правила пред основним – извршним судовима спорно је: да ли је основни суд стварно надлежан за извршење закључака Повереника о изреченим новчаним казнама.

Према доказима (решењима извршних судова) који су приложени уз захтев за решење спорног правног питања у току 2011. године судска пракса је била јединствена: основни суд је стварно надлежан за извршење закључака Повереника о извршењу изречене новчане казне (Основни суд у Београду, Основни суд у Новом Саду, Основни суд у Зајечару и Основни суд у Крагујевцу).

Супротно у предмету бр. 11.И 16353/12 (решење од 07.јуна 2012. године) Први основни суд у Београду, огласио се "ненадлежним за поступање у овом извршном предмету, па се предлог за извршење извршног повериоца Републике Србије – Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Београд, поднет овом суду 09.04.2012. године одбацује". Решење о апсолутној ненадлежности извршни суд заснива на правилу из члана 272. Закона о општем управном поступку по коме новчане казне изречене по том закону извршавају органи надлежни за извршење новчаних казни изречених за прекршаје.

Грађанско одељење сматра да су испуњени услови за заузимање правног схватања (без обзира што Уставни суд³ решава сукоб надлежно-

³ Члан 167. став 2. тачка 1. Устава РС и члана 29. Закона о Уставном суду

сти између редовних судова и других државних органа), јер у пракси постоји различито поступање у већем броју предмета по спорном правном питању (члан 180. новог ЗПП); у четири предмета за сада је одређен застој поступка пред Првим основним судом; захтев садржи кратак приказ утврђеног стања ствари и наводе странака о спорном питању, разлоге због којих се суд обраћа; постоји тумачење спорног питања и захтев је достављен странкама на изјашњење (не постоје разлози за одбацивање захтева као непотпуног по члану 182. ЗПП).

По првом мишљењу основни суд је надлежан за спровођење одлука повереника о изреченој новчаној казни, јер се новчане казне у ширем смислу могу сматрати новчаним обавезама, па одлука повереника представља извршну исправу из члана 13. Закона о извршењу и обезбеђењу.

По другом, суд није надлежан за спровођење одлука повереника, јер посебан закон наређује да административно извршење спроводи повереник и Закон о општем управном поступку (супсидијерно се примењује) чини разлику између новчаних обавеза и новчаних казни.

Наиме, језичким, а и циљним тумачењем правила из члана 28. Закона о слободном приступу..., а повезано са чланом 13. Закона о извршењу и обезбеђењу, као и правилу о административном извршењу садржаним у члану 272. ЗУП-а и правилом из члана 299. Закона о прекршајима може се закључити да је редован суд (извршни суд) апсолутно ненадлежан за извршење решења (закључака) о изреченој новчаној казни.

Услов за судско извршење одлуке органа управе (у које спада и Повереник) је да **"посебним законом није друкчије одређено"**. У овом случају посебан закон (Закон о слободном приступу...) је наредио да административно извршење решења изрицањем новчане казне спроводи доносилац решења (закључка) – Повереник у складу са правилима извршења садржаним у Закону о општем управном поступку. Новчане казне изречене по том закону извршавају органи надлежни за извршење новчаних казни изречених за прекршаје (члан 272. ЗОУП-а). Изречену новчану казну извршава суд, **односно орган управе који је казну изрекао** (члан 299. Закона о прекршајима). Закључак Повереника представља казну за орган јавне власти који не поступа по наређењу Повереника, па како је Повереник орган управе који је казну изрекао, то он и извршава (реализу-

је) свој закључак пленидбом новчаних средстава са рачуна органа јавне власти.

И циљно тумачење води истом закључку. Повереник је самостални државни орган, независан у вршењу своје надлежности (члан 1. Закона о слободном приступу...) и циљ закона је ефикасно остваривање права у области заштите интереса јавности и остваривање слободног демократског поретка и отвореног друштва. Управо начело ефикасности оправдава став да повереник самостално уз помоћ Владе обезбеди извршење својих одлука.

Имајући у виду изложено, а нарочито заповест закона да Повереник извршава сопствено решење и да му у случају немогућности спровођења, Влада на његов захтев пружа помоћ, обезбеђењем извршења решења непосредном принудом, и да је тај посебан закон искључио примену општих правила (Закон о извршењу и обезбеђењу) и под условом да се новчана казна сматра новчаном обавезом, то је основни суд апсолутно не надлежан за спровођење тог извршења (посебан закон је тако одредио).

Грађанско одељење је прихватило друго мишљење и усвојило изложено правно схватање.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 25.09.2012. године и 01.10.2012. године, а образложење верификовано 22.11.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ О УРЕДНОСТИ ПРЕДЛОГА ЗА ИЗВРШЕЊЕ

1. Недостављање уверења о положеном правосудном испиту уз пуномоћје о заступању правног лица не представља процесни основ за одбацивање поднеска као непотпуног.

2. Неразумљив или непотпун поднесак који је у име правног лица поднео као пуномоћник, дипломирани правник са положеним правосудним испитом се одбацује.

3. Извршни суд дозвољава и одређује предложено извршење засновано на овереној, компјутерски одштампаној веродостојној исправи.

4. Писмени доказ о томе да је пре подношења предлога за извршење ради остварења новчаног потраживања на основу извршених комуналних или сличних услуга, опоменуо извршног дужника да изврши обавезу, подноси се и уз предлог који не проводи надлежни извршитељ.

Образложење

У поступку решавања спорног правног питања Грађанско одељење Врховног касационог суда је заузело горе означени правни став у циљу отклањања процесних дилема са којима се суочавају првостепени судови у примени Закона о парничном поступку, важећем од 01. фебруара 2012. године ("Сл. гласник РС", број 72 од 28.09.2011. године) и Закона о извршењу и обезбеђењу ("Сл. гласник РС", број 31 од 09.05.2011. године).

1.) У члану 85. став 2. ЗПП-а, прописано је да пуномоћник правног лица може бити и дипломирани правник са положеним правосудним испитом.... Уколико уз поднесак и пуномоћје о заступању није приложено уверење о положеном правосудном испиту, поступајући судија нема процесно овлашћење да само због тога одбаци поднесак као непотпун. То подразумева да претходно мора да поступи на начин прописан у члану 91. став 2. ЗПП-а, а тек након тог процесног поступања у зависности од утврђених чињеница, процениће да ли су испуњени услови за одбацивање поднеска као непотпуног.

2.) Законодавац је у члану 85. став 2. поменутог закона, овластио дипломираног правника са положеним правосудним испитом да заступа правно лице, као пуномоћник пред судом. Тиме је законодавац изједначио процесни положај овог пуномоћника са осталим пуномоћницима који заступају странке у поступку пред судом (адвокати, јавни правобраниоци и јавни тужиоци). Отуда, тај процесни положај мора бити идентичан процесном положају осталих пуномоћника и у погледу санкционисања подношења неуредног или непотпуног поднеска његовим одбацивањем.

3.) Компјутерски одштампана и оверена веродостојна исправа је исправа из члана 35. став 4. ЗИО, па је извршни суд дужан да и на основу ње дозволи и одреди предложено извршење.

4.) У циљу уједначавања судске праксе извршних судова на чијем подручју постоје или не постоје извршитељи, изражен је став да независно од тога ко проводи извршење за наплату извршених комуналних или сличних услуга, поверилац уз сваки предлог мора да достави писмени доказ да је пре подношења предлога за извршење, опоменуо дужника да изврши обавезу.

(Правни став заузет на седници Грађанског одељења Врховног кассационог суда 25.09.2012. године, а образложење верификовано 22.11.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ПОДОБНОСТИ ИЗВРШНЕ ИСПРАВЕ

Решење (одлука) суда којим се одређује висина трошкова кривичног поступка и наређује исплата истих, није решење о управљању поступком. Оно представља извршну исправу у смислу члана 13. став 1. ЗИО. Наведене одлуке подлежу могућности давања клаузуле правноснажности и извршности у складу са чланом 15. став 1. ЗИО и члана 193. став 4. ЗКП; подобне су за извршење, јер садрже све елементе предвиђене чланом 17. став 1. ЗИО.

Образложење

Први основни суд у Београду покренуо је поступак за заузимање правног става о спорном правном питању у вези примене одредбе члана 13. став 1, члана 15. став 1. и 4, а у вези члана 17. став 1. и 2. Закона о извршењу и обезбеђењу ("Службени гласник РС", бр.31/2011).

Спорно правно питање гласи:

Да ли је решење суда којим се одређују трошкови кривичног поступка и наређује исплата истих, извршна исправа, да ли иста подлеже могућности давања клаузуле правноснажности и извршности, с обзиром да се истим управља кривичним поступком и не доставља

дужнику, већ рачуноводству суда на спровођење, те углавном постаје правноснажно даном доношења, те уколико подлеже, да ли је иста подобна за извршење?

Одредбом члана 12. Закона о извршењу и обезбеђењу извршење се одређује на основу извршне или веродостојне исправе, ако овим законом није другачије прописано.

Решењем суда донетог у кривичном поступку ради накнаде трошкова вештака, који су одређени на основу члана 193. ЗКП-а и Уредбе о накнадама трошкова у кривичном поступку и на основу кога је наређена исплата вештаку не представља решење којим се управља поступком.

По члану 193. ЗКП став 1. трошкови кривичног поступка су издаци учињени поводом кривичног поступка од његовог покртање до његовог завршетка, и издаци за предузете истражне радње пре истраге. Ставом 2. утврђује се да трошкови кривичног поступка обухватају између осталог и трошкове за вештаче (тачка 1.) и награда и нужни издаци браниоца (тачка 7.). У ставу 4. наведеног члана трошкови из става 2. тач.1. и 7, у поступку због кривичног дела која се гоне по службеној дужности исплаћују се из средстава органа који води кривични поступак унапред, а наплаћују се доцније од лица која су дужна да их накнаде по одредбама тог закона (окривљених).

Према закону (ЗКП) постоји обавеза означеног извршног дужника, он је водио кривични поступак, да унапред исплати средства за трошкове вештацима као и награду и нужне издатке постављеним браниоцима и постављеним пуномоћницима оштећеног као тужиоца. Донете одлуке – решења којима се одређују трошкови кривичног поступка садрже утврђење висине одређених трошкова и наредбу благајни извршног дужника за исплату утврђених износа. Ради се о акту судске власти, судије, у складу наведених законских одредби кроз налог рачуноводству свога суда за исплату одређеног износа.

Одлука којом се управља кривичним поступком односи се на решење којим се одређује бранилац по службеној дужности или вештак. Овакво решење је претходило доношење спорних одлука.

Чланом 17. Закона о извршењу и обезбеђењу предвиђено је да је извршна исправа подобна за извршење ако су у њој назначени извршни

поверилац и извршни дужник, предмет, врста и обим испуњења обавеза, осим ако овим законом није другачије одређено. Ставом 2. је предвиђено да ако у одлуци као извршној исправи није одређен рок за добровољно испуњење обавезе, тај рок износи три дана од дана достављања одлуке извршном дужнику.

Како извршни дужник није поступио по решењу суда у законом предвиђеном року од три дана, решење је снабдевено клаузулом правноснажности и извршности, ради се о подобној извршној исправи за извршење.

Према члану 13. тачка 1. ЗИО извршна исправа је између осталог и правноснажна одлука суда. Прописано је сходно члану 15. ЗИО да је судска одлука којом је наложено испуњење потраживања, извршна, ако је постала правноснажна и ако је протекао рок за добровољно испуњење. Рок за добровољно извршење тече од дана достављања одлуке извршном дужнику, а завршава се протеком последњег дана рока одређеног судском одлуком, ако законом није другачије одређено.

Спорна решења достављају се означеном извршном дужнику и то рачуноводству, ради добровољног извршења. Наведене исправе подобне су за извршење у складу члана 17. став 1. и 2. ЗИО по протеку законом одређеног рока. Ради се о трошковима кривичног поступка (за вештака и браниоца по службеној дужности) да је створена обавеза државе (дужника потраживања) која се исплаћује из средстава органа (члан 193. став 4. ЗКП). Извршење се спроводи у складу члана 23. став 1. и 2. ЗИО.

Извршење као санкција због неизвршења судске одлуке спроводи се преко суда.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 20.11.2012. године, а образложење верификовано 27.11.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ДОЗВОЉЕНОСТИ ТУЖБЕ РАДИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ БАНКАРСКЕ ГАРАНЦИЈЕ

Тужба ради реализације банкарске гаранције је тужба за чинидбу па се не може одбацити због недостатка правног интереса.

Образложење

Спорно правно питање Привредног суда у Нишу (П 524/2012) гласи:

"Да ли тужилац има правни интерес за подношење непосредне тужбе суду, а имајући у виду одредбу члана 455. став 4. Закона о парничном поступку и члана 18. став 2. тачка 6. Закона о извршењу и обезбеђењу у ситуацији када је веродостојна исправа (на основу које би тужилац као поверилац био овлашћен да поднесе предлог за извршење) у поседу туженог, те да ли је суд у обавези да поступи у складу са наведеним одредбама закона и у смислу члана 294. став 1. тачка 6. Закона о парничном поступку одбаци тужбу".

У образложењу захтева се наводи да пред тим судом постоји већи број тужби тужиоца Републике Србије и АПВ против више банака (тужених) ради реализације издатих банкарских гаранција; да је банкарска гаранција у оригиналу достављена туженом ради њене реализације и да тужилац није у могућности да покрене извршни поступак предлогом за извршење на основу веродостојне исправе, јер нема исправу у оригиналу а ни у овереном препису; тужени је одбио исплату банкарских гаранција мирним путем после више ургенција; поднете предлоге за извршење суд је одбацио; да тужени у свим предметима истиче приговор недопуштености поднете тужбе јер тужилац није учинио вероватним постојање правног интереса.

Уз предлог су поднети у фотокопији примерци поднетих тужби и решење Привредног суда у Нишу бр. 1.П 401/2012 од 26.04.2012. године којим је привредни суд одбацио тужбу тужиоца РС на основу члана 294. ЗПП јер тужилац није "определио нити доказао правни интерес за подношење тужбе што је био дужан да учини".

Имајући у виду противуречну праксу пред првостепеним судом у више предмета (да се одбацују тужбе због непостојања правног интереса, одбацују предлози за извршење на основу веродостојне исправе, али и доносе одлуке у меритуму (пресуда П 547/2012 којом се тужбени захтев усваја), да захтев садржи кратак приказ утврђеног стања ствари и да постоји тумачење спорног правног питања, предлог није непотпун и недозвољен, па су се стекли услови да се спорно питање решава у меритуму на основу члана 180. ЗПП.

Изложено правно схватање усвојено је из следећих разлога:

По претежном становишту процесне теорије за сваку парничну радњу па и за подношење тужбе потребан је правни интерес. Али сви процесни закони од 1929. године па до данас садрже правила да се само одбацује тужба за утврђење због недостатка правног интереса. У случају недостатка правног интереса који би био утврђен код тужбе за чинидбу и претварања тужбе, тужбени захтев се одбија као неоснован.

Законска доследност исказана је и у сада члану 294. став 1. тачка 6. ЗПП по коме се у фази претходног испитивања може одбацити тужба за утврђење због недостатка правног интереса.

Имајући у виду да се банкарском гаранцијом обавезује банка према примаоцу гаранције (кориснику) да ће му за случај да му треће лице не исплати обавезу о доспелости, измирити обавезу ако буду испуњени услови наведени у гаранцији (члан 1083. ЗОО) то се тужба ради уновчења банкарске гаранције не може сматрати тужбом за утврђење већ тужбом за чинидбу.

Могућност да тужилац захтева реализацију банкарске гаранције кроз издавање платног налога по члану 455. ЗПП у вези члана 18. став 1. тачка 6. Закона о извршењу и обезбеђењу не значи да тужилац не може да поднесе редовну тужбу за чинидбу. Издавање платног налога и извршење на основу веродостојних исправа су "олакшице" за тужиоца (које као и сви посебни поступци могу бити мотивисани врстом материјално правног односа, значајем и правно политичким захтевом да се што пре постигне одлука) и не представљају сметњу да се уместо тих посебних и скраћених поступака поднесе редовна тужба. Поготову се тужба не може одбацити (и под условом да се сматра тужбом за утврђење) у ситуацији када тужени "крије" оригинал банкарске гаранције јер крши правило из члана 9. ЗПП о савесном коришћењу процесних правима и злоупотребом онемогућује заштиту субјективних права кроз посебан поступак.

Са друге стране могућност одбацивања платног налога због непостојања правног интереса (члан 455. став 4. ЗПП) нема шире значење, па се не може применити код редовних тужби јер се изузеци морају уско тумачити (посебан односно скраћени поступак је изузетак од редовног).

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 20.11.2012. године, а образложење верификовано 28.12.2012. године)

**ПРАВНО СХВАТАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ИЗВРШЕЊА ИЗВРШНЕ
ИСПРАВЕ ДОНЕТЕ ПРИМЕНОМ НЕУСТАВНОГ ПРОПИСА**

Извршни суд је дужан да спроведе извршење онако како гласи извршна исправа.

Ако је извршна исправа донета применом неуставног прописа, извршни суд ће, извршење (ако је започето спровођење) делимично или у целини обуставити и то по службеној дужности, без приговора дужника.

Ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до 17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате.

Образложење

Пред извршним судовима у Републици Србији поставило се као спорно питање како применити одлуку Уставног суда Србије Уз бр.82/2009 од 12.07.2012. године у започетим извршним поступцима, односно како треба обрачунавати камату на правноснажне судске одлуке које су донете пре 27.07.2012. године кроз извршни поступак.

Одлуком Уставног суда Србије Уз бр.82/2009 од 12.07.2012. године⁴, утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате⁵, у делу који гласи: "применом конформне методе" није у сагла-

⁴ "Сл. гласник РС", број 73/2012 од 27.07.2012. године.

⁵ "Сл. лист СРЈ" број 9/2001.

сности са Уставом. Ставом другим ове одлуке, одбачена је иницијатива за оцену уставности Закона о висини стопе затезне камате⁶.

Уређење Уставног суда, поступак пред Уставним судом и правно дејство његових одлука уређени су Законом о Уставном суду⁷.

Када Уставни суд утврди да нека одредба Закона није у сагласности са Уставом, та одредба престаје да важи од дана када је одлука Уставног суда објављена у "Сл. гласнику".⁸

Уставни суд може одредити начин отклањања последица насталих применом неуставне законске одредбе.⁹ Неуставне одредбе закона не могу се примењивати на односе који су настали пре дана објављивања одлуке Уставног суда, ако до тог дана нису правноснажно решени.¹⁰ Извршење правноснажних појединачних аката донетих на основу прописа који се више не могу примењивати не може се ни дозволити, ни спровести, а ако је извршење започето – обуставиће се.¹¹

У овом конкретном случају Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе.

⁶ "Сл. лист СФРЈ", број 57/89 и "Сл. лист СРЈ", број 32/93 – ранији прописи.

⁷ "Сл. гласник РС", број 109/07 и 99/11.

⁸ Члан 58. став 1. – Кад Уставни суд утврди да закон, статут аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, други општи акт или колективни уговор није у сагласности са Уставом, опште прихваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговором, тај закон, Статут Аутономне Покрајине или јединице локалне самоуправе, други општи акт или колективни уговор, престаје да важи даном објављивања одлуке Уставног суда у "Сл. гласнику Републике Србије."

⁹ Члан 59 - Кад Уставни суд одреди начин отклањања последица које су настале услед примене општег акта који није у сагласности са Уставом или законом, одлука Уставног суда има правно дејство од дана њеног објављивања у "Сл. гласнику Републике Србије".

¹⁰ Члан 60. став 1. – Закони и други општи акти за које је одлуком Уставног суда утврђено да нису у сагласности са Уставом, опште прихваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима или законом, не могу се примењивати на односе који су настали пре дана објављивања одлуке Уставног суда ако до тог дана нису правноснажно решени.

¹¹ Члан 60. став 3.

После објављивања Одлуке Уставног суда Србије, Грађанско одељење Врховног касационог суда је на седници одржаној 20. новембра 2011. године усвојило правни став: "Затезна камата на износ дуга за период доцње до 03. марта 2001. године, обрачунава се применом конформне методе."¹² По овом правном ставу последица одлуке Уставног суда је да се у периоду до 03. марта 2001. године (као дана ступања на снагу Закона о висини стопе затезне камате¹³) камата обрачунава применом конформне методе, а од тада па надаље методом простог интересног рачуна.

Обрачунавање камате конформном методом у пракси практично значи: обрачун "камате на камату", што је супротно начелу забране анатоцизма садржаног у одредби члана 279. став 1. Закона о облигационим односима, чиме је по налажењу Уставног суда у наведеној одлуци, повређено уставно начело једнакости правног положаја субјеката на тржишту и суштина законске затезне камате која се од претпостављене штете трансформише у новчану казну чија висина знатно премашује претрпљену стварну штету, што није дозвољено.

Суштина једног од основних начела извршног поступка, начела формалног легалитета¹⁴ је да је суд дужан да донесе решење о извршењу и извршење спроведе увек када су за то испуњени законски услови. Извршни суд не испитује правилност доношења и "унутрашњу законитост" извршне исправе на основу које треба одредити и спровести извршење. Само изузетно, извршни суд се може упустити у испитивање законитости извршне исправе и то само ако је донета применом неуставног прописа.

Правило из члана 60. став 3. Закона о Уставном суду као специјалне одредбе је да искључује примену општих правила па и правила из Закона о извршењу и обезбеђењу.

¹² Сајт Врховног касационог суда.

¹³ "Сл. лист СФРЈ", број 9/01, "Сл. гласник РС", број 31/2011.

¹⁴ Члан 8 – Суд је дужан да донесе решење о извршењу кад су за то испуњени услови одређени законом.

Суд односно извршитељ дужан је да предузме радње спровођења извршења када су за то испуњени услови.

Извршитељ спроводи извршење на основу решења о извршењу осим ако овим Законом није другачије одређено.

Имајући у виду императивност правила о затезним каматама извршни суд, извршитељ или НБС, код принудне наплате по службеној дужности примењује каматну стопу прописану законом за цео период у коме се камата обрачунава.

То конкретно значи до 03.03.2001. године конформном методом, а од тада до 17.05.2011. године¹⁵ методом простог интересног рачуна, а од 17.05.2011. године па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона¹⁶.

Полазећи од изложеног, може се закључити да је извршни суд дужан да спроведе извршење онако како гласи извршна исправа.

Када се извршни поступак налази у фази спровођења извршења извршне исправе у којој је главници приписана затезна камата по методи која је проглашена неуставном, поверилац и дужник могу предложити разграничење и утврђивање висине новчаног износа у складу са правилима која су напред изложена.

Ако то не учине, изврши суд ће по службеној дужности извршити разграничење било уз помоћ НБС или стручног лица.¹⁷

Евентуалне грешке које би се појавиле могу се отклонити сходном применом одредаба о отклањању неправилности при спровођењу извршења.¹⁸

¹⁵ Као дана ступања на снагу Закона о измени Закона о висини стопе затезне камате.

¹⁶ Члан 2. – Стопа затезне камате састоји се од: 1. Месечне стопе раста потрошачких цена; 2. Фиксне стопе од 0,5%

Члан 3. – Обрачун дуга увећаног за затезну камату врши се тако да се фиксна стопа од 0,5% множи износом главног дуга увећаног за камату по стопи из члана 2. тачка 1. Закона.

За месец за који није позната стопа раста потрошачких цена примењује се последња објављена стопа раста потрошачких цена.

Члан 6. Закон о измени Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. гласник РС", број 31/2011) – При обрачуну затезне камате за период од 01.01.2011. године до дана ступања на снагу овог закона (17.05.2011. године), узима се у обзир месечна стопа раста цена на мало за децембар 2010. године.

¹⁷ Појам стручног лица закон користи код извршења ради наплате новчаног потраживања на покретним стварима извршног дужника. У члану 92. Закона суд је овлашћен да одлучи да се процена ствари изврши на основу писмене или усмене информације о цени добијене од одговарајућих стручних лица – организација, институција или правних односно физичких лица.

На изложени начин повериоцима и дужницима не би била нанета штета, нити би ово проузроковало вођење нових парница, скратио би се извршни поступак чиме би се испоштовало правило о његовој хитности садржано у члану 6. Закона о извршењу и обезбеђењу, а суд би поступио у складу са одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду.

Овакво поступање суда у складу је и са праксом установљеном од стране Европског суда за људска права којом је у више пресуда констатовано да се извршење пресуда које је суд донео мора сматрати саставним делом суђења према члану 6. Европске конвенције о заштити људских права, да се кашњење у извршењу пресуде може оправдати посебним околностима, али да то не сме бити тако да угрожава суштину права заштићеног према члану 6. став 1. Конвенције, да је на држави да предузме све неопходне мере да се правноснажна судска пресуда изврши а да се притом обезбеди делотворно учешће целог њеног апарата. Пропуст државе да изврши правноснажне пресуде представља мешање у право подносилаца представки на мирно уживање имовине предвиђена чланом 1. Протокола број 1.¹⁹

Уставни суд Србије прихватио је ову праксу и у бројним одлукама подсетио да свако новчано потраживање утврђено правноснажном судском одлуком улази у имовину повериоца и да стога не спровођење извршења судске одлуке, којом је то потраживање досуђено представља повреду права на мирно уживање имовине зајемчено чланом 58. став 1. Устава Републике Србије²⁰.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 02.04.2013. године, а образложење верификовано 18.04.2013. године)

¹⁸ Члан 74. Странка и учесник могу поднеском захтевати од суда односно извршитеља да отклони неправилности учињене у току и поводом спровођења извршења – став 1.

¹⁹ Представке број 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06, 3046/06.

²⁰ Уж 122/2009,...

ПРАВНА СХВАТАЊА

РАДНИ ОДНОС НА ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ И ПРЕОБРАЖАЈ

1. Послодавац и запослени могу да закључе један или више сукцесивних уговора о раду на одређено време на истим пословима, чије укупно трајање непрекидно или са прекидима краћим од 30 дана не може да буде дуже од 12 месеци (осим замене одсутног радника);

2. Ако послодавац и запослени закључе уговор о раду на одређено време по истеку рока од једне године на истоврсним пословима, па запослени ради дуже од пет радних дана, стекли су се услови за прерастање радног односа у радни однос на неодређено време;

3. Рок од 90 дана за подношење тужбе за утврђење да је радни однос на одређено време постао радни однос на неодређено време, почиње да тече од дана достављања решења о отказу, односно фактичког престанка радног односа.

Образложење:

Правило о радном односу на одређено време (орочени радни однос), типичним случајевима, прекиду и последицама (преображају) садржано је у члану 37. Закона о раду који гласи:

Радни однос заснива се на време чије трајање унапред одређено када су у питању: сезонски послови, рад на одређеном пројекту, повећање обима посла који траје одређено време и слично за време трајања тих потреба, с тим што тако засновани радни однос непрекидно или са прекидима не може трајати дуже од 12 месеци.

Под прекидом из става 1. овог члана не сматра се прекид рада краћи од 30 радних дана.

Радни однос на одређено време, ради замене привремено одсутног запосленог, може се засновати до повратка привремено одсутног запосленог.

Радни однос заснован на одређено време постаје радни однос на неодређено време, ако запослени настави да ради најмање пет радних дана по истеку рока за који је заснован радни однос.

У стварности, послодавци, најчешће због промена у области технологије, организације рада, услова на тржишту али и из других разлога закључују уговоре на одређено време сукцесивно у укупном трајању које је често много дуже од једне године. Неки од њих по истеку рока из уговора о раду доносе решење о престанку радног односа, а затим закључују нови уговор о раду на одређено време који није дужи од једне године. Други не доносе решења о отказу већ закључују сукцесивне уговоре (често анексе) од којих је сваки уговор са роком трајања краћи од једне године, па тако запослени раде у режиму рада на одређено време више година код истог послодавца на истим пословима.

У судској пракси је спорно: да ли се у парницама ради преображаја радног односа, период од једне године (став 2.) везује стриктно за трајање одређеног уговора о раду (који не може бити закључен на период дужи од једне године) или за укупан период рада без обзира на број закључених уговора; да ли је правило о лимиту рада (12 месеци) у колизији са синтагмом "истек рока за који је заснован радни однос" (став 4.); у ком року запослени може поднети тужбу за утврђење да је радни однос прерастао (преображај).

По првом схватању послодавац може закључити неограничен број уговора чије појединачно трајање не може да буде дуже од једне године. Сваки уговор је посебан уговор. Рок од пет дана (меродаван за преображај) рачуна се од истека рока из сваког уговора. Ако се тај период "покрије" новим уговором или решењем о отказу никада неће доћи до преображаја радног односа.

По другом схватању више закључених уговора о раду на одређено време (сукцесивни уговори) имају се сматрати једним уговором. Ако запослени ради на истоврсним пословима укупно трајање рада по више уговора не може бити дуже од једне године. За преображај је довољно да запослени ради још пет радних дана. Тај рок од пет дана рачуна се или од истека рока по једном уговору или по истеку једне године рада. У случају када би се сваки сукцесивни уговор третирао као засебан и самосталан уговор права запослених би била угрожена и изиграна јер би послодавац могао да радника запошљава у режиму радног односа на одређено време цео радни век (40 година).

Грађанско одељење је једногласно усвојило друго мишљење.

Наиме, радни однос се по правилу заснива на неодређено време. Међународни стандарди рада предвиђају више форми флексибилних облика рада и запошљавања у које спада и рад на одређено време. Али у циљу очувања права на рад као фундаменталног људског права, међународни стандарди изражавају тежњу ка сталношћу радног односа. Радни однос на неодређено време је правило, а рад на одређено време је изузетак. Због тога је и Закон о раду ограничио трајање радног односа код истог послодавца на истим пословима за период од 12 месеци (за разлику од ранијег Закона о раду који је допуштао заснивање радног односа на одређено време до три године). Изузетак је замена одсутног радника.

У ставу првом цитиране одредбе законодавац заповеда послодавцу да радни однос непрекидно или са прекидима не може трајати дуже од 12 месеци. То је кључна лимитирајућа одредба у цитираној норми. У оквиру тог рока може бити закључено више сукцесивних уговора. Али чим протекне пет дана по једном уговору или завршетку једне године рада (у хипотези да запослени ради на истоврсним пословима), активира се правило о преображају (став 4.), без обзира на евентуално закључење новог уговора, па су се стекли услови за прерастање радног односа на неодређено време. Свему треба додати забрану рада на црно, елиминацију фиктивног рада и учинак правила о фикцији заснивања радног односа (члан 32. став 2. ЗОР). Закључење новог уговора о раду по истеку једне године (све о хипотези да се ради о истим пословима) не производи правни учинак јер је такав уговор по заповести садржаном у ставу првом забрањен.

Између правила о ограничењу (12 месеци) и синтагме "истек рока за који је заснован радни однос" нема колизије јер су то, као што је наведено, две ситуације. Треба их тумачити у повезаности, где заповест закона о лимиту и ограниченом трајању радног односа на одређено време (12 месеци), има предност.

Дакле, за обављање одређених послова може се више пута заснивати радни однос на одређено време при чему укупно трајање по сукцесивним уговорима не може бити дуже од 12 месеци. При рачунању овог рока сабира се трајање сваког радног односа на одређено време и њихов збир не може да износи више од законом дозвољеног.

Ако би се у случају обављања истоврсних послова код истог послодавца, сваки сукцесивни уговор третирао као посебан уговор закон (а

и међународни стандарди) би био злоупотребљаван па би послодавац могао да изигра правило о временском ограничењу рада на одређено време. Злоупотреба права је забрањена (члан 13. ЗОО). То правило се супсидијерно примењује и у материји радног права јер је уговор о раду настао и своје порекло води из грађанског права и на њега се супсидијерно примењују начела (принципи) који важе и за уговорно право у општем режиму.

Све што је речено за сукцесивне уговоре важи и за ситуације када послодавац после сукцесивног уговора доноси решење о отказу и одмах потом закључује нови уговор. И у том случају важи (предност има) императивно правило из става 1. о укупној дужини рада на одређено време (12 месеци).

Тужба за утврђење по правилу не застарева. Али имајући у виду императивно процесно правило о судској заштити из Закона о раду (члан 195. ЗОР) рок од 90 дана треба да тече од дана достављања решења о отказу јер је тада видљива повреда права запосленог. У случају отпуштања без решења рок тече од фактичког прекида рада јер је то моменат сазнања за повреду права.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 25.12.2012. године, а образложење верификовано 26.12.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ЗАСТАРЕЛОСТИ ПОТРАЖИВАЊА ЗА ИСПОРУЧЕНУ ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ²¹

1. Дужник, који при делимичној уплати потраживања за утрошену електричну енергију у коме је садржан и део застарелог потраживања, не назначи коју обавезу је уплатио, платио је обавезе по редоследу доспећа за испуњење.

2. Дужник који при делимичној уплати потраживања за утрошену електричну енергију у коме је садржан и део застарелог по-

²¹ На основу реферата под називом: "Застарелост права на исплату утужене електричне енергије" судије Врховног касационог суда Стојана Локића

траживања, назначи да само плаћа незастарело потраживање, уплатом не прекида застарелост већ застарелог потраживања.

3. Споразумом о одлагању плаћања утрошене електричне енергије, којим се дужник обавезао да повериоцу плати и застарело потраживање, дужник се одрекао застарелости која поново почиње да тече од дана прекида застаревања (признања дуга).

4. Плаћањем дела у рачуну исказаног незастарелог потраживања, дужник прекида застарелост сваком уплатом.

Образложење

Пред судовима опште надлежности са подручја апелационих суда у Крагујевцу и Нишу бројни су и све учесталији спорови у којима потрошачи електричне енергије траже да се утврди да не постоји право на наплату електричне енергије због наступелости застарелости потраживања. Оваква врста спорова присутна је али у знано мањем броју и пред стварно надлежним судовима са подручја Апелационог суда у Београду и Новом Саду. Постоји спорност и при одлучивању о истакнутим приговорима застарелости права на наплату утрошене електричне енергије. Та спорност резултирана је неуједначеном судском праксом у идентичним чињеничним и правним ситуацијама.

Четири апелациона суда нису успела да усвоје јединствене правне ставове у вези са застарелошћу права на исплату потраживања за утрошену електричну енергију. Следом те ситуације, испуњавајући обавезу прописану у члану 31. Закона о уређењу суда, Грађанско одељење је у циљу уједначавања судске праксе усвојило четири поменута правна схватања.

Прво, усвојено правно схватање засновано је на одредби члана 312. став 2. члана 313, члана 360. став 3. и члана 387. став 2. ЗОО. **Дужник** који при делимичној уплати обавезе за неплаћену утрошену електричну енергију у којој је садржана и делимично застарела обавеза не назначи које обавезе плаћа, плаћа обавезе по редоследу доспећа испуњења обавеза. **Поверилац** код таквог начина плаћања обавеза, на основу реда урачунавања прописаног у члану 312. став 2. и 313. ЗОО, прво наплаћује доспеле камате, па најстарије потраживање доспело за испуњење (застарелу обавезу), па тек онда остале обавезе по редоследу доспећа за испуњење. Кад **дужник** при плаћању не помиње да не плаћа и застарелу обавезу,

поверилац при реду урачунавања испуњења о застарелости права на испуњење застареле обавезе не води рачуна по службеној дужности у смислу члана 360. став 3. ЗОО. **Дужник** је таквом уплатом признао застарелу обавезу у смислу члана 387. став 2. ЗОО.

Друго, правно схватање засновано је на одредби члана 312. ст.1. и 2. члана 366. и 387. ЗОО. Назначењем при уплати да плаћа само део незастарелог потраживања, дужник није признао застарело потраживање нити је прекинуо застарелост већ застарелог потраживања.

Треће, правно схватање засновано је на одредби члана 366. и члана 392. тачка 2. ЗОО. Писменим признањем застарелог потраживања, дужник се одрекао застарелости која поново почиње да тече од дана прекида застаревања (признања дуга).

Четврто, правно схватање засновано је на одредби члана 312. став 2. члан 387. став 2. и члан 392. тачка 2. ЗОО. Сваком уплатом дела незастарелог потраживања дужник признаје дуг и прекида застарелост.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 18.06.2012. године, а образложење верификовано 19.06.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ВИСИНИ ЗАТЕЗНЕ КАМАТЕ

Затезна камата на износ дуга, за период доцње до 03. марта 2001. године, обрачунава се применом конформне методе.

Образложење

Закон о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СФРЈ" број 57/89), је престао да важи даном ступања на снагу Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СРЈ", број 32/93, 24/94 и 28/96). Овај закон престао је да важи даном ступања на снагу сада важећег Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СРЈ", број 9/01, ступио на правну снагу 03. марта 2001. године).

У претходно важећем Закону о висини стопе затезне камате и сада важећем Закону о висини стопе затезне камате, затезна камата, њена сто-

па и метод обрачуна била је прописана и сада је прописана у члану 1. став 1, 2. и 3. Закона:

"Дужник који закасни са испуњењем новчане обавезе плаћа затезну камату на износ дуга до дана исплате по стопи утврђеној овим законом.

Стопа затезне камате се састоји од:

- 1) Стопе раста цена на мало;
- 2) Фиксне стопе од 1,2 % месечно (код важећег Закона, фиксне стопе од 0,5% месечно).

Обрачун затезне камате врши се тако што се фиксна стопа од 1,2% (код сада важећег Закона од 0,5% месечно) множи са износом главног дуга, увећаног за камату по стопи из тачке 1. став 2. овог члана, применом конформне методе."

Одлуком Уставног суда Републике Србије број I Уз-82/2009 одлучено је:

1. Утврђује се да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СРЈ", бр. 9/01), у делу који гласи: "Примена конформне методе", није у сагласности са Уставом.

2. Одбацује се, иницијатива за оцену уставности Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СФРЈ", број 57/89), и Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СРЈ", број 32/93).

Цитирана одлука Уставног суда је јасна. Њоме је утврђено да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате у делу који гласи: "применом конформне методе" није у сагласности са Уставом. Правно дејство одлуке Уставног суда односи се само на период од 03. марта 2001. године, а не и за период пре тога.

У тако насталој чињеничној и правној ситуацији последица одлуке Уставног суда је да у периоду до 03. марта 2001. године не постоји позитиван пропис којим се обрачунава затезна камата, јер је ступањем на снагу сада важећег Закона о висини стопе затезне камате престао да важи претходни Закон. У недостатку позитивног прописа мора се изнаћи решење којим каматним методом обрачунавати камату до 03. марта 2001. годи-

Правна схватања и закључци

не. То решење се једино постиже логичким закључивањем и правном аналогijом, а они упућују само на то да се до тада затезна камата мора обрачунавати конформним методом који је до тада важио јер је примена другог метода тј. простог интересног рачуна искључена.

Предложени став је заснован на поменутиим чињеничним и правним разлозима, и он подразумева да се до 03. марта 2001. године, на дуговану главницу за период доцње затезна камата обрачунава конформном методом, приписује главници и на тако добијене износе почев од правног дејства одлуке Уставног суда, тј. почев од 03. марта 2001. године, затезна камата обрачунава методом простог интересног рачуна.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 20.11.2012. године, а образложење верификовано 26.11.2012. године)

СЕНТЕНЦЕ

РАДНО ПРАВО

УПОТРЕБА ЈЕЗИКА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ У ДИСЦИПЛИНСКОМ ПОСТУПКУ

Ускраћивање запосленом права да се у дисциплинском поступку користи својим матерњим језиком представља апсолутно битну повреду дисциплинског поступка, која решење о престанку радног односа чини незаконитим.

Из образложења:

"Одредбама Закона о службеној употреби језика и писма ("Службени гласник РС" број 45/91...30/10), прописано је да је у Републици Србији у службеној употреби српски језик (члан 1. став 1. овог закона), али на подручјима Републике Србије на којима живе припадници националне мањине, у службеној употреби су, истовремено са српским језиком и језици и писма националних мањина, на начин утврђен овим законом (став 3. истог члана).

Тужиља је припадник мађарске националне мањине и живи у С.–граду у коме живе припадници мађарске националне мањине, па је мађарски језик у службеној употреби у овом граду.

Службеном употребом језика и писма сматра се нарочито употреба језика и писма у остваривању права, дужности и одговорности из рада или по основу рада, према члану 3. став 1. тачка 5. Закона о службеној употреби језика и писма, а према члану 6. истог закона, свако има право да у поступку пред органом, односно организацијом која у вршењу јавних овлашћења решава о његовом праву и дужности, употребљава свој језик и да се у том поступку упознаје са чињеницама на свом језику.

Права националних мањина на употребу службеног језика и писма, у складу са законом, загарантована су и одредбом члана 75. став 2. Устава Републике Србије ("Службени гласник РС" број 98/06), па је према напред наведеним законским одредбама тужиља имала право да се, у дисциплинском поступку који је против ње вођен, служи својим матерњим језиком, што јој је у конкретном случају ускраћено, због чега Врховни ка-

сациони суд налази да се ради о апсолутно битној повреди поступка, која и решење донето у таквом поступку чини незаконитим.

Околност што се тужила на упозорење о постојању разлога за отказ уговора о раду и престанак радног односа изјаснила на српском језику и што на самом почетку дисциплинског поступка није захтевала да своју одбрану даје на мађарском језику, већ је то учинила у каснијем току поступка, без утицаја је на другачију одлуку у овој правној ствари, с обзиром да орган који је спроводио овај поступак није на његовом почетку донео одлуку којим би одредио да се исти води на српском језику, уз претходну сагласност запослене која је припадник мађарске националне мањине. Тек у том случају (да је донета одлука којом је одређено да се поступак спроводи на српском језику, а по добијеној сагласности запослене којој то није матерњи језик), тужила би била преклудирана да у даљем току поступка захтева да се он спроведе на мађарском језику. Како у конкретном случају језик на коме ће се поступак спровести није одређен ни у једној његовој фази, пре постављања захтева тужиле да се води на мађарском језику, то дисциплински орган тужене није могао овакав захтев тужиле одбити.

Имајући у виду да је побијана одлука тужене о престанку радног односа тужили и о отказу уговора о раду донета у дисциплинском поступку у коме је учињена апсолутна битна повреда поступка, то је и тако донето решење незаконито, те као такво правилно и поништено побијаном одлуком".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев2 785/11 од 13.06.2012. године, утврђена на седници Грађанског одељења 25.12.2012. године)

УПРАВНО ПРАВО

ПРОЦЕСНО ПРАВО

ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ ПРОТИВ РЕШЕЊА НАЦИОНАЛНОГ САВЕТА ЗА САРАДЊУ СА МЕЂУНАРОДНИМ КРИВИЧНИМ ТРИБУНАЛОМ

Дозвољен је захтев за преиспитивање правноснажне одлуке Управног суда донете у управном спору о оцени законитости решења Националног савета за сарадњу са међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године, по приговору поднетом на основу тачке 8. Одлуке о условима за доделу материјалне помоћи одређеним категоријама оптужених пред међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године и члановима њихових породица.

Из образложења:

"Из списка предмета произлази да је оспорено решење, чија је законитост цењена побијаном пресудом, донео Национални савет за сарадњу са међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године, а на основу, између осталих прописа, тачке 8. Одлуке о условима за доделу материјалне помоћи одређеним категоријама оптужених пред међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године и члановима њихових породица ("Сл. лист СЦГ" 23/2003, 33/2003, 21/2005). Тачком 7. наведене одлуке је прописано да решење о остваривању права на материјалну помоћ доноси председник Националног савета, а тачком 8. исте одлуке је прописано да на решење донето на основу тачке 7. ове одлуке странка може уложити приговор у року од 8 дана од дана доношења решења те да о приговору одлучује Национални савет. То значи да је наведеном одлуком надлежност за

одлучивање по приговору утврђена у оквиру истог органа, при чему је решење донето по приговору у својству овлашћеног лица потписао председник Националног савета, односно исто лице које је потписало решење против кога је уложен приговор. Чланом 216. Закона о општем управном поступку је прописано да се за решавање у другом степену не може утврђивати надлежност у оквиру органа који је у управној ствари решавао у првом степену. Стога, Врховни касациони суд налази да решавање Националног савета по приговору поднетом на основу тачке 8. Одлуке о условима за доделу материјалне помоћи одређеним категоријама оптужених пред међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године и члановима њихових породица, представља једностепено одлучивање, јер је надлежност за одлучивање по приговору утврђена у оквиру истог органа који је донео и првостепено решење, а не неког другог непосредно вишег органа. Према томе, приговор се не може сматрати жалбом, као деволутивним правним средством у управном поступку, па ни одлука по приговору другостепеним управним актом. Чланом 49. став 1. Закона о управним споровима је прописано да против правноснажне одлуке Управног суда странке и надлежни јавни тужилац могу да поднесу Врховном касационом суду захтев за преиспитивање судске одлуке. Чланом 49. став 2. тачка 3. истог закона је прописано да захтев може да се поднесе у стварима у којима је у управном поступку била искључена жалба. Са тих разлога, дозвољен је захтев за преиспитивање правноснажне одлуке Управног суда донете у управном спору о оцени законитости решења које је по приговору донео Национални савет за сарадњу са међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године, у примени Одлуке о условима за доделу материјалне помоћи одређеним категоријама оптужених пред међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године и члановима њихових породица ("Сл. лист СЦГ" 23/2003, 33/2003 и 21/2005)".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 617/11 од 26.12.2012. године утврђена на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 12.02.2013. године)

СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ УПРАВНОГ И ВИШЕГ СУДА

За одлучивање у споровима поводом избора (именовања) и разрешења члана управног одбора јавног предузећа, стварно је надлежан виши суд.

Из образложења:

"Виши суд у Краљеву је поднео захтев за решавање сукоба надлежности са Управним судом, који се решењем 9 У 28139/10 од 02.02.2012. године огласио стварно ненадлежним за одлучивање по тужби тужиоца Р.П. из Краљева поднетој против решења Скупштине Града Краљева о поништавању решења о разрешењу и именовању чланова Управног одбора ЈКП "Чистоћа" из Краљева и предмет уступио на надлежност Вишем суду у Краљеву.

Решавајући настали сукоб надлежности у смислу одредбе члана 30. став 2. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС" бр. 116/08... 101/11), по налажењу Врховног касационог суда, за решавање у овој правној ствари надлежан је Виши суд у Краљеву на основу члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова и члана 4. став 1. тачка 9. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Сл. гласник РС" број 116/08).

Одредбом члана 1. тач. 1, 2. и 3. Закона о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса ("Сл. гласник РС" 25/00... 123/07) прописано је да је јавно предузеће предузеће које обавља делатност од општег интереса, а које оснива држава, односно јединица локалне самоуправе или аутономна покрајина. Јавно предузеће се оснива и послује у складу са овим законом и законом којим се уређују услови и начин обављања делатности од општег интереса. На пословно име, седиште, заступање и статусне промене јавног предузећа, као и на друга питања која нису посебно уређена овим законом, односно законом којим се уређују услови и начин обављања делатности од општег интереса, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује правни положај привредних друштава који се односе на друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво (у даљем тексту друштва капитала).

Према одредби члана 12. став 1. истог закона, председника и чланове управног одбора јавног предузећа именује и разрешава оснивач.

Одредбом члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова је прописано да виши суд у првом степену суди у споровима поводом штрајка; поводом колективних уговора ако спор није решен пред арбитражом; поводом обавезног социјалног осигурања ако није надлежан други суд; поводом матичне евиденције; поводом избора и разрешења органа правних лица ако није надлежан други суд.

Одредбом члана 11. Закона о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса прописано је да су органи јавног предузећа управни одбор, као орган управљања; директор, као орган пословођења и надзорни одбор, као орган надзора.

Тужилац је у својству одборника Скупштине града Краљева у овој правној ствари поднео тужбу против Скупштине града Краљева са захтевом да се поништи решење о разрешењу и именовању члана Управног одбора ЈКП "Чистоћа" из Краљева. Према становишту Врховног касационог суда тужбом оспорени акт не представља управни акт из члана 4. у вези члана 5. Закона о управним споровима.

Одредбом члана 4. ЗУС-а прописано је да је управни акт, у смислу овог захтева, појединачан правни акт којим надлежни орган, непосредном применом прописа, решава о одређеном праву или обавези физичког или правног лица, односно друге странке у управној ствари. Управна ствар је одређена чланом 5. ЗУС-а и представља неспорну ситуацију од јавног интереса у којој непосредно из правних прописа произилази потреба да се будуће понашање странке ауторитативно правно одреди.

Оспорени акт – решење о разрешењу и именовању члана управног одбора Јавног комуналног предузећа Скупштина Града Краљева је донела у вршењу оснивачких права, што значи да се ради о акту пословања а не о управном акту донетом у управној ствари у смислу члана 5. ЗУС-а. Скупштина града овде иступа као оснивач а не орган власти (не врши јавна овлашћења) и због тога оспорени акт није управни акт против кога се може водити управни спор јер му недостаје елеменат ауторитативности – да његов доносилац према лицу које именује односно разрешава, иступа у вршењу власти, односно вршењу јавних овлашћења. Акти донети у вршењу оснивачких права су акти пословања јер немају карактер управне ствари из члана 5. ЗУС-а обзиром да им недостаје елеменат ауторитативности.

Како је одредбом члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судава, између осталог прописано, да виши суд суди у споровима поводом избора и разрешења органа правних лица, ако није надлежан други суд, а ниједним другим законом за ове спорове није прописана надлежност другог суда, то је по становишту Врховног касационог суда, сагласно цитираним прописима, за одлучивање у оваквој врсти спорова стварно надлежан виши суд".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Ус 18/12 од 05.06.2012. године утврђена на седници Грађанског одељења 25.06.2012. године)

УТВРЂИВАЊЕ ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА У УПРАВНОМ СПОРУ

(члан 38. став 1. Закона о управним споровима "Сл. гласник РС" 98/06)

Суд у управном спору не може решити ствар на основу нових разлога и доказа који уопште нису били предмет утврђивања и оцене у управном поступку и на тај начин оправдати законитост оспореног решења новим и у управном поступку нерасправљеним и неутврђеним чињеницама.

Из образложења:

"Према образложењу побијане пресуде, Управни суд је одбио тужбу подносиоца захтева јер је нашао да је правилно одлучио тужени орган, када је сагласно доказима у списима, а на основу дописа истражног судије Другог општинског суда у Београду Ки.3036/09 од 30.07.2009. године, применом одредби члана 168. Закона о полицији, донео оспорено решење којим је тужиоцу престао радни однос због настанка безбедносних сметњи из члана 111. Закона о полицији. Према наведеној одредби Закона о полицији ("Сл. гласник РС" бр. 101/2005 и 63/09) у вези члана 20. Закона о безбедносно информативној агенцији, полицијском службенику, односно другом запосленом раднику радни однос престаје ако током његовог рада настану безбедносне сметње из члана 111. тог закона, због којих са њим радни однос не би био ни заснован да су у време заснивања постојале. Истражни судија Другог општинског суда у Београду је дана

30.07.2009. године дописом Ки.бр.2036/09 обавестио тужени орган да је пред тим судом у току истражни поступак против тужиоца и како је безбедносном провером утврђено између осталог, да је против тужиоца покренут кривични поступак због кривичног дела из члана 348. став 2. у вези става 1. КЗ РС, то је по налажењу Управног суда оспорено решење на закону засновано и њиме није повређен закон на штету тужиоца.

Основано се наводима захтева указује да је Управни суд приликом доношења побијане пресуде битно повредио правила поступка прописана чланом 39. став 1. у вези члана 38. Закона о управним споровима ("Сл. лист СРЈ" бр. 46/96), који закон се примењује на основу члана 77. став 1. Закона о управним споровима ("Сл. гласник РС" бр. 111/09). Према одредби члана 38. став 1. Закона о управним споровима суд решава спор по правилу на основу чињеница које су утврђене у управном поступку. Овлашћење да у управном спору утврђује чињенично стање дато је суду једино у одредби члана 38. став 3. ЗУС-а и само под условима наведеним у тој одредби, те ако су ти услови испуњени суд може сам утврђивати чињенично стање на начин одређен ставом 4. истог члана овог Закона што подразумева да то може учинити и на расправи. Управни суд у побијаној пресуди супротно одредби члана 38. став 1. ЗУС-а, утврђује напред наведену одлучну чињеницу о вођењу истраге и покренутом кривичном поступку против тужиоца због кривичног дела из члана 348. став 2. у вези става 1. КЗ РС као елементу негативне безбедносне провере у смислу одредби члана 111. став 2. Закона о полицији, на основу дописа истражног судије Другог општинског суда у Београду Ки.бр.2036/09 од 30.07.2009. године, иако у оспореном решењу ова одлучна чињеница није утврђена на основу тог доказа, већ на основу дописа II општинског тужилаштва Кт.бр.2273/08 од 09.10.2008. године. У том допису се наводи да је тужилаштво на основу кривичне пријаве Ку.бр.19085/08 ставило захтев за спровођење истраге против Вељковић Бранка због кривичног дела недозвољеног држања оружја и експлозивних материја из члана 348. став 2. у вези става 1. КЗ РС. Одлучна чињеница на коју се позива Управни суд у побијаној пресуди није утврђена на основу доказа изведених у управном поступку, већ је ту одлучну чињеницу утврдио сам суд у управном спору, на шта се у захтеву основано указује. По ставу Врховног касационог суда, суд у управном спору не може решити ствар на основу нових разлога и доказа који уопште нису били предмет утврђивања и оцене у управном поступку и на

тај начин оправдати законитост оспореног решења новим и у управном поступку нерасправљеним и неутврђеним чињеницама. Како Управни суд побијаном пресудом није ценио законитост оспореног решења сагласно члану 38. ст. 1. ЗУС-а, а није ни утврдио чињенично стање на начин прописан наведеним одредбама ЗУС-а, то је побијана пресуда донета уз повреду ових правила поступка које су од утицаја на решење ствари".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 224/10 од 16.03.2012. године утврђена на седници Грађанског одељења 25.09.2012. године)

УПРАВНО ПРАВО

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

ЧЛАН 56. СТАВ 1. ЗАКОНА О ЗАШТИТИ КОНКУРЕНЦИЈЕ ("Службени гласник РС", бр. 79/05)

Сазнањем Комисије да је учињена повреда конкуренције покренут је поступак по службеној дужности за утврђивање повреде, па се на тај поступак примењују прописи важећи у моменту сазнања.

Из образложења:

"Оцењујући законитост побијане пресуде Врховни касациони суд налази да је правилно Управни суд нашао да је оспореним решењем повређен закон на штету тужилаца, али са разлога што је на правну ситуацију насталу за време важења ранијег Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05) примењен нови Закон о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 51/09), и поред тога што је чланом 74. тог Закона прописано да се на поступке који су започети до дана почетка примене овог закона примењују прописи по којима су започети. Међу странкама у управном спору није спорно да је пријава о постојању уговора о купопродаји поднета Комисији за заштиту конкуренције дана 30.10.2009. године, што значи да је Комисија тог дана дошла до сазнања да је на основу пријављеног уговора извршена радња којом се врши повреда наведеног Закона. Имајући у виду члан 56. став 1. тада важећег Закона о заштити конкуренције, којим је прописано да Комисија покреће поступак по службеној дужности и даје налог Служби да поступак спроведе када дође до сазнања које основано указује да је извршена радња којом се врши повреда одредаба овог Закона, Врховни касациони суд налази да је дан подношења пријаве као дан сазнања Комисије за учињену повреду релевантан за одређивање прописа који ће се применити у овом случају. Како се пријављене чињенице односе на период до 01.11.2009. године, до примене новог Закона о заштити конкуренције, то произлази да примена тог закона није могућа, јер би довела до повреде уставног принципа забране повратног дејства Закона и других општих аката. У члану 197. став 1. Устава Републике Србије

("Службени гласник РС", бр. 98/06) је прописано да закони и сви други општи акти не могу имати повратно дејство. Став 2. истог члана прописује да изузетно, само поједине одредбе закона могу имати повратно дејство, ако то налаже општи интерес утврђен при доношењу закона, а став 3. истог члана да одредба кривичног закона може имати повратно дејство само ако је блажа за учиниоца кривичног дела. Како Закон о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 51/09) у прелазним и завршним одредбама није прописао да нека одредба тог закона има повратно дејство, а забрањени споразум је настао 05.03.2009. године и поступак је започет подношењем пријаве 30.10.2009. године за време важења ранијег закона, Врховни касациони суд налази да су одредбе тог закона меродавне у овој правној ствари.

Врховни касациони суд је ценио наводе захтева да је, сходно члану 74. Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 51/09), Комисија била у обавези да примени тај Закон, па је нашао да су ти наводи неосновани. Ово стога што управо наведени члан 74. упућује на Закон о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05), с обзиром да су повреде конкуренције, односно забрањени споразум и пријава тог споразума настали у време кад се примењивао стари закон по коме је, подношењем пријаве од стране "Идеа" ДОО, управни поступак започет. Сагласно одредби члана 56. став 1. Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05), по налажењу овог суда, сазнањем Комисије да је учињена повреда конкуренције покренут је поступак по службеној дужности за утврђивање повреде, па се на тај поступак примењују прописи важећи у моменту сазнања."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 70/12 од 13.07.2012. године утврђена на седници Грађанског одељења 25.09.2012. године)

**ЗАБРАНА ПОВРАТНОГ ДЕЈСТВА ЗАКОНА О ЗАШТИТИ
КОНКУРЕНЦИЈЕ ("СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС" 51/09)
НА ПОВРЕДЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ УЧИЊЕНЕ ПРЕ ПОЧЕТКА
ПРИМЕНЕ ТОГ ЗАКОНА**

Мера заштите конкуренције, прописана чланом 68. Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 51/09) може се изрећи само за повреде конкуренције које су извршене у време када је

тај закон био у примени, односно од 01.11.2009. године, а не и за раније извршене повреде конкуренције

Из образложења:

"Из образложења оспореног решења од 17.03.2011. године се види да је Комисија за заштиту конкуренције покренула по службеној дужности управни поступак ради одређивања управне мере, према члану 114. став 1. и члану 115. став 1. Закона о општем управном поступку, достављањем странкама у поступку обавештења са позивом на изјашњење од 27.12.2010. године. Међутим, према образложењу решења исте комисије од 21.11.2008. године се види да је комисија дана 15.07.2008. године донела закључак о покретању поступка по службеној дужности против Ветеринарске коморе Србије на основу сазнања које основано указује да је извршена радња којом је учињена повреда Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05). Имајући у виду да је чланом 115. став 1. Закона о општем управном поступку прописано да је поступак покренут чим орган изврши ма коју радњу ради вођења поступка, те да је поступак покренут и вођен по закључку од 15.07.2008. године и да је у том поступку донето решење комисије од 21.11.2008. године, Врховни касациони суд налази да је погрешно закључивање Управног суда у побијаној пресуди, да је правилно Комисија за заштиту конкуренције, на основу члана 114. став 1. Закона о општем управном поступку покренула поступак за одређивање мере заштите конкуренције, с обзиром да та мера није одређена решењем од 21.11.2008. године. Ово са разлога што Закон о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05), који је меродаван у овом поступку, није прописивао да се мера заштите конкуренције може одредити самостално или истовремено са мером отклањања повреде конкуренције, већ је чланом 70. став 2. тог закона било предвиђено да против учесника на тржишту који је учинио радњу спречавања, ограничавања или нарушавања конкуренције Комисија подноси захтев за покретање прекршајног поступка надлежном органу за прекршаје, што је Комисија за заштиту конкуренције и урадила. Мера заштите конкуренције је прописана чланом 68. новог Закона о заштити конкуренције и, према налажењу Врховног касационог суда, може се изрећи само за повреде конкуренције које су извршене у време када је тај закон био у примени, односно од 01.11.2009. године, а не и за раније извршене повреде конкуренције. С обзиром да се у конкретном случају питање извршења повреде конкуренције

је није поставило као спорно, већ је и решењем од 21.11.2008. године и оспореним решењем од 17.03.2011. године констатовано да је настала 21.03.2008. године, јасно је да је примена Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05) једино могућа, с обзиром да ретроактивна примена новог Закона о заштити конкуренције није тим законом предвиђена".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 477/11 од 13.07.2012. године утврђена на седници Грађанског одељења 25.09.2012. године)

ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

ОБУСТАВА ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА И СПОРАЗУМ О ОДЛАГАЊУ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА ИЗ ЧЛАНА 236. ЗКП-а

Нису испуњени услови за обуставу прекршајног поступка на основу члана 216. став 2. Закона о прекршајима иако је закључен и извршен споразум о одлагању кривичног гоњења из члана 236. ЗКП-а на основу кога је јавни тужилац одбацио кривичну пријаву за радњу за коју је покренут и прекршајни поступак, па и онда када постоји идентитет кривичних и прекршајних радњи.

Из образложења:

"Након оцене навода у поднетом захтеву и списка предмета, Врховни касациони суд је нашао да су основани наводи захтева којима се указује да је пресуда Вишег прекршајног суда, Одељење у Новом Саду III-313 Прж 16149/11 од 08.12.2011. године донета уз повреду материјалног прекршајног права у смислу члана 235. став 1. тачка 3. Закона о прекршајима.

Из списка предмета произилази да је побијаном пресудом Виши прекршајни суд, Одељење у Новом Саду одлучујући по жалби окривљеног П.С. преиначио пресуду Прекршајног суда у Сомбору 3 Пр.бр.1055/11 од 11.04.2011. године, тако што се на основу члана 216. став 2. Закона о прекршајима, прекршајни поступак покренут и вођен против окривљеног П.С. за прекршај ближе означен у изреци побијане пресуде, обуставља. У изреци побијане пресуде је наведено да је иста донета на основу члана 216. став 2. Закона о прекршајима којим је прописано да ће се прекршајни поступак обуставити и у другим законом одређеним случајевима. У образложењу побијане пресуде се наводи да је у односу на радње које се окривљеном стављају на терет у прекршајном поступку јавни тужилац одбацио кривичну пријаву, из разлога што је осумњичени извршио обавезу која му је наложена на основу члана 236. ЗКП-а и да нема услова да се окривљени поново терети у прекршајном поступку, јер дело описано у кривичној пријави консумира сва обележја бића дела прекршаја. По оцени Вишег прекршајног суда из побијане пресуде у случају одбачаја кривичне пријаве из разлога закључивања споразума сагласно члану 236. ЗКП, ни оштећени више нема право да предузима кривично гоњење према лицу које је обавезу испунило, па следствено томе, нема разлога ни да се то лице за исто дело гони у неком другом казненом по-

ступку јер би у супротном такво поступање, повредило право на правну сигурност грађана као саставни део права на правично суђење, које је зајамчено Уставом Републике Србије, у оквиру одредаба о људским и мањинским правима који се непосредно примењују.

Основани су наводи захтева којима се указује да првостепеном прекршајном одлуком није повређено право грађана на правну сигурност и на правично суђење загарантовано Уставом Републике Србије. Ово стога јер је одредбама члана 34. став 4. Устава Републике Србије прописано да нико не може бити гоњен или кажњен за кривично дело за које је правноснажном пресудом ослобођен или осуђен или за које је оптужба правноснажно одбијена или поступак правноснажно обустављен, нити судска одлука може бити измењена на штету окривљеног у поступку по ванредном правном леку. Истим забранама подлеже вођење поступка за неко друго кажњиво дело. Одредбама члана 8. Закона о прекршајима је прописано да нико не може бити кажњен у прекршајном поступку два или више пута за исту прекршајну радњу и да се неће казнити за прекршај лице које је у кривичном поступку или у поступку за привредни преступ правноснажно оглашено кривим за дело које има обележје прекршаја.

Овај суд налази, сагласно цитираним прописима, нису испуњени услови за обуставу прекршајног поступка на основу члана 216. став 2. Закона о прекршајима иако је закључен и извршен споразум о одлагању кривичног гоњења из члана 236. ЗКП-а на основу кога је одбачена кривична пријава за радњу за коју је покренут и прекршајни поступак па и онда када постоји идентитет кривичних и прекршајних радњи. Ово са разлога јер у случају одбацивања кривичне пријаве кривични поступак није ни покренут, нити је окривљени у кривичном поступку правноснажно оглашен кривим за дело које има обележје прекршаја.

Како у конкретном случају, по оцени овог суда нису испуњени услови за обуставу прекршајног поступка на основу члана 216. став 2. Закона о прекршајима, то су наводи захтева којима се указује да између кривичних радњи наведених у кривичној пријави и прекршајних радњи наведених у захтеву за покретање прекршајног поступка, нема идентитета, без утицаја на оцену законитости побијане пресуде.

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Прзз 12/12 од 23.11.2012. године, утврђена на седници Грађанског одељења 25.12.2012. године)

**ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА
ЗА ЉУДСКА ПРАВА**

Др Славољуб Царић,

заступник Републике Србије пред Европским судом за људска права

**ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА
У ВЕЗИ СА ПРИМЕНОМ ОДРЕДАБА
ГРАЂАНСКО ПРОЦЕСНОГ ПРАВА
ОД СТРАНЕ СУДОВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ
– РАЗНА ПИТАЊА**

Европски суд за људска права се у принципу не бави тумачењем домаћих закона нити начином на који се они примењују, осим ако то не утиче на поштовање људских права.

У својој досадашњој пракси, у случајевима који се односе на Републику Србију, Суд је у више наврата испитивао усклађеност домаћих закона и њихову примену у вези са поштовањем људских права. У том погледу Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 125/2004 и 111/2009) заузима значајно место. То се односи на одредбе овог закона које се тичу достављања (на пример у случајевима *В.А.М.*, и *Скочајић и Бјелић*), одредбе у вези са саслушањем странака (*Поповић*), одредбе у вези са доказивањем и оценом доказа (на пример, случај *Јевремовић*), одредбе о делотворности ревизије (случај *Ракић и др.*), одредбе о дозвољености ревизије (случај *Добрић*), одлучивање о захтеву за повраћај у пређашње стање (случај *Motion Pictures*) итд.

Људска права у вези са којима је Суд испитивао Закон о парничном поступку и примену његових одредби најчешће су се тичала члана 6 Конвенције о заштити људских права и основних слобода. Обично се радило о праву на суђење у разумном року, праву на приступ суду, генерално о праву на правично или јавно суђење итд.

Поред Суда још један орган у систему Савета Европе бавио се применом одредаба Закона о парничном поступку. То је Комитет министара, који се преко Одељења за надзор над извршавањем пресуда Суда

бави и питањима спровођења индивидуалних и генералних мера у поступку надзора над извршавањем пресуда Суда. Овај орган је у вези са случајем *Томић* испитивао примену одредбе Закона о парничном поступку о понављању поступка након пресуде Суда.

Усклађеност основних принципа Закона о парничном поступку са праксом Суда

Читав низ начела из Закона служе бољем остваривању права садржаних у члану 6. Конвенције. То се односи на принцип законите, једнаке и правичне заштите (члан 2), одлучивање на основу усмене и јавне расправе (члан 4), право изјашњења на наводе и предлоге противне странке у поступку (члан 5), право странке да суд одлучи о њеним захтевима и предлозима у разумном року и дужност суда да настоји да се поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова (члан 10) итд. Међутим, поред ових начела многе друге одредбе Закона су од значаја за заштиту и поштовање људских права у парничном поступку.

Тако на пример, након што је Суд у пресуди у случају *Цветковић* (став 51) и *Чех* (став 55) установио да "поновљено разматрање једног предмета после враћања на нижу инстанцу може, само по себи, открити озбиљан недостатак у правном систему државе", у Закон је, у члан 373, уграђена одредба према којој "у случају да је првостепена пресуда већ једанпут била укинута, другостепени суд не може укинути пресуду и упутити предмет првостепеном суду на поновно суђење." Ово је само једна у низу мера којом се афирмише начело из члана 10 Закона које се односи на право на суђење у разумном року, а поменути пример говори о директном утицају праксе Суда на Закон о парничном поступку.

Суд је у случају *В.А.М.* (став 100) такође указао да "хронично претнатрпаност судова и заостајање са предметима није ваљано објашњење за прекомерно одлагање поступка," што је био још један показатељ да би право на суђење у разумном року требало посебно истаћи у закону.

Међутим, много важније од самих одредби је њихова правилна примена.

Саслушање странака у парничном поступку

У предмету по представци Милована Поповића, који се притужи-вао пред Судом због повреде права на суђење у разумном року, у поступку пред домаћим судом, Окружни суд у Београду је у свом решењу о укидању пресуде наложио првостепеном суду да се странке поново саслушају и суоче. После тога, упркос позивима првостепеног суда, подносилац представке се није појавио ни на једном рочишту, правдајући то својим лошим здравственим стањем и предлажући суду да прочита његове раније исказе. Домаћи суд је потом од адвоката подносиоца представке тражио да се доставе докази о томе да је здравље подносиоца представке у таквом стању да му онемогућава да присуствује рочиштима.

Ценећи поступање домаћег суда Европски суд за људска права се у пресуди од 20. новембра 2007. године позвао на одредбе домаћег Закона о парничном поступку и то на:

Члан 262.

... Суд ће одлучити да се изведе доказ саслушањем странака кад нема других доказа или кад и поред изведених других доказа нађе да је то потребно за утврђивање битних чињеница...

Члан 263.

... Суд може одлучити да се саслуша само једна странка, ако друга странка ускрати давање исказа или се не одазове позиву суда...

Члан 267.

... Не могу се применити никакве принудне мере према странци које се није одазвала позиву суда ради саслушања, нити странка принудити на давање исказа...

Имајући у виду ове одредбе, Суд је сматрао да није било потребе да домаћи суд утврђује да ли је подносилац представке у могућности да се појави на рочишту и да да изјаву или не и да то не може да буде разлог за то што пресуда није донета пуне четири године у првом степену.

Суд је с тим у вези у ставу 34. закључио:

"По домаћем праву, саслушање страна у спору се предузима само ако не постоји други расположив доказ или ако нема довољно података

за утврђивање релевантних чињеница (видети члан 262 Закона о парничном поступку). Пошто је утврђено да подносилац представке није у могућности да долази у суд због лошег здравља, није био задатак суда да се распитује о његовој способности поступања. Међутим, пошто је адвокат подносиоца представке присуствовао сваком рочишту, није било процедуралних препрека да се предмет настави и узму други докази, како је наведено у решењу Окружног суда. Штавише, суд је могао прочитати белешку из изјаве подносиоца представке из 2002. године (члан 263. Закона о парничном поступку), или га позвати да поднесе све додатне информације у писаној форми, ако је то од виталног значаја за одлучивање о основаности предмета. Најзад, на суду је било да оцени пропуст подносиоца представке да у поступку да изјаву (члан 267. Закона о парничном поступку). Сходно томе, Суд закључује да неспособност подносиоца представке да буде саслушан није требала да проузрокује трајање поступка, после његовог враћања нижем суду, више од четири године на једном нивоу судске надлежности."

Према томе, доказ саслушањем странака у случају постојања других расположивих доказа није неопходан, поготово ако је странку заступао пуномоћник. Са друге стране, пропусте странке да се појављује на рочиштима требало би да цени домаћи суд, а све у светлости права на суђење у разумном року.

Из свега изнетог проистиче да Суд није правилно применио одредбе Закона о парничном поступку, иако је Закон сасвим јасан у том делу.

Достављање у парничном поступку

Суд се у вези са применом одредаба Закона о парничном поступку када се ради о достављању бавио у више случајева против Србије.

Тако у одлуци о недопуштености представке у случају *Скочајић и Бјелић* Суд констатује:

"...први подносилац представке – који заступа себе и другог подносиоца представке – пропустио да се појави на четири рочишта, што је имало за последицу решење суда од 12. јануара 2006. године да је тужба повучена. Суд даље примећује да се дужина поступка после те одлуке може једино приписати овом подносиоцу представке. На пример, надлежни

органи су безуспешно покушавали да му уруче наведену одлуку 13 пута. Пошто је одлука објављена на судској огласној табли, први подносилац представке је поднео неблаговремену жалбу, коју је надлежни суд одмах одбацио. Први подносилац представке је такође одбио да прими одлуку и наставио да се жали вишим инстанцама по питању допуштености његове жалбе. Суд сматра да је понашање првог подносиоца представке, посебно његови бројни неосновани поднесци, као и пропуст да сарађује са домаћим судовима, проузроковало значајна неоправдана одуговлачења у поступку."

Дакле, у конкретном случају Суд је сматрао да је домаћи суд правилно применио одредбе Закона из 2004. године у вези са достављањем (чл. 138. и 140), као и одредбу о обустави поступка због неоправданог изостанка са рочишта (члан 296. став 2).

Насупрот томе, одредбе о достављању преко огласне табле нису примењене правилно у случају В.А.М, што Суд констатује у ставовима 108 и 109 поменуте пресуде на следећи начин:

«...(подносиатеља) није жалила труда да достави Општинском суду адресу туженога, чак и упркос томе, што, после започињања поступка, није била ни у каквој законској обавези да то учини (видети горе, ..., посебно чл. 106, 145. и 148. Закона о парничном поступку из 1977. године)... Општински суд је доследно пропустио да искористи процесна средства која су му била на располагању у унутрашњем правном поретку и да туженоме званично достави писмена, што би омогућило наставак поступка о коме је реч. Конкретно, чак и ако претпоставимо да се нису били стекли законски услови за постављање "привременог заступника", како то тврди Држава, Општински суд је могао и морао да прибегне другим средствима која су му стајала на располагању, укључујући ту, али без ограничења на, стављање судских позива и других писмена упућених туженоме на сопствену огласну таблу (видети... посебно члан 145. Закона о парничном поступку из 1977. године).»

Колика је важност правилне примене одредаба о достављању може се видети у право у овом предмету, код кога је поступак у породичном спору и извршење привремене мере о контакту мајке са дететом трајао више од девет година пред првостепеним судом, управо због злоупотребе процесних права од стране туженог оца и недовољне ангажованости суда

у вези са обезбеђивањем доласка туженог на рочиште. Због тога је Суд утврдио не само повреду члана 6. став 1. Конвенције, него и чланова 8 и 13 Конвенције.

Повраћај у пређашње стање

У пресуди *Motion Picutres Guarantors LTD* против Републике Србије Суд је као централни проблем оценио питање да ли се закашњење пуномоћника на рочиште које је било заказано пред Трговинским судом може сматрати оправданим у смислу члана 111. ЗПП тј. да ли је пуномоћнику требало дозволити повраћај у пређашње стање због изостанка са рочишта.

Тужена држава покушала је Суду да укаже на то да пуномоћник таксијем није благовремено кренуо из Трећег општинског суда у Београду, где је био неким својим послом, на расправу пред Трговинским судом у Београду, због чега квар такси возила, на који се позвао, као разлог за повраћај у пређашње стање, није ни релевантан. Указано је на то да он није правилно распоредио своје време, јер да је то учинио, и поред квара такси возила на тргу Славија, он би стигао на време у суд и пешице, тако да се његово закашњење не може сматрати оправданим. Тужена држава се позвала и на релевантну праксу домаћих судова у вези са повраћајем у пређашње стање у коме се квар на возилу може сматрати оправданим разлогом за повраћај у пређашње стање једино ако је адвокат благовремено кренуо у суд. Такође, указано је и на то да је пуномоћник подносица, који ради са другим колегама у канцеларији, могао неког од њих да ангажује, уколико је имао тесан распоред у току тог дана. Због свега тога, ни према законским прописима, али ни према околностима случаја није било разлога за држање расправе и саслушање сведока (возач предметног такси возила), кога је предложио пуномоћник подносиоца. У том смислу подржани су разлози домаћих судова.

Европски суд, међутим, није прихватио ову аргументацију. Он је праксу домаћих судова у вези са кваром на возилу сматрао као могућим разлогом за повраћај у пређашње стање у одређеним околностима. Затим, иако се раздаљина између два суда могла сматрати као ноторна чињеница, специфични саобраћајни услови у току тог дана и квар на возилу нису, по Суду, представљали општепознате чињенице, већ их је требало утврђивати саслушањем сведока кога је предложио пуномоћник. Најзад, усмена расправа тим поводом није држана ни пред Трговинским судом у Београ-

ду (што је била ствар његове дискреционе оцене), ни пред Вишим тровинским судом, у складу са релевантним домаћим законодавством. Због свега тога нису постојале околности које би оправдавале недржање расправе у конкретном случају, па је утврђена повреда члана 6. став 1. Конвенције.

Терет доказа

У пресуди из области породичних односа у случају *Јевремовић* у коме је током трајања домаћег поступка дошло до одуговлачења, јер је у поступку за утврђивање очинства тужени одбијао да се подвргне ДНК анализи, Суд је у ставу 85. пресуде, донете 17. јула 2007. године, приметио:

"Што се тиче оспоравања Владе да је напредовање предмета успорило одбијање туженог да се подвргне ДНК анализи, Суд примећује да су српски судски органи имали слободу да примене релевантна правила о терету доказа, да изведу, као и да донесу закључке на основу чињенице да странка у поступку спречава утврђивање релевантних чињеница...."

Суд је при томе имао на уму члан 221а Закона о парничном поступку из 1977. године, али и своју праксу изражену у пресудама *Г.Х. против Аустрије* и *Микулић против Хрватске*. Због свега тога, утврђена је повреда члана 6. став 1. Конвенције, али и чл. 8. и 13. Конвенције.

Изузеће и састав суда

Иако се питање тражења изузећа посматра и са становишта дужине трајања поступка, као допринос подносиоца који је често захтевао изузеће судија (као што је то било у раније поменутом случају *Скочајић и Бјелић*), ово питање се може посматрати и са становишта "права на суд установљен у складу са законом" и "права на непристрасни суд", како је то учињено у пресуди *Шоргић* од 3. новембра 2011. године.

Наиме, по питању притужбе подносиоца везане за састав домаћих судова, Суд је прихватио аргумент Републике Србије, поткрепљен судском праксом српских судова, коју је доставио заступник Републике Србије, да се разлог за изузеће судије из члана 71. став 5. Закона о парничном поступку из 1977. године, односи једино на одлучивање о леку изјављеном против саме одлуке у чијем је доношењу судија учествовао, што не важи за учешће судија Б. и Д. у одлукама Окружног суда у Београду тј.

Врховног суда од 24. марта 2004. године и 20. априла 2006. године. Стога је Суд закључио да није дошло до повреде члана 6 став 1 Конвенције у погледу "права на суд установљен у складу са законом", што је била и основна притужба подносиоца.

У вези са "правом на непристрасни суд" Суд је сматрао да нису постојали разлози да се доведе у питање непристрасност суда у субјективном смислу, само на основу чињенице да се судије у питању нису изузеле из одлучивања у предмету подносиоца у другој и трећој инстанци, по основу њиховог ранијег учешћа у поступку. Наиме, одлуке донете у предметном случају су образложене, а предметне судије нису показале било какву наклоност према странкама у домаћем поступку (подносилац и његова маћеха).

Међутим, по мишљењу Суда у конкретном случају није био задовољен објективни тест за установљење "права на непристрасни суд", јер су обе судије, и Б. и Д. учествовале у доношењу одлука у међусобно повезаним споровима између истих странака, на начин да су ти спорови окончани неповољно по подносиоца, што може створити легитимне сумње у непристрасност поменутих судија, због чега је Суд извео закључак да је члан 6 став 1 повређен у аспекту "права на непристрасни суд".

Питање дозвољености ревизије

Када се ради о ревизији као ванредном правном средству важно је истаћи да је Европски суд за људска права потврдио да се ради о делотворном правном средству које је потребно исцрпети пре него што му се странке обрате (*Ракић и др.*, став 37), што не важи за захтев за заштиту законитости, за које је у пресуди *Ленојић* у ставу 54. Суд рекао да се не ради о делотворном правном средству које је потребно исцрпети, а што је потврдио и у пресуди *Ђокић*.

Суд се у пресуди *Ленојић* (ст. 55) успутно бавио и испитивањем дозвољености ревизије с обзиром на вредност предмета спора, али је ово питање много детаљније испитивано у пресуди у случају *Добрић*.

Ова пресуда донета је поводом две представке (број 2611/07 и 15276/07), које су против Републике Србије поднели Здравко и Миладин Добрић. У пресуди објављеној 21. јуна 2011. године, Европски суд за

људска права, утврдио је да Република Србија није прекршила члан 6 став 1 Конвенције о људским правима (право на приступ суду).

У овом случају радило се о питању дозвољености ревизије у случају деноминације динара у току 1994. године и ретроактивне примене ЗПП с тим у вези.

Наиме, према правном схватању Грађанског одељења Врховног суда од 22. маја 2001. године, на које се позвао заступник Републике Србије, бранећи правилност одлуке Врховног суда о одбачају ревизије подносилаца, рок за измену висине тужбеног захтева након извршене деноминације динара у јануару 1994. године био је 22. јул 1994. године.. С обзиром да су подносиоци то учинили знатно касније, указано је на то да је њихова ревизија правилно одбачена.

Одбијајући наводе подносилаца да им је оваквом одлуком Врховног суда ускраћен приступ суду, Европски суд за људска права у ставу 54. пресуде наводи:

"У погледу горе изнетог, мишљење је Суда, да је Врховни суд тежио ка легитимном циљу и да је постигнута разумна сразмера између употребљених средстава и циља коме се тежило. Посебно, примењени законски праг, није представљао неоправдано мешање у право подносилаца на приступ суду. То је пре представљало легитиман и разуман процесни захтев, имајући у виду саму суштину улоге Врховног суда тј. да се бави стварима од неопходне важности. Даље, као што је предвиђено чланом 392 Закона о парничном поступку из 1977. године, Врховни суд је потпуно овлашћен да одбаца сваку ревизију, коју сматра недозвољеном. (видети став 17 горе). Заиста, како је Влада правилно уочила, Врховни суд, стога није био везан самим позивањем нижестепених судова на износ од 50.000 нових динара као вредност предметног спора. Најзад, Врховни суд имплицитно је засновао предметну одлуку на претходно обавезујућем схватању, у погледу деноминације српске валуте, укључујући и рок који подносиоци нису поштовали (видети ставове 19 и 22 горе). У таквим околностима, Суд не налази ниједан разлог да верује да је одлука Врховног суда у конкретном случају произвољна."

Оваквом пресудом у потпуности је афирмисано правно схватање Врховног суда, али и потврђена је пракса Европског суда за људска права

да се неће бавити оценом законских решења држава чланица, ако су она правилно примењена.

Са ставом већине нису се сложила двојица чланова судског већа (португалски судија Pinto da Albuquerque и српски судија Поповић). Они су сматрали да није било уопште потребе да подносиоци свој тужбени захтев искажу у новој деноминованој валути, јер то није било неопходно због одлука нижестепених судова, који су у својим одлукама определили вредност предмета спора изнад законског лимита за изјављивање ревизије. Такође, сматрали су да није било потребе да нижестепени судови доносе посебну одлуку у вези са предметом спора, јер није било основа за тако нешто (вредност предмета спора јасно је исказана у њиховим одлукама; није било никакве законске одредбе која би обавезивала на тако нешто у случају деноминације валуте, а сем тога није пружена никаква пракса која би оправдала захтев за исказивање вредности предмета спора у новој, деноминованој валути).

У вези са оваквим ставом судија које су остале у мањини, заступник је у запажањима већ указао да означавање вредности предмета спора у одлукама нижестепених судова није обавезујуће за Врховни суд, који дозвољеност ревизије, сходно чл. 392. и 404. ЗПП, цени самостално за сваки појединачни случај, без обзира на то шта се наводи у уводном делу пресуда нижестепених судова, по принципу *iura novit curia*, који примењује и сам Европски суд за људска права. Сем тога, по члану 338 ЗПП, који је важио у предметном случају, вредност предмета спора, није била обавезни део увода пресуде.

Сходно томе, инсистирање судија које су остале у мањини на вредности предмета спора која је назначена у уводном делу пресуда нижестепених судова, нема никакво законско, нити принципијелно оправдање, поготово код чињенице да су подносиоци закаснили читаве четири године у погледу означавања вредности предмета спора у односу на рок предвиђен у правном схватању Врховног суда.

Наиме, рочиште одржано 19. новембра 1998. године, на коме су подносиоцу заправо определили вредност предмета спора, није било ни припремно рочиште, нити прво рочиште за главну расправу, у случају да је претходно дошло до укидања пресуде, па није било ниједног оправданог разлога да се вредност предмета спора одређује баш на том рочишту,

а не раније. У том смислу ревизија подносилаца може се сматрати недо-
звољеном и на основу члана 40. став 3. ранијег ЗПП.

Ова пресуда веома је важна са становишта правилне примене од-
редаба Закона о парничном поступку у вези са питањем дозвољености ре-
визије, мада се дозвољеност ревизије у Закону може посматрати у вези са
разним питањима, а не само поводом деноминације динара из 1994. годи-
не, као у конкретном случају.

Тако, пресудом Европског суда за људска права број 32299/08, ко-
ја је објављена 2. октобра 2012. године утврђено је да је подносиоцу пред-
ставке Владети Јовановићу повређено право на приступ суду гарантовано
чланом 6. став 1. Европске конвенције о људским правима. У овом случа-
ју радило се о одбачају ревизије подносиоца представке (решење ВСС
Рев. 2293/07 од 5. септембра 2007. године) због непоштовања лимита за
изјављивање овог правног лека.

Суд је у овом случају испитивао сразмерност одлуке Врховног су-
да о одбачају ревизије. С обзиром да је чланом 40. став 3. Закона о пар-
ничном поступку из 1977. године, који се примењивао на конкретни слу-
чај, прописано да ће суд, у случају да је у тужби вредност предмета спора
одређена превисоко или прениско, брзо и на погодан начин утврдити
вредност предмета спора, најкасније на првом припремном рочишту или
рочишту за главну расправу, ако припремно рочиште није држано, поста-
вило се питање да ли је подносилац представке благовремено определио
реалну вредност предмета спора у складу са наведеном одредбом и за-
кључком са саветовања грађанских судова од 10. и 11. јуна 1981. године.

Наиме, предметну парницу покренуо је брат подносиоца представ-
ке 14. јануара 2003. године тако што је Општинском суду у Крушевцу
поднео тужбу за поништај уговора о доживотном издржавању који је под-
носилац закључио са мајком парничних странака (предмет уговора је кућа
у којој је мајка становала). Вредност предмета спора означена у тужби из-
носила је 1000 динара (тада око 15 евра).

Европски суд за људска права наводи да је 8. јануара 2004. године
Општински суд одржао кратко рочиште (став 12. пресуде), међутим, сма-
тра да се није радило о припремном рочишту у смислу одредбе члан 40.
став 3. ЗПП, јер је на том рочишту поступао судија појединац (то се не ви-
ди у пресуди Суда), који није сходно члану 284. став 2. ЗПП овлашћен да

одржи припремно рочиште (ову одредбу Суд такође цитира у ставу 24 пресуде). На том рочишту подносилац није оспорио вредност предмета спора, већ је то учинио поднеском од 14. јанура 2004. године, трежећи од суда да на реалан начин утврди предмет спора.

На рочишту одржаном 4. јула 2006. године (поступак је био у прекиду због вођења друге парнице по тужби супруге тужиоца) Општински суд је утврдио да је вредност предмета спора 600.000 динара (око 6.700 евра). Општински суд је 5. децембра 2006. године делимично усвојио тужбени захтев (пресуда П 683/06), поновивиши да је вредност предмета спора 600.000 динара. Окружни суд у Крушевцу је потврдио првостепену пресуду (пресуда Гж 722/07), при чему је потврдио и да је вредност предмета спора 600.000 динара.

Поводом ревизије коју је подносилац изјавио 22. маја 2007. године, Врховни суд Србије је решењем Рев. 2293/07 од 5. септембра 2007. године одбацио ово ванредно правно средство. У овој одлуци Врховни суд је навео да подносилац није био овлашћен да изјави ревизију, јер је вредност предмета спора означена у тужби 1000 динара, што је испод законског лимита за изјављивање овог правног средства који износи 300.000 динара. Даље, Врховни суд је, како наводи Европски суд, "без икаквог додатног образложења," (став 19. пресуде), сматрао да је првостепени суд вредност предмета спора дана 4. јула 2006. године утврдио противно члану 40. Закона о парничном поступку.

У међувремену, Општински суд у Крушевцу је 23. новембра 2007. године обавезао подносиоца да плати судску таксу на бази вредности предмета спора од 600.000 динара.

Европски суд није прихватио аргументацију да је подносилац преклудиран тиме што није на рочишту одржаном 8. јануара 2004. године определио вредност предмета спора, јер очито је сматрао да се није радило о рочишту у смислу одредбе члана 40. став 3. у вези са чланом 284. став 2. ЗПП. Даље, Суд закључује да је тужилац, а не подносилац представке навео нереалну вредност предмета спора, што је подносилац и оспорио; такође наводи да је првостепени суд поступио по обавези да установи адекватну вредност предмета спора, која је понављана у пресудама нижестепених судова; најзад, сматра да је право на приступ суду повређено тиме што је Врховни суд одбацио ревизију "без икаквог додатног

образложења," (ст. 19. и 50. пресуде). Чак и по претпоставком да је одбијање Врховног суда да размотри подносиочеву ревизију било у складу да домаћим правом и служило легитимном циљу, губитак који је услед тога имао подносилац, догодио се на један непредвидив и нетраспарентан начин, јер је подносилац лишен права да изјави ревизију на коју је очигледно имао право. Због тога Европски суд закључује да се ради о несразмерној препреци за подносиоца, чему он није допринео ни на који начин (став 50. пресуде).

Суд је посебно напоменуо да би требало да се омогући да подносилац изјави ревизију, при чему није задатак Европског суда да одлучује о евентуалном исходу поступка по ревизији (став 51. пресуде).

Дакле, ово је још један пример како у случају одлучивања о дозвољености ревизије може доћи до повреде права на приступ суду.

Могућност понављања поступка након пресуде Европског суда за људска права

Закон о парничном поступку Републике Србије предвиђа у члану 422, тачка 10, да се поступак који је одлуком суда правноснажно завршен може по предлогу странке поновити ако је Европски суд за људска права донео одлуку о истом или сличном правном односу против Србије.

Овакво решење у складу је са Препоруком Комитета министара Савета Европе број 2000-2 од 19. јануара 2000. године у вези са преиспитивањем и поновним отварањем одређених предмета на домаћем нивоу по изрицању пресуде Европског суда за људска права.

У пресуди Европског суда за људска права у случају "Томић против Србије", Европски суд је констатовао да је тужени у поступку пред домаћим судом "искористио домаћи правни систем", на тај начин што је у новом поступку, услед измењеног чињеничног стања, домаћи суд пресудио у "његову корист", те је на тај начин онемогућио тужиљу да оствари право да њој дете буде поверено након развода брака. У претходном поступку пред домаћим судом дете је било поверено мајци – тужиљи, али та пресуда није никада била извршена од стране домаћег суда.

Имајући у виду пресуду Европског суда, Одељење за извршавање Савета Европе, је сматрало да би у процесу надгледања извршавања ове

пресуде, требало обавестити подносиоцу представке (првобитно тужиљу у поступку пред домаћим судом) о могућности да тражи понављање поступка у складу са наведеним одредбама ЗПП-а.

Оно што се може приметити у вези са наведеном одредбом је да ЗПП није предвидео рок у коме странка може захтевати понављање поступка за случај предвиђен у чл. 422, тач. 10. Наиме, чланом 424 овог закона предвиђа се субјективни рок од 30 дана, али само за таксативно наведене случајеве – тачке од 1. до 9. Штавише, у трећем ставу чл. 424 дефинише се објективни рок од 5 година за подношење предлога за понављање поступка – од дана када је одлука постала правноснажна. Међутим, овај објективни рок не важи за разлоге наведене у чл. 422, тачка 10.

Може се закључити да странка која је учествовала у поступку који је правноснажно окончан, може било када предложити понављање поступка уколико је Европски суд за људска права донео одлуку против Србије о истом или сличном правном односу.

Овакво решење је сувише широко и у супротности је са начелом правне сигурности. Свакако да странкама треба омогућити да предложе понављање поступка уколико постоје законом предвиђени разлози. Међутим, потпуно одсуство рока за поступање у овом случају доприноси немогућности коначног решења једног правног односа у неодређеном временском року.

С друге стране, то доводи и до практичног проблема у процесу надгледања процеса извршавања пресуда Европског суда за људска права. Наиме, подносиоцима представки се оставља недефинисан период у коме могу тражити понављање поступка, што може бити разлог Одељењу за извршавање да прати извршавање пресуде Суда дуже време него што би то било учињено да је рок јасно одређен. На пример – када би субјективни рок био три месеца од дана сазнања за пресуду – држава би могла да наведе да у том року подносилац представке није поступио, или је пак, поступио. Било која одлука подносиоца представке (да покрене поступак за понављање или да одустане од понављања) допринела би дефинитивном решењу предметног правног односа.

Такође, објективни рок би за овај случај могао би да буде и дужи од прописаних 5 година.

У сваком случају, упркос потреби за заштитом људских права, сматрамо да законска решења треба прилагодити реалности водећи рачуна о појединачним интересима лица до чије повреде права је дошло, али и о правној сигурности и потреби да се правни односи коначно реше.

При томе треба имати у виду и решења других земаља. Тако, на пример хрватским Законом о парничном поступку (*Народне новине*, бр. 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. и 117/03) се предвиђа (члан 428.а):

Кад Еуропски суд за људска права утврди повреду којег људског права или темељне слободе зајамчене Конвенцијом за заштиту људских права и темељних слобода и додатних Протокола уз ту Конвенцију које је Република Хрватска ратифицирала, странка може, у року од тридесет дана од коначности пресуде Еуропског суда за људска права, поднијети захтјев суду у Републици Хрватској који је судио у првом ступњу у поступку у којему је донесена одлука којом је повријеђено људско право или темељна слобода, за измјену одлуке којом је то право или темељна слобода повријеђено.

Поступак из ставка 1. овога чланка проводи се уз одговарајућу примјену одредаба о понављању поступка.

У поновљеном поступку судови су дужни поштивати правна стајалишта изражена у коначној пресуди Еуропског суда за људска права којом је утврђена повреда темељног људског права или слободе.

Сматрамо да је овакво решење боље у случају доношења пресуде Европског суда за људска права, односно да би понављање поступка требало да се дефинише посебним чланом уз одређивање рока у коме странка – подносилац представке, може захтевати понављање поступка.

Из наведеног примера види се да је предвиђен јединствени рок од 30 дана од дана коначности пресуде Европског суда, односно да је практично предвиђен објективни рок од 30 дана, независно од чињенице када је странка сазнала за пресуду. Како пресуда Европског суда за људска права постаје коначна три месеца по објављивању, у највећем броју случајева, у том периоду подносилац представке ће имати сазнање о доношењу пресуде, па додатни рок од још 30 дана би требало да буде сасвим довољан за евентуални захтев за понављање поступка. Свакако, дужина ро-

ка за подношење предлога за понављање поступка може бити предмет разматрања, али је потребно да овај рок буде прецизно одређен.

Поред одређивања рока за поступање сматрамо да били сврсисходно да се утврди и обавеза домаћих судова да поштују правна становишта изражена у пресуди Европског суда за људска права којом је утврђено да је дошло до повреде неког права или слободе.

Иначе, Суд је такође и у ставу 40. пресуде у предмету *Motion Pictures* изричито констатовао могућност да подносилац тражи понављање поступка по основу члана 422. став 1. тачка 10. ЗПП.

Закључак

Наведени примери говоре о томе да Европски суд за људска права, иако се у принципу не бави тумачењем домаћих закона нити начином на који се они примењују, веома води рачуна о њима у свим случајевима у којим се покаже да је услед њихове погрешне примене или недоречености дошло до повреде људских права гарантованих Конвенцијом. Са друге стране, може се приметити да је погрешна примена тј. непримењивање одредаба Закона о парничном поступку био много чешћи разлог за установљавање повреде Конвенције од наводне слабости законских решења.

**ПРЕГЛЕД ПРЕСУДА
ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА ПРОТИВ СРБИЈЕ,
ОБЈАВЉЕНИХ У "СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ" ОД АПРИЛА 2012. ГОДИНЕ
ДО АПРИЛА 2013. ГОДИНЕ.**

- 1) *Младеновић против Србије* (П. бр. 1099/08)
("Сл. гласник РС", бр. 58/2012)
- 2) *Милосављевић против Србије* (П. бр. 15122/07)
("Сл. гласник РС", бр. 61/2012)
- 3) *Ајнал против Србије* (П. бр. 36937/06)
("Сл. гласник РС", бр. 65/2012)
- 4) *Даринка Таталовић и Рајко Ђекић против Србије*
(П. бр. 15433/07) - ("Сл. гласник РС", бр. 65/2012)
- 5) *Вучковић и други против Србије* (П. бр. 17153/11 и 29)
("Сл. гласник РС", бр. 91/2012)
- 6) *Бјелајац против Србије* (П. БР. 6282/06)
("Сл. гласник РС", бр. 94/2012)
- 7) *Адамовић против Србије* (П. бр. 41703/06)
("Сл. гласник РС", бр. 100/2012)
- 8) *Јовановић против Србије* (П. бр. 32299/08)
("Сл. гласник РС", бр. 101/2012)
- 9) *Алишић и други против Босне и Херцеговине, Хрватске,
Србије, Словеније и Бивше југословенске Републике Македоније*
(П. бр. 60642/08) - ("Сл. гласник РС", бр. 112/2012)
- 10) *Милић против Црне Горе и Србије* (П. бр. 28359/05)
("Сл. гласник РС", бр. 121/2012)
- 11) *Митић против Србије* (П. бр. 31963/08)
("Сл. гласник РС", бр. 12/2013)

- 12) ***Оташевић против Србије*** (П. бр. 32198/07)
(*"Сл. гласник РС"*, бр. 15/2013)
- 13) ***Кликовац и други против Србије*** (П. бр. 24291/08)
(*"Сл. гласник РС"*, бр. 26/2013 и 29/2013)
- 14) ***Стијилковић и други против Србије*** (П. бр. 36274/08)
(*"Сл. гласник РС"*, бр. 26/2013)
- 15) ***Зорица Јовановић против Србије*** (П.бр. 21794/08)
(*"Службени гласник РС"*, број 33/13)
- 16) ***Момчиловић против Србије*** (П.бр. 23103/07)
(*"Службени гласник РС"*, број 34/13)
- 17) ***Луковић против Србије*** (П. бр. 43808/07)
(*"Службени гласник РС"*, број 34/13)
- 18) ***Анђелковић против Србије*** (П. бр. 1401/08)
(*"Службени гласник РС"*, број 35/13)

**ПРЕСУДЕ
ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА**

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

**ПРЕДМЕТ ГРУДИЋ ПРОТИВ СРБИЈЕ
(представка број 31925/08)**

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР
17. април 2012. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Грудич против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Већа у саставу:

Françoise Tulkens, Председник,

Драгољуб Поповић,

Isabelle Berro-Lefevre,

András Sajó,

Guido Raimondi,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller, судије,

и **Stanley Naismith**, Секретар одељења,

после већања на затвореној седници одржаној 27. марта 2012. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 31925/08) против Србије, коју су Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: "Конвенција"), поднела два држављанина Србије бошњачког порекла, гђа Љутвија Грудих, раније Клапија ("прва подносиатељка представке") и г. Махмут Грудих ("други подносиатељ представке"), 24. јуна 2008. године.

2. Подносиоце представке, којима је пружена правна помоћ, заступала је гђа Р. Гарибовић, адвокат из Новог Пазара. Владу Србије ("Влада") заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. Председник Другог одељења дао је представци предност у складу са Правилем 41. Пословника Суда.

4. Подносиоци представке су тврдили да им инвалидске пензије нису исплаћене више од једне деценије, и даље, да су дискриминисани на основу припадности националној мањини.

5. Председник Другог одељења је 3. марта 2010. године одлучио да Владу обавести о представци. Одлучено је такође да се допуштеност и основаност представке разматрају истовремено (ранији члан 29. став 3.).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

6. Подносиоци представке су рођени 1952. године, односно 1948. године, и брачни су пар.

7. Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање запослених Србије доделио је подносиоцима представке инвалидске пензије 1995. године, односно 1999. године (у даљем тексту: "РФПИО") - Филијала на Косову.¹

¹ Сва позивања на Косово, било на територију, установе или становништво, у овом контексту сматраће се потпуно у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација и без прејудуцирања статуса Косова.

8. После много година проведених у Косовској Митровици, они су се 2005. године преселили у Нови Пазар, ужу Србију (тј. територију Србије без Косова), као што се види из њихових личних карти које је издало Министарство унутрашњих послова Тужене државе.

А. Поступак у вези са пензијом

9. Прва подносиатељка представке и други подносилац представке редовно су примали пензије до 9. јуна 1999. године, односно 15. јануара 2000. године, када су месечне исплате престале, а да РФППО није дао никакво објашњење.

10. Подносиоци представке су 22. маја 2003. године затражили наставак исплате њихових пензија.

11. РФППО је 1. марта 2005. године и 17. маја 2004. године донео званична решења о обустави исплате пензија подносилаца представке почев од 9. јуна 1999. године, односно 15. јануара 2000. године. У њима је констатовано да је Косово сада под међународном управом због чега се пензије више не могу исплаћивати.

12. Двема посебним пресудама од 11. јула 2006. године Окружни суд у Новом Пазару поништио је спорна решења, констатујући, *inter alia*, да се она не односе на релевантно домаће право нити дају задовољавајуће објашњење зашто би исплата пензија подносилаца представке требало да буде обустављена. У вези са овим другим, Окружни суд је заправо поново навео делове правног мишљења Врховног суда од 15. новембра 2005. године, али га није званично цитирао (видети став 31. у даљем тексту).

13. РФППО је после тога поднео два засебна захтева за ванредно преиспитивање пресуде у вези са одлукама Окружног суда од 11. јула 2006. године. У захтеву у вези са другим подносиоцем представке, РФППО је, *inter alia*, навео да, пошто Тужена држава није у могућности да наплати доприносе за пензијско осигурање на Косову од 1999. године, лица којима је пензија из РФППО већ додељена на овој територији више не могу да их примају. На име подршке овом ставу РФППО је цитирао мишљење Министарства за социјална питања од 7. марта 2003. године (видети став 29. у даљем тексту) и навео да он ово мишљење сматра обавезујућим.

14. Врховни суд Србије је 13. септембра 2007. године и 26. фебруара 2008. године одбацио наведене захтеве за ванредно преиспитивање пресуде. Док је захтев у вези са другим подносиоцем представке одбачен као непотпун, исто правно средство у вези са првом подносиоцем представке мериторно је одбачено. У овом другом случају, Врховни суд је потврдио спорно решење Окружног суда.

15. На основу два посебна решења од 3. априла 2008. године, РФПPIO је обуставио поступак покренут на основу захтева подносилаца представке за наставак исплате њихових пензија до времена, како је наведено у оперативним одредбама, када ће се цео тај проблем решити између органа Србије и међународне управе на Косову. Решења РФПPIO личила су на штампане обрасце у које су само имена подносилаца представке, пребивалиште и идентификациони подаци предмета унети руком.

16. Подносиоци представке су остали при ставу да су против ових решења поднели управне жалбе. Влада ову тврдњу оспорава. Подносиоци представке доставили су Суду копије поштанских признаница које показују да је нека врста преписке послата РФПPIO, као и Министарству рада, запошљавања и социјалне политике, али нису доставили Суду копије предметних захтева.

17. Иако није званично одлучивао о наставку обустављеног поступка, РФПPIO је 7. априла 2008. године закључком о обезбеђењу доказа затражио од подносилаца представке да му доставе решења о додели пензија. Испоставило се да су подносиоци представке испунили овај захтев. Они су такође овом суду доставили копије предметних решења.

18. Изгледа да после тога није било никаквих дешавања у поступку.

Б. Остале релевантне чињенице

19. Косово је у јуну 1999. године стављено под међународну управу.

20. Подносиоци представке су изнели да су сви пензионери српске националности са Косова наставили да примају пензије нормално, као и многи Бошњаци, Роми, Турци и Албанци. Они су даље тврдили да су и они могли решити проблем пензија да су били спремни да "подмите одговоре".

21. Министарство рада, запошљавања и социјалне политике Србије је 18. јуна 2004. године, у одговору на претходни упит, обавестило Заштитника грађана за Косово да се пензијски систем у Србији заснива на концепту "текућег финансирања". Конкретно, пензије се обезбеђују из текућих доприноса за пензијско осигурање. Произлази да пошто српски органи не могу да наплаћују те доприносе на Косову од 1999. године, лица којима су већ признате РФПАО пензије на Косову не могу такође очекивати, у том тренутку, да ће их даље примати. Даље, Министарство је навело усвајање Уредбе 2001/35 о пензијама на Косову, којом је предвиђен посебан пензијски систем за лица која живе на територији (види став 39. у даљем тексту).

22. Пошто им је 2005. године кућа срушена, подносиоци представке преселили су се из Косовске Митровице у Нови Пазар који се налази у ужој Србији.

23. РФПАО је 2. априла 2008. године потврдио, *интер алиа*, да је девојачко презиме прве подносиоце представке било Клапија.

24. Оба подносиоца представке болују од озбиљних срчаних обољења, и живе у веома тешких финансијским условима. Они су, међутим, изнели да никада нису поднели захтев за пензије на Косову.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И ПРАКСА

А. Закон о пензијском и инвалидском осигурању (објављен у "Службеном листу Републике Србије")

**- "Службени лист РС" - бр. 34/03, 64/04, 84/04, 85/05, 101/05, 63/06, 5/09,
107/09, 30/10 и 101/10)**

25. Члан 104. предвиђа, *inter alia*, да се управни поступак пред РФПАО може поново покренути, на захтев осигураника или *ex proprio motu*, ако се сазна за нове релевантне чињенице или доказе или ако у првобитном поступку те чињенице или докази нису изнети.

26. Члан 110. предвиђа, *inter alia*, да права појединца из пензијског и инвалидског осигурања престају, ако се испостави да појединац више не испуњава првобитне законске услове. Међутим, ако пензионер са стеченом пензијом обезбеди додатну пензију код неког другог фонда за пензијско и инвалидско осигурање основаног у некој другој држави формираној на територији бивше Југославије, његова пензија коју исплаћује РФПАО, осим ако није другачије предвиђено међународним споразумом, поново се

процењује (поново обрачунава) на основу пензијског стажа који је претходни фонд већ узео у обзир.

27. Члан 169. предвиђа, *inter alia*, да се имовина РФПИО састоји од: доприноса за пензијско и инвалидско осигурање; сопствене имовине; издвојених средстава у државном буџету; субвенција и донација, повраћаја од разних улагања и одређеног дела средстава добијених приватизацијом државног и друштвеног капитала.

Б. Одлука о привременом начину остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања осигураника и лица са подручја АП Косово и Метохија од 19. августа 1999. године и Одлука о привременој надлежности за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања за осигуранике и лица са подручја АП Косово и Метохија од 22. марта 2007. године

28. Ове одлуке утврђују детаље у вези са процесном надлежношћу разних филијала РФПИО у вези са правима осигураника са Косова.

В. Мишљење Министарства за социјална питања, број 181-01-126/2003 од 7. марта 2003. године и Мишљење Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, број 182-02-20/2004-07 од 18. јуна 2004. године

29. Ова мишљења наводе, *inter alia*, да се пензијски систем у Србији заснива на концепту "текућег финансирања". Конкретно, пензије се обезбеђују из текућих доприноса за пензијско осигурање. Пошто српски органи не могу да наплаћују те доприносе на Косову од 1999. године, лица којима су већ признате РФПИО пензије на Косову не могу такође очекивати, у том тренутку, да ће их даље примати. Даље, констатује се да Уредба 2001/35 о пензијама на Косову, коју је донела Мисија привремене управе, предвиђа посебан пензијски систем за лица која живе на територији, што је само по себи озбиљно питање (видети став 39. у даљем тексту).

Г. Судска пракса Уставног суда

30. Уставни суд Србије је доследно утврђивао да мишљења и упутства разних државних министарстава не представљају пропис или општи правни акт, и да су само намењена олакшању њихове примене (видети, на

пример, IU-293/2004 од 29. јуна 2006. године и IU-275/2009 од 19. новембра 2009. године).

**Д. Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије,
са образложењем, утврђено на седници од 15. новембра 2005. године,
"Билтен судске праксе", број 3/05**

31. Као одговор на стање на Косову, ово Схватање наводи, *inter alia*, да се признато право на пензију може једино ограничити на основу члана 110. Закона о пензијском и инвалидском осигурању (видети став 26. у горњем тексту). У вези са чланом 169. наведеног Закона, призната пензијска права не могу зависити ни од тога да ли се текући доприноси пензијског осигурања могу прикупити или не на датој територији (видети став 27. у горњем тексту).

32. Ово схватање даље објашњава да би управни поступак и, ако је потребно, управни спор били одговарајући пут да се оспори свако ограничење пензијских права неког лица.

33. Најзад, у Схватању се констатује да парнични судови, у овом контексту, могу једино бити надлежни да пресуђују у предметима који се односе на притужбе на незаконит и неправилан рад на страни РФППО.

**Ђ. Закон о управним споровима
(објављен у "Службеном листу Савезне Републике Југославије"
- Сл. лист СРЈ - број 46/96)**

34. Чланови 5. и 6. предвиђају, *inter alia*, да се управни спор може покренути против управног акта које је издао надлежни државни орган или орган који врши јавна овлашћења.

35. Члан 24. предвиђа да ако другостепени управни орган не одлучи по жалби најкасније у року од 60 дана, и то опет не учини за још 7 дана, од пријема поновљеног захтева подносиоца жалбе у том смислу, подносилац жалбе може директно покренути управни спор, тј. као да је жалба одбачена.

36. Члан 41. став 3. предвиђа да надлежни суд може не само укинути спорни управни акт већ и пресудити о основаности захтева тужиоца, ако то дозвољавају чињенице предмета и сама природа предметног спора.

**Е. Закон о висини стопе затезне камате
(објављен у "Службеном листу СРЈ", број 9/01
и "Службеном листу РС", број 31/11)**

37. Члан 1. предвиђа да се законска камата исплаћује од датума доспећа за плаћање признатог новчаног захтева у српским динарима до датума измирења.

38. Члан 2. наводи да се та камата обрачунава на основу званичног индекса потрошачких цена плус додатних 0,5% месечно.

III. РЕЛЕВАНТНО ПРАВО НА КОСОВУ

**А. Уредба 2001/35 о пензијама на Косову и Уредба 2005/20
којом се мења Уредба 2001/35, које је донела Мисија привремене
управе Уједињених нација на Косову**

39. Ове уредбе предвиђају засебан пензијски систем на основу кога, *интер алиа*, сва лица "са пребивалиштем" на Косову, старости 65 година или изнад, имају право на "основну пензију".

**Б. Закон о изменама и допунама Уредби 2001/35
и 2005/20 које је усвојила Скупштина Косова**

40. Скупштина Косова је 13. јуна 2008. године усвојила овај закон који, суштински, потврђује пензијски систем утврђен двома горе наведеним Уредбама, али преноси функционалне надлежности са Мисије привремене управе Уједињених нација на Косову на косовске органе.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 1. ПРОТОКОЛА БРОЈ 1

41. Подносиоци представке нису се ослонили на одређену одредбу Конвенције или неког протокола уз њу. У суштини, међутим, они су се жалили што им инвалидске пензије нису исплаћиване више од једне деценије.

42. Будући да Суд има право "квалификовања" чињеница сваког предмета пред њим (видети *Akdeniz против Турске*, број 25165/94, став 88.,

31. мај 2005. године), Суд сматра да ове притужбе треба разматрати према члану 1. Протокола број 1 уз Конвенцију, чија одредба гласи како следи:

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права."

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни."

Допуштеност

1. Аргументи странака

43. Влада је тврдила да подносиоци представке нису исцрпили сва делотворна домаћа правна средства.

44. Они посебно нису уложили жалбу против одлуке РФПИО од 3. априла 2008. године а нису, у вези са тим, ни накнадно тражили понављање поступка у складу са чланом 104. Закона о пензијском и инвалидском осигурању (видети ст. 15. и 25. у горњем тексту).

45. У вези са управним спором (видети ст. 34-36. у горњем тексту), Влада је констатовала да је судовима немогуће да пресуђују о основаности притужби на пензије, као што је притужба подносилаца представке. Разлог за то је била уништена или недостајућа документација, непостојање сарадње између надлежних установа на Косову и у Србији, честа злоупотреба права на пензију, и потреба да се цео проблем реши преговорима. У већини случајева судови су стога одбили чак и да пониште спорне одлуке које је донео РФПИО, у суштини потврђујући образложење садржано у Мишљењима два министарства од 7. марта 2003. године и 18. јуна 2004. године (видети став 29. у горњем тексту). У том смислу Влада је доставила копије више судских одлука донетих широм земље.

46. Подносиоци представке бранили су став да су поштовали захтев исцрпљења правних средстава. Конкретно, они су уложили жалбу на решење РФПИО од 3. априла 2008. године (видети став 16. у горњем тек-

сту). Међутим, предлог за понављање управног поступка, или заправо тужба у управном спору, били би јасно неделотворни. Подносиоци представке су најзад изразили сумњу у вези са наводним уништењем предметне документације у вези са пензијама пошто многа лица из северног дела Косовске Митровице, града у коме су живели до 2005. године, и даље примају пензије.

2. Оцена Суда

47. Суд понавља да правило исцрпљења домаћих правних средстава из члана 35. став 1. Конвенције захтева од подносилаца представке да прво искористе правна средства предвиђена домаћим правним системом, чиме се државе ослобађају одговорности пред Судом за своје поступке пре него што су имале прилику да ствари исправе у сопственом правном систему. Ово правило заснива се на претпоставци да домаћи систем обезбеђује делотворно правно средство у односу на наводну повреду. Терет доказивања је на Влади која тврди да нису исцрпљена домаћа правна средства да задовољи Суд да је делотворно правно средство било доступно и у теорији и у пракси у релевантном тренутку. Другим речима, да је правно средство било доступно, да је могло да обезбеди накнаду у односу на притужбе подносиоца представке и понуди реалне изгледе на успех. Међутим, пошто се овај доказ терета задовољи на подносиоцу представке је да утврди да је правно средство које је Влада понудила заправо исцрпљено или да је из неког разлога неодговарајуће и неделотворно у посебним околностима предмета и да су постојале посебне околности које су га ослобађале тог захтева (видети *Mirazović против Босне и Херцеговине* (одлука), број 13628/03, 6. мај 2006. године).

48. Правило исцрпљења правних средстава такође није примењиво када се покаже да постоји управна пракса која се састоји од понављања поступака који нису у складу са Конвенцијом и толеранција државних органа, и када је такве природе да су поступци узалудни или неделотворни (*Aksoy против Турске*, 18. децембар 1996. године, став 52., *Извештаји о пресудама и одлукама* 1996-VI).

49. Суд признаје да се члан 35. став 1 (ранији члан 26.) мора примењивати са одређеним степеном флексибилности и без претераног формализма (видети, на пример, *Cardot против Француске*, пресуда од 19.

марта 1991. године, став 34., серија А број 200). Правило исцрпљења правних средстава није ни безусловно нити се може примењивати аутоматски. Када се разматра да ли се поштује битно је да се узму у обзир посебне околности сваког појединачног случаја (видети, на пример, *Van Oosterwijk против Белгије*, пресуда од 6. новембра 1980. године, став 35., серија А број 40). То значи, између осталог, да оно мора реално узети у обзир не само постојање формалних правних средстава у правном систему државе уговорнице о којој је реч већ и општи контекст као и личне прилике подносилаца представке (видети *Akdivar и други против Турске* [BB], 16. септембар 1996. године, став 69., Извештаји 1996-IV).

50. Ако се вратимо на предметни случај, Суд примећује да је РФПИО недвосмислено изнео свој став да исплата пензија свим лицима у ситуацији као што је ситуација подносилаца представке треба да буде обустављена (видети став 13. у горњем тексту). Он је то учинио на основу Мишљења Министарства за социјална питања од 7. марта 2003. године, а то је Мишљење поновно потврђено каснијим Мишљењем Министарства рада, запошљавања и социјалне политике од 18. јуна 2004. године (видети ставове 13. и 29. у горњем тексту). У оба ова мишљења наводи се, *inter alia*, да се пензијски систем у Србији заснива на концепту "текућег финансирања". То значи, пошто органи Србије нису у могућности да наплате било какве доприносе за пензијско осигурање на Косову од 1999. године, лица којима су РФПИО пензије већ признате на Косову не могу очекивати да ће их даље примати. Суд према томе сматра да никакво управно средство у оквиру надлежности РФПИО на разним нивоима, било жалба или предлог за поновно покретање поступка, или, заправо, било које друго правно средство упућено наведеним министарствима, не би могло да се сматра делотворним у посебним околностима овог предмета. У овом контексту је релевантно да је један број лица у ситуацији као што је ситуација подносилаца представке изгледа наставио да прима пензије РФПИО, с обзиром да се чини да је до тога дошло на нетранспарентној основи.

51. У вези са управним спором, сама Влада је признала да је правосуђу у Србији "немогуће" да одлучује о основаности захтева у вези са пензијом као што је захтев подносилаца представке. Судови су уместо тога, највећим делом, потврђивали спорне управне акте, усвајајући образложења садржана у горе наведеним мишљењима (видети ставове 45. и 29. у горњем тексту, тим редом). И опет, у тако веома специфичним околности-

ма, од подносилаца представке се није могло очекивати да употребе још један правни пут, у најбољем случају, теоријске накнаде.

52. С обзиром на горе наведено, као и на судску праксу овог суда, примедба Владе да домаћа делотворна правна средства нису исцрпљена мора се одбацити.

53. Суд констатује да предметне притужбе нису очигледно неосноване у смислу члана 35. став 3 (а) Конвенције. Он даље констатује да оне нису недопуштене ни по ком основу. Према томе, морају се прогласити допуштеним.

Б. Основаност

1. Аргументи странака

(а) Аргументи подносилаца представке

54. Подносиоци представке су поново потврдили своје притужбе.

55. Тиме су остали при ставу да Тужена држава јасно није била спремна да настави са исплатом њихових пензија. Решење РФПИО од 3. априла 2008. године да обустави њихову исплату једноставно је игнорисала одлуку Окружног суда од 11. јула 2006. године (видети ставови. 15 и 12, тим редом).

56. Предметна права на пензију била су стечена права и законски се не могу опозвати или обуставити изузев у случајевима предвиђеним Законом о пензијском и инвалидском осигурању (видети став 26. у горњем тексту). Сукоб на Косову за то није био битан. У сваком случају, многа лица са пребивалиштем на Косову наставила су да примају пензије, углавном Срби, али и један број других лица, укључујући Бошњаке.

57. Мишљење да се текуће пензије исплаћују само из сталних доприноса за пензијско осигурање је без основа, јер када би то заиста био случај, и с обзиром на број предузећа која нису у могућности да уплаћују ове доприносе широм Србије, пензије би уопште тешко могле да се исплаћују.

58. Подносиоци представке нису тражили пензије од косовских институција нити су им те институције признале пензије, а спорна обустава њихових пензија не може се више сматрати привременом, пошто је у

међувремену прошло више од десет година. Многа лица у ситуацији подносилаца представке већ су преминула, а да ово питање није решено.

59. И поред тога што им је кућа уништена, подносиоци представке су живели у Косовској Митровици до маја 2005. године. У том периоду су становали код рођака. У мају 2005. године преселили су се у Нови Пазар у ужој Србији и званично пријавили пребивалиште у том граду.

60. Центар за социјални рад у Новом Пазару обавестио је подносиоце представке да немају право да примају социјалну помоћ, "пошто су примаоци инвалидских пензија", због чега никада нису поднели званичан захтев за исту. Без материјалне помоћи деце подносиоци представке не би могли преживети све ове године.

61. Подносиоци представке обраћали су се РФППО више пута, и писаним путем и лично, али узалуд. Без обзира на различите политичке обзире, подносиоци представке су инсистирали на томе да имају право на своје пензије.

(б) Аргументи Владе

62. Влада је констатовала да је од 1992. године заживео нови систем пензијског и инвалидског осигурања. Он је међутим од самог почетка наишао на велике проблеме финансирања, који су често доводили до кашњења у исплати пензија широм земље. Неки од разлога за овакво стање су оружани сукоб на територији бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, стална политичка криза, економске санкције уведене Србији и општа слабост српске привреде, као и повећани број пензионера у комбинацији са уплатама доприноса у систем мањег броја запослених.

63. Као последица интервенције Северно Атлантског Пакта (у даљем тексту: "НАТО") у Србији 1999. године, посебно бомбардовања из ваздуха и догађаја после тога, већина односне документације у вези са пензионерима са стеченим правима на пензију на Косову или је уништена или су је други запленили, због чега више није доступна РФППО.

64. Косово је у јуну 1999. године стављено под међународну управу, а пензијски систем Србије је престао да функционише на тој територији.

65. Постојећи пензијски систем Србије заснива се на начелу међугенерациске солидарности и текућег финансирања, где се пензије финансирају из текућих доприноса за пензијско осигурање, док је од 2001. године на Косову успостављен засебан пензијски систем, заснован на другачијем приступу (видети ставове 39. и 40. у горњем тексту). На основу информација косовских органа, од новембра 2008. године 137.792 пензионера прима пензије на тај начин.

66. Почев од 1999. године лица запослена на Косову престала су да уплаћују доприносе за осигурање у РФПИО. Између два пензијска система не постоји координација. У таквој ситуацији, српски органи нису имали другог избора већ да обуставе исплате пензија у покрајини. То су учинили усвајањем Мишљења у том смислу (види став 29. у горњем тексту). Србија, међутим, никада није усвојила ниједан закон са циљем дискриминације неке етничке групе. Влада је даље доставила Суду као пример списак 32 лица која нису српског порекла која и даље примају пензије од РФПИО. Она је такође приметила да има још много других лица, али да би било тешко да се доставе статистички подаци пошто се они не прикупљају и класификују на основу етничке припадности.

67. РФПИО је наставио да исплаћује пензије интерно расељеним лицима са Косова, као и, у изузетним случајевима, онима који и даље живе на Косову, али где локалне филијале РФПИО и даље функционишу, и где нема могућности злоупотребе (идентитет пензионера, статус и пребивалиште који се могу потврдити). Ово друго је чак важније у смислу износа у питању. На пример, Тужена држава је 2009. године потрошила 40% свог буџета на пензије и друга социјална давања. Исплата пензија лицима чије је пребивалиште спорно, и која нису регистрована код РФПИО пре успостављања паралелног пензијског система на Косову не може се наставити. Јасно је да би било неприхватљиво да нека лица примају две пензије по истом основу.

68. Подносиоци представке су тврдили да су остали на Косову после НАТО интервенције до 2005. године када су се преселили у Нови Пазар. Нејасно је међутим где су тачно живели за то време. После достављања ове представке Влади, и на сопствену иницијативу Заступника, српска полиција је доставила информације у смислу да су подносиоци представке само повремено живели на адреси у Новом Пазару. У време провере они су се налазили у Бившој Југословенској Републици Македонији, из

медицинских разлога, а госпођу З.Ф. су овластили да прима њихову пошту у Новом Пазару.

69. Влада има велике сумње да подносиоци представке примају пензију од надлежних међународних установа на Косову. Она је покушала да то потврди обраћајући се тим установама, али узалуд. Аргумент у том смислу је да су подносиоци представке тражили само наставак исплате пензија за 2003. годину, иако тврде да су живели у северном делу Косовске Митровице где постоји филијала РФПАО која функционише. Чудно је да су чекали скоро четири године да траже наставак исплате, после њене обуставе. Подносиоци представке нису тражили ни социјалну помоћ до решења њиховог случаја. Влада је доставила копију уверења које је у том смислу издао Центар за социјални рад у Новом Пазару. Исто тако, било је озбиљних проблема злоупотребе у вези са достављањем лажних информација о пребивалишту бројних пензионера, посебно оних који тврде да им је пребивалиште у Новом Пазару. У том смислу Влада је доставила меморандум РФПАО, у коме се наводи да су многа таква лица прво пријавила пребивалиште у Новом Пазару, а да су се затим вратила да живе на Косово, и да су овластила друга лица да им примају пошту у Новом Пазару.

70. У сваком случају, ово питање предметне представке је политичко питање које се мора решити политички, преговорима. Србија га не може решити једнострано. Заступник је обавестио сва надлежна тела Владе о потреби да се ова ситуација хитно реши. Министарка финансија је 19. маја 2010. године, *inter alia*, потврдила општи приступ РФПАО овом питању, а лично се обавезала да ће организовати састанак са заинтересованим владиним телима одмах по завршетку преговора са Међународним монетарним фондом.

71. Влада је приметила да би укупан потенцијални дуг Тужене државе у ситуацијама као што је ситуација подносилаца представке заиста био веома велики, и да би значајно подрио финансијску стабилност земље. У том смислу Влада се позвала на званичне податке које је доставио РФПАО, који наводе да се предметна сума процењује на 1.008.358.614 евра (ЕУР), док је само Министарство утврдило ову суму на ЕУР 1.050.468.312, тј. мање од 10% укупних девизних резерви Србије.

2. Оцена Суда

72. Начела која се уопштено примењују у предметима према члану 1. Протокола број 1 једнако су важна када је реч о пензијама (видети *Andrejeva против Латвије* [BB], број 55707/00, став 77., 18. фебруар 2009. године, и новији предмет *Stummer против Аустрије* [BB], број 37452/02, став 82., 7. јул 2011. године). Стога, та одредба не гарантује право на стицање имовине (видети, међу многим другим ауторитетима, *Van der Musselle против Белгије*, 23. новембар 1983. године, став 48., серија А број 70; *Slivenko против Латвије* (одлука) [BB], број 48321/99, став 121., ЕЦХР 2002-II; и *Кореску против Словачке* [BB], број 44912/98, став 35 (6), ЕЦХР 2004-IX). Као таква, она не гарантује ни право на пензију у одређеном износу (видети, међу многим ауторитетима, *Müller против Аустрије*, број 5849/72, извештај Комисије од 1. октобра 1975. године, Одлуке и извештаји (ДР) 3, стр. 25; *Т. против Шведске*, број 10671/83, одлука Комисије од 4. марта 1985. године, ДР 42, стр. 229; *Јанковић против Хрватске* (одлука), број 43440/98, ЕЦХР 2000-X; *Купа против Немачке* (одлука), број 52449/99, ЕЦХР 2001-B (изводи); *Ленз против Немачке* (одлука), број 40862/98, ЕЦХР 2001-X; *Кјартан Ásmundsson против Исланда*, број 60669/00, став 39., ЕЦХР 2004-IX; *Апостолакис против Грчке*, број 39574/07, став 36., 22. октобар 2009. године; *Виецзореk против Пољске*, број 18176/05, став 57., 8. децембар 2009. године; *Ролан против Француске* (одлука), број 52273/08, 8. фебруар 2011. године; и *Маггио и други против Италије*, бр. 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 и 56001/08, став 55., 31. мај 2011. године). Међутим, када се у држави уговорници налази на снази законодавство које предвиђа исплату права као што је право на пензију - без обзира да ли је условљена претходном уплатом доприноса - то законодавство се мора сматрати законодавством које ствара својински интерес који спада у оквир члана 1. Протокола број 1 за лица која испуњавају његове услове (видети *Carson и други против Уједињеног Краљевства* [BB], број 42184/05, став 64., ЕЦХР 2010-...). Смањење или обустава пензије може према томе представљати мешање у мирно уживање имовине које се мора оправдати (видети *Кјартан Ásmundsson*, цитиран у горњем тексту, став 40.; *Rasmussen против Пољске*, број 38886/05, став 71., 28. април 2009. године; и *Виецзореk*, цитиран у горњем тексту, став 57.).

73. Први и најважнији захтев члана 1. Протокола број 1 је да би свако мешање државног органа у мирно уживање имовине требало да бу-

де законито (видети *Bivši kralj Grčke и други против Грчке* [ВВ], број 25701/94, ст. 79. и 82., ЕЦХР 2000-ХИ) и да треба да тежи легитимном циљу "у јавном интересу".

74. У вези са законитошћу, она првенствено захтева постојање и усклађеност са адекватно доступним и довољно прецизним домаћим законским одредбама (видети, међу многим другим, пресуда *Malone* од 2. августа 1984. године, ст. 66-68., серија А број 82; и *Lithgow и други против Уједињеног Краљевства*, 8. јул 1986. године, став 110., серија А број 102).

75. У складу са праксом Суда, национални органи су, због непосредног познавања друштва и његових потреба, у начелу у бољем положају од међународног судије када треба одлучити шта је "у јавном интересу". Према систему Конвенције, на тим је органима да изврше почетну процену постојања питања од јавног интереса правдајући мере којима се врши мешање у мирно уживање имовине. Штавише, постоји неопходност да појам "јавног интереса" буде широк. Посебно, одлука да се донесу закони у вези са пензијама или социјалним старањем подразумева разматрање разних економских и социјалних питања. Суд прихвата да у области социјалног законодавства, укључујући и област пензија, Државе уживају широк простор за процену, који у интересу социјалне правде и економске добробити може законито да доведе до прилагођавања, па чак и до смањења износа пензија, које се иначе исплаћују становништву које за то испуњава услове. Међутим, свака таква мера мора се спровести на начин који није дискриминаторски и бити у складу са захтевима пропорционалности. Према томе, простор за процену доступан законодавним телима при избору пензионе политике требало би да буде широк, а њихову процену шта је "у јавном интересу" требало би поштовати изузев ако је та процена очигледно без оправдане основе (видети, на пример, *Carson и други против Уједињеног Краљевства* [ВВ], цитиран у горњем тексту, став 61.; *Andrejeva против Латвије* [ВВ], цитиран у горњем тексту, став 83.; као и *Moskal против Пољске*, број 10373/05, став 61., 15. септембар 2009. године).

76. Свако мешање мора такође бити пропорционално циљу коме се тежи. Другим речима, мора се постићи "правична равнотежа" између потреба општег интереса заједнице и захтева заштите основних права појединца. Потребна равнотежа неће се наћи ако лице или лица у питању морају да снесу појединачан и претеран терет (видети *James и други против Уједињеног Краљевства*, 21. фебруар 1986, став 50., серија А број 98;

и *Wieczorek*, цитиран у горњем тексту, ставови 59-60., уз даља позивања). Наравно, питање да ли је правична равнотежа заиста постигнута постаје релевантно само ако се и када се утврди да је мешање у питању задовољило горе наведени услов законитости и да није било произвољно (видети *Iatridis против Грчке* [ВВ], број 31107/96, став 58., ЕЦХР 1999-II).

77. Ако се вратимо на предметни случај, Суд сматра да постојећа стечена права на пензију подносилаца представке представљају имовину у смислу члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију. Даље, обустава исплате пензија у питању од стране РФПИО јасно је представљала мешање у мирно уживање њихове имовине.

78. У вези са условом законитости, Суд примећује да члан 110. Закона о пензијском и инвалидском осигурању наводи да се пензијска и инвалидска права појединца укидају само ако произлази да појединац више не испуњава првобитне законске услове, што је основ очито непримењив на подносиоце представке. У овој одредби нема такође позивања на могуће неодређено обустављање пензија, а поновни обрачун пензија, који се наводи, односи се на веома специфичне околности које исто тако нису релевантне за конкретан случај (видети став 26. у горњем тексту).

79. Даље се констатује да су се спорне обуставе уместо тога заснивале на мишљењима Министарства за социјална питања и Министарства рада, запошљавања и социјалне политике од 7. марта 2003. године и 18. јуна 2004. године, у којима је наведено, *inter alia*, да се пензијски систем у Србији заснива на на концепту "текућег финансирања". Према тим мишљењима, за која нема доказа да ли су објављена у "Службеном листу Републике Србије", пошто органи Србије нису у могућности да наплате било какве доприносе за пензијско осигурање на Косову од 1999. године, лица којима су пензије РФПИО већ признате на Косову не могу ни очекивати, у овом тренутку, да ће их даље примати. Влада је сама прихватила да се обустава пензија подносилаца представке заснивала на наведеним мишљењима (видети став 66. у горњем тексту).

80. Истовремено, међутим, Уставни суд је одлукама из 2006. године и 2009. године утврдио да та мишљења не представљају законе, и да им је намера само била да олакшају њихову примену, а Врховни суд је, у свом мишљењу од 15. новембра 2005. године, у вези са ситуацијом на Косову, изричито констатовао да се признато право појединца на пензију

може једино ограничити на основу члана 110. Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Даље, у смислу члана 169. наведеног Закона, призната права на пензију не могу да зависе од тога да ли се текући доприноси за пензијско осигурање могу наплатити на датој територији (видети ставове 30. и 31. у горњем тексту).

81. У таквим околностима, Суд не може, а да не закључи да мешање у "имовину" подносилаца представке није било у складу са релевантним домаћим правом, а тај закључак не ствара неопходност утврђивања да ли је постигнута правична равнотежа између захтева од општег интереса заједнице, са једне стране, и захтева заштите основних права појединца, са друге стране (видети *Iatridis против Грчке* [ВВ], цитиран у горњем тексту, став 58.), без обзира на озбиљност наводних финансијских последица по Тужену државу.

82. Суд даље констатује да нема доказа да су подносиоци представке примаоци тзв. "косовских пензија", и да су оба подносиоца, у сваком случају млађа од 65 година, због чега званично нису подобни да поднесу захтев за пензије (видети ставове 39. и 40. у горњем тексту). Позивање Владе на место пребивалишта подносилаца представке и непостојећу документацију уопштено, такође се чини небитним пошто им исплата пензија није обустављена по том основу. У сваком случају, изгледа да су подносиоци представке доставили РФППО предметна документа (видети став 17. у горњем тексту), иако су у релевантном тренутку живели у Косовској Митровици, граду у коме према изјави саме Владе постоји филијала РФППО која функционише (видети став 69. у горњем тексту). Најзад, од подносилаца се не може оправдано очекивати да све време проводе на званично пријављеној адреси у Новом Пазару, посебно због потребе лечења (видети став 68. у горњем тексту).

83. Према томе, дошло је до повреде члана 1. Протокола број 1.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 14. КОНВЕНЦИЈЕ

84. Подносиоци представке даље су се жалили због дискриминације на основу припадности етничкој мањини.

85. Суд сматра да би притужбе подносилаца представке требало разматрати према члану 14. Конвенције, а у вези са чланом 1. Протокола број 1 уз Конвенцију (видети *Akdeniz против Турске*, цитиран у горњем тексту, став 88.).

86. Претходна одредба гласи:

"Уживање права и слобода предвиђених у овој конвенцији обезбеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, повезаност с неком националном мањином, имовина, рођење или други статус."

87. С обзиром на релевантне чињенице овог случаја, као и наводе странака, Суд сматра да не постоји доказ који указује да су подносиоци представке дискриминисани по основу етничке припадности (видети, посебно, ставове 20, 56. и 66. у горњем тексту).

88. Произлази да су њихове притужбе очигледно неосноване и да се морају одбацити у складу са чланом 35. ставови 3 (а) и 4 Конвенције.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

89. Члан 41. Конвенције предвиђа:

"Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци."

A. Штета

90. Сваки подносилац представке тражио је 7.000 евра на име претрпљене нематеријалне штете. Подносиоци представке тражили су даље, на име материјалне штете, исплату доспелих пензија од 9. јуна 1999. године, односно 15. јануара 2000. године, плус законску камату.

91. Влада је оспорила ове захтеве.

92. Суд сматра да су подносиоци представке у овом предмету свакако претрпели одређену нематеријалну штету, на име које им додељује

тражени износ у потпуности, тј. суму од 7.000 евра сваком. Осим тога, Тужена влада мора исплатити првој подносиоци и другом подносиоцу представке, на име претрпљене материјалне штете, њихове доспеле пензије од 9. јуна 1999. године, односно 15. јануара 2000. године (видети ставове 9. и 11. у горњем тексту), заједно са законском каматом (видети ставове 37. и 38. у горњем тексту).

Б. Трошкови

93. Сваки подносилац представке такође је тражио 600 евра на име путних трошкова у земљи, плус 1 евро за трошкове поштарине за сваки домаћи поднесак, као и 5 евра за поштанске трошкове за сваки поднесак достављен овом Суду. Подносиоци представке тражили су даље трошкове заступања пред Судом, али су оставили Суду да одреди тачан износ по сопственом нахођењу.

94. Влада је оспорила ове захтеве.

95. Према судској пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је доказано да су они стварно и неопходно настали и да су оправдани у погледу износа. У предметном случају, на основу докумената које поседује и горе наведених критеријума, као и чињенице да је подносиоцима представке већ додељен износ од 800 евра на основу програма правне помоћи Савета Европе, Суд сматра да је оправдано да им се заједно додели додатни износ од 3.000 евра на име трошкова у овом делу.

В. Законска камата

96. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена.

IV. ПРИМЕНА ЧЛАНА 46. КОНВЕНЦИЈЕ

97. Члан 46. Конвенције предвиђа:

"1. Високе стране уговорнице преузимају обавезу да се повинују правоснажној пресуди Суда у сваком предмету у коме су странке.

2. Правоснажна пресуда Суда се доставља Комитету министара који надгледа њено извршење."

98. С обзиром на ове одредбе, произлази, *inter alia*, да пресуда у којој Суд утврди повреду намеће Туженој држави законску обавезу да лицима у питању исплати не само суме додељене ради правичног задовољења, већ и да изабере, уз надзор Комитета министара, генералне и/или, према случају, појединачне мере које ће усвојити у домаћем правном поретку да би се повреде које Суд утврди отклониле и да надокнади, колико је могуће, њихове последице (видети *Scozzari i Giunta против Италије* [VV], бр. 39221/98 и 41963/98, став 249., ECHR 2000-VIII).

99. С обзиром на горе наведено, као и на велики број потенцијалних подносилаца представки, Тужена влада мора предузети све одговарајуће мере да обезбеди да ће надлежни српски органи усвојити релевантне законе како би се обезбедила исплата предметних пензија и дуговања. Подразумева се да би извесна разумна и брза чињенична и/или административна процедура верификације можда била неопходна у том погледу.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* притужбе према члану 1. Протокола број 1 допуштеним, а преостали део представке недопуштеним;

2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 1. Протокола број 1;

3. *Утврђује*

(а) да би Тужена држава треба да исплати подносиоцима представке у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, следеће износе, који ће се претворити у српске динаре по стопи важећој на дан исплате:

(i) 7.000 евра (седам хиљада евра) сваком подносиоцу представке, плус сваки порез који може бити наплатив, на име нематеријалне штете;

(ii) 3.000 (три хиљаде евра) подносиоцима представке заједно, плус сваки порез који им се може наплатити, на име трошкова;

(б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на износе наведене под (а) по стопи која је једнака нај-

нижој каматној стопи Европске централе банке у законском периоду уз додатак од три процентна поена;

(в) да Тужена држава исплати првој подносиоци и другом подносиоцу представке, на име претрпљене материјалне штете, пензије доспеле за наплату од 9. јуна 1999. године, односно 15. јануара 2000. године, заједно са законском каматом, а све у року од наведена три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна у складу са чланом 44. став 2. Конвенције.

(г) да Тужена држава мора, у року од шест месеци од датума када ова пресуда постане правоснажна у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, предузети све одговарајуће мере да обезбеди да ће надлежни српски органи спровести релевантне законе како би се обезбедила исплата пензија и заосталих зарада у питању, при чему се подразумева да у вези са тим могу бити неопходни одређени разумни и брзи чињенични и/или административни поступци верификације.

4. *Одбија* преостали део захтева подносилаца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 17. априла 2012. године у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Stanley Naismith
Секретар

Françoise Tulkens
Председник

Предмет ЛУКОВИЋ против СРБИЈЕ

(Представка број 43808/07)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

26. март 2013. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима утврђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редакторских промена.

У предмету Луковић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Већа у саставу:

Guido Raimondi, председник,

Peer Lorenzen,

Драгољуб Поповић,

András Sajó,

Небојша Вучинић,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller, судије,

и Françoise Elens-Passos, заменик секретара одељења,

после већања на затвореној седници одржаној 5. марта 2013. године, изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 43808/07) против Републике Србије коју је Суду поднео према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: "Конвенција"), српски држављанин, г. Велибор Луковић (у даљем тексту: "Подносилац представке"), 11. септембра 2007. године.

2. Подносиоца представке је заступала гђа Б. Кајганић, адвокат из Београда. Владу Србије (у даљем тексту: "Влада") заступао је њен заступник г. С. Царић.

3. Подносилац представке се посебно жалио због незаконитог и прекомерно дугог притвора пре суђења.

4. Представка је 9. новембра 2010. године достављена Влади. Такође је одлучено да се допуштено и основаност представке разматрају истовремено (члан 29. став 1).

ЧИЊЕНИЦЕ

I ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносилац представке је рођен 1973. године и живи у Краљеву. Он је био запослен у Одсеку за сузбијање кријумчарења Управе царине.

6. 28. новембра 2006. године он је ухапшен и притворен под сумњом да је организовао криминалну групу и због корупције.

7. Истражни судија Окружног суда у Београду (у даљем тексту: "Окружни суд") је 1. децембра 2006. године продужио притвор подносиоцу представке и још осамнаесторици оптужених. Разлози за притвор су били следећи:

"Разматрајући предлог тужиоца [за продужење притвора], истражни судија налази да је предлог основан и одређује продужење притвора оптуженом Велибору Луковићу ...на основу члана 142. став 2 (1) Закона о кривичном поступку. Оптужени Велибор Луковић... [је] запослен у Управи царина [и] током вишегодишње службе, свакако је успоставио контакте са другим службеницима на царини, као и са лицима из иностранства, што би групи могло да омогући прелазак државне границе без прописаних докумената. Такође и чињеница да су вршењем кривичних дела која им се стављају на терет прибавили значајна материјална средства која би могли да искористе у циљу избегавања кривичног гоњења, указује на опасност од бекства ако би били пуштени.

...

Према оптуженом Велибору Луковићу ... притвор је одређен на основу члана 142. став 2 (2) Закона о кривичном поступку. С обзиром да је оптужени Велибор Луковић ... координатор Одсека за сузбијање кријумчарења, он је у надређеном положају у односу на друге царинике које треба саслушати као сведоке ... [ово] указује да би, ако буде пуштен, он ометао суђење утицајем на сведоке...

Узимајући у обзир да је оптужени Велибор Луковић ... учинио неколико кривичних дела у кратком временском периоду ... истражни судија сматра да ове чињенице представљају особите околности које указују да би боравком на слободи он поновио извршење кривичних дела, па му је притвор одређен и на основу члана 142. став 2 (3) Закона о кривичном поступку.

Узимајући у обзир да се оптуженом Велибору Луковићу ... стављају на терет озбиљна кривична дела за које је прописана казна затвора у трајању преко десет година, и с обзиром на начин извршења, посебно, да је он запослен у Одсеку за сузбијање кријумчарења, које је управо формиран ради спречавања кривичних дела која су омогућавали [другима] да их учине... притвор му је одређен и на основу члана 142. став 2 (5) Закона о кривичном поступку [на основу природе наведеног кривичног дела и тежине казне која би се могла одредити].

...".

8. Подносилац представке је 13. децембра 2006. године суспендован са посла почев од 28. новембра 2006. године, а то је датум када је ухапшен.

9. Притвор је подносиоцу представке даље продужаван 27. децембра 2006. године и 23. фебруара 2007. године по истом основу као што је речено у горе наведеном решењу трочланог судског већа Окружног суда, односно, од стране Врховног суда Србије (у даљем тексту: "Врховни суд").

10. Јавни тужилац је 28. маја 2007. године подигао оптужницу - на 247 страница - против подносиоца представке и још двадесет седам појединаца и истог дана је доставио Окружном суду. Подносилац представке се теретио за организовање криминалне групе и осам дела корупције. Окружни суд му је продужио притвор истог дана из истих разлога као и раније. Посебно, у вези са утицајем на сведоке, суд је закључио да је и даље оправдано да се подносиоцу представке притвор продужи по том основу зато што је, с обзиром на сложеност предмета и број оптужених, требало испитати још осамдесет једног сведока. Примерак тог решења је подносиоцу представке уручен 31. маја 2007. године, а он се касније на њега жалио.

11. Паралелно са жалбом, 31. маја 2007. године бранилац подносиоца представке је Окружном суду поднео захтев за његово пуштање на слободу, на основу тога што му оптужница није уручена у року од двадесет четири часа како прописује члан 270. став 1. Закона о кривичном поступку (види став 28. у даљем тексту), чиме није поштован рок од шест месеци прописан чланом 144. тог Закона (види став 27. у даљем тексту).

Окружни суд је 11. јуна 2007. године одбио овај захтев. Та одлука није била предмет жалбе.

12. Примерак оптужнице уручен је подносиоцу представке 13. јуна 2007. године.

13. Врховни суд је ово решење потврдио 22. јуна 2007. године продуживши притвор подносиоцу представке од 28. маја 2007. године (види став 10. у горњем тексту). Он је утврдио, сходно Закону о кривичном поступку, да је датум када је оптужница уручена том суду - а не датум када је оптужница уручена оптуженом - датум који се узима приликом одлучивања да ли је оптужница подигнута у максималном шестомесечном року притвора пре суђења.

14. Председник Окружног суда је истог дана обавестио браниоца подносиоца представке да оптужница није била уручена подносиоцу представке на време због сложености предмета и обимног посла судије који је поступао у предмету.

15. Јавни тужилац је 16. августа 2007. године одлучио да не уложи захтев за ванредно преиспитивање у име подносиоца представке у вези са одлукама од 28. маја 2007. године и 22. јуна 2007. године (ст. 10. и 13. у горњем тексту).

16. Притвор подносиоца представке је редовно разматран и продужаван свака два месеца од стране Окружног суда и Врховног суда, а, после реформе домаћег правосуђа, од стране Вишег суда у Београду (у даљем тексту: "Виши суд") и Апелационог суда у Београду (у даљем тексту: "Апелациони суд").

17. Подносилац представке је оспоравао притвор више пута. Он је посебно тврдио да нема разлога да му се притвор продужава због ризика да ће утицати на сведоке, зато што суд није навео сведоке које још треба саслушати и на које околности, и да, према томе, није могуће утврдити на које би сведоке он потенцијално могао утицати. Даље, у вези са ризиком од његовог бекства, он је тврдио да он није радио као координатор одсека за борбу против кријумчарења у време наводних криминалних радњи, већ да је у Управи царине имао друго радно место. Подносилац представке је такође тврдио да нема ризика да ће он поновити кривична дела, зато што је суспендован са посла у Управи царине. Најзад, он је тврдио да не по-

стоји законски основ за продужетак његовог притвора на основу тежине казне која би се могла изрећи и посебних отежавајућих околности кривичних дела која му се приписују.

18. До 19. новембра 2007. године његов притвор се заснивао на истом основу као и раније. Посебно, у вези са његовим утицајем на сведоке, судови су поновили претходну тврдњу да на суђењу тек треба испитати осамдесет једног сведока, зато што се они нису могли испитати за време истраге због сложености предмета.

19. Врховни суд је 19. новембра 2007. године, иако је одбио жалбу подносиоца представке, усвојио тврдњу у вези са четвртим основом притвора (тежина казне која би се могла изрећи, начин на који је кривично дело учињено или друге отежавајуће околности) и донео одлуку да он не постоји. Суд је посебно утврдио:

"... за овај законски основ [да би притвор био продужен] морају кумулативно бити испуњена два услова: да је за кривично дело у питању прописана казна затвора преко десет година и [да постоје] посебно тешке околности. У конкретном случају, испуњен је само један од услова, јер постоји основана сумња да су окривљени извршили кривична дела за која је прописана казна затвора преко десет година, али разлози који су наведени у побијаном решењу не оправдавају постојање другог услова... [Ни] чињеница да су окривљени били запослени у Управи царине, [ни] посебне околности њихових радних места, ни чињеница да су стекли велику незакониту корист не могу се сматрати посебно отежавајућим околностима, јер су тако дати разлози садржани у чињеничном опису кривичних дела у питању и представљају [саставне] елементе тих кривичних дела.

Стога, Врховни суд налази да разлози наведени у побијаном решењу не оправдавају могућност продужења притвора на основу члана 142 став 2 (5) Закона о кривичном поступку ..."

Дато је и даље образложење притвора подносиоца представке на основу ризика да би он могао поновити кривично дело:

"... постоји основана сумња да би оптужени Велибор Луковић ... као [члан] организоване криминалне групе учинио више кривичних дела у дужем временском периоду ... [група] је планирала криминалне радње у неодређеном временском периоду и ради стицања огромне незаконите зараде ... [О]ве околности оправдавају бојазан да би, ако буде пуштен, он поновио кривично дело ..."

20. Приликом доношења каснијих решења о продужењу притвора подносиоцу представке, судови су посебно утврдили, у вези са ризиком да ће подносилац представке утицати на сведоке, да би он могао утицати на два друга оптужена, Ф.П. и М.М., који су били у бекству; и да постоји ри-

зик да ће он утицати на сведока Н. Ш., од кога се очекивало да сведочи о ослобађању од плаћања царине за моторно возило које је подносилац представке добио као поклон од Ф. П.

21. Од 13. априла 2009. године надаље притвор је подносиоцу представке продужаван само на основу тога што би он могао побећи и поновити кривично дело. Судови су утврдили да је трећи основ, ризик да ће он утицати на сведоке, престао да постоји, пошто није постојала разумна сумња да се верује да би у тој фази поступка подносилац представке могао контактирати или утицати на М.М., који је дуго био на слободи.

22. Од 4. децембра 2009. године надаље притвор подносиоца представке заснивао се само на ризику да ће побећи. Суд је утврдио да је ризик да ће поновити кривично дело престао да постоји с обзиром: да је прошло време од наводне криминалне радње; на чињеницу да је подносилац представке суспендован са посла; на чињеницу да раније није био у кривичној евиденцији; на време које је провео у притвору; и на чињеницу да се криминална група распала. Суд је даље утврдио да разлози који су раније оправдавали његов притвор по овом основу не могу да постоје током целог поступка, и да према томе суд мора аутоматски процењивати њихово постојање приликом сваког разматрања.

23. Док је био у притвору, подносилац представке је поднео предлог за пуштање на слободу на основу јемства. До децембра 2009. године предлози су одбацивани као недопуштени (види став 31. у даљем тексту). Од децембра 2009. године надаље, када се притвор подносиоца представке заснивао само на ризику да ће он побећи, одбијена су четири предлога за јемство зато што је вредност предложеног јемства (хипотека на непокретностима у својини чланова породице подносиоца представке) сматрана недовољном као гаранција његовог појављивања на суђењу. Судови су такође приметили да није достављен ниједан доказ у вези са финансијском ситуацијом подносиоца представке и његове породице, као потпора овом предлогу, и да није прибављена тачна вредност непокретности.

24. Виши суд је 9. јула 2010. године прихватио јемство у вредности од 388.416,50 евра (ЕУР). Апелациони суд је 20. јула 2010. године укинуо ту одлуку и наложио да се предлог за јемство поново размотри. Суд је приметио да је имовина подносиоца представке била предмет фи-

нансијске истраге и да је неопходно да се утврди да ли је та имовина укључена у јемство које је било понуђено.

25. Виши суд је 16. августа 2010. године поново прихватио јемство у вредности од 388.416,50 евра. Апелациони суд је 23. августа 2010. године потврдио ту одлуку.

26. Подносилац представке пуштен је на слободу 27. августа 2010. године.

II РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И ПРАКСА

27. Члан 144. Закона о кривичном поступку из 2001. године², у релевантном делу, прописује да се тужени пушта из притвора ако се оптужница не подигне у року од шест месеци од његовог или њеног хапшења. У складу са домаћом судском праксом, оптужница се сматра подигнутом када се оптужница преда надлежном суду (види одлуку Уставног суда Србије, број Уж-1503/2009 од 3. децембра 2009. године која потврђује дугорочну судску праксу).

28. Члан 270. став 1. прописује да се оптужница предаје оптуженом који је у притвору у року од двадесет четири часа од предаје оптужнице суду.

29. Члан 269. став 2. прописује да суд одлучује да ли да продужи појединачни притвор у року од три дана од предаје оптужнице.

30. Разлози за притвор су наведени у члану 142. Притвор се одређује ако постоји оправдана сумња да је оптужени починио кривично дело у питању и ако, између осталог, постоји могућност да ће оптужени побећи (члан 142. став 2 (1)), ометати суђење (уништити доказе или утицати на сведоке или ометати суђење на неки други начин) (члан 142. став 2 (2)), поновити кривично дело (члан 142. став 2 (3)), или ако је за кривично дело у питању одређена казна затвора преко десет година и на начин на који је дело учињено, или ако друге посебне отежавајуће околности, оправдавају притвор оптуженог (члан 142. став 2 (5)).

² Закон о кривичном поступку, "Службени лист Савезне Републике Југославије", бр. 70/01 и 68/02; и "Службени гласник Републике Србије", бр. 58/04, 85/05, 115/05, 46/06, 49/07, 122/08, 20/09, 72/09 и 76/10.

31. Јемство се може прихватити само у односу на оптуженог који је притворен због ризика да ће он или она побећи (члан 137. став 1.). Новчани износ се увек утврђује у односу на тежину кривичног(их) дела(а), личне и породичне прилике оптуженог и финансијску ситуацију лица које нуди да положи јемство (члан 138. став 1.).

ПРАВО

I НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 5. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

32. Подносилац представке се жалио да је његов притвор пре суђења у периоду од 28. маја до 13. јуна 2007. године био незаконит зато што му оптужница није уручена у року од двадесет четири часа како је утврђено чланом 270. став 1. Закона о кривичном поступку из 2001. године. Он се позвао на члан 5. став 1. Конвенције, чији релевантан део гласи како следи:

"1. Свако има право на слободу и безбедност личности. Нико не може бити лишен слободе осим у следећим случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

...

(ц) у случају законитог хапшења или лишења слободе ради привођења лица пред надлежну судску власт због оправдане сумње да је извршило кривично дело, или када се то оправдано сматра потребним како би се предупредило извршење кривичног дела или бекство по његовом извршењу;

..."

33. Влада је оспорила ову тврдњу.

34. Суд констатује да се ова притужба заснива на погрешном тумачењу домаћег права. Према Закону о кривичном поступку из 2001. године и домаћој судској пракси, датум предаје оптужнице надлежном суду - а не датум када се она уручи оптуженом - је датум који се узима приликом утврђивања да ли је оптужница подигнута за време притвора пре суђења у максималном трајању шест месеци (став 27. у горњем тексту). Суд би онда требало да оптужницу преда оптуженом у року од двадесет четири часа од њеног пријема и да у року од три дана одлучи да ли да продужи притвор пре суђења оптуженом (ст. 28. и 29. у горњем тексту).

35. У конкретном случају, подносилац представке је ухапшен 28. новембра 2006. године. У року од шест месеци, 28. маја 2007. године, јавни тужилац је предао оптужницу Окружном суду у Београду, а 31. маја

2007. године, у оквиру рока од три дана, Окружни суд је подносиоцу представке предао примерак решења о продужењу притвора. Иако је тачно да је оптужница предата подносиоцу представке тек 13. јуна 2007. године, пошто је рок од двадесет четири часа истекао, то није утицало на законитост његовог притвора. Оно што је од важности према члану 5. став 1. је да је решење о притвору предато подносиоцу представке у законском року. Према томе, ова притужба је очигледно неоснована и мора се одбацити према члану 35. ст. 3 (а) и 4. Конвенције.

II НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 5. СТАВ 3. КОНВЕНЦИЈЕ

36. Подносилац представке се даље жалио на дужину свог притвора пре суђења. Он се ослонио на члан 5. став 3. Конвенције, који у релевантном делу гласи како следи:

"Свако ко је ухапшен или лишен слободе сходно одредбама из става 1.ц овог члана ...има право да му се суди у разумном року или да буде пуштен на слободу до суђења. Пуштање на слободу може се условити јемствима да ће се лице појавити на суђењу".

А. Допуштеност

1. Неисцрпљивање домаћих правних средстава

37. Влада је тврдила да је подносилац представке пропустио да уложи уставну жалбу у вези са овом притужбом.

38. Подносилац представке се није сложио да је то било потребно.

39. Суд примећује да је представка поднета пре 7. августа 2008. године па стога подносилац представке није био обавезан да уложи уставну жалбу пре прослеђивања његовог предмета овом Суду (види Винчић и други подносиоци представке против Србије, бр. 44698/06 итд., став 51., 1. децембар 2009. године). Примедба Владе се због тога мора одбацити.

2. Закључак

40. Суд примећује да ова притужба није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35. став 3 (а) Конвенције. Он даље примећује да она

није недопуштена ни по једном другом основу. Она се према томе мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

1. Наводи странака

(а) Подносилац представке

41. Подносилац представке је изнео да дужина његовог притвора пре суђења не може да се сматра оправданом у смислу члана 5. став 3. Конвенције. Он је тврдио да су разлози његовог притвора произвољни и непоткрепљени чињеницама. Подносилац представке је даље тврдио да поступак није марљиво вођен. С тим у вези, он је тврдио да је истражни судија испитао само шеснаест сведока за шест месеци.

(б) Влада

42. Влада је изнела да је дужина притвора пре суђења подносиоца представке била разумна с обзиром на сложеност и осетљивост предмета. Истрагу је водио службеник Специјалног тужилаштва за организовани криминал, а тицала се двадесет осам појединаца, од којих је седам, укључујући и подносиоца представке, било запослено у Управи царине. Подносилац представке се теретио за организовање међународне криминалне групе и корупцију, што је идентификовано као један од главних проблема са којима се суочава Тужена држава. Предмет је такође изазвао велико интересовање медија.

43. У вези са разлозима подносиоцевог притвора, Влада је изнела да су они били релевантни и довољни. Постојање посебних основа за притвор подносиоца представке редовно је процењивано од стране домаћих судова. Штавише, његов предлог за пуштање на слободу на основу јемства увек је прописно цењен и он је прихваћен пошто су испуњени законски услови.

2. Процена Суда

(а) Општи принципи

44. Суд подсећа да су општи принципи у вези са правом "на суђење у разумном року или пуштање на слободу до суђења", како је зајемче-

но чланом 5. став 3. Конвенције, наведени у једном броју претходних пресуда (види, међу многим другим ауторитетима, Kudła против Пољске [BB], број 30210/96, став 110 и тако редом, ECHR 2000-XI, и McKaу против Уједињеног Краљевства [VV], број 543/03, ст. 41 - 44, ECHR 2006-X, са даљим позивањем).

(б) Примена горе наведених принципа на конкретан случај

45. Суд констатује да је период који би требало узети у обзир почео 28. новембра 2006. године, када је подносилац представке ухапшен и притворен, и да се завршио 27. августа 2010. године, када је пуштен на слободу уз јемство. Он је тако трајао три године и девет месеци.

46. Суд примећује да се предметни случај односио на озбиљна кривична дела, наиме на организовање криминалне групе и корупцију. Према томе, он је био класичан пример организованог криминала, који по дефиницији ствара више потешкоћа за истражне органе, а касније и за судове приликом утврђивања чињеница и степена одговорности сваког члана групе. Очигледно је да у предметима ове врсте, стална контрола и ограничење могућности окривљених да међусобно контактирају као и да контактирају са другим појединцима може бити од суштинског значаја да се избегне њихово бекство, прикривање доказа и, као најважније, утицај на или чак претње сведоцима. Према томе, дужи периоди притвора него у другим случајевима могу бити разумни (види, на пример, Томескі против Пољске, број 47944/06, став 29., 20. мај 2008. године).

47. По мишљењу Суда, чињеницу да се овај предмет односио на члана такве криминалне групе требало би узети у обзир у процени усклађености са чланом 5. став 3. (види Ваk против Пољске, број 7870/04, став 57., 16. јануар 2007. године).

48. Суд примећује да су се у одлукама да подносиоца представке задрже у притвору судски органи у почетку ослањали на следеће: (1) ризик од бекства; (2) ризик да ће ометати суђење притиском на сведоке и друге оптужене; (3) ризик да ће поновити кривично дело; и (4) озбиљну природу кривичних дела за која се теретио и тежину казне која би му се могла изрећи ако се утврди да је крив (види став 7. у горњем тексту). Осим тога, Влада је навела да је посебна сложеност предмета, пошто се

тицао организованог криминала, такође оправдавала притвор према подносиоцу представке.

49. Суд примећује да су се у својим одлукама, домаћи судови позивали на посебне чињенице предмета и личне прилике подносиоца представке и нису користили "опште и апстрактне аргументе" за његов континуирани притвор (супротно, на пример, Voicenco против Молдавије, број 41088/05, став 143., 11. јул 2006. године, и Khudoyorov против Русије, број 6847/02, ст. 185 - 186, ECHR 2005-X). Они су свака два месеца разматрали сваки посебан основ за притвор и давали детаљна образложења зашто би притвор требало даље продужити. Даље, бројне жалбе подносиоца представке детаљно су разматране, а судови су доносили образложене одлуке због чега су те жалбе одбијане.

50. Суд такође примећује да су протеком времена разлози судова еволуирали, одсликавајући развој ситуације и верификујући да ли су ти основи и даље важили у каснијим фазама поступка.

51. Врховни суд је посебно утврдио 19. новембра 2007. године да четврти основ (озбиљна природа кривичних дела за која се теретио и тежина казне која би му се могла изрећи) није био задовољен у случају подносиоца представке зато што нису постојали кумулативни услови да би се тај основ употребио (став 19. у горњем тексту).

52. Даље, домаћи судови су 13. априла 2009. године утврдили да је други основ, ризик од ометања суђења утицајем на сведоке и друга оптужена лица, престао да постоји (став 21. у горњем тексту). Коначно, судови су 4. децембра 2009. године утврдили да је трећи основ за притвор, ризик да ће поновити кривично дело, престао да постоји с обзиром да је подносилац представке суспендован са посла, на протек времена и чињеницу да се криминална група распала (став 22. у горњем тексту). Суду је познато да је подносилац представке суспендован са посла 12. децембра 2006. године, са дејством од 28. новембра 2006. године, и да ова чињеница није могла остати непозната судским органима. Међутим, он је спреман да прихвати да су постојала друга оправдања за притвор по овом основу, и поред суспензије подносиоца представке с посла. У прилог томе је горе наведена одлука од 4. децембра 2009. године, којом је у обзир узет један број других релевантних околности за постојање овог основа.

53. После 4. децембра 2009. године притвор подносиоца представке заснивао се само на ризику од бекства. Иако је тачно да су домаћи судови користили исто образложење у вези са овим основом током целокупног притвора подносиоца представке и да је протеклом времена овај основ постао неизбежно мање релевантан, Суд не може да закључује само на основу овога да власти нису имале разуман основ да га држе у притвору како би га спречиле да побегне (упоредити *Ranchenko* против Русије, број 45100/98, став 106., 8. фебруар 2005. године). Имајући у виду природу случаја (наиме, озбиљан случај корупције), било је разумно веровати да је ризик од бекства подносиоца представке постојао за све време његовог притвора пре суђења. Образложење домаћих судова да би му контакти са другим цариницима, које је подносилац представке успоставио на послу у Србији и у иностранству, могли омогућити да побегне не изгледа произвољно. Штавише, постојање овог основа је такође редовно преиспитивано свака два месеца. Горе наведена разматрања довољна су за Суд да закључи да су основи наведени за притвор пре суђења подносиоца представке биле "релевантни" и "довољни" да оправдају његово задржавање у притвору за целокупни период који се разматра.

54. Осим тога, Суд подсећа да када је једини преостали разлог за континуирани притвор ризик да ће оптужени побећи и тиме накнадно избећи појављивање на суђењу, он се мора пустити на слободу ако је у стању да пружи одговарајуће гаранције којима ће обезбедити појављивање на суду, на пример, давањем јемства (види, на пример, *Wemhoff против Немачке*, 27. јун 1968. године, став 15., серија А број 7).

У конкретном предмету, подносилац представке је поднео неколико предлога за пуштање уз јемство. У почетку су они одбацивани у складу са чланом 137. став 1. Закона о кривичном поступку, који прописује да се јемство може једино прихватити у односу на оптуженог који је притворен због ризика од бекства (став 31. у горњем тексту). Пошто је једини преостали основ за притвор био ризик од бекства подносиоца представке, судови су одбили четири предлога за пуштање уз јемство зато што је вредност предложеног јемства сматрана недовољном да гарантује његово појављивање на суђењу (став 23. у горњем тексту).

Коначно, 16. августа 2010. године јемство је прихваћено, а подносилац представке је пуштен на слободу 27. августа 2010. године.

55. Суд најзад примећује да је поступак био прилично сложен, с обзиром на број тужених, обиман доказни поступак и примену посебних мера потребних у предметима организованог криминала. Суд према томе закључује да су националне власти показале посебну марљивост у вођењу поступка. Дужина истраге и суђења оправдана је изузетном сложености предмета. Подносилац представке није навео ниједан период неактивности који би могао да доведе до супротног закључка Суда.

56. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да нема повреде члана 5. став 3. Конвенције.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД

1. *Проглашава* једногласно притужбу у вези са дужином притвора пре суђења подносиоца представке допуштеном и проглашава, већином гласова, преостали део представке недопуштеним,;

2. *Утврђује* да нема повреде члана 5. став 3. Конвенције, гласовима шест према један.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 26. марта 2013. године, у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Françoise Elens-Passos
Заменик секретара

Guido Raimondi
Председник

У складу са чланом 45. став 2. Конвенције и Правилем 74. став 2. Пословника Суда, издвојено мишљење судије Сајó приложено је уз ову пресуду.

Г.Р.А.
Ф.Е.П.

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ СУДИЈЕ САЈÓ

Питање је овде да ли је оправдано што је Влада држала подносиоца представке у затвору без јемства и суђења четрдесет пет месеци непрекидно. Овај суд је донео одлуку на основу аналогних предмета, а ја сматрам да је такав продужен притвор био прекомеран.

Члан 5. став 3. Конвенције јемчи право на суђење у разумном року или пуштање на слободу до суђења. Пуштање на слободу може бити условљено гаранцијама појављивања на суђењу. У недостатку релевантног и довољног разлога, лице оптужено за кривично дело мора увек бити пуштено на слободу док траје суђење (види *Smirnova против Русије*, бр. 46133/99 и 48183/99, став 58., ЕЦХП 2003-IX (изводи); *Becciev против Молдавије*, број 9190/03, став 53., 4. октобар 2005. године; и *Khodorkovskiy против Русије*, број 5829/04, став 182., 31. мај 2011. године). Где постоје такви релевантни и довољни основи, Суд мора такође утврдити да ли су надлежне домаће власти показале "посебну марљивост" у вођењу поступка, пошто почетни основи за притвор пре суђења временом постају све мање битни (види *Labita против Италије* [BV], број 772/95, став 153., ЕЦХП 2000-IV). Држава мора размотрити алтернативне превентивне мере, као што је јемство, да би осигурала појављивање на суду (види *Jablonski против Пољске*, број 33492/96, став 83., 21. децембар 2000. године). Од посебне је важности да људи не буду изложени сумњивом поступању полиције и тужилаштва, чак и када се терете за озбиљно кривично дело. Потпуни недостатак одговарајуће хитности у поступању у кривичним стварима, без обзира на разлог, не може учинити дуг притвор пре суђења нормалним. Захтев да дужина притвора пре суђења буде ограничена је тесно повезан са претпоставком невиности. Постоји јасна опасност да ће овај притвор бити злоупотребљен; његов наставак не може се употребити да се наслути затворска казна.³ Чак и када оптужени употреби своје право да не "сарађује са властима," иако то може заиста успорити "напредак истраге", неприхватљиво је да би њега требало натерати да "сноси последице" продужењем притвора (види издвојено мишљење судије *De Meyer, W. против Швајцарске*, 26. јануар 1993. године, серија А број 254-А). Приликом утврђивања да ли притвор оптуженог лица превазилази разумну границу, на националним судским органима је да траже све чињенице за или против постојања истинског захтева јавног интереса који оправдава одступање од правила поштовања слободе појединца (*Neumeister против Аустрије*, 27. јун 1968. године, [Део закона] став 4., серија А број 8.). У оцени континуираног притвора пресудно је да се увек подсети да би разматрања јавног интереса продуженог притвора требало разумети као "напуштање правила поштовања слободе појединца" (*Yagci i Sargin против*

³ S. Trechsel, "Људска права у кривичним поступцима". ОУП. 2007. 516

Турске, број 16419/90, став 50., 8. јун 1995. године). Имајући на уму снагу инквизиторских навика у многим правним системима, та разматрања морају охрабрити горе наведена правила и Суд би требало да се њима руководи у примени члана 5. став 3. у свим случајевима.

Разматрајући претпоставку у корист пуштања на слободу, националне власти морају обезбедити да притвор пре суђења оптуженог лица не прелази разуман рок (види *McKau против Уједињеног Краљевства* [ВВ], број 543/03, став 43., ЕCHR 2006-Х). Оне морају разматрати све чињенице које подржавају или се одупиру постојању јавног интереса који оправдава одступање од правила из члана 5, и у својим одлукама о предлозима за пуштање на слободу морају изричито изнети те разлоге. Недовољне чињенице или недостаци у процесу довешће Суд до тога да утврди повреду члана 5. став 3 (исто).

Суд не признаје ризик од непојављивања оптуженог на суђењу као разлог да се лице осумњичено за кривично дело притвори пре доношења пресуде (види *Stögmüller* против Аустрије, 10. новембар 1969. године, став 15., серија А број 9). Али, домаће власти не могу учинити ову процену теоријски; оне морају проценити један број фактора специфичних за предмет, као што су карактер лица, морал, дом, занимање, имовина, породичне везе и везе са земљом у којој се кривично гони. Сама могућност теške казне и тежина доказа нису по себи довољни да компензују ове факторе (види *Neumeister*, цитиран у горњем тексту, став 10., и *Piruzyan против Армениа*, број 33376/07, став 94-95, ЕCHR 2012 (изводи)). Штавише, када је једини преостали разлог за продужени притвор бојазан од бекства оптуженог, чиме ће касније избећи да се појави на суђењу, мора се донети одлука о његовом пуштању на слободу док траје суђење, ако се од њега могу добити гаранције којима се обезбеђује појављивање на суђењу (види *Wemhoff* против Немачке, 27. јун 1968. године, став 15., серија А број 7). А као најважније овде, ризик од бекства није изговор за неразумно одуговлачење у извођењу осумњиченог на суђење (види, на пример, *Szepesi* против Мађарске, број 7983/06, став 28., 21. децембар 2010. године, при чему се утврђује да је упркос ризику од бекства оптуженог, десетомесечна неактивност у судском поступку била непомирљива са захтеваном посебном марљивошћу у таквим предметима).

У овом предмету, подносилац представке је провео скоро четири године свог живота у затвору, без суђења и прописаног јемства. Један по

један, домаћи правосудни систем је напуштао разлоге за продужетак његовог притвора, коначно закључивши да постоји новчани износ који би чинио довољно јемство и одвратио оптуженог од бекства. Нема оправдања у списима због чега се до тог закључка није дошло раније - неколико година раније.

По мом мишљењу, сложеност конкретног предмета, који укључује многе потенцијалне сведоке и вишеструко окривљене, није тако велика да буде изговор за кашњење од 45 месеци. Иако се разуман рок не може ценити на апстрактан начин (види, мутатис мутандис, пресуда Stögmüller, цитирана у горњем тексту, страна 40., став 4.), у прегледу 69 пресуда у вези са чланом 5. став 3. који је доставио S. Trechsel, бивши председник Европске комисије за људска права,⁴ постоји само један случај у коме је нађено да четворогодишњи притвор није резултирао утврђивањем повреде (*W. против Швајцарске*, 26. јануар 1993. године, серија А број 254-А).⁵ Владе се често ослањају на сопствене процене сложености предмета, или износе неосноване тврдње о ризику да се утиче на сведоке, како би се оправдало дуже кашњење - а Суд је често одбацивао ове тврдње (за један такав списак повреда, у предмету где је повреда члана 5. став 3. нађена због дугог притвора упркос сложености, видети *Dirdizov против Русије*, број 41461/10, ст. 102-08, 27. новембар 2012. године). Заиста, овај Суд је утврђивао повреде у сложеним предметима када је подносилац представке био затворен у краћем року. На пример, у предмету Тотх против

⁴ Trechsel, *op. cit.* 530 - 531.

⁵ Уочава се разлика између г. W. и г. Луковића: У вези са г. W., он је већ прешао да живи из Швајцарске у Монте Карло, често је посећивао Немачку, Енглеску, Сједињене Америчке Државе и острво Ангвила (где је наводно био власник једне банке); он је тако успоставио бројне тесне везе са страним земљама. Штавише, он је неколико пута изјавио да жели да оде да живи у Сједињене Америчке Државе. Постојале су одређене назнаке да је он и даље имао значајна средства на располагању ван своје земље. Штагод би се могло помислити о предмету W. против Швајцарске - види издвојено мишљење судије De Meyer: "Подносилац представке је заправо био лишен слободе мало више од четири године пре суђења. Ово мешање у 'правило поштовања слободе појединца' и претпоставке невиности било је тако озбиљно да ја не могу да га сматрам прихватљивим" - све горе наведена специфична разматрања утврђена су и до њих су прописно дошли домаћи судови, што се у предметном случају не може рећи, где Суд налази да су "домаћи судови употребили исто образложење."

Аустрије, 12. децембар 1991. године, ст. 74 - 78, серија А број 224, Суд је нашао да је до повреде члана 5. став 3. дошло због једанаест месеци неактивности пре суђења, а сложеност предмета (обимни докази из неколико земаља, као и вишеструке оптужбе и окривљени) није оправдала неразумно дуг притвор.

Већина је утврдила да наводно учешће оптуженог у организованом криминалу оправдава његов продужени притвор (став 46., цитира Томески против Пољске, број 47944/06, став 29., 20. мај 2008. године). У том случају (у ком је реч о притвору краћем него у овом предмету), подносилац представке је био становник друге земље, већ је једном био у бекству, и покушао је да изврши притисак на друге две оптужене странке (исто, ст. 8 - 10). У предмету Томески Суд је квалификовао своје образложење истичући да је у "специфичним околностима случаја, ризик који проистиче из природе криминалних радњи подносиоца представке стварно постојао и оправдавао његово држање у притвору у релевантном периоду" (став 35., нагласак додат). Тај предмет је проста аналогија; - у постојећем предмету подносиоцу представке је на крају прихваћено јемство, а тврдње о могућности његовог бекства биле су великим делом спекулације.

Пресуда у конкретном случају наводи следеће (став 53.):

"Иако је тачно да су домаћи судови употребљавали исто образложење у вези са овим основом током боравка подносиоца представке у притвору и да је протеком времена овај основ постао неизбежно мање релевантан, Суд не може само на основу тога да закључи да власти нису имале разумне разлоге да га држе у притвору како би спречиле његово бекство (упоредити са *Panchenko против Русије*, број 45100/98, став 106., 8. фебруар 2005. године). Имајући у виду природу случаја (наиме, случај озбиљне корупције), било је разумно веровати да је ризик од бекства подносиоца представке постојао током целог његовог притвора пре суђења. Образложење домаћих судова да су контакти са другим цариницима, које је подносилац представке успоставио током рада у Србији и иностранству, могли да му омогуће да побегне не чине се произвољним."

Суд се овде ослања на једну врсту а *contrario* тумачења предмета *Panchenko*. У предмету *Panchenko* Суд је нашао да су одлуке о продужењу притвора пре суђења подносиоца представке биле стереотипно формулисане и у форми резимеа. У овој пресуди утврђено је да се исто образложе-

ње примењује током целог притвора подносиоца представке, али његова важност није разматрана.

У вези са тежином кривичног дела (или могућношћу озбиљне казне), што се чини истакнутим разматрањем у горе наведеном образложењу Суда, то није довољан основ сам по себи, бар у светлу наше судске праксе. Штавише, сам Суд се ослања на супротан налаз Врховног суда, који је већ 19. новембра 2007. године утврдио да основи озбиљне природе кривичних дела за које се подносилац представке теретио и озбиљност казне која би се могла одредити нису задовољени у случају подносиоца представке (став 51.).

Тачно је да постоје случајеви у којима је Суд нашао да је "опасност од бекства подносиоца представке био други главни основ на који су се позвали [домаћи] судови" (*Van der Tang против Шпаније*, 13. јул 1995. године, став 64., серија А број 321). Али, ризик од бекства је генерално специфичнији: на пример, у пресуди Ван дер Танг, подносилац представке (исто као и у пресуди Томески, види у горњем тексту) био је странац без пребивалишта, који није имао везе или имовину у тој земљи, и са породицом и коренима у другој земљи. (Штавише, он је заиста касније побегао.) То су чињенице - за разлику од чистих спекулација српских судова "да би подносилац представке могао имати" контакте у иностранству као цариник. Што је још важније, таква претпоставка да постоји ризик од његовог бекства на основу веза у иностранству не може се сама по себи сматрати довољним основом која оправдава притвор. Преостаје да се утврди да ли су национални органи показали "посебну марљивост" у вођењу поступка (види *Van der Tang*, став 67.). О овом питању се једноставно не говори у пресуди. Уместо тога Суд се задовољио позивањем на разлоге домаћих судова, у смислу да се у светлу [претпостављених] контаката подносиоца представке са другим цариницима у иностранству то образложење "не чини произвољним". Али то што се чини да нема произвољности (што се састоји од природе претпоставки која "није неразумна") свакако није исто као "довољно" када је реч о оправдању притвора пре суђења од четрдесет пет месеци, посебно ако се разуме да је сама институција притвора "одступање од правила поштовања слободе појединца." Чак и да је оцена ризика бекства подносиоца представке заснована на претпоставци да је имао контакте у иностранству, а не на стереотипним општим појмовима, то само по себи не би требало да оправда ни претерано кашњење

у одлучивању о јемства, ни пропуст да се размотре алтернативне превентивне мере (види Jablonski, цитиран у горњем тексту, став 83.).

Како би даље ојачали своју аргументацију у вези са организованим криминалом, већина цитира предмет Ваk против Пољске, број 7870/04, став 57., 16. јануар 2007. године, који се опет ослања на предмет Celejewski против Пољске, број 17584/04, став 37., 4. мај 2006. године. Многа мишљења из предмета *Celejewski* могла би се овде репродуковати реч по реч (ст. 38 - 40):

"[Ч]ак и када се због посебних околности предмета, притвор продужује изван времена уопштено прихваћеног према пракси Суда, посебно јаки разлози су потребни да би се то оправдало. У околностима конкретног предмета, Суд налази да са протеком времена, тежина запрећене казне, сама или у вези са другим основама на које се власти ослањају, не може се прихватити као довољно оправдање да се подносилац представке држи у притвору у веома дугом периоду од скоро четири године....Суд закључује да, чак и када се узме у обзир посебна потешкоћа да је реч о предмету који се тиче организоване криминалне групе, разлози који су дали домаће власти нису били "довољни" и "релевантни" да оправдају притвор подносиоца представке од три године, девет месеци и петнаест дана."

Чак и у предметима организованог криминала где кашњење суђења може бити оправдано, дозвољено кашњење не може бити без краја. Дужина кашњења мора бити разумно ограничена његовом неопходношћу, неопходношћу коју аргументи Владе о организованом криминалу и контактима у иностранству овде не показују. Скоро четири године једноставно је предуго у одсуству изузетних околности, и имајући у виду недостатак релевантних и довољних основа, или било каквог показивања посебне марљивости, ја бих нашао да је држава повредила права подносиоца представке из члана 5. став 3.

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

**ПРЕДМЕТ АНЂЕЛКОВИЋ ПРОТИВ СРБИЈЕ
(Представка број 1401/08)**

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

9. април 2013. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима утврђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редаторских промена.

У предмету Анђелковић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Већа у саставу:

Guido Raimondi, председник,

Peer Lorenzen,

Драгољуб Поповић,

András Sajó,

Небојша Вучинић,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller, судије,

и **Stanley Naismith**, секретар Одељења,

после већања на затвореној седници одржаној 19. марта 2013. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 1401/08) против Републике Србије коју је Суду поднео према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: "Конвенци-

ја"), српски држављанин, г. Миломир Анђелковић (у даљем тексту: "Подносилац представке"), 22. новембра 2007. године.

2. Подносиоца представке је заступао г. М. Милосављевић, адвокат из Бора. Владу Србије (у даљем тексту: "Влада") заступао је њен заступник г. С. Царић.

3. Подносилац представке се жалио да је правоснажна пресуда донета у његовом предмету, којом је делимично преиначена једна пресуда у његову корист, била произвољна.

4. Представка је 26. септембра 2011. године достављена Влади. Такође је одлучено да се допуштеност и основаност представке разматрају истовремено (члан 29. став 1).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносилац представке је рођен 1958. године и живи у Бору.

6. Подносилац представке је 26. октобра 2004. године поднео парничну тужбу против послодавца, предузећа 3, тражећи исплату регреса за коришћење одмора за 2002. годину и 2003. годину, разлике између плате коју је примио и минималне плате која се исплаћује према колективним уговорима на снази у предузећу за период од октобра 2001. године до маја 2004. године, као и законске камате и судских трошкова.

7. После враћања предмета на нижу инстанцу 2005. године, Општински суд у Бору је 15. марта 2006. године пресудио у корист подносиоца представке. У вези са неисплаћеним регресом за годишњи одмор, суд је приметио да предузеће 3., није испатило регрес за годишњи одмор за 2002. годину и 2003. годину ниједном запосленом, пошто је његово наводно матично предузеће имало финансијске проблеме. Суд је, међутим, нашао да су ове чињенице небитне за исход тужбе подносиоца представке, пошто је према Закону о раду и колективним уговорима на снази у предузећу он имао право на исплату регреса без обзира на ниво зараде његовог послодавца.

8. Окружни суд у Зајечару је 3. септембра 2007. године преиначио део пресуде Општинског суда која се односила на исплату регреса за годишњи одмор и судских трошкова, истовремено потврдивши њен остали

део. Окружни суд је засновао своје одбијање на мишљењу да, без обзира на важећи закон о запошљавању, предузеће 3 није исплатило преостале регресе за годишње одморе ниједном запосленом и да би, према томе, "усвајање захтева подносиоца представке значило да би подносилац представке био повољније третиран него његове колеге, које такође нису од послодавца примиле исплату преосталог регреса". Подносиоцу представке није било доступно даље правно средство против ове пресуде.

9. Изгледа да је између 2004. године и 2009. године један број колега подносиоца представке поднео Општинском суду исте или сличне тужбе као и подносилац представке.

10. Општински суд је 28. априла и 2. јуна 2009. године одбио тужбе колега подносиоца представке из истог разлога као и Окружни суд у случају подносиоца представке. Међутим, Апелациони суд у Београду, који је после реформе правосуђа постао надлежни жалбени суд, преиначио је пресуде 29. априла 2010. године, односно 30. јуна 2010. године. Тиме је Апелациони суд утврдио да су жалиоци имали право на исплату преосталог регреса за годишњи одмор према важећем домаћем праву (види ст. 10-13. у даљем тексту), наставши да су разлози за пресуду које је дао Општински суд ирелевантни за њихове случајеве и да је он погрешно применио материјално право приликом доношења пресуда.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И ПРАКСА

А. Закон о раду (објављен у "Службеном гласнику Републике Србије" - "Службени гласник РС", бр. 70/01 и 73/01)

11. Члан 90. став 3. прописује да колективни уговори, прописи о раду или уговори о запошљавању могу предвидети исплату или доприносе запосленима преко и изван права утврђених законом.

Б. Општи колективни уговор из 2001. године (објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 22/97, 21/98, 53/99, 12/00 и 31/01 - "Споразум из 2001. године")

12. Према клаузули 30а(1.2), запослени има право и на додатну исплату, укључујући регрес за годишњи одмор, који је једнак износу месечне просечне зараде у односном индустријском сектору. Регрес за годи-

шњи одмор исплаћује се у пуном износу оним запосленим који имају право на годишњи одмор од 18 радних дана, а смањује се сразмерно ако запослени има право на краћи годишњи одмор.

**В. Посебан (грански) колективни уговор металаца Србије
(објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 50/95, 9/96,
44/97, 9/00 и 49/01)**

13. Текст клаузуле 4(2) овог споразума одговара клаузули 30 Споразума из 2001. године.

**Г. Појединачни колективни уговор између Организације синдиката
и директора привредног друштва З., број 01-83/98
од 22. октобра 1998. године)**

14. Текст клаузуле 116(1) овог споразума одговара клаузули 30 Споразума из 2001. године. Осим тога, клаузула 116(4) прописује да ако послодавац није финансијски у могућности да исплати регрес за годишњи одмор паушално, послодавац га може исплатити у неколико рата.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. КОНВЕНЦИЈЕ

15. Подносилац представке се жалио да је суд највише инстанце одбио његов захтев за преостало плаћање на име регреса за годишњи одмор из разлога који нису правно исправни, чиме је повређен члан 6. Конвенције, који у релевантном делу гласи како следи:

"Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ...има право на правичну ... пред ... судом...."

А. Допуштеност

16. Влада је тврдила да подносилац представке није поступао у вези са својом представком са разумном брзином (позивајући се на предмет *Кетевуако против Холандије* (одлука), број 65938/09, 1. јун 2010. године). Док је изгледа Суд сматрао да је представка поднета 22. новембра 2007. године, Влада је, међутим, приметила да подносилац представке није по-

штовао упутство Суда да поднесе образац представке до 28. октобра 2011. године, оправдавајући своје кашњење закаснелом доставом дописа Суда од 4. октобра 2011. године у коме се налазило то упутство. Влада је тврдила да значајно кашњење од више од две године од првобитног дописа (22. новембар 2007. године) до подношења попуњеног обрасца представке (до 28. октобра 2011. године, најраније) значи да првобитни допис не би требало сматрати подношењем представке и да би једини релевантан датум требало да буде датум када је поднета комплетна представка. Како је у овом предмету правоснажна одлука пресуда од 3. септембра 2007. године, Влада је закључила да је представка поднета ван рока од шест месеци прописаног чланом 35. став 1. Конвенције.

17. Запажања подносиоца представке, после достављања његовог предмета Влади, поднета су по истеку рока који је Суд одредио. Председник Већа је због тога одлучио, сходно Правилу 38 став 1. Пословника Суда, да њих не би требало укључити у спис предмета за разматрање од стране Суда (види такође став 20. Практичног упутства о писаним подnescима).

18. У складу са утврђеном праксом органа Конвенције, Суд обично сматра датум најаве представке датумом прве комуникације, чиме се показује намера подношења представке и даје одређена назнака природе представке. Та прва комуникација ће прекинути протицање шестомесечног периода (види *Arslan против Турске* (одлука), број 36747/02, 21. новембар 2002. године, ЕЦХП 2002-Х (изводи), и *Růžicková против Републике Чешке* (одлука), број 15630/05, 16. септембар 2008. године).

19. Ако се вратимо на предметни случај, Суд примећује да Влада погрешно тумачи чињенице. Ова представка је најављена 22. новембра 2007. године на прописно попуњеном обрасцу представке, који садржи потпун приказ предмета подносиоца представке. У вези са примедбом Владе, Суд примећује да је, дописом од 4. октобра 2011. године, Секретаријат Владу обавестио о овој представци. Дописом од истог датума, Секретаријат је обавестио и подносиоца представке да се од њега, према Правилу 36 ст. 2. и 4. Пословника Суда, тражи да у тој фази поступка, именује адвоката и да, с тим у вези, попуни и врати Суду приложени образац овлашћења до 28. октобра 2011. године. Подносилац представке је то учинио 11. новембра 2011. године, тврдећи да је достављање дописа Секретаријата од 4. октобра 2011. године каснило. Осим тога, он је доста-

вио други примерак обрасца представке са текстом "већ уручено Суду 22. новембра 2007. године" наведеним у сваком релевантном пољу обрасца. Суд наглашава да даље достављање додатних докумената од стране подносиоца представке, укључујући и други примерак обрасца представке, није променило првобитни датум њеног подношења. Пошто је правоснажна одлука у конкретном предмету донета 3. септембра 2007. године, а представка је Суду поднета 22. новембра 2007. године, ова примедба Владе мора се одбацити.

20. Суд примећује, штавише, да представка није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35. став 3 (а) Конвенције. Исто тако, она није недопуштена ни по једном другом основу. Она се према томе, мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

21. Влада је тврдила, на основу аргумента усмерених у два правца, да чињенице овог случаја јасно показују да нема повреде члана 6. став 1. Конвенције.

22. Прво, она је изнела да је пракса Окружног суда у Зајечару о предметном питању била доследна, иако је, мора се признати одступала од праксе Апелационог суда у Београду. И поред тога, контрадикторне пресуде ова два домаћа суда о истој правној страни не би могле да се у конкретном предмету карактеришу као "темељне и дуготрајне разлике" (позивајући се на предмет *Tudor Tudor против Румуније*, број 21911/03, 24. март 2009. године).

23. Друго, Влада је тврдила да је статус подносиоца представке "скоро аналоган" статусу подносиоца представке у предмету *Karuna против Украјине* (одлука), број 43788/05, 2. април 2007. године. С обзиром на став Суда у предмету *Karuna* да његова функција није да се бави чињеничним или правним грешкама које је наводно направио домаћи суд, Влада је позвала Суд да на исти начин одбаци ову представку као очигледно неосновану.

24. Суд на почетку подсећа да његов задатак није да преузима улогу домаћих судова. Првенствено је на домаћим властима, посебно судовима, да реше проблеме тумачења домаћег законодавства (види, међу многим аутори-

тетима, *Brualla Gómez de la Torre против Шпаније*, 19. децембар 1997. године, став 31., *Извештаји о пресудама и одлукама 1997-II*). У том случају, Суд неће постављати питање тумачења домаћег права од стране домаћих судова, осим у случају очигледне произвољности (види, *mutatis mutandis*, *Adamsons против Летоније*, број 3669/03, став 118., 24. јун 2008. године), другим речима, када уочи да је примена права од стране домаћих судова у одређеном случају била очигледно погрешна или таква да су изведени произвољни закључци и/или ускраћивања правде (види, *mutatis mutandis*, *Farbers i Harlanova против Литваније* (одлука), број 57313/00, 6. септембар 2001. године, и, мада у контексту члана 1. Протокола број 1, *Beveler против Италије* [BB], број 33202/96, став 108., ЕЦХП 2000-I).

25. Ако се вратимо на конкретан случај, Суд налази да је члан 6. став 1. примењив, с обзиром да су домаћи судови били позвани да одлуче у спору у вези са правом на преосталу исплату регреса за годишњи одмор, што се може сматрати грађанским правом на које би подносилац представке могао да полаже право, на аргументованим основама, према српском праву.

26. Даље, чак и ако би се прихватила тврдња Владе да је одбијање захтева у складу са доследном праксом Окружног суда у таквим стварима, Суд сматра да то није од значаја за случај, пошто предмет разматрања Суда у конкретном случају није могућа правна несигурност која произлази из другачијег тумачења домаћег права од стране домаћих судова; пре је основно питање у конкретном случају, које га разликује, између осталог, од многих других случајева пред овим судом, укључујући и случај *Karuna*, елемент произвољности уочен у пресуди по жалби на коју се притужује.

27. Посебно, Суд примећује да српско радно право које регулише исплату регреса за годишњи одмор није нејасно и двосмислено, већ јасно прописује случајеве у којима запослени имају право на такве додатне исплате (види ст. 11-14). Првостепени суд је утврдио одређене чињенице и нашао да је подносилац представке имао право на исплату регреса за годишњи одмор који је тражио. Окружни суд је преиначио пресуду по жалби и одбио захтев подносиоца представке, а да се чак није ни позвао на чињенице и радно законодавство, како их је презентовао првостепени суд. Он се у спорној пресуди није позвао ни на то какав је закон, како га је требало применити на случај подносиоца представке и да ли су услови предвиђени у важећем појединачном и општем колективном уговору били ис-

пуњени у случају подносиоца представке. Окружни суд је, занемаривши радно право које се примењује, одбио захтев подносиоца представке, једино по основу тога да би "усвајање захтева подносиоца представке значило да би подносилац представке био третиран повољније него његове колеге, које такође нису добиле исплату преосталог регреса за годишњи одмор." (види став 8. у горњем тексту). Ово образложење није имало законски основ (види, *mutatis mutandis*, *De Moor против Белгије*, 23. јун 1994. године, став 55., серија А број 292-А), и темељило се на нечему што представља апстрактну тврдњу сасвим изван сваке разумне судске процене. Штавише, веза између утврђених чињеница, права које је примењено и исхода поступка, у потпуности не постоји у спornoј пресуди. Суд, према томе, налази да се таква произвољна одлука Окружног суда своди на ускраћивање правде у случају подносиоца представке (види, мада у контексту оценое доказа, *Khamidov против Русије*, број 72118/01, став 175., 15. новембар 2007. године, и као супротан предмет *Camilleri против Малте* (одлука), број 51760/99, 16. март 2000. године).

28. Најзад, Суд примећује да у датом тренутку подносилац представке није на располагању имао ниједно правно средство против ове пресуде по жалби.

29. У овим околностима, Суд сматра да Окружни суд није правично пресудио у случају подносиоца представке и налази да је према томе дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције.

II. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

30. Члан 41. Конвенције прописује:

"Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци."

31. Подносилац представке је тражио 23.539 динара (РСД; приближно 210 евра (ЕУР)) за претрпљену нематеријалну и материјалну штету, и РСД 14.541 (приближно ЕУР 130) за трошкове настале у вези са поступком пред Судом.

32. Влада је изнела да су ови захтеви неблаговремени.

33. Суд примећује да су захтеви подносиоца представке за правично задовољење изнети на обрасцу представке, а да их је он поново поднео тек 14. маја 2012. године, скоро два месеца по истеку рока одређеног да то уради. Овај рок је одређен пошто је Суд доставио иницијална запажања Владе. Подносилац представке према томе није поштовао Правило 60 ст. 2. и 3. Пословника Суда и став 5. Практичног упутства о захтевима за правично задовољење, које у релевантном делу, прописује да ће Суд "такође одбацити захтеве изнете у обрасцу представке, али не поново истакнуте у одговарајућој фази поступка и захтеве поднете изван рока". Захтеви подносиоца представке за правично задовољење морају се према томе одбацити.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* представку допуштеном.
2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције.
3. *Одбацује* захтеве подносиоца представке за правичним задовољењем.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 2. априла 2013. године, у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Stanley Naismith
Секретар

Guido Raimondi
Председник

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ОДЛУКА

Представка број 24922/12

**ЗАСТАВА ИТ ТУРС
против Србије**

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању већа
9. априла 2013. године у саставу:

Guido Raimondi, *председник*,
Danutė Jočienė,
Peer Lorenzen,
Dragoljub Popović,
Işıl Karakaş,
Nebojša Vučinić,
Paulo Pinto de Albuquerque, *судије*,
и **Stanley Naismith**, *секретар одељења*,

У вези са горе наведеном представком поднетом 4. априла 2012.
године, После већања, доноси следећу одлуку:

ЧИЊЕНИЦЕ

1. Подносилац представке, *ЗАСТАВА ИТ ТУРС*, је предузеће из Крагујевца. Пред Судом га је заступао г. Д. Јоксимовић, адвокат из истог града. Чињенице предмета, како их је изнео подносилац представке, могу се сумирати на следећи начин.

А. Околности предмета

2. Неутврђеног дана, предузеће подносилац представке покренуло је парнични поступак пред Трговинским судом у Крагујевцу против *ГРУ-*

ПА ЗАСТАВА ВОЗИЛА А. Д. Крагујевац у реструктурирању (дужник), тражећи, између осталог, утврђивање имовинског обештећења.

3. Трговински суд је 2. марта 2010. године пресудио у корист предузећа подносиоца представке и, даље, наложио дужнику да му исплати 650.000 српских динара за судске трошкове.

4. Ова пресуда постала је правоснажна 3. августа 2011. године.

5. Предузеће подносилац представке је 19. августа 2011. године поднело предлог за извршење горе наведене пресуде на име досуђених трошкова, предложивши да се оно обави банкарском дознаком.

6. Трговински суд је 23. августа 2011. године одбацио овај предлог с обзиром да је дужник био "у реструктурирању" (види став 14. у даљем тексту).

7. Ова одлука је потврђена 16. септембра 2011. године у другом степену.

8. Подносилац представке је 2. новембра 2011. године уложио уставну жалбу.

9. Предмет је тренутно у току пред Уставним судом.

Б. Предузеће подносилац представке и статус дужника

10. Предузеће подносилац представке и дужник били су предузећа са претежно друштвеним капиталом.

11. Агенција за приватизацију је 16. новембра 2006. године наложила реструктурирање дужника, а тај поступак је још у току.

В. Релевантно домаће право

1. Закон о извршном поступку из 2004. године (објављен у "Службеном гласнику Републике Србије " - " Сл. гласник РС " - број 125/04)

12. Члан 5. став 1. овог закона прописује да се сви извршни поступци морају хитно обавити.

13. Чланови 69-153 утврђују релевантне детаље у вези са извршењем путем банкарског рачуна.

2. Закон о приватизацији
(објављен у "Сл. гласнику РС", бр. 38/01, 18/03,
45/05, 123/07, 30/10, 93/12 и 119/12)

14. Чланови 19-20ђ утврђују детаље у вези са реструктурирањем предузећа која ће се приватизовати. Ово реструктурирање је, међутим, опционо и предузеће може бити продато а да није реструктурирано ако тако одлучи Агенција за приватизацију. Члан 20ж прописује да предузећа у поступку реструктурирања не могу бити предмет извршног поступка до краја поступка реструктурирања, али најкасније до 30. јуна 2014. године.

3. Релевантне одредбе у вези са друштвеним предузећима

15. Ове одредбе изнете су у предмету *Р. Качапор и друге подносиоце представке против Србије* (бр. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 и 3046/06, 15. јануар 2008. године, ст. 71-76).

ПРИТУЖБЕ

16. Предузеће подносилац представке жалило се према члану 6. став 1. Конвенције и члану 1. Протокола број 1 због неизвршења правоснажне пресуде од 2. марта 2010. године.

ПРАВО

17. Као што је примећено у горњем тексту предузеће подносилац представке жалило се због неизвршења правоснажне пресуде донете у његову корист. При томе се оно ослонило на члан 6. став 1. Конвенције и члан 1. Протокола број 1.

18. Релевантне одредбе ових чланова гласе како следи:

Члан 6. став 1.

"Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ... има право на правичну ... расправу у разумном року пред ... судом..."

Члан 1. Протокола број 1

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права".

19. Суд, међутим, сматра да је неопходно да се прво размотри да ли предузеће подносилац представке има право да поднесе представку према члану 34. Конвенције (види *Општина Антији против Француске* (одлука), број 45129/98, ECHR 1999-VIII).

20. С тим у вези се примећује да према условима члана 34. Суд може примати појединачне представке само од "лица, невладиних организација или групе појединаца".

21. У конкретном предмету предузеће подносилац представке је предузеће са претежно друштвеним капиталом и, као такво, њега тесно контролише Агенција за приватизацију, и сама државно тело, и/или Влада (види *Р. Качапор и друге подносиоце представке против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 97.).

22. Суд према томе сматра да предузеће подносилац представке, упркос чињеници да је оно засебно право лице, не ужива довољну институционалну и оперативну самосталност у односу на државу, (види, *mutatis mutandis*, *Р. Качапор и друге подносиоце представке против Србије*, цитиран у горњем тексту, ст. 92-99), и мора се, у сврхе члана 34. Конвенције класификовати као владина организација.

23. Према томе, ова представка је некомпатибилна *ratione personae* са одредбама Конвенције у оквиру значења члана 35. став 3. и мора се одбацити у складу са чланом 35. став 4. истог (види, *mutatis mutandis*, *Општина Антији против Француске*, цитиран у горњем тексту).

Из тих разлога, Суд једногласно

Проглашава представку недопуштеном.

Stanley Naismith
Секретар

Guido Raimondi
Председник

РЕФЕРАТ

Предраг Трифуновић,
судија Врховног касационог суда

ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ У РАДНО-СОЦИЈАЛНИМ СПОРОВИМА

Увод

Као што је форма гаранција суштине, тако је и правична (једнака) процедура у заштити субјективних (у овом случају радно-социјалних права) један од услова за истиниту и тачну примену материјалног права.

Наглашеност заштите људских и мањинских права као минимума захтева морално политичке природе према држави, стални пораст представки¹ пред Европским судом за људска права и уставних жалби, масовност спорова из области радних односа, недоследност судске праксе код истог чињеничног стања и спорост у пресуђењу представљају изазов и мотив за текст који следи.

Правда као врхунски критеријум схваћена као једнакост, нарочито је наглашена у радном праву кога професор Lamber² "квалификује" као "најизразитије право правичности". У условима економског сиромаштва, отпуштања са посла, незапослености, радници су посебно осетљиви на неједнаку примену права (судску и управну и дискриминаторске поступке државе), нарочито у случајевима када посебна индивидуализација или примена правде схваћене као корекције позитивног права није нужна.

У излагањима која следе у битном ћу изложити праксу Европског суда за људска права у неким тзв. радничким масовним споровима у односу на Србију и праксу Уставног суда у погледу два вида повреде права на правично суђење и то: недоследностима у судској пракси - арбитрерно поступање где се најбоље показује веза између материјалног и процесног права, указати на кршење разумног рока и предлоге ради реформе организационог и процесног судског права ради смањења "притиска" на Европски суд за људска права и Уставни суд. Ако је коришћење апликације пред Европским судом или уставне жалбе циљ да се добије друкчија (за странку повољнија) одлука, поставља се питање да ли усвајање апликације и уставне жалбе аутоматски значи друк-

¹ Од до сада 56 усвојених представки, 14 се односи на област радно социјалних права

² Др Божидар Марковић, Правичност као извор права, Архив 1939. година, књига бр. 1, стр. 38

чију (повољнију) одлуку у коначном исходу спора? Ако су судови погрешили у почетној примени права, да ли зарад једнакости треба наставити са таквом праксом?

Али пре тога, имајући у виду да судска одлука треба да представља "примењену науку" и да је формална правда друга "страна медаље" која треба да реализује и сачува материјалну укратко ћу се осврнути и на њу (материјалну правду) јер обе суштиниски чине јединство.

I - Укратко о правди

Морални и универзални појам са филозофском, социолошком и правном садржином; најсјајнији вредносни појам духовне културе; примарни материјални извор или идеал права; допунски супсидијерни извор формалног права (случајеви непосредне примене правде у ЗОО); жеља сиромашног, слабог и немоћног (заштита деце, жена и поверилаца); заштита поретка али и оправдање револуције; доследна и строга примена права али и корекција постојећег; правни стандард са гипком и променљивим садржајем завистан од филозофских религијских политичких моралних и економских чинилаца; синоним за строг и ефикасан суд³.

Основно значење правде у филозофском, материјалном (сваком дати оно што му припада), а и у процесном смислу представља једнакост (Аристотел) или битна једнакост и испољава се у два вида (комутативна и дистрибутивна правда)⁴.

³ Правна литература о "правди" је веома богата: др Слободан Перовић: "Природно право у филозофском и нормативном смислу", Архив, 1-2, 2006. год., стр. 799; Н. Pelerman: "Право, морал и филозофија", Нолит; G. Radbruch: "Филозофија права", Нолит; А. Кожев: "Феноменологија права", Нолит; др Д. Баста: "Праведност као врлина судије"; др Д. Денковић: "Судска функција и политика"; R. Dvorkin: "Суштина индивидуалних права" и др.

⁴ а) комутативна правда представља једнакост у значењу једнаког поступања са једнаким, а неједнаког са неједнаким сразмерно њиховој неједнакости (једнакост између рада и зараде, штете и накнаде). Захтева најмање два лица, карактеристична је за приватно право; у Закону о раду комутативна правда не помиње се директно али је индиректно веома присутна; код "одговарајуће" зараде једнака зарада за рад исте вредности (чл. 12. и 104); забране дискриминације (чл. 18. до 21. – забрана стављања у неповољан положај); комутативна правда је окосница Закона о забрани дискриминације (члан 16. у вези члана 2. посвећен радном праву) једнакости мишкарца и жена из Закона о равноправности полова, Закона о заштити инвалида и др.

Једнакост значи да се правна правила (Устав, закон, подзаконски акти) морају једнако примењивати од стране судова и државних органа на све људе који се налазе у истој или битно истој ситуацији. Таква примена права која не прави разлику води стабилности поретка, предвидљивости и правној сигурности. Највећи правни акти означавају се нормом да су сви пред законом једнаки (тзв. правна правда).

У другом значењу које представља правно техничку примену права појам правде означава корекцију позитивног права⁵.

Правда је супсидијерни извор формалног права и у случајевима правних празнина, измењених услова привређивања и уговарања (спољни или унутрашњи) као што су девалвација новца и економска криза (познати ставови о валоризацији новчаних потраживања из 1993. године), и у случајевима када посебан закон упућује на њену примену.

Најраспрострањенији извори правде су обичај и морал⁶.

-
- б) дистрибутивна правда полази од сразмерности (опорезивање сразмерно имовинским могућностима; награђивање и кажњавање према кривици и заслуги) и захтева најмање три лица. Важи у односу надређености и подређености; представља правду јавног права. Присутна у сфери економско-социјалних права, као дела радног права у ширем смислу.

⁵ Још се Аристотел запитао: да ли се правичност (правда појединачног случаја) понекад не супроставља строгој и механичкој примени права. Временска и просторна општост формалног права и типизираност случајева (закон се доноси за просечне и типичне случајеве) и његова непроменљивост у судару са сложеношћу живота, изменом моралних схватања, утицаја науке или највишег ауторитета (Европски суд), може доћи у сукоб са правдом, па превише строга примена закона може значити неправду. Пошто је живот сложенији од права и како општа норма не води рачуна о детаљима и специфичностима појединих случајева и када се у друштву створи клима да су друштвене животне прилике "надвисиле" норму, "правило правде" допушта да суд изврши корекцију позитивног права (примери уговора којима је недостајала законом прописана форма, поједини случајеви и стамбене области). Посебно у области радног права као што ћемо видети у наредним излагањима то су случајеви суспензије Закона о приватизацији у погледу одлагања извршења такозваних "радничких зарада" и практичне суспензије и друкчијег тумачења дела Закона о извршном поступку у погледу средстава извршења.

⁶ Чинити добро а избегавати зло; не треба ником наносити патње без потребе; трагати за оним што је корисно за већину; поступати на тај начин као да начело твоје воље вреди као начело универзалног законодавства (Кантов категорички императив). Морална заповест у којима су кључне речи ("добро, исправно и треба") представљају садржину готово свих светских религија, а те идеје су уткане у школу природног права, која представља основ за Универзалну декларацију о правима човека из 1948.

Дакле, правда представља извор људских права (раније права човека, а пре тога природних права) која садрже морално политичке захтеве које сваки појединац има у односу на власт и друштво у коме живи. Она је уткана у све три генерације људских права (грађанска и политичка права, економско-социјална, у које спадају права из области рада, културна, а и остала људска права као што су право на развој, мир, здраву околину, културу итд).

Из изложеног произилази да је основна функција правде (материјалне) остваривање једнакости у правном поретку, али и исправка техничких недостатака закона (индивидуализација случајева, утврђивање свих околности случаја тумачење права, проширивање фактичког питања на рачун правног). Друга функција правичности је морализација права⁷.

Трећи елеменат правде је економска стварност, са којом стоји у међусобно условљеној вези. Зараде, социјална примања, запосленост и остваривање права на рад као и већина осталих такозваних "радничких права" зависе пре свега од економске снаге једне земље, развијености њене привреде, задужености, међународних односа, политике и осталих услова који карактеришу друштвено-економски систем и стање у једној земљи. Кроз историју идеја правичности је обликовала и релативизовала апсолутно право приватне својине изнедривши школу о забрани злоупотребе права, а у циљу заштите радничких права афирмисала је колективне уговоре и објективну одговорност у материји накнаде штете, као и правила о општој заштити омладине, жена и инвалида рада. Правична накнада нематеријалне штете коју досуђују српски судови (као и накнада нематеријалне штете коју досуђује Европски суд) у идентичним случајевима разликује се у односу на економски развијеније земље, што се односи и на "жртве" у области радног права.

године (право на живот, слободу, приватну својину, сигурност, отпор насиљу). Правда свој извор има и у традицији Римског права чији су основни принципи (начела) уткани у уставе и грађанске законике већине демократских држава.

⁷ Правно правило "некада занемарује моралне мотиве". Због тога је под утицајем грчке филозофије, хришћанства, правила Римског права изграђивано схватање да је у судским поступцима нужно утврђивати заједничку намеру, вољу, савесност и поштење, злоупотребу права и полазити од заштите слабих, чиме се афирмише морал као окосница правде. Због тога неморални правни посао не добија судску заштиту. Суд је овлашћен да по службеној дужности (и у радном праву) пази на ништавост уговора (супротност правним прописима, јавном поретку и правилима морала) и пружи заштиту слабијима у једном друштвеном односу.

Кључне речи у проблему правде осим изложеног су ауторитет (суд), правна сигурност, истина, аргументација, ефикасност, толеранција, еволуција, пропорционалност и сагласност са природом ствари.

II - Право на правично суђење

Правда у материјалном смислу схваћена као битна једнакост представља основу и за право на правично (поштено, фер) суђење као најважније процесно људско право. Из члана 6. став 1. Европске конвенције⁸ и уставних правила (чл. 32. и 36. Устава), као и начела из члана 2. ЗПП "једнака и правична заштита права", произилази да су елементи права на правично суђење следећи: право на приступ суду; право на правну помоћ; право на процесну равноправност (једнакост оружја); право на јавно и контрадикторно суђење; право на саслушање; право на доказ; право на јавну објаву пресуде; право на суд установљен законом; право на независност и непристрасност у суђењу; право на суђење у разумном року; право на образложену судску пресуду.

Све набројано је саставни део нашег Закона о парничном поступку (битне повреде одредаба парничног поступка).

Развој праксе нарочито последњих година свему изложеном додао је и забрану арбитрерног поступања, што се веома екстезивно тумачи и користи у пракси нашег Уставног суда. На "мала врата" одлуке (у материјално-правном смислу) се испитују са становишта њихове уставно-правне прихватљивости.

Ово право се односи само на "грађанска права и обавезе", а не и на заштиту свих права која би појединац уживао по важећем националном праву. Са друге стране оно се протеже изван класичне поделе грађанских права (предмета) и прилагођава се социјалним променама и изменама моралних схватања. Неспорно је да ту спадају сва имовинска права (стварна, облигациона, наследна) али развојем

⁸ Члан 6. став 1. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода (у даљем тексту: ЕК), која је донета 04. новембра 1950. године, а ратификована 2003. године ("Сл. лист СЦГ" 9/2003) гласи:

"Свако током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној оптужби против њега има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом образованим на основу закона. Пресуда се изриче јавно али се штампа и јавност могу искључити из целог или дела суђења у интересу морала, јавног реда и националне безбедности у демократском друштву, када то захтевају интереси малолетника или заштита приватног живота странака, или у мери која је, по мишљењу суда нужно потребна у посебним околностима када би јавност могла да нашкоди интересима правде".

праксе Европског суда ту спадају и статусни, радни и привредни спорови, па и многе ствари које су по традиционалној подели спадали у област права која се штите у управном поступку и управном спору. Небитно је да ли о појединачном праву одлучују судски или управни органи.

Значајније је навести која права не спадају у домен члана 6. Конвенције, а за сада су то: пореске обавезе, бирачко право, протеривање из земље и право на држављанство.

До случаја "Pelegrin" Европски суд је сматрао да се члан 6. не односи на државне службенике али је од 2007. године од те праксе одступљено (случај полицајца Ekselinen против Финске).

Циљ заштите коју пружа члан 6. став 1. Конвенције је у осигурању поште-не процедуре, а не у провери исправности исхода поступка. Због тога Европски суд по правилу редовно одбацује оне апликације у којима подносиоци првенствено оспоравају правилност утврђеног чињеничног стања и правилност примене материјалног права. У више својих одлука Европски суд истиче да он не представља "четврти степен суђења" наглашавајући да национално право примењују и тумаче државе чланице и да зато суд по правилу "неће улазити" у њихово преиспитивање. Као што је речено последњих година, суд узима у обзир и примену правила националног права при целокупној оцени да ли је поступак био поштен, и у случају да закључи да је примена од стране судова или других државних органа, била очигледно произвољна (арбитрарна) утврдиће повреду права која су зајамчена Конвенцијом. Због тога Европски суд сматра да очигледно неуједначена правна пракса доводи у питање право на правично суђење. Основни принципи које Европски суд има приликом разматрања представке у вези правичног суђења у свим па и у радним споровима детаљно су наведени у предмету "Вучковић".⁹

-
- ⁹ 1. Није улога суда да се бави чињеничним или правним грешкама који наводно учине национални судови осим у оној мери у којој су угрожена права заштићена Конвенцијом. Тако нпр. није задатак суда да упоређује различите одлуке домаћих судова донете у сличним поступцима с обзиром да се независност ових судова мора поштовати.
2. Постојање противуречних судских одлука је стална карактеристика правних система који се заснивају на мрежи првостепених и жалбених судова са надлежношћу на одређеној територији. Такве разлике могу се јавити у оквиру самог суда ово се само по себи не може сматрати несагласним са Конвенцијом.
3. Одлучујући критеријум за суд приликом оцене да ли су противуречне одлуке различитих домаћих судова донете у посебној инстанци у сагласности са правом на правично суђење према члану 6. став 1. Конвенције састоји се у установљењу да ли постоје "дубоке и дуготрајне разлике у судској пракси домаћих судова и да ли

У случају *Beian*, Европски суд је утврдио да високи степен неуједначености пресуда Румунског касационог суда вређа захтеве правне сигурности односно члана 6. Овај став је "благо модифициран"¹⁰ у случају *Schwarzkopf*, па повреда у сличним околностима није нађена, што је образложено околношћу да је у међувремену у касније решаваним предметима тумачење права стабилизовано.

Када утврди повреду права на правично суђење Европски суд се ограничава на утврђење повреде и евентуално досуђује накнаду штете остављајући да држава кроз своје процесне законе осигура поштено суђење и тачну примену права у том и будућим сличним случајевима. Одлука Европског суда треба да пресудно утиче на измену или допуну закона који "производи" повреду људског права.

Имајући у виду бројност спорних питања позабавићемо се најактуелнијим проблемима "правичног суђења" и то:

1) недоследном судском праксом која се може уподобити арбитрарном поступању

2) суђењем у разумном року у радним споровима и проблемом извршења одлука (пресуда) у погледу такозваних "радничких примања".

домаће право предвиђа механизам за превазилажење ових разлика, те да ли се тај механизам примењује и са којим дејством.

4. Оцена суда заснива се и на принципу правне сигурности који имплицитно садржан у свим члановима Конвенције и представља суштински аспект владавине права.
5. Принцип правне сигурности гарантује одређену стабилност и доприноси поверењу јавности у судове. Опстајање противуречних судских одлука са друге стране може довести до правне несигурности која би вероватно довела до умањења поверења јавности у правни систем, при чему је јасно да је такво поверење један од суштинских елемената државе која се заснива на владавини права.
6. Међутим, захтев за правном сигурношћу и заштитом поверења јавности не треба сматрати стеченим правом на конзистентност судске праксе. Развој судске праксе није сам по себи противуречан примени правде јер пропуст да се одржи динамичан и развојни приступ може довести до ризика да се не спроведу потребне реформе или побољшања" (Вучковић и 29 других случајева против Србије пред-ставка 17153/11 и др).

¹⁰ Проф. др Алан Узелац, "Право на правично суђење..." стр. 4

II.1. - Недоследна судска пракса

Европски суд је у материји радног права утврдио постојање недоследне судске праксе и повреду члана 6. став 1. ЕК у две велике групе предмета: исплате плата полицајаца који живе и раде на Косову и Метохији и извршења споразума летачког особља после окончаног штрајка.

Полицајци су поднели тужбе ради исплате увећане зараде сматрајући да као запослени који живе и раде на Косову имају право на двоструку плату у складу са закључцима Владе Србије од 24. јануара 2000. године и 17. јула 2003. године. У почетној фази примене права првостепени суд је усвајао тужбене захтеве тужилаца. Другостепени суд је имао противуречну праксу: једно веће је потврђивало првостепену одлуку (са усвојеним тужбеним захтевом), док је друго веће првостепену пресуду укидало или преиначавало и тужбене захтеве одбијало. У таквој ситуацији (исто чињенично стање) судска пракса жалбеног суда је очигледно недоследна. Европски суд је утврдио повреду права на правично суђење због недоследне праксе другостепеног суда и обавезао државу да подносиоцима представке исплати нематеријалну штету. У одлукама (Ракић и Живић) наводи се да је и Врховни суд био недоследан (истина у мањој мери) јер је у две одлуке (Рев II 429/08 и Рев 623/08) одбио ревизије тужене државе и "заправо потврдио одлуке нижих судова донетих у корист тужилаца".

Овај део образложења Европског суда није тачан¹¹.

Али, без обзира на нетачност делова образложења у погледу доследности праксе Врховног суда остаје чињеница да је судска пракса другостепеног суда била колебљива и противуречна и да је несумњиво повређено право на правично суђење из члана 6. став 1. ЕК. Из ових предмета би се посредно

¹¹ У првом предмету Рев II 429/08 ревизија тужиоца - полицајца је одбијена, а други предмет Рев 623/08 односи се на бракоразводну парницу између трећих лица. Евентуално предмет Рев II 623/08 односи се на овај проблем, али је ревизија и тог тужиоца - полицајца одбијена као неоснована. Врховни суд Србије је решавајући настали проблем одржао две седнице Грађанског одељења и размотрио два опречна реферата одређивши се за одбијање тужбених захтева тужилаца због тога што закључци Владе не представљају изворе права јер нису општи акти (нису објављени), а осим тога, полицајци имају право на увећање плате по свом посебном правилнику. Истина, у ситуацији када су се гласови поделили Врховни суд је застао са поступком неколико месеци јер је од стране Уставног суда добио обећање да ће законитост закључака Владе (иницијатива је поднета 2003. године) бити оцењена у кратком року. Како Уставни суд није решавао законитост закључка, после осам месеци Врховни суд је наставио поступке по ревизијама и једнообразно одлучио - тужбени захтеви су неосновани.

могло закључити да је примена материјалног права била погрешна. У суштини тужбене захтеве тужилаца је требало усвојити, без обзира да ли је закључак Владе законит или незаконит. Редован суд не треба да цени законитост аката Владе или друге организације које врше јавна овлашћења нити се тужена држава може са успехом позивати на незаконитост коју је сама проузроковала. "Нико се не може позвати на своју срамоту" универзални је принцип, који не важи само у уговорном праву.

У другој масовној групи радних спорова (летачког особља) судска пракса другостепеног суда је такође била противуречна и недоследна и Европски суд је утврдио повреду члана 6. став 1. ЕК (предмет Винчић и други против Србије). Пошто је исцрпљеност домаћих средстава услов за подношење представке (и уставне жалбе пред Уставним судом) Европски суд претходно констатује да подношење притужбе, евентуалне тужбе ради накнаде штете по општим правилима облигационог права, обраћање надзорном одбору, као и уставне жалбе до 07. августа 2008. године, "када су прве мериторне одлуке Уставног суда о основаности навода из жалби објављене у Службеном гласнику" нису делотворна правна средства. Како су сви подносиоци представке поднели своје представке суду пре тог датума и пошто се питање исцрпљености домаћих правних средстава уобичајено одређује позивањем на датум када је представка поднета "суд сматра да подносиоци представке заиста нису имали обавезу да исцрпе овај правни пут накнаде пре обраћања Стразбуру". У тој одлуци Европски суд примећује да "судска пракса" није обавезујући извор права у Србији, али да противуречна тумачења суда исте надлежности – пракса окружног суда смањује поверење у јавности у правосуђе, па је "предметна судска несигурност сама по себи лишила правичност суђења пред окружним судом због чега је дошло до повреде члана 6. став 1. ЕК. За разлику од предмета полицајаца у којима је призната накнада нематеријалне штете у износу од по 3.000 евра у овом предмету Европски суд није досудио накнаду нематеријалне штете признајући подносиоцима представке само право за накнаду трошкова.

Из цитираног става (Вучковић) који је суштински присутан и у другим одлукама произилази да Европски суд инсистира на једнакости у примени права за сва лица која се нађу у истој чињеничној и правној ситуацији, то јест на једнообразној судској пракси која води правној сигурности и поверењу у судски систем; да је нужно наћи механизам усаглашавања; и да се судска пракса може изузетно мењати у ситуацији које су изузетно оправдане и које су корисне за све. Њена измена у одмаклој фази није могућа. Изложена становишта сагласна су појму правде као напред, а нарочито становишту професора Rouls који дефинише правду као "специфичну врлину чија примена на неку институцију или неку праксу захтева одстрањивање произвољних разлика

и успостављање и њиховим структурама примерене равнотеже између супротних претензија"¹².

Али код истог чињеничног стања могуће су различите судске одлуке због истакнутог или неистакнутог приговора застарелости, доношења пресуде на основу признања, пресуде на основу изостанка или закључења судског поравнања.

II.2. - Суђење у разумном року

Брзо и ефикасно суђење нарочито је наглашено у радним споровима. Закон о раду наређује окончање радног спора у року од шест месеци (члан 195.) а ЗПП наглашава потребу хитног решавања ових спорова (члан 438). Дужина трајања поступка зависи од сложености предмета (комплексности, правних и чињеничних питања); обимности доказног материјала; сложености вештачења; броја сведока и странака; спајања предмета; смрти неке од странака у поступку; броја и обима поднесака; захтева за изузеће и других разлога који могу утицати на трајање. У више одлука Европски суд наглашава да разумни рок у радним споровима оријентационо пред првостепеним судом у средње сложеном предмету три године, другостепеним судом две године, а пред највишим судом о ванредним правним лековима једна година, све од момента достављања (пријема предмета).

У предмету Р. Качапор и друге подносиољке представки против Србије¹³, Европски суд је поновио став (изнет у више случајева): да је извршни поступак саставни део грађанског судског поступка и да се време трајања судске заштите рачуна од иницијалног акта (тужбе) до завршетка поступка извршења па макар се он спровео и кроз стечајни поступак; да обавеза државе да ће радницима извршити уплату доприноса за социјално осигурање у складу са законом не ослобађа подносиоца представке статуса "жртве"; да држава мора бити одговорна за извршење одлука и за предузећа која се налазе у друштвеном власништву; да суд по службеној дужности без обзира на регулативу Закона о извршном поступку може да промени средство извршења; да се подносиољке представке не могу сматрати несавесним зато што нису обавестили општински суд да на рачуну дужника нема средстава и да оне нису морале да траже ту информацију од Народне банке; и да се кашњење у извршењу пресуде може оправдати само посебним околностима, али то не сме бити тако да угрожава суштину права заштићеног према члану 6. став 1. ЕК; без обзира да ли је дужник приватни или друштвени актер на држави је да преду-

¹² Н. Pelerman, Право морал и филозофија, стр. 35

¹³ Црнишанин, Гришевић и Влаховић

зме све неопходне мере да се правноснажна судска пресуда изврши као и да при томе обезбеди делотворно учешће њеног целог апарата; да је однос између суда надлежног за извршење и Народне банке интерни однос између "два Владина тела"¹⁴ и да је као такав ван утицаја подносиољки представки; да без обзира што Народна банка "можда" нема обавезу по домаћем закону да обавештава суд надлежан за извршење о стању средстава на банкарском рачуну дужника у питању, јасно је да је она могла тражити покретање стечајног поступка много раније; да није било разлога због кога би подносиољке представке тражиле од Народне банке најновије податке о наведеној уплати са банкарског рачуна само да би се испунила празнина у комуникацијама између "два огранка Владе" да држава не може да наведе ни недостатак сопствених средстава ни недостатак средстава дужника као изговор за неизвршење о коме је реч. Због тога суд закључује да је дошло до повреде члана 6. став 1. ЕК али истовремено и повреде права на имовину који је гарантован чланом 1. број 1 Протокола. Поред нематеријалне штете која се креће у износу од 800 до 1.600 евра Европски суд досуђује и материјалну штету у износима који су досуђени ранијим правноснажним пресудама редовног суда по домаћем праву које нису извршене.

У погледу разумног рока Европски суд даље истиче да "хронична" пренатрпаност и заостајање са предметима није ваљано објашњење за прекомерно одлагање поступка. Одредба члана 6. став 1. ЕК намеће држави дужност да организује судски систем на такав начин да њихови судови могу испунити сваки њихов захтев укључујући обавезу да се предмети заврше у разумном року (Микуљанец и други).

Из изложеног се може закључити да се "радничке пресуде" морају извршавати и да одлагање не може ићи у недоглед¹⁵; извршење се спроводи по службеној дужности без обзира на предложена средства извршења¹⁶; недоста-

¹⁴ Изједначавање судова као независних државних органа са органима управе (самосталним али зависним органима од Владе), коришћење речи "вероватно и можда" код презентације чињеничног стања и напред нетачна тврдња у погледу одлука које је донео Врховни суд Србије, представља очигледну омашку обрађивача текста образложења појединачних одлука Европског суда.

¹⁵ Члан 9. став 5. Закона о извршењу и обезбеђењу и Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије од 25.03.2012. године које гласи: "Извршни поступци који се односе на наплату новчаних потраживања из радних односа утврђених извршним исправама против дужника, субјекта приватизације у реструктурирању, неће се прекидати. Прекинути поступци ће се наставити и окончати."

¹⁶ Члан 36. Закона о извршењу и обезбеђењу

так средстава није разуман разлог за неизвршавање судске одлуке; без обзира на уставност или законитост аката јавне власти признато право из тих аката важи за све; уговори (споразуми) закључени између послодаваца и радника без обзира на промену руководства (статусне промене) и процедуралне грешке морају се поштовати (летачко особље).

III - Право на правично суђење у пракси Уставног суда

У заштити права на рад (члан 60. Устава), права на штрајк и других социјалних права уочава се да Уставни суд поступа у складу са праксом Европског суда. Али за разлику од Европског суда који не поништава судске одлуке већ утврђује повреду права и досуђује накнаду нематеријалне, а ређе и материјалне штете и у радноправној (социјалној) материји углавном се бави тзв. недоследном судском праксом (арбитрарним поступањем), неразумним роком пред редовним или специјализованим судовима и дискриминаторским поступцима државе (резервисти, исплата пензија, где повреду права чине други државни органи¹⁷) Уставни суд поништава судске одлуке и после измена Закона о Уставном суду који му то забрањује¹⁸.

Наиме, по члану 89. став 2. сада важећег Закона о Уставном суду ("Сл. гласник РС" 99/11) "кад Уставни суд утврди да је оспореним појединачним актом или радњом повређено или ускраћено људско или мањинско право и слобода зајамчена Уставом, може поништити појединачни акт осим судске одлуке...". Без обзира на измене Уставни суд и даље практично поништава судску одлуку иако синтагму "поништава се" не користи, наређујући да се понови поступак по службеној дужности, а некада и у најкраћем року. Он потпуно игнорише процесна измењена правила из Закона о парничном поступку о коме одлука Уставног суда којом је утврђено постојање повреде људског или мањинског права представља разлог за понављање поступка (члан 422. став 11. а сада члан 426. тачка 12. ЗПП). У правно организованој земљи (владавина права), имајући у виду оправдану заповест законодавца да се одлуке Уставног суда морају поштовати, адресат на кога се односи одлука извршиће је сам. У супротном ако то не учини оштећени има право да поднесе предлог за понављање поступка и своје право оствари.

Нужна је допуна Закона о Уставном суду јер се у поступку по уставној жалби, за разлику од Европског суда, "друга страна не чује" (не доставља јој се уставна жалба ради одговора, нити се обавештава о покренутом поступку).

¹⁷ Предмети Вучковић и Грудић

¹⁸ Уставни суд је прогласио неуставном део члана 89. Закона о Уставном суду у погледу поништаја "осим судске одлуке" ("Службени гласник РС" 18/2013)

Читањем одлука Уставног суда, чини се да Уставни суд, не само у радним споровима, преиспитује правилност судских одлука, како у погледу утврђеног чињеничног стања тако и у погледу правилне примене материјалног права иако је то по тзв. Хековој формули¹⁹ надлежност "стручних судова".

Тако из објављених одлука, а и реферата²⁰ утврђујемо да Уставни суд анализира "несавестан рад", констатујући да се "оспорене пресуде заснивају на уставно прихватљивом тумачењу меродавног материјалног права које је примењено на чињенично стање"; "да су редовни судови дали јасне разлоге приликом образлагања свог правног становишта"; "да Правилник о дисциплинској одговорности запослених није једини извор права у домену дисциплинске одговорности (Уж 1200/2008)"; "да општи акт који није објављен није ни ступио на снагу у складу са Уставом не може производити правно дејство и представљати извор права, па ни основ за доношење појединачних аката (Уж 310/07)²¹"; "да дисциплински поступак са парницом представља целину и да је тужиоцу правилно отказан уговор о раду јер је доношењем правноснажне судске одлуке нестао правни основ по коме је подносилац уставне жалбе враћен на рад (Уж 1228/09)"; "да отпремнина представља облик "правне заштите" па у случају кад је исплаћено мање од законом одређено без обзира на одрицање или закључење уговора о регулисању међусобних односа престанак радног односа је незаконит (Уж 53/07 и Уж 143/07)"; "да су ставови Врховног суда Србије и нижестепених судова који се односе на правноснажно пресуђени део захтева у погледу постојања радног односа "конtradикторни и нејасни" (Уж 32/08)"; "да Закон о унутрашњим пословима (раније важећи) садржи мане "јер не решава случај шта се дешава са запосленим који је правноснажно ослобођен од оптужбе";" и да су окружни суд, а и Врховни суд "пропустили да испитају и оцене околности покретања кривичног поступка; и околности одустанка јавног тужиоца; чиме би испитали да ли је за престанак радног односа постојао јасно одређен и оправдан разлог... који би служио интересима јавне службе" (Уж 753/2008)".

¹⁹ По теорији немачког судије Неек, "стручни судови" утврђују чињенично стање, и испитују правилност примене материјалног права.

²⁰ Др Драгиша Б. Слијепчевић: "Уставна жалба у сфери радних односа", Глосаријум бр. 4/2011

²¹ Супротно у предметима тзв. војних инвалидина Уставни суд одступа од овог става сматрајући да је одлука министра рада о признању права војним инвалидима на наплату застарелих потраживања за период од 1999-2002. године, донета 2008. године, производи правни учинак и утиче на прекид застарелости без обзира што није објављена у "Службеном гласнику" (одлука Уставног суда Уж 2619/2012 и друге)

Осврнимо се укратко на ставове Уставног суда у погледу отпремнине и радноправног статуса полицајаца који су отпуштени из службе због прекретоног кривичног поступка у току трајања службе.

У погледу отпремнине Уставни суд осим изложеног закључује да "иако је оспорена пресуда окружног суда донета након ступања на снагу Устава, другостепени суд је повредио право подносиоца уставне жалбе на правну заштиту... јер је прихватио становиште првостепеног суда да је оспореном изјавом подносилац уставне жалбе извршио отпуст дуга према послодавцу... што није могао учинити јер се тих права запослени није могао одрећи".

Чини се да се ово становиште основано може критиковати.

Изјаву о одрицању отпремнине запослени је дао 2001. године када ранији републички Устав није садржавао норму о немогућности одрицања од вршења економско-социјалних права. То правило не садржи ни ревидирана Социјална повеља ратификована 2009. године. Примењујући нови Устав на раније засноване односе повређен је принцип забране ретроактивности садржан у члану 197. новог Устава. Улазећи у "прошлост" Уставни суд је поступао као Европски суд у случају повреде члана 6. ЕК и накнаде штете због суђења у "разумном року". Изједначавање ове две ситуације није умесно, јер се код суђења које дуго траје анализира правна ситуација која је у току и због тога је могућа примена Конвенције без обзира што је поступак започео пре њене ратификације. Али у случају одрицања од наплате доспелог потраживања ситуација је свршена моментом давања изјаве или закључења уговора. То није ситуација у току и зато се на њу не могу применити правила новог Устава која нису била на снази у моменту кад је закључен уговор о опросту дуга. Утврђујући повреду права вређа се опште важећи принцип да се пуноважност уговора и уопште пуноважност изјаве воље цени према моменту закључења уговора односно давања изјаве. Но и под условом да је правни однос настао у време важења новог Устава, изјава о одрицању од отпремнине не улази у појам "одрицања од правне заштите". Правна заштита представља право субјекта на тужбу, приговор и друге алтернативне видове заштите које објективно право признаје (судска заштита, инспекцијска, заштита Агенције за мирно решавање спорова, арбитража, синдикална заштита и интерна заштита). Свему треба додати да Европски суд у више одлука признаје пуноважност изјава (одрицања) од новчане накнаде које су дате пред органима послодавца или у поступцима пред судом. Због тога одрицање од наплате новчаног потраживања које је учињено по уговору са послодавцем не представља одрицање од права већ опрост дуга по члану 344. ЗОО.

У другом примеру Уставни суд је утврдио повреду права на правично суђење (члан 32. Устава) иако је судска пракса редовних судова у тумачењу пра-

вила садржаног у члану 34. у вези члана 45. раније важећег закона о унутрашњим пословима (отпуст полицајаца из државне службе због покренутог кривичног поступка по службеној дужности) била доследна и једнообразна у трајању дужем од 10 година. Више година је Грађанско одељење ранијег Врховног суда указивало и законодавцу и тадашњим уставним судовима на неправичност таквог законодавног решења нарочито у случају када у кривичном поступку запослени буде правноснажно ослобођен или оптужба буде одбијена. И пре 2000. године, а и касније Уставни судови су одбијали иницијативу за оцену уставности тих одредби. Врховни суд је поштовао "строг закон" и доследно га примењивао одбијајући ревизије тужилаца, па није јасно у чему се састоји повреда права на правично суђење (Врховни суд се не бави чињеничним већ само правним питањима).

IV - Предлози

С обзиром на изложено нужно су промене легислативе, а нарочито промене на плану фактичког поступања свих државних органа, а нарочито судова.

Чини се да је нужно допунити и прецизирати Закон о Уставном суду по којима би имао она овлашћења која има и Европски суд за људска права имајући у виду садржину Устава РС (чл. 143. и 145. забрањују преиспитивање судских одлука), да искључиво утврђује повреду људског и мањинског права и одлучује о накнади штете (странке су заштићене процесним законима кроз институт страначког понављања поступка – члан 426. став 1. тачка 11. ЗПП-а).

Имајући у виду да је судска пракса окосница "правичног суђења" и да ње на недоследност, противуречност и колебљивост узрокује повреду права из члана 6. (арбитрарно поступање) то је задатак свих судова (свих нивоа) да уложи напоре у циљу остварења једнакости и једнаког поступања у погледу свих лица која се налазе у истој чињеничној и правној ситуацији (а где није нужна индивидуализација случаја а нарочито због испитивања унутрашњих психолошких стања) у целокупном грађанском праву (не само радном). Корисно би било да Начелни правни ставови Врховног касационог суда (по закону) постану обавезни за све (без обзира што Венецијанска комисија изражава сумњу у ваљаност заузимања правних схватања на седницама сматрајући да судска пракса нижих судова треба да буде заснована на судским одлукама виших судова). Правни ставови и закључци Грађанског одељења представљају обавезу за већа у оквиру одељења и званично нису извор права. Они својом аргументацијом треба да "убеде" нижестепене судове о ваљаности становишта. У случају такозваних "нових" предмета првостепени судови имају више опција: да после пријема одговора на тужбу и утврђења да постоји више спорова искористе институт такозваног спорног правног питања) или да пресуде један "пилот" предмет и сачекају исход поступка пред вишим судом. Нужна је суштин-

ска афирмација тзв. "посебне ревизије" без посредника у погледу њене допуштености. У условима компјутеризације треба употребљавати електронску комуникацију између првостепених судова, разменити мишљења и евентуално извршити концентрацију предмета кроз примену правила о делегацији предмета од стране највишег суда. Огледајући се на праксу Европског суда ревизијске одлуке, у условима ограничене дозвољености ревизије због високог цензуса и одређене врсте предмета би требале бити обавезне за све. То подразумева да се у оквиру састава највишег суда морају поштовати ставови и закључци одељења и да све спорне одлуке пре експедиције морају бити разматране на седници одељења а затим објављене. У случајевима такозваних масовних спорова када је за неке тужиоце ревизија дозвољена а за неке није, без обзира на њихов самостални статус (сваки формални супарничар је посебна странка) ревизијском одлуком је нужно ради једнаког пресуђења обухватити све тужиоце и дозволити кроз институт "такозване посебне ревизије" ревизију и оним тужиоцима којима по ЗПП ревизија иначе не би била дозвољена због вредносног лимита. У случају измене праксе Врховног касационог суда а ради смањења броја представки пред Европским судом и Уставним судом нужно је допунити правила о понављању поступка (члан 426. ЗПП) и у свим тим случајевима дозволити понављање парничног поступка. Такође је нужно радити на сталној специјализацији судија за радне спорове, преиспитати мрежу судова и судску систематизацију и по потреби, нарочито одељењима за радне спорове повећати број судија, утврдити "судијске норме" и повећати ефикасност у пресуђењу.

С обзиром да је право на правично суђење процесни институт његова повреда не мора нужно да значи да ће одлука у материјално правном смислу, у коначном исходу поступка, бити другачија.

V - Закључна разматрања

Сумарно сам и у кратким цртама изнео проблеме у вези два најчешћа и најспорнија елемента правичног суђења (недоследности српске судске праксе – арбитрарно поступање и ефикасности судова – кршења разумних рокова у радним споровима) кроз праксу Европског суда за људска права и Уставног суда Србије; суштинску повезаност материјалне и формалне правде и различита тумачења у практичној примени права. Нагласио сам потребу сталног усавршавања организационог и судског процесног права, а нарочито јачања института тзв. "посебне ревизије", нужности чешћег коришћења суђења у такозваним "пилот предметима" и могућност понављања правноснажно окончаног поступка (допуна ЗПП) у случајевима измене праксе од стране Врховног касационог суда, као и нужност прецизирања и допуне Закона о Уставном суду, све у циљу једнообразне примене права, јачања и очувања људских права.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34

**БИЛТЕН Врховног касационог
суда** / главни и одговорни уредник Драгомир
Милојевић. - 2013, бр. 1-... . - Београд
(Булевар војводе Мишића 37/II) : Intermex,
2013- (Београд : "Cicero"). - 22 cm
Тромесечно. - Је наставак: Билтен судске
праксе Врховног суда Србије = ISSN 0354-4109
ISSN 2217-3676 = Билтен судске праксе
Врховног касационог суда
COBISS.SR-ID 178980876